

Elektronisk kommunikation, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2002/03:110 Lag om elektronisk kommunikation, m.m. jämte fem följdmotioner. I betänkandet behandlas även 18 motioner som avlämnats under den allmänna motionstiden hösten 2002 rörande olika IT- och telefrågor.

Utskottet anser att riksdag och regering har en central roll för att uppnå målen för sektorn elektronisk kommunikation. För att hela landet skall få tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer krävs att tydliga mål formuleras, konkreta handlingsplaner uppställs och framåsyftande spelregler antas.

Med det nya regelverket som lagts fast inom EU för sektorn har ett framtidsanpassat ramverk etablerats. Det ankommer på berörda organ att inom sina ramar driva ett aktivt utvecklingsarbete för att till fullo ta vara på de positiva drivkrafter som den elektroniska kommunikationssektorn kan tillföra samhällsutvecklingen och tillse att de politiska målen nås.

Utskottet framhåller att en bärande tanke bakom det nya EG-rättsliga regelverket är att särlagstiftningen skall ge vika för den generella konkurrenslagstiftningen i takt med att konkurrensen utvecklas. Detta innebär att speciell konkurrensfrämjande reglering, såsom regler om samtrafik och andra former av tillträde, endast skall användas när det föreligger ett särskilt behov av det.

Utskottet vill också erinra om att det när det gäller företag med betydande inflytande finns möjlighet att enligt den nya lagen ålägga ett sådant företag att tillhandahålla samtrafik till kostnadsorienterade priser. Generellt sett anser utskottet att man bör vara restriktiv med ingripanden på en marknad där konkurrensen fungerar i stort sett tillfredsställande.

Utskottet delar regeringens synsätt att ett angivande av en viss överföringshastighet i lagtexten skulle låsa fast rättstillämpningen på ett olyckligt sätt. Inom området elektroniska kommunikationer går utvecklingen mycket snabbt framåt. Vad som i dag framstår som en acceptabel överföringshastighet kan inom kort anses som en orimligt låg hastighet. Tidsåtgången för att åstadkomma lagändringar är inte anpassad för utvecklingen på en dynamisk marknad.

Utskottet bedömer att det i den situation som i dag råder krävs en särreglering för att främja att marknaden för elektronisk kommunikation fungerar effektivt. I den nuvarande situationen är det därför rimligt att Post- och telestyrelsen skall ha det övergripande sektorsansvaret för området elektronisk kommunikation och vara ansvarig myndighet enligt den nya lagen. En sådan lösning ligger också i linje med vad de flesta andra länder inom EU har kommit fram till. Utskottet förutsätter att regeringens initiativ till en avstämning med analys av hur den bedömda ordningen har fungerat kommer att ske senast två år efter det att lagen trätt i kraft, dvs. i juli 2005.

Utskottet kan konstatera att den snabba utbyggnaden av mobiltelefonnäten och användningen av mobiltelefoner som pågått under en tid på ett mycket påtagligt sätt aktualiserar frågan om de eventuella hälsokonsekvenserna av elektromagnetisk strålning från anläggningarna och telefonerna liksom mas-ternas påverkan på natur- och kulturmiljön. Utskottet anser att dessa frågor är mycket angelägna och har stor aktualitet och förutsätter därför att dessa frågor beaktas inom ramen för det fortsatta arbetet med att uppnå en hållbar utveckling.

Utskottet tillstyrker vad regeringen anför om mål för sektorn elektronisk kommunikation och att målet för telepolitiken upphör att gälla. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om lag om elektronisk kommunikation, liksom övriga lagförslag som föreslås av regeringen. Lagförslagen föreslås träda i kraft den 25 juli 2003.

Utskottet tillstyrker också ändring av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse inrättandet av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO).

Utskottet avstyrker samtliga motionsförslag.

Till betänkandet har fogats 9 reservationer och 2 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Bakgrund.....	9
Den nya EG-regleringen.....	12
Propositionens huvudsakliga innehåll	16
Utskottets överväganden	19
1 Politiska mål m.m.....	19
1.1 Regeringens bedömningar och förslag	19
1.2 Motionsförslag	22
1.3 Utskottets ställningstagande	23
2 Regleringsstruktur och en ny lag om elektronisk kommunikation	24
2.1 Regeringens förslag.....	24
2.2 Utskottets ställningstagande	25
3 Lagens syfte och tillämpningsområde m.m.	25
3.1 Regeringens förslag.....	26
3.2 Utskottets ställningstagande	26
4 Marknadstillträde m.m.	26
4.1 Regeringens förslag.....	27
4.2 Utskottets ställningstagande	27
5 Rätt att använda radiosändare.....	28
5.1 Regeringens förslag.....	28
5.2 Motionsförslag	31
5.3 Utskottets ställningstagande	32
6 Rätt att använda nummer.....	34
6.1 Regeringens förslag.....	34
6.2 Utskottets ställningstagande	35
7 Överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare eller nummer	35
7.1 Regeringens förslag.....	35
7.2 Utskottets ställningstagande	35
8 Samtrafik och andra former av tillträde.....	36
8.1 Regeringens bedömningar och förslag	36
8.2 Motionsförslag	43
8.3 Utskottets ställningstagande	45
9 Tjänster till slutanvändare m.m.	48
9.1 Regeringens förslag.....	49
9.2 Motionsförslag	56
9.3 Utskottets ställningstagande	57
10 Integritetsskydd m.m.	59
10.1 Regeringens förslag.....	59

10.2	Motionsförslag	63
10.3	Utskottets ställningstagande	64
11	Marknadsanalys samt samrådsförfarande och annan handläggning	64
11.1	Regeringens förslag	65
11.2	Utskottets ställningstagande	67
12	Avgifter m.m.	67
12.1	Regeringens bedömningar och förslag	68
12.2	Utskottets ställningstagande	68
13	Tillsyn m.m.	69
13.1	Regeringens bedömningar och förslag	69
13.2	Motionsförslag	71
13.3	Utskottets ställningstagande	72
14	Överklagande	73
14.1	Regeringens förslag	73
14.2	Utskottets ställningstagande	73
15	Vissa TV- och radiorelaterade frågor	74
15.1	Regeringens bedömningar och förslag	74
15.2	Utskottets ställningstagande	75
16	Myndighetsorganisationen m.m.	75
16.1	Regeringens bedömningar	76
16.2	Motionsförslag	82
16.3	Näringsutskottets yttrande	84
16.4	Utskottets ställningstagande	85
17	Ikraftträdanden och övergångsbestämmelser	88
17.1	Regeringens förslag	88
17.2	Utskottets ställningstagande	89
18	Lagförslag	89
18.1	Regeringens förslag	90
18.2	Utskottets ställningstagande	90
19	Europeiskt kommunikationskontor	90
19.1	Regeringens förslag	90
19.2	Motionsförslag	91
19.3	Utskottets ställningstagande	91
20	Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för små företag	92
20.1	Regeringens redovisning	92
20.2	Utskottets ställningstagande	93
21	IT-infrastruktur m.m.	94
21.1	Motionsförslag	94
	Bredband	94
	Tredje generationens mobiltelefoni (3 G)	95
	Regionala IT-satsningar	96
	Mobiltelefonföretäckning	96
21.2	Utskottets ställningstagande	96
22	Övriga IT-frågor	100

22.1 Motionsförslag	100
22.2 Utskottets ställningstagande	102
Reservationer	106
1. Skyldigheter att förhandla om samtrafik m.m., punkt 4 (m, c).....	106
2. Konkurrensförhållandena på marknaden för fast telefoni, punkt 5 (m, kd).....	107
3. Integritetsskydd m.m., punkt 7 (c).....	107
4. Tillsyn m.m., punkt 8 (mp).....	108
5. Myndighetsorganisationen m.m., punkt 9 (m, fp, kd, c).....	109
6. Myndighetsorganisationen m.m., punkt 9 (mp).....	110
7. Sektorsansvaret på miljöområdet, punkt 10 (mp).....	111
8. IT-infrastruktur m.m., punkt 13 (m, fp, kd).....	112
9. IT-infrastruktur m.m., punkt 13 (c)	113
Särskilda yttranden.....	115
1. Inbjudningsförfarande, punkt 2 (m, fp)	115
2. Krav på radioanvändning, punkt 3 (fp)	115
Bilaga 1	
Förteckning över behandlade förslag	116
Propositionen	116
Följdmotioner.....	116
Motioner från allmänna motionstiden	118
Bilaga 2	
Regeringens lagförslag.....	123
1 Förslag till lag om elektronisk kommunikation.....	123
2 Förslag till lag om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation	155
3 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	159
4 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	160
5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler	162
6 Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)	166
7 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning.....	167
Bilaga 3	
Internationell konvention	169
Instrument amending the Convention for the establishment of the European Radiocommunications Office (ERO)	169
Bilaga 4	
Näringsutskottets yttrande.....	186
Bilaga 5	
Trafikutskottets offentliga utfrågning	198

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Politiska mål m.m.

Riksdagen godkänner mål för sektorn elektronisk kommunikation och att målet för telepolitiken upphör att gälla samt avslår motionerna 2002/03:T11 yrkande 1 och 2002/03:T13 yrkande 2.

Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i proposition 2002/03:110 punkt 8.

2. Inbjudningsförfarande

Riksdagen avslår motion 2002/03:T13 yrkande 3.

3. Krav på radioanvändning

Riksdagen avslår motion 2002/03:T13 yrkande 4.

4. Skyldigheter att förhandla om samtrafik m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:T10 yrkande 1 och 2002/03:T11 yrkande 2.

Reservation 1 (m, c)

5. Konkurrensförhållandena på marknaden för fast telefoni

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:T10 yrkande 3, 2002/03:T12 yrkande 2, 2002/03:T463 yrkande 3 och 2002/03:T516.

Reservation 2 (m, kd)

6. Tjänster till slutanvändare m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:T13 yrkandena 5–7, 2002/03:T496 yrkande 10 och 2002/03:N267 yrkande 7 i denna del.

7. Integritetsskydd m.m.

Riksdagen avslår motion 2002/03:T11 yrkande 3.

Reservation 3 (c)

8. Tillsyn m.m.

Riksdagen avslår motion 2002/03:T14 yrkande 1.

Reservation 4 (mp)

9. Myndighetsorganisationen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:T10 yrkande 2, 2002/03:T11 yrkande 4, 2002/03:T12 yrkande 1, 2002/03:T13 yrkande 8 och 2002/03:T14 yrkande 4.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

Reservation 6 (mp)

10. Sektorsansvaret på miljöområdet

Riksdagen avslår motion 2002/03:T14 yrkandena 2 och 3.

Reservation 7 (mp)

11. Lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om elektronisk kommunikation,
- b) lag om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation,
- c) lag om ändring i rättegångsbalken,
- d) lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
- e) lag om ändring i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler,
- f) lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844),
- g) lag om ändring i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning.

Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i proposition 2002/03:110 punkterna 1–7.

12. Europeiskt kommunikationskontor

Riksdagen godkänner ändring av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse inrättandet av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO).

Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag i proposition 2002/03:110 punkt 9 och avslår motion 2002/03:T13 yrkande 1.

13. IT-infrastruktur m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:T303 yrkande 1, 2002/03:T425, 2002/03:T442 yrkandena 1 och 2, 2002/03:T447 yrkandena 1–5, 2002/03:T452, 2002/03:T458 yrkandena 7 och 8, 2002/03:T463 yrkande 8, 2002/03:T466 yrkandena 48–51, 2002/03:T496 yrkande 9, 2002/03:T525, 2002/03:N267 yrkandena 6 och 7 i denna del samt 2002/03:N304 yrkande 8.

Reservation 8 (m, fp, kd)

Reservation 9 (c)

14. Övriga IT-frågor

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:T352, 2002/03:T380, 2002/03:T458 yrkandena 1–3, 2002/03:T462 yrkande 17, 2002/03:T463 yrkandena 6, 7 och 9, 2002/03:T473 samt 2002/03:T493.

Stockholm den 20 maj 2003

På trafikutskottets vägnar

Claes Roxbergh

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Claes Roxbergh (mp), Carina Moberg (s), Elizabeth Nyström (m), Jarl Lander (s), Erling Bager (fp), Hans Stenberg (s), Krister Örnfjäder (s), Johnny Gylling (kd), Karin Svensson Smith (v), Claes-Göran Brandin (s), Per Westerberg (m), Monica Green (s), Sven Bergström (c), Kerstin Engle (s), Jan-Evert Rådström (m) och Christer Winbäck (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2002/03:110 Lag om elektronisk kommunikation m.m., fem motioner som väckts med anledning av propositionen och 18 motioner som avlämnats under den allmänna motionstiden hösten 2002 rörande olika IT- och telefrågor.

Utskottet behandlar ärendet huvudsakligen i enlighet med den struktur som redovisas i propositionen med tyngdpunkt på avsnitt, som berörs av motioner som väckts med anledning av propositionen. I övrigt redovisas korta sammandrag av propositionens förslag.

Vissa av motionerna från den allmänna motionstiden berör frågor som tas upp i olika delar av propositionen, t.ex. vissa IT-infrastrukturfrågor och utbyggnaden av tredje generationens mobiltelefoni (3 G). Dessa motioner behandlas i ett särskilt avsnitt om IT-infrastruktur m.m. samt integrerat i behandlingen av olika regeringsförslag i propositionen. Under avsnittet Övriga IT-frågor behandlas övriga motioner från den allmänna motionstiden som rör IT, men som inte har en mer direkt anknytning till de frågor som regeringen tar upp i propositionen om elektronisk kommunikation.

Upplysningar och synpunkter i ärendet har inför utskottet lämnats av representanter från Näringsdepartementet, Post- och telestyrelsen, Telia Sonera, Tele2 och Vodafone.

I sammanhanget kan nämnas att tillkomsten av den nya EU-regleringen på området har föregåtts av ett mångårigt informationsutbyte mellan företrädare för Näringsdepartementet och trafikutskottet.

Utskottet har även berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen jämte motioner. Näringsutskottet har inkommit med yttrande (yttr. 2002/03:NU2y) Elektronisk kommunikation.

Utskottet har den 8 maj 2003 anordnat en offentlig utfrågning om bl.a. infrastrukturen på IT-området. Som bilaga till betänkandet finns en utskrift av utfrågningen med program och deltagarförteckning.

Bakgrund

Elektronisk kommunikation

Elektronisk kommunikation innebär överföring av signaler i elektronisk form. Signalerna bygger på data i analog eller digital form som kan överföras via elektromagnetiska svängningar. Innehållet i data är till exempel text, ljud, bild och kombinationer av dessa.

Elektronisk kommunikation omfattar vad som tidigare varit telefoni, datakommunikation och radio och TV (medier). En tydlig trend är att dessa tre sektorer gradvis växer samman genom den s.k. konvergensen. Konvergensen

sker inom infrastruktur-, tjänste- och utrustningsområdena. Den har sin grund framför allt i digitaliseringen och i den standardisering som skett på Internetområdet.

Utvecklingen på området för elektronisk kommunikation innebär att olika infrastrukturer och tekniker för överföring av kommunikation och tjänster sammansmälter. Det gör att det exempelvis är möjligt att telefonera via datorn, använda Internet via TV:n och se på TV i mobiltelefonen. En annan tydlig trend är utvecklingen mot ökad mobilitet samt att tjänsterna blir alltmer informationsintensiva så att datakommunikation växer på bekostnad av de tjänster som endast överför tal.

Under de tio år som har gått sedan telelagen (1993:597) och lagen (1993:599) om radiokommunikation trädde i kraft har förändringen av området elektronisk kommunikation varit snabb och omfattande. Tekniska förutsättningar, marknadsförhållanden samt användarnas efterfrågan och behov har utvecklats till något som var svårt att föreställa sig vid lagarnas tillkomst.

Betydelsen av effektiva *telekommunikationer* i samhällsutvecklingen är mycket stor. Liberaliseringstankens kärna är att använda konkurrens som ett medel för att skapa effektiva telekommunikationer. Införandet av telelagen syftade till att ge staten förutsättningar att på en öppen telemarknad styra och kontrollera verksamheten på telekommunikationsområdet så att de telepolitiska målen kunde uppfyllas. Andra skäl till behovet av reglering på teleområdet var att aktörerna själva behövde klara spelregler för sin verksamhet samt att Sveriges internationella åtaganden, speciellt mot EG, förutsågs komma att kräva en rättslig reglering av förhållandena på telemarknaden. Vidare var en reglering nödvändig med hänsyn till dåvarande Televerkets dominerande ställning.

På flera områden gav den nya regleringen snabba resultat i form av förbättrad konkurrens och ett större urval av tjänster och lägre priser. Inom framför allt mobil- och utlandstelefonin utvecklades konkurrensen snabbt. Den nationella och lokala telefonin var däremot inte utsatt för en lika intensiv konkurrens. Problemen sammanhängde med svårigheter för marknadens aktörer att nå avtal om tillträde till accessnätet, dvs. nätet närmast abonnenten, och samtrafik.

En översyn av telelagen skedde år 1996 med hänsyn till den snabba utvecklingen inom telesektorn. Översynen innebar bl.a. ändrade regler för tillträde till accessnät och samtrafik. Det främsta exemplet på sådana regler är möjligheten för tillsynsmyndigheten att bestämma vad som skall gälla mellan parterna då de inte kan komma överens.

Konkurrensutvecklingen för den *fasta telefonin* uppvisar en fragmenterad bild där utvecklingen gått stegvis och där resultatet efter tio år är blandat. På marknaden för privatabonnemang är konkurrensen närmast obefintlig. Konkurrensen på marknaden för nationell telefoni har gradvis förbättrats, medan marknaden för internationell telefoni tycks vara väl fungerande med verklig konkurrens.

Mobiltelefonnäten täcker i stort sett hela landet. Andelen av befolkningen med tillgång till mobiltelefoni har mer än fördubblats under de senaste fem åren, och Sverige har en i internationell jämförelse mycket hög mobiltelepenetration.

De tillstånd som mobilteleoperatörerna behöver för att bedriva sin verksamhet innehåller även krav på hur täckningen skall se ut. Det finns på marknaden fortfarande både analoga system som NMT (Nordisk Mobil Telefoni) och digitala som GSM (Global Service for Mobile Communications). Dagens mobiltelefoni är till stor del en taltelefonitjänst. Nya tjänster och tekniker som SMS (Short Message Service) och WAP (Wireless Application Protocol) medger dock överföring av text samt webbliknande innehåll.

GSM-näten har sedan sitt införande utvecklats tekniskt med bl.a. GPRS-teknik (General Packet Radio Service) och fått högre överföringskapacitet, vilket möjliggör nya tillämpningar och tjänster med större informationsinnehåll för konsumenterna. Den tredje generationens mobiltelesystem, UMTS (Universal Mobile Telecommunications System), som är under utbyggnad, innebär att överföringskapaciteten ökar ytterligare.

Konkurrenssituationen på mobilteleområdet skiljer sig från den på området för fast telefoni. För NMT finns endast en operatör, nämligen Telia Sonera. På GSM-marknaden finns för närvarande tre stora operatörer som också äger nät. Det är Telia Sonera, Tele2 Sverige AB (Tele2) och Vodafone Sverige AB (Vodafone), med en sammanlagd marknadsandel på 99 % år 2001 både när det gäller omsättning och abonnemang. PTS har under 2002 delat ut ett fjärde GSM-tillstånd till Swefour AB, vilket kan förbättra konkurrensen även om tillståndet avser begränsade områden. Utöver Tele2 och Vodafone har två nya operatörer, Orange Sverige AB och Hi3G Access AB, fått tillstånd för UMTS.

Tillståndsvillkoren för UMTS innehåller krav på utbyggnad av nät men möjliggör även delad infrastruktur till viss grad. Några operatörer har aviserat att de har problem med utbyggnaden.

När det gäller *informationsteknik* och *datakommunikation* är de nationella stamnäten främst baserade på optiska fiberkablar men även till en viss del radiolänk.

De största ägarna av nationella stamnät är Telia Sonera, Utfors AB/Telenor Business Solutions AB, Affärsverket svenska kraftnät, Teracom AB och Banverket. Det mest omfattande nationella stamnätet innehas av Telia Sonera, som når alla kommuner. Ortssammanbindande nät förbinder olika orter med varandra samt med huvudnoderna i nätet. Områdesnäten är spridningsnät som sammanbinder fastighetsnäten i en ort eller ett geografiskt avgränsat område med det ortssammanbindande nätet. I områdesnät kan även inräknas de nät som ofta benämns accessnät.

En möjlighet till *trådlös access* med hög överföringskapacitet är fast yt-täckande radioaccess som används för sändningar av datakommunikation från punkt till punktsändningar eller punkt till multipunktsändningar, t.ex. LMDS (Local Multipoint Distribution Service). Nationella tillstånd för denna teknik

innehas av Telia Sonera, Quadacom Wireless AB, Vodafone samt Broadnet AS. En fördelning av tillstånd för fast yttäckande radioaccess på regional nivå har också utförts.

Även elnäten kan användas för elektronisk kommunikation, s.k. Power Line Communication (PLC). Därutöver används också uppgraderade telefonnät, satellit samt marknätet för digital-TV för datakommunikation.

Den svenska marknaden för Internetaccess är fragmenterad. En bedömning av PTS är att det i dag finns ett hundratal Internetoperatörer som tillhandahåller anslutning till Internet till slutkund. Leverantörerna är många och ofta små och inriktar sig i hög grad på olika nischer och delsegment av marknaden där de erbjuder olika typer av anslutningsformer. De flesta erbjuder traditionella uppringda anslutningar över det vanliga metallbaserade accessnätet. Även kabel-TV-operatörer erbjuder anslutning till Internet via sina kabelnät, medan andra erbjuder anslutning till Internet med hög överföringskapacitet via fastighetsnät – LAN (Local Area Network) – framför allt i flerbostadshus.

Det är Internet som i första hand driver fram nya typer av tjänster och skapar förutsättningar för ytterligare konvergens inom området. Internetanvändningen påverkar utnyttjandet av andra medier. Det är främst användningen av telefon och TV som har minskat som en följd av den ökade Internetanvändningen.

TV distribueras ut till mottagaren i huvudsak via tre olika distributionskanaler, nämligen marknät, satellit eller kabelnät. Det digitala marknätet för TV når i dag ca 90 % av befolkningen. Vid sidan av TV-sändningar kan näten också användas för andra tjänster, vilket även gäller näten för digitalradio. I dag pågår olika testverksamheter för Internetanslutning.

Två företag dominerar på den svenska marknaden när det gäller kundadministration av satellitsänd TV – Canal Digital, som ägs av Telenor AS, och Viasat, som ingår i mediekoncernen Modern Times Group.

De flesta kabel-TV-nät består av fiber- och koaxialkabel. I dag används kabelnät i vissa fall även för bredbandsanslutningar till Internet. Det finns ca 70 kabel-TV-operatörer i Sverige. Av dessa är fyra dominerande och når tillsammans över 2 miljoner hushåll. Det är Com hem AB, som tidigare ingått i Telia Sonera-koncernen, och UPC Sverige AB, som ingår i United Pan-Europe Communications, vilket är det näst största kabel-TV-företaget i Europa. Telia Sonera har nyligen sålt Com hem AB till rikskapitalbolaget EQT-partners. Vidare finns Kabelvision som ingår i Tele2-koncernen och har samarbetsavtal med Viasat samt Sweden On Line som ägs av Telenor AS.

Den nya EG-regleringen

Den nya EG-regleringen

År 2000 presenterade Europeiska gemenskapernas kommission ett förslag till nytt regelverk för elektronisk kommunikation i syfte att modernisera lagstiftningen på området. Förslaget lades fram mot bakgrund av den snabba tek-

niska och marknadsmässiga utvecklingen. Regleringen behövde anpassas till en mer konkurrensutsatt marknad och ta hänsyn till den pågående konvergensen mellan telefoni, datakommunikation och medier. Kommissionens förslag syftade till att föra samman alla nätverk för överföring och tillhörande tjänster i ett enda regelverk.

Ramdirektivet

Ramdirektivet innehåller bl.a. grundläggande formella bestämmelser för tillämpningen av övriga aktuella direktiv. Bland annat fastställer direktivet det nya regelverkets övergripande målsättning att åstadkomma ett harmoniserat regelverk för elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster samt tillhörande faciliteter och tjänster. Även de mål och principer som EG-regelverket skall uppnå klargörs, dvs. att främja dels konkurrens, dels den inre europeiska marknaden och dels slutanvändarnas intressen.

Ramdirektivet anger även förfarandereglererna för marknadsanalyser. Enligt dessa skall de nationella regleringsmyndigheterna identifiera de marknader på vilka det anses berättigat att införa sektorsspecifika skyldigheter samt analysera dessa för att avgöra om det råder effektiv konkurrens på marknaden eller inte. Dessutom föreslås en ny definition av när ett företag skall anses ha betydande marknadsinflytande, s.k. SMP-status (Significant Market Power), och därmed kunna åläggas sådana skyldigheter. Om en nationell regleringsmyndighet avgör att det inte råder effektiv konkurrens på en relevant marknad skall den identifiera företag som bedöms ha betydande inflytande på den marknaden och ålägga dessa lämpliga sektorsspecifika skyldigheter.

Auktorisationsdirektivet

Syftet med auktorisationsdirektivet är bl.a. att anpassa reglerna för den inre marknaden för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster genom harmonisering och förenkling, så att dessa lättare kan tillhandahållas inom gemenskapen. Med detta avses att direktivet skall ge en rättslig ram för att säkerställa friheten att tillhandahålla elektronisk kommunikation och elektroniska tjänster och begränsa de administrativa hindren för inträde på marknaden till ett minimum.

Särskilda tillstånd att bedriva verksamhet inom området för elektronisk kommunikation skall inte längre få förekomma. En medlemsstat kan dock införa anmälningsplikt.

Direktivet öppnar en möjlighet att ta ut avgifter för nyttjanderätterna till radiofrekvenser och nummer samt för tillstånd att installera faciliteter på annans egendom, varvid avgifterna skall beakta behovet av en optimal användning av dessa begränsade resurser. Medlemsstaterna skall säkerställa att avgifterna är sakligt motiverade, öppet redovisade, icke-diskriminerande och proportionella till det avsedda syftet, och att de tar hänsyn till de mål som anges i ramdirektivet.

Tillträdesdirektivet

Tillträdesdirektivet skall i ramdirektivets anda harmonisera det sätt på vilket medlemsstaterna reglerar samtrafik och andra former av tillträde till elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter. Syftet är att i enlighet med den inre marknadens principer upprätta ett regelverk för förhållandet mellan leverantörer av nät och tjänster, vilket skall leda till hållbar konkurrens och samverkan mellan elektroniska kommunikationstjänster samt gynna konsumenterna.

Vissa av direktivets bestämmelser är endast riktade mot företag med betydande inflytande på marknaden för elektronisk kommunikation. Direktivet innehåller en förteckning över de typer av skyldigheter som regleringsmyndigheterna skall ha möjlighet att ålägga. Dessa skyldigheter skall säkerställa transparens, icke-diskriminering, åtskild kostnadsredovisning, tillträde till andra operatörers nät och faciliteter samt priskontroll, innefattande kostnadsorienterad prissättning och krav på kostnadstäckning.

De skyldigheter som kan tillgripas för att säkerställa direktivets syfte skall tillämpas på specifika produkt- eller tjänstemarknader i vissa geografiska områden för att lösa marknadsproblem mellan operatörer. Bestämmelserna omfattar bl.a. tillträde till fasta nät och mobilnät liksom till digitala radio- eller TV-nät.

Förutom de skyldigheter som får åläggas en operatör med betydande inflytande på en marknad skall enligt artikel 5 den nationella regleringsmyndigheten, i den utsträckning som är nödvändig för att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra, kunna införa skyldigheter för företag som kontrollerar tillträde till slutanvändarna. Det kan, när detta är motiverat, gälla skyldigheten att bedriva samtrafik mellan deras nät om det inte redan sker.

Direktivet om samhällsomfattande tjänster

Direktivet om samhällsomfattande tjänster (USO-direktivet) avser att överföra befintliga bestämmelser angående s.k. samhällsomfattande tjänster samt uppdatera dem med erforderliga ändringar till följd av den tekniska och marknadsrelaterade utvecklingen. Målet med direktivet är att genom effektiv konkurrens och valmöjligheter dels säkerställa att det i hela gemenskapen finns tillgång till allmänt tillgängliga tjänster av god kvalitet, dels hantera situationer där slutanvändares behov inte tillgodoses på ett tillfredsställande sätt av marknaden.

Direktivet anger vilka tjänster som skall anses vara samhällsomfattande tjänster. Dessa omfattar bl.a. tillhandahållande av tillträde i en fast nätanslutningspunkt, nummerupplysningstjänst och abonnentförteckning samt särskilda åtgärder för användare med funktionshinder. Tillhandahållandet skall ske till överkomliga priser. Direktivet innehåller även bestämmelser som innebär att finansieringen av kostnaderna för tillhandahållande av de definierade samhällsomfattande tjänsterna skall ske på det mest konkurrensneutrala sättet.

Direktivet ställer också krav på det fasta telefoninätets integritet och att det är tillgängligt i händelse av nätsammanbrott av katastrofkaraktär samt att samtal kopplas avgiftsfritt till det europeiska larmnumret 112. Direktivet ställer också upp krav på att operatörerna förser de nationella larmtjänsterna med lokaliseringssuppgifter om varifrån nödsamtal kommer i den mån det är tekniskt genomförbart.

Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation

Det nya direktivets bestämmelser skall, liksom teledataskyddsdirektivets, precisera och komplettera Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Syftet är bl.a. att säkerställa ett likvärdigt skydd av de grundläggande fri- och rättigheterna när det gäller behandling av personuppgifter inom sektorn för elektronisk kommunikation.

Direktivet förpliktar medlemsstaterna att säkerställa konfidentialitet vid kommunikation och därmed förbundna trafikuppgifter via allmänna kommunikationsnät och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster genom att bl.a. förbjuda åtgärder som saknar lagligt stöd, t.ex. avlyssning, uppfångande med tekniskt hjälpmedel, lagring eller andra metoder som innebär att kommunikationen och de därmed förbundna trafikuppgifterna kan fångas upp eller övervakas av andra personer än användarna utan de berörda användarnas samtycke. Som utgångspunkt gäller att abonnenter och användare skall samtycka till sådan behandling för att behandlingen skall vara tillåten.

Radiospektrumbeslutet

Radiospektrumbeslutet har till syfte att fastställa politiska och rättsliga ramar inom gemenskapen för att säkerställa samordning av policystrategier och i förekommande fall harmoniserade villkor när det gäller tillgång till och effektiv användning av det radiospektrum som krävs för upprättandet av och verksamheten på den inre marknaden på sådana områden inom gemenskapspolitik som elektronisk kommunikation, transport samt forskning och utveckling.

För att nå detta syfte fastställs i beslutet vissa överstatliga förfaranden för att bl.a. underlätta en politik när det gäller strategisk planering och harmonisering av radiospektrumanvändningen i gemenskapen.

Konkurrensdirektivet

Kommissionsdirektivet är baserat på artikel 86 (f.d. artikel 90) i Romfördraget. Artikel 86 ger kommissionen rätt att kräva avskaffande av exklusiva och speciella rättigheter som medlemsstaterna givit till företag då dessa rättigheter leder till att andra bestämmelser i fördraget överträds, i detta fall konkurrens- och inre marknadsregleringen. Kommissionsdirektivet konsoliderar det tidigare gällande s.k. tjänstedirektivet 90/388/EG. Tanken är att endast de bestämmelser som fortfarande är nödvändiga skall behållas.

Företag som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät får inte ha sitt kabel-TV-nät i samma rättsliga enhet om företaget kontrolleras av medlemsstaten eller har särskilda rättigheter, om det har en dominerande ställning på marknaden eller om det driver ett kabel-TV-nät som byggts upp med stöd av särskilda eller exklusiva rättigheter.

Riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande

Kommissionens riktlinjer beskriver de principer som nationella regleringsmyndigheter skall tillämpa när de definierar marknader och när de fastställer om företag har ett betydande inflytande på marknaden. Riktlinjerna syftar i första hand till att regleringsmyndigheterna sinsemellan skall tillämpa vissa bestämmelser i det nya regelverket på ett enhetligt sätt, särskilt när de skall utse företag som har ett betydande marknadsinflytande. Vidare är syftet att i så stor utsträckning som möjligt öka genomskådligheten och klarheten i rättsläget för tillämpningen av det nya regelverket.

För att åstadkomma enhetlighet mellan medlemsstaternas tillvägagångssätt grundas definitionen av relevanta marknader och kriterierna för bedömning av betydande marknadsinflytande på EG-rättspraxis. Riktlinjerna belyser särskilt frågan om kollektiv dominans och konstaterar härvid bl.a. att förekomsten av strukturella bindningar mellan de berörda företagen inte är en nödvändig förutsättning för att man skall kunna konstatera att det föreligger en kollektiv dominerande ställning.

Rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader

Kommissionens rekommendation fastställer vilka produkt- och tjänstemarknader inom sektorn för elektronisk kommunikation som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa regleringsskyldigheter enligt förfarandet som finns angivet i ramdirektivet. Till skillnad från tidigare skall marknaderna i det nya regelverket fastställas i enlighet med konkurrensrättsliga principer. Härvid bör följande tre kriterier beaktas: Närvaron av stora och varaktiga hinder för marknadstillträde, möjligheten att övervinna hindren inom rimlig tid och möjligheten att tillämpningen av enbart konkurrenslagstiftning skulle kunna avhjälpa de aktuella bristerna på marknaden.

Även om en marknad kännetecknas av stora hinder för tillträde, kan andra strukturella faktorer på samma marknad innebära att den utvecklas i riktning mot sund konkurrens. Så är exempelvis fallet på marknader med ett begränsat men ändå tillräckligt antal företag som har olika kostnadsstrukturer och som konfronteras med en priselastisk efterfrågan.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lag om elektronisk kommunikation. Den nya lagen skall ersätta nuvarande telelag (1993:597) och lag (1993:599) om radiokommunikation. Lagen skall gälla elektroniska kommunikationsnät och kommu-

nikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning. Lagen skall dock inte vara tillämplig på innehåll som överförs i elektroniska kommunikationsnät med hjälp av elektroniska kommunikationstjänster. Målet för telepolitiken föreslås ersättas med mål för sektorn elektronisk kommunikation. Dessa skall innebära att enskilda och myndigheter skall få tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer.

Den föreslagna lagen skall utgå från en allmän plikt att anmäla verksamhet som innebär ett kommersiellt tillhandahållande av allmänna kommunikationsnät och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Förslaget innebär en utvidgning av anmälningsplikten i förhållande till telelagen. Exempelvis omfattas vissa Internetoperatörer och de som tillhandahåller rundradionät av den nya anmälningsplikten.

Användning av radiosändare och nummer ur en nationell nummerplan föreslås alltjämt kräva särskilt tillstånd, medan kravet på teletillstånd föreslås upphöra. Den dubbla tillståndsplikten som i dag gäller för mobiltelefoni enligt telelagen och lagen om radiokommunikation upphör därmed.

Det dubbla prövningsförfarandet föreslås bibehållas för utsändningar till allmänheten av ljudradio- och TV-program. Sådana sändningar kommer alltså även fortsättningsvis att kräva tillstånd enligt radio- och TV-lagen (1996:844). Tillstånd att använda radiosändare föreslås alltjämt avse en viss radioanvändning. Också i övrigt anknyter den katalog av villkor som ett tillstånd kan förenas med i allt väsentligt till vad som gäller enligt lagen om radiokommunikation.

Antalet tillstånd som beviljas i ett frekvensutrymme föreslås kunna begränsas, om det är nödvändigt för att garantera en effektiv användning av radiofrekvenser. I sådant fall skall tillstånd normalt beviljas efter allmän inbjudan till ansökan. Som grund för tillståndsprövningen skall ligga antingen ett jämförande urvalsförfarande (s.k. skönhetstävling) eller ett anbudsförfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande (auktion) eller en kombination av dessa förfaranden. Tillstånd att använda radiosändare eller nummer skall få överlåtas (s.k. andrahandshandel).

Förslaget innebär att den myndighet som regeringen bestämmer fortlöpande skall fastställa produkt- och tjänstemarknader, särskilt geografiska marknader, som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa skyldigheter enligt lagen. EG-kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader samt riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande skall därvid beaktas. Beslut skall fattas efter ett särskilt samrådsförfarande.

De marknader som fastställts skall fortlöpande analyseras. För varje marknad skall det tas ställning till om det råder effektiv konkurrens. Marknadsanalyserna skall utföras utifrån konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodik. Om det inte råder effektiv konkurrens, skall företag med betydande inflytande på marknaden identifieras och åläggas en eller flera skyldigheter ur en särskild katalog. Denna innefattar bl.a. samtrafikskyl-

dighet och skyldighet att lämna andra former av tillträde samt priskontroll gentemot slutkund.

Ett företag skall enligt förslaget anses ha ett betydande inflytande på en viss marknad om det, antingen enskilt eller tillsammans med andra, har en ställning av sådan ekonomisk styrka att det i betydande utsträckning kan uppträda oberoende av sina konkurrenter, sina kunder och i sista hand av konsumenterna.

Någon allmän samtrafikskyldighet föreslås inte i den nya lagen. Förutom sådana tillträdesskyldigheter som en operatör med betydande inflytande på den relevanta marknaden får åläggas, föreslås att den som kontrollerar tillträde till slutanvändare får förpliktas att bedriva samtrafik eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra.

När det gäller de samhällsomfattande tjänsterna innebär den nya lagen inte några större förändringar jämfört med dagens reglering på teleområdet.

Den föreslagna lagen innehåller vidare bestämmelser till skydd för konsumenter och andra slutanvändare samt bestämmelser om integritetsskydd. Slutligen finns bestämmelser i den nya lagen om tillsyn och prövning av ärenden. Vissa ändringar föreslås vidare i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler.

Lagarna föreslås träda i kraft den 25 juli 2003.

I propositionen föreslås också att riksdagen godkänner ändring av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse inrättandet av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO).

Utskottets överväganden

1 Politiska mål m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdag och regering har en central roll för att uppnå målen för sektorn elektronisk kommunikation. För att hela landet skall få tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer krävs att tydliga mål formuleras, konkreta handlingsplaner uppställs och framåtsyftande spelregler antas. Med det nya regelverk som lagts fast inom EU för sektorn har ett framtidsanpassat ramverk etablerats. Det ankommer nu på berörda organ att inom sina ramar driva ett aktivt utvecklingsarbete för att till fullo ta vara på de positiva drivkrafter som den elektroniska kommunikationssektorn kan tillföra samhällsutvecklingen och se till att de politiska målen nås. Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag till nya mål för sektorn elektronisk kommunikation.

Med hänsyn till den strategiska betydelse som sektorn har för landets fortsatta utveckling förutsätter utskottet att de politiska målen för sektorn elektronisk kommunikation noga kommer att följas upp och utvärderas och att resultatet härav återredovisas till riksdagen. Utskottet betonar bl.a. betydelsen av en redovisning om lagstiftningens följder för den regionala utvecklingen och konkurrensutvecklingen på marknaden för det metallbaserade accessnätet.

Med hänvisning till förutsatt fortsatt utvecklings- och uppföljningsarbete bedömer utskottet att syftet med de motionsförslag som väckts kommer att tillgodoses. Följaktligen avstyrks dessa.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om politiska mål (s. 95–105) jämte motionerna 2002/03:T11 (c) yrkande 1 och 2002/03:T13 (fp) yrkande 2.

1.1 Regeringens bedömningar och förslag

Allmänpolitisk bedömning av området för elektronisk kommunikation m.m.

Det IT-politiska beslut som fattades år 2000 (prop. 1999/2000:86, bet. 1999/2000:TU9, rskr. 1999/2000:256) innebär att Sverige som första land skall bli ett informationssamhälle för alla. Målet täcker hela det IT-politiska området, vilket gör att det avser ett bredare område än det som enbart handlar om elektronisk kommunikation. De prioriterade uppgifterna avser tre områden: tillit, tillgänglighet och kompetens. De första två, tillit och tillgänglighet, handlar till största delen om teknik och elektroniska kommunikationsnät. Det

tredje området, kompetens, är av annan karaktär. Genom dessa områden kan regeringen påverka användningen av IT.

De elektroniska kommunikationerna har stor betydelse för massmedierna, något som enligt regeringens uppfattning bör framhåvas. Det finns goda möjligheter för olika former av elektronisk kommunikation att bidra till att det mediepolitiska målet, dvs. att stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt motverka skadliga inslag i massmedierna, kan uppnås.

Regeringen bedömer att elektronisk kommunikation bör vara så effektiv och hållbar att välfärd och tillväxt främjas i hela landet. Svensk konkurrenskraft bör stärkas och framtidens behov tillgodoses. Politiken för elektronisk kommunikation bör även kunna bidra till att målet för mediepolitiken uppnås.

Målen för sektorn elektronisk kommunikation

Enligt regeringens bedömning har de elektroniska kommunikationerna bl.a. en stor strategisk betydelse för tillväxten och välfärden i hela landet. Enskilda och myndigheter skall därför ha tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer med största möjliga utbyte avseende urvalet av överföringstjänster samt deras pris och kvalitet. Användare och konsumenter bör ha möjlighet att välja mellan olika tjänster med olika pris och kvalitet för att finna den kombination av tjänster som bäst passar den enskilde. Konsumenternas möjligheter att utnyttja tjänsterna är en viktig förutsättning för att målen skall kunna uppnås.

Med effektiva elektroniska kommunikationer avses konkurrensutsatta och flexibla kommunikationer som tillhandahålls på icke-diskriminerande villkor. Effektiva elektroniska kommunikationer innebär också ett främjande av effektiva investeringar i infrastruktur och främjande av innovation. De elektroniska kommunikationerna bör dessutom vara så säkra som möjligt.

Förslaget till mål innebär att Sverige i ett internationellt perspektiv skall ligga i framkant vad gäller urvalet av överföringstjänster samt deras pris och kvalitet. Detta ligger i linje med det övergripande IT-politiska målet att Sverige som första land skall bli ett informationssamhälle för alla. Jämförelser med andra länder bör göras även inom området elektronisk kommunikation.

Hållbar utveckling, som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, bör främjas även inom detta område. Med hållbar avses såväl ekologisk som social och ekonomisk hållbarhet. I målen bör även användbarheten framhåvas. Det handlar om att tjänsterna inom elektronisk information bör vara lätta att lära sig, lätta att använda och anpassade till sina målgrupper.

Ett av de främsta målen att uppnå dessa mål är en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar. Väl fungerande och dynamiska marknader ger mångfald i utbudet och pressar priserna, vilket kommer användarna till godo. Att främja konkurrens överensstämmer med den allmänna konkurrenspolitiken. Det är också en utgångspunkt för de EG-direktiv som ligger till grund för den lagstiftning som föreslås.

Ett annat medel för att uppnå målen är att främja den internationella harmoniseringen. Elektronisk kommunikation är i hög grad beroende av den internationella utvecklingen. Många företag verkar på internationell basis och gynnas av att regelverken i de olika länderna är harmoniserade. Det främjar i sin tur tillväxt både inom Sverige och i andra länder, inte minst inom Europeiska unionen. En internationell harmonisering bör därför främjas, särskilt för att bidra till utvecklingen av EU:s inre marknad.

Vad som sagts om konkurrensens och den internationella harmoniseringens betydelse hindrar inte att det finns viktiga allmänna intressen som inte enbart kan tillgodoses på marknadens villkor. Dessa intressen måste säkerställas på annat sätt. Detta illustreras av statens bidrag till utbyggnad av nät där marknaden inte kan tillgodose behoven.

Regeringens bedömning när det gäller tillgängligheten till IT-infrastruktur är att hushåll och företag i alla delar av Sverige inom de närmaste åren bör få tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Detta skall i första hand ske i marknadens regi. Staten har dock ett övergripande ansvar att se till att IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet finns tillgänglig i hela landet. Statens stöd till elektroniska kommunikationsnät med hög överföringskapacitet till kommuner och enskilda är en del av de åtgärder som vidtas för att uppfylla detta. Inriktningen avser huvudsakligen stöd till utbyggnad av IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet i gles- och landsbygd.

Till de viktiga allmänna intressen som inte enbart kan tillgodoses på marknadens villkor kan även räknas samhällsomfattande tjänster till ett överkomligt pris, förmedling av nödsamtal, skyddet för integritet, uthållighet och tillgänglighet vid extraordinära händelser i fredstid, höjd beredskap och krig, ett effektivt utnyttjande av frekvenser och nummer samt konsumentskydd. Inom dessa områden föreslås särskilda regler i lagen för att säkerställa intressena.

Tillgången till ett grundläggande radio- och TV-utbud i hela landet är ett viktigt allmänt intresse. Lagförslaget ger också de grundläggande förutsättningarna för att säkerställa en sådan tillgång.

De föreslagna målen ersätter målet för telepolitiken som beslutades i 1988 års telepolitiska beslut. De föreslagna målen för sektorn elektronisk kommunikation ligger i linje med det IT-politiska målet och därmed också i linje med EU:s IT-politiska handlingsprogram e-Europa, ett informationssamhälle för alla. De nya mål som föreslås i propositionen ersätter inte det IT-politiska målet.

Uppföljning av mål av den karaktär som här föreslås bör ske genom jämförelser med överföringstjänster, priser och kvalitet i andra länder. Den ökade internationella harmoniseringen medför ökade möjligheter att göra sådana jämförelser. Det ger också en möjlighet att bidra till uppföljningen av det IT-politiska målet att Sverige som första land skall bli ett informationssamhälle för alla.

Eftersom området är dynamiskt är det inte lämpligt att ha ett definitivt mål med en angiven nivå av tillgång till kommunikationer som skall ha uppnåtts

vid någon viss tidpunkt. Vad som anses vara effektiva och säkra kommunikationer och vad som anses ge den bästa möjliga kombinationen av urval, pris och kvalitet förändras över tiden. De föreslagna målen innebär därför en strävan att kommunikationerna skall bli bättre och effektivare, t.ex. genom högre överföringskapacitet och att urvalsmöjligheterna, inbegripet priser och kvalitet, blir mer varierade. Ett medel för att uppnå målen är att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens.

Regeringen föreslår att målen för sektorn elektronisk kommunikation skall vara att enskilda och myndigheter skall få tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer. De elektroniska kommunikationerna skall ge största möjliga utbyte när det gäller urvalet av överföringstjänster samt deras pris och kvalitet. Sverige skall i ett internationellt perspektiv ligga i framkant i dessa avseenden. De elektroniska kommunikationerna skall vara hållbara, användbara och tillgodose framtidens behov.

De främsta medlen för att uppnå detta skall vara att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar samt att främja internationell harmonisering. Staten skall ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden.

De föreslagna målen skall ersätta målet för telepolitiken som därmed skall upphöra att gälla.

1.2 Motionsförslag

I två motioner som väckts med anledning av propositionen tas frågor upp som rör de politiska utgångspunkterna för elektronisk kommunikation och hur de nya målen skall följas upp.

I motion 2002/03:T11 av Sven Bergström m.fl. (c) anförs att det är svårt såväl för riksdagen och de politiska partierna som för marknadens aktörer att bedöma följderna av den föreslagna nya lagstiftningen. En så omfattande förändring av lagstiftningen som nu genomförs borde föregås av omfattande analyser av hur olika marknader påverkas och vilka följder förslagen får t.ex. för utbyggnaden av kommunikationer i olika delar av landet.

Inte minst det faktum att regeringen valt att behandla frågan uteslutande som ett tekniskt juridiskt ärende, utan t.ex. tydlig medverkan från näringsliv och operatörer, gör det särskilt svårt att bedöma frågan. Centerpartiet vill också framhålla att det är uppenbart att den nya lagstiftningen kan få regionalpolitiska konsekvenser och menar att det är en stor brist att en bedömning av dessa konsekvenser inte ingick i uppdraget till utredaren.

Sammantaget, även om Centerpartiet välkomnar att lagstiftningen inom IT och telekom nu samordnas, finns fortfarande oklarheter om vilka följder lagstiftningen får. Regeringen bör därför återkommande redovisa utvecklingen inom IT och telekom för riksdagen, särskilt vad avser lagstiftningens följder för den regionala utvecklingen av telekomtjänster, konkurrensen inom sektorn och investeringsviljan (yrkande 1).

I motion 2002/03:T13 av Erling Bager m.fl. (fp) framhålls att de mål om elektronisk kommunikation som formuleras i propositionen är värdefulla som

grund för politiska åtgärder inom området. De hade emellertid, vilket också påtalats av remissinstanser, kunnat formuleras på ett mer mätbart sätt, vilket skulle ha underlättat tillämpbarheten av målen (yrkande 2).

1.3 Utskottets ställningstagande

Riksdag och regering har en central roll för att uppnå *målen för sektorn elektronisk kommunikation*. För att hela landet skall få tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer krävs att tydliga mål formuleras, konkreta handlingsplaner uppställs och framåtsyftande spelregler antas.

Med det nya regelverket som lagts fast inom EU för sektorn har ett framtidsanpassat ramverk etablerats. Det ankommer på berörda organ att inom sina ramar driva ett aktivt utvecklingsarbete för att till fullo ta vara på de positiva drivkrafter som den elektroniska kommunikationssektorn kan tillföra samhällsutvecklingen och se till att de politiska målen nås.

Detta arbete bör genomsyra olika delar av samhället. Från riksdags- och regeringsnivå till berörda myndigheter, kommuner, företag och organisationer. Kännetecknande bör vara att insatserna riktas mot att uppnå ett informationssamhälle för alla där elektroniska kommunikationer är ett verksamt medel för att uppnå olika samhällsmål.

Genom det nya regelverk som EU-länderna nu enats om bedömer utskottet att ökade förutsättningar för detta finns, samtidigt som den nya lagen ger aktörerna på marknaden mer konkurrensneutrala regler att agera utifrån.

I sammanhanget vill utskottet framhålla att den offentliga förvaltningen är en viktig drivkraft i målet om ett informationssamhälle för alla. Offentliga tjänster kan göras mer lättillgängliga och ge en ökad tillgång till information. Vården och utbildningen ges exempelvis nya möjligheter och förutsättningar genom en ökad IT-användning.

Utskottet delar mot denna bakgrund regeringens uppfattning att det inte är lämpligt att ha ett definitivt mål med angiven nivå av tillgång till kommunikationer som skall ha uppnåtts vid någon viss tidpunkt eftersom målet är dynamiskt. Vad som anses vara effektiva och säkra kommunikationer och vad som anses ge den bästa möjliga kombinationen av urval, pris och kvalitet förändras över tiden.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen i samband med införande av nya lagar och reformer understrukt behovet av *uppföljning och utvärdering*. När utskottet senast behandlade denna fråga i mars 2002 (bet. 2001/02:TU8) erinrade utskottet om riksdagens IT-politiska beslut, då utskottet framhöll vikten av att utbyggnaden av IT-infrastrukturen följs upp och redovisas årligen för riksdagen. Mot bakgrund av bl.a. riksdagens ställningstagande kan utskottet nu konstatera att det för närvarande pågår insatser för att följa upp utvecklingen på IT-området. Det gäller bl.a. hur utbyggnaden och kommunikationsservicen utvecklas i olika landsdelar.

Utskottet kan också konstatera att regeringen framhåller betydelsen av en uppföljning av målen för sektorn elektronisk kommunikation och menar att jämförelser bör ske med överföringstjänster, priser och kvalitet i andra länder.

Den ökade internationella harmoniseringen medför ökade möjligheter att göra sådana jämförelser. Det ger också en möjlighet att bidra till uppföljningen av det IT-politiska målet att Sverige som första land skall bli ett informations-samhälle för alla.

Med hänsyn till den strategiska betydelse som sektorn intar för landets fortsatta utveckling förutsätter utskottet att de politiska målen för sektorn elektronisk kommunikation nogga kommer att följas upp och utvärderas och att resultatet av dessa uppföljningar och utvärderingar kommer att återredovisas till riksdagen.

Utskottet vill särskilt betona betydelsen av en redovisning om lagstiftningens följder för den regionala utvecklingen och hur konkurrensen inom området utvecklas; detta gäller särskilt för marknaden för det metallbaserade accessnätet inom fast telefoni och andelen av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet som kan förenas med annan användning än digital utsändning av TV- och radioprogram.

I samband med att lagen följs upp och resultaten återredovisas till riksdagen bör också en redovisning lämnas om utbyggnaden av IT-infrastrukturen och utvecklingen av IT-användningen inom offentlig förvaltning.

Med hänvisning till vad utskottet nu anfört bedömer utskottet att syftet med de motionsförslag som väckts kommer att tillgodoses. Följaktligen avstyrks motionerna T11 (c) yrkande 1 och T13 (fp) yrkande 2.

Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag om mål för sektorn elektronisk kommunikation och att målet för telepolitiken upphör att gälla.

2 Regleringsstruktur och en ny lag om elektronisk kommunikation

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att överföringen av elektronisk kommunikation och infrastrukturen för överföringen – med undantag för vissa radio- och TV-frågor – regleras samlat i en ny sektorspecifik lag. Lagen skall inte reglera innehållet i de tjänster som överförs eller den utrustning som skall anslutas till infrastrukturen.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om regleringsstruktur och en ny lag om elektronisk kommunikation.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om regleringsstruktur och en ny lag om elektronisk kommunikation (s. 105–114).

2.1 Regeringens förslag

Särskild sektorslagstiftning eller särslagstiftning kan användas speciellt för att motverka bl.a. missbruk av marknadsstyrka och för att främja konkurrens på marknader där förutsättningar ännu saknas för en väl fungerande konkurrens. Särslagstiftning kan då ses som ett komplement till konkurrenslagen för att

främja konkurrens och effektivitet på nyligen avreglerade marknader där det råder inträdesbarriärer.

Det står klart att det på flera delmarknader alltså finns ett behov av sektorspecifik reglering. Detta avser både att komma till rätta med konkurrenssituationen på marknader där effektiv konkurrens inte råder och att bibehålla den sköra konkurrens som vunnits på vissa marknader genom telelagstiftningen. Som nämnts måste också behovet analyseras med utgångspunkt från marknaderna i hela Sverige. Det är därför inte lämpligt eller, mot bakgrund av Sveriges åligganden enligt ramdirektivet och särdirektiven, ens möjligt att genomföra en fullständig övergång till generell – konkurrensrättslig – lagstiftning på området för elektronisk kommunikation.

Regeringen föreslår att överföringen av elektronisk kommunikation och infrastrukturen för överföringen skall, med undantag för vissa radio- och TV-frågor, regleras samlat i en ny sektorspecifik lag. Lagen skall inte reglera innehållet i de tjänster som överförs eller den utrustning som skall anslutas till infrastrukturen.

Regeringen föreslår också att ramdirektivet, auktorisationsdirektivet, tillträdesdirektivet, direktivet om samhällsomfattande tjänster (USO-direktivet) samt direktivet om integritet och elektronisk kommunikation till övervägande del skall genomföras genom en ny lag om elektronisk kommunikation.

Såvitt avser konkurrensrelaterade frågor skall skyldigheter enligt lagen för enskilda inträda först när det finns ett konstaterat behov.

2.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den nya lagstiftningen om elektronisk kommunikation innebär ett omfattande regelverk vars konsekvenser inte till fullo kan förutses. Den tekniska utvecklingen och en föränderlig marknad förutsätter, som utskottet framhållit under avsnittet om politiska mål m.m., ett aktivt uppföljningsarbete. Utskottet har därmed inget att erinra mot vad regeringen i propositionen föreslår om regleringsstruktur och en ny lag om elektronisk kommunikation.

3 Lagens syfte och tillämpningsområde m.m.

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att lagen skall syfta till att enskilda och myndigheter får tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte när det gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster. Konkurrensen och internationell harmonisering skall vara de främsta medlen för att uppnå syftet.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om lagens syfte och tillämpningsområde m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om lagens syfte m.m. samt lagens tillämpningsområde och innehåll (s. 114–119).

3.1 Regeringens förslag

Regeringen föreslår att bestämmelserna i lagen skall syfta till att enskilda och myndigheter skall få tillgång till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer och största möjliga utbyte när det gäller urvalet av elektroniska kommunikationstjänster samt deras pris och kvalitet. Konkurrensen och internationell harmonisering skall vara de främsta medlen för att uppnå syftet. Samhällsomfattande tjänster skall finnas tillgängliga på för alla likvärdiga villkor i hela landet till överkomliga priser.

Vid tillämpningen av lagen skall särskilt elektroniska kommunikationers betydelse för yttrandefrihet och informationsfrihet beaktas.

Åtgärder som vidtas med stöd av lagen får inte vara mer ingripande än som framstår som rimligt och skall vara proportionella med hänsyn till lagens syfte och ovanstående intressen.

Regeringen föreslår att lagen skall tillämpas på elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning. Den skall inte vara tillämplig på innehåll som överförs i elektroniska kommunikationsnät med hjälp av elektroniska kommunikationstjänster.

3.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen i propositionen föreslår om lagens syfte och tillämpningsområde m.m.

4 Marknadstillträde m.m.

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att det krävs en anmälan av verksamheten för att få tillhandahålla allmänna kommunikationsnät. En anmälan skall inte föranleda någon förhandsprövning av verksamheten. Endast för användning av radiosändare och nummer ur en nationell nummerplan skall tillstånd krävas.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om marknadstillträde m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om marknadstillträde m.m. (s. 119–126).

4.1 Regeringens förslag

Anmälningssplikt m.m.

För att få kännedom om vilka aktörer som finns på den svenska marknaden och utöva nödvändig tillsyn bör möjligheten att föreskriva en anmälningssplikt utnyttjas. Anmälningssplikten bör begränsas till tillhandahållande av allmänna kommunikationsnät mot ersättning och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Det saknas skäl att införa en anmälningssplikt för tillhandahållande av slutna nät (benämns även enskilda eller privata), allmänna kommunikationsnät för icke-kommersiellt bruk eller för kommunikationstjänster som inte är allmänt tillgängliga.

Regeringen föreslår att för att få tillhandahålla allmänna kommunikationsnät av sådant slag som vanligen tillhandahålls mot ersättning eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster skall det krävas att verksamheten först har anmälts. En anmälan skall inte föranleda någon förhandsprövning av verksamheten. Endast för användning av radiosändare och nummer ur en nationell nummerplan skall det krävas tillstånd.

Undantag från anmälningssplikten

Regeringen föreslår att verksamhet som enbart består i överföring av signaler via tråd för utsändningar till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen skall vara undantagen från anmälningssplikten. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten skall kunna meddela föreskrifter om ytterligare undantag från anmälningssplikten.

Standarder

Regeringen föreslår att den som bedriver verksamhet som är anmälningsspliktig skall tillämpa standarder som EG-kommissionen angivit som obligatoriska.

Maritima avräkningsorgan

Ett maritimt avräkningsorgan fungerar som mellanhand mellan den maritima mobila stationen och kustradiostationens teleoperatör.

Regeringen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få besluta i fråga om registrering av maritima avräkningsorgan enligt bestämmelser antagna av den internationella teleunionen samt meddela de föreskrifter som behövs för registreringen.

4.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen i propositionen förslår om marknadstillträde m.m.

5 Rätt att använda radiosändare

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att vid begränsat frekvensutrymme skall tillstånd beviljas efter allmän inbjudan till ansökan. Tillstånd skall då meddelas antingen efter ett jämförande urvalsförfarande, ett anbudsförfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande eller en kombination av dessa.

Tillstånd som avser digital utsändning av radioprogram till allmänheten skall kunna förenas med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst 20 % av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om rätt att använda radiosändare och avstyrker motionsförslagen.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om rätt att använda radiosändare (s. 127–154) jämte motion 2002/03:T13 (fp) yrkandena 3 och 4.

5.1 Regeringens förslag

Utgångspunkter för regleringen

Regeringen föreslår att bestämmelserna i lagen (1993:599) om radiokommunikation skall, med de ändringar EG-direktiven föranleder, ingå i lagen om elektronisk kommunikation.

Svensk frekvensplan

Regeringen föreslår att det skall finnas en sammanhållen grundläggande frekvensplan för landet. Frekvensplanen skall vara ett allmänt råd som ges ut av myndigheten på radioområdet.

Tillståndskrav

Regeringen föreslår att det skall krävas tillstånd för att i landet eller på ett svenskt fartyg eller luftfartyg utomlands få använda en radiosändare.

Undantag från tillståndsplikten

Regeringen föreslår att Försvarmakten, Försvarets radioanstalt och till viss del Försvarets materielverk samt polisen skall vara undantagna från tillståndsplikten. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall beträffande viss radioanvändning kunna meddela föreskrifter om undantag från tillståndsplikten. Den som är undantagen från tillståndsplikt skall vid tillämpningen av bestämmelserna i lagen anses ha tillstånd för att använda radiosändare.

Tillståndsprövning

Regeringen föreslår att den positiva inriktningen vid bedömningar av tillståndsansökningar för radiofrekvenser och bedömningsgrunderna enligt lagen (1993:599) om radiokommunikation skall bibehållas.

En ny bedömningsgrund om att tillstånd att använda radiosändare skall beviljas om radioanvändningen utgör en effektiv användning av frekvensutrymmet skall införas. Det skall dessutom anges att en ansökan om tillstånd skall kunna nekas om det finns skälig anledning att anta att radiosändaren kommer att användas i strid med tillståndsvillkoren.

Om användningen av frekvensutrymme samt villkoren och förfarandet för beviljande av tillstånd att använda radiosändare har harmoniserats i enlighet med internationella avtal som Sverige har anslutit sig till eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, skall den som har beviljats sådant tillstånd anses ha tillstånd enligt lagen.

Det skall vidare gå att bevilja tillstånd för viss radioanvändning vid ett tillfälle och tillstånd att använda enskilda radiosändare inom ramen för denna användning vid ett annat tillfälle.

Inbjudningsförfarande

Med hänsyn bl.a. till reglerna i auktorisationsdirektivet skall det i lagen om elektronisk kommunikation införas en bestämmelse om att när det uppkommer fråga att meddela tillstånd att använda radiosändare för nya eller väsentligt ändrade radioanvändningar och det kan antas att det frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som vill och skulle kunna bedriva sådan verksamhet, skall prövning ske efter allmän inbjudan till ansökan.

Beträffande tredje generationens mobiltelefoni utfärdade Post- och telestyrelsen (PTS) föreskrifter om tillstånd för att tillhandahålla nätkapacitet för mobila teletjänster enligt UMTS/IMT 2000 respektive GSM (PTSFS 2000:5). Enligt föreskriften skulle prövningen ske i två faser med en inledande prövning och en fördjupad prövning. Den inledande prövningen grundade sig på den sökandes förutsättningar att tillhandahålla nätkapacitet avseende finansiell kapacitet, teknisk och affärsmässig genomförbarhet samt lämplig sakkunskap och erfarenhet. Om antalet sökande som uppfyllde dessa kriterier översteg antalet tillgängliga tillstånd skulle en fördjupad prövning komma att ske. Denna grundade sig på sökandens utfästelse om geografisk täckning och utfästelse om utbyggnadstakt. PTS valde således att tillämpa ett förfarande med en skönhetstävlan.

När det gäller valet mellan skönhetstävlan och auktion kan vidare nämnas ESO-rapporten Nya bud – en ESO-rapport om auktioner och upphandling (Ds 2001:40). I rapporten konstateras att många nyttigheter som kontrolleras av staten i dag fördelas genom administrativa förfaranden. Beträffande auktion anges i rapporten att denna kan hållas med samma förutsättningar som en administrativ tilldelning. Den behöver därför aldrig få ett sämre utfall än en sådan process.

Regeringen delar utredningens och rapportförfattarnas uppfattning att auktion kan hållas med samma förutsättningar som en administrativ tilldelning. Sådana förutsättningar kan alltid finnas med i vad som skall utgöra sakliga grunder, och auktionen blir då det sista urvalskriteriet som skiljer ut de sökande. Mot auktioner kan nämnas risken för att auktionspriser fördyrar för konsumenter och andra slutanvändare och risken för spekulation med frekvenser. Mot detta talar dock att avgifter vid tillståndstilldelning verkar för ökad effektivitet i användningen av frekvensspektrum. Regeringen föreslår därför att auktioner skall kunna tillämpas vid ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan enligt lagen om elektronisk kommunikation.

Det bör anges i lagen att prövning, i fall som nu avses, skall ske efter ett jämförande urvalsförfarande, efter ett anbuds förfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande eller efter en kombination av dessa förfaranden. Vid tillfällen då det finns fler sökande än tillgängliga licenser och alla sökande kan förväntas uppfylla krav som t.ex. regional täckning, utbyggnadstakt m.m. kan auktion vara bra att tillämpa, eventuellt kombinerat med skönhetsstävlan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör be myndigas att meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan till ansökan och om förfarandet. Det är således möjligt att regeringen föreskriver generella kriterier för allmän inbjudan och att tillståndsmyndigheten baserar urvalskriterier för det enskilda inbjudningsförfarandet på dessa, men också att regeringen föreskriver alla kriterier.

Regeringen föreslår att antalet tillstånd som beviljas i ett frekvensutrymme skall kunna begränsas, om det är nödvändigt för att garantera en effektiv användning av radiofrekvenser.

Vid begränsat frekvensutrymme skall tillstånd beviljas efter allmän inbjudan till ansökan, om inte radioanvändningen huvudsakligen avser utsändning till allmänheten av radioprogram eller liknande, avser privat bruk eller utslutande skall bedrivas för att tillgodose allmän ordning och säkerhet.

Tillstånd skall då meddelas antingen efter ett jämförande urvalsförfarande, ett anbuds förfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande eller en kombination av dessa förfaranden.

Krav på radioanvändning

Digitala rundradiosändningar kan användas såväl för ljudradio- och TV-utsändningar som för olika interaktiva tillämpningar som med det nuvarande regelverket skulle vara att hänföra till televerksamhet. Båda dessa verksamheter kommer att hamna inom ramen för ett och samma regelverk, lagen om elektronisk kommunikation.

En möjlighet är att medge viss annan användning så länge den inte överstiger en viss andel av den totala överföringskapaciteten. Denna lösning är oberoende av valet av tillståndsmodell på radio- och TV-området. Den går att förena med den ordning som gäller i dag med individuella tillstånd för sändningar av radio- och TV-program enligt radio- och TV-lagen.

Beträffande hur stor andel som skall kunna användas för annan verksamhet kan vägledning hämtas i den brittiska lagen. Gränsen bör sättas så högt att den medger utveckling av nya tjänster som kan skapa ett mervärde för digital-TV och digitalradio och samtidigt möjliggöra utnyttjande av ledig kapacitet, t.ex. i områden där efterfrågan på sändningsutrymme är så pass låg att allt utrymme inte går åt i en multiplex eller för utnyttjande av outnyttjad kapacitet utanför ordinarie sändningstider.

Enligt regeringens bedömning framstår 20 % som en lämplig andel, även om det ur konkurrenssynpunkt kan vara lämpligt att börja med en mindre andel för att utvärdera eventuell påverkan på konkurrensen. I lagen bör det fastslås att maximalt 20 % kan användas för annan verksamhet.

Regeringen föreslår att ett tillstånd att använda radiosändare skall avse en viss radioanvändning. Tillstånd som avser digital utsändning av radioprogram till allmänheten skall kunna förenas med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst 20 % av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet, om villkor enligt 3 kap. 2 § 8 radio- och TV-lagen (1996:844) inte uppställts för motsvarande sändningstillstånd och det inte i övrigt inverkar menligt på konkurrensen.

Villkor

Regeringen föreslår att ett tillstånd skall kunna förenas med villkor om frekvensutrymme, typ av tjänst eller nät, täckning, antennens beskaffenhet, geografiskt område för mobilsändare, antennens belägenhet för fast sändare, kompetenskrav, skyldighet att dela frekvensutrymme, gjorda åtaganden vid inbjudningsförfarande och annat av betydelse för frekvensutnyttjandet. Villkor som följer av internationella avtal om harmoniserad användning skall också kunna uppställas.

Giltighetstid för tillstånd och villkor

Regeringen föreslår att giltighetstiden för villkor får vara kortare än tillståndstiden.

Störningar

Regeringen föreslår att begreppet skadlig störning skall definieras. Det skall vara möjligt att tillståndsinnehavare delar frekvenser med annan och att störningar därför kan få tålas.

Elektriska eller elektroniska anläggningar som, utan att vara radioanläggningar, är avsedda att alstra radiofrekvent energi för kommunikationsändamål i ledning eller för industriellt, vetenskapligt, medicinskt eller något liknande ändamål, skall endast få användas i enlighet med föreskrifter.

5.2 Motionsförslag

I motion 2002/03:T13 av Erling Bager m.fl. (fp) framhålls om *inbjudningsförfarandet* till ansökan om tillstånd för nyttjanderätter till radiofrekvenser att

det är av stort värde att regeringen numera i en valsituation föredrar modellen auktioner (marknadsnära bedömningar) framför modellen skönhetstävlingar (politiska bedömningar). Detta är en fråga där valet står mellan två ytterligheter där vid tillämpning ofta ingen ensam är fullkomlig. Auktioner bör, när de används, organiseras så att de kan fungera som urvalsinstrument snarare än som intäktsgenerator. Enligt motionärerna skall man inte underskatta den ekonomiska drivfjädern i en sådan urvalsmekanism (yrkande 3).

I samma motion anförs att det i lagförslaget om *krav på radioanvändning* framförs att tillstånd som avser digital utsändning av radioprogram till allmänheten skall kunna förenas med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst 20 % av den digitala kapaciteten i frekvensområdet. Med en sådan regel skulle t.ex. uppkoppling mot Internet med tillhandahållande av interaktiva tjänster för digital radio och digital TV bli regelmässigt möjlig som komplement till digitala radio- och TV-sändningar. Här kan t.ex. innehållstjänster eller konsumentupplysning tänkas bli aktuella.

Emellertid är det tveksamt om inte ett sådant förslag menligt skulle kunna påverka konkurrensen på berörda tjänstemarknader. Dessutom är procentandelen inte motiverad, utan förefaller vara en uppskattning. Denna fråga är viktig om man vill värna om balans och konkurrens rörande informationstjänster, vilket framförs i andra sammanhang i propositionen. Detta förslag bör därför ytterligare analyseras, och verkliga prov bör utföras och utvärderas, innan det införs rättsligt (yrkande 4).

5.3 Utskottets ställningstagande

Med anledning av vad som föreslås i motion T13 (fp) yrkande 3 om *inbjudningsförfarande* vill utskottet anföra följande.

Av propositionen framgår att regeringen anser att vid begränsat frekvensutrymme skall tillstånd beviljas efter allmän inbjudan till ansökan. Som grund för tillståndsprövningen skall ligga antingen ett jämförande urvalsförfarande (s.k. skönhetstävling) eller ett anbuds-förfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande (auktion) eller en kombination av dessa förfaranden.

Utskottet delar regeringens uppfattning därvidlag, liksom att auktion kan hållas med samma förutsättningar som en administrativ tilldelning. Sådana förutsättningar kan alltid finnas med i vad som skall utgöra sakliga grunder, och auktionen blir då det sista urvalskriteriet som skiljer ut de sökande. Mot auktioner kan nämnas risken för att auktionspriser fördyrar för konsumenter och andra slutanvändare och risken för spekulation med frekvenser. Mot detta talar dock att avgifter vid tillståndstilldelning verkar för ökad effektivitet i användningen av frekvensspektrum. Utskottet ser därför positivt på regeringens förslag att auktioner skall kunna tillämpas vid ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan enligt lagen om elektronisk kommunikation.

Vid tillfällen då det finns fler sökande än tillgängliga licenser och alla sökande kan förväntas uppfylla krav som t.ex. regional täckning, utbyggnads-

takt m.m. kan auktion vara bra att tillämpa, eventuellt kombinerat med skönhetsävlan.

Det inbjudningsförfarande som regeringen nu föreslår – auktion, jämförande urvalsförfarande eller en kombination av dessa förfaranden – torde till huvudsaklig del kunna tillgodose vad motionärerna efterfrågar. Utskottet har därmed inget att erinra mot regeringens förslag och avstyrker därför motion T13 (fp) yrkande 3.

Med anledning av vad som föreslås i motion T13 (fp) yrkande 4 om *krav på radioanvändning* vill utskottet anföra följande.

Regeringen framhåller i propositionen att digitala rundradiosändningar kan användas såväl för ljudradio- och TV-utsändningar som för olika interaktiva tillämpningar som med det nuvarande regelverket skulle vara att hänföra till televerksamhet. Båda dessa verksamheter kommer att hamna inom ramen för ett och samma regelverk, nämligen lagen om elektronisk kommunikation. Detta ger möjlighet att medge viss annan användning så länge den inte överskrider en viss andel av den totala överföringskapaciteten.

Utskottet delar regeringens uppfattning om att gränsen för viss annan användning bör sättas så högt att den medger utveckling av nya tjänster som kan skapa ett mervärde för digital-TV och digitalradio och samtidigt möjliggöra utnyttjande av ledig kapacitet. Utskottet bedömer också att 20 % kan framstå som en lämplig andel, även om det ur konkurrenssynpunkt kan vara lämpligt att börja med en mindre andel för att utröna eventuell påverkan på konkurrensen.

Utskottet delar inte motionärernas uppfattning om att ytterligare analyser och verkliga prov bör utföras och utvärderas innan andelen införs rättsligt. Som framgått av avsnittet om politiska mål m.m. kommer den nya lagen om elektronisk kommunikation att följas upp och utvärderas. Utskottet utgår ifrån att frågan om storleken på den andel av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet som kan förenas med annan användning än digital utsändning av radioprogram kan komma att bedömas i det sammanhanget.

Mot bakgrund av det anförda har således utskottet inget att erinra mot att det i lagen fastslås att maximalt 20 % kan användas för annan verksamhet. Utskottet avstyrker därmed motion T13 (fp) yrkande 4.

Utskottet har i övrigt inget att erinra mot vad regeringen i propositionen förslår om rätt att använda radiosändare.

6 Rätt att använda nummer

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få fastställa nationella nummerplaner för elektronisk kommunikation. De nationella nummerplanerna skall vara utformade så att elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster kan nås på ett likvärdigt sätt.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om rätt att använda nummer.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om rätt att använda nummer (s. 155–163).

6.1 Regeringens förslag

Nationella nummerplaner

Regeringen föreslår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få fastställa nationella nummerplaner för elektronisk kommunikation. De nationella nummerplanerna skall vara utformade så att elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster kan nås på ett likvärdigt sätt.

Den som bedriver anmälningspliktig verksamhet eller tillhandahåller elektroniska kommunikationstjänster i samtrafik med sådan operatör skall vara skyldig att följa fastställda nummerplaner.

Tillstånd att använda nummer

Regeringen föreslår att nummer ur en nationell nummerplan skall få användas endast efter tillstånd. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall kunna meddela föreskrifter om tilldelningsprinciper.

Villkor som är fogade till tillstånd att använda nummer

Regeringen föreslår att tillstånd att använda nummer ur nationell nummerplan skall kunna förenas med tillståndsvillkor angående

- vilket slag av tjänst som numret skall användas för,
- faktiskt och effektivt utnyttjande av numren,
- skälig giltighetstid med förbehåll för eventuella ändringar i den nationella nummerplanen,
- åtaganden som har gjorts i samband med att tillstånd beviljats för nummer efter ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan samt
- skyldigheter som följer av tillämpliga internationella avtal i fråga om användning av nummer.

Inbjudningsförfarande

Regeringen föreslår att tillstånd att använda nummer av betydande ekonomiskt värde får beviljas efter allmän inbjudan till ansökan. Tilldelningen skall då ske genom jämförande urvalsförfarande, anbudsförfarande, lottning eller genom en kombination av dessa förfaranden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan och om förfarandet i övrigt.

6.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen i propositionen föreslår om rätt att använda nummer.

7 Överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare eller nummer**Utskottets förslag i korthet**

Regeringen föreslår bl.a. att tillstånd eller del av tillstånd att använda radiosändare eller nummer får överlåtas. En överlåtelse skall endast vara giltig efter medgivande från den myndighet som meddelat tillståndet.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare eller nummer.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare eller nummer (s. 163–165).

7.1 Regeringens förslag

Regeringen föreslår att tillstånd eller del av tillstånd att använda radiosändare eller nummer får överlåtas. En överlåtelse skall endast vara giltig efter medgivande från den myndighet som meddelat tillståndet. Medgivande skall lämnas bl.a. under förutsättning att det inte finns skäl att anta att överlåtelsen inverkar menligt på konkurrensen och att det inte finns något annat skäl mot det.

7.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen i propositionen föreslår om överlåtelse av tillstånd att använda radiosändare eller nummer.

8 Samtrafik och andra former av tillträde

Utskottets förslag i korthet

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om samtrafik och andra former av tillträde och avstyrker motionsförslagen. För att undvika en utdragen tillståndsprocess ser utskottet som en möjlighet för sektorsmyndigheten att kunna avgöra ett tillståndsärende i det enskilda fallet även om ett avslagsbeslut i ett bygglovsärende för uppförande av mast för en radioanläggning inte har prövats i högre instanser.

Jämför reservationerna 1 (m, c) och 2 (m, kd).

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om samtrafik och andra former av tillträde (s. 165–204) jämte motionerna 2002/03:T10 (m) yrkandena 1 och 3, 2002/03:T11 (c) yrkande 2, 2002/03:T12 (kd) yrkande 2, 2002/03:T463 (kd) yrkande 3 samt 2002/03:T516 (s).

8.1 Regeringens bedömningar och förslag

Definitioner

Regeringen föreslår att en definition av samtrafik skall införas i lagen.

Regeringen bedömer att definitioner av tillträde, accessnät och roaming inte behöver införas i lagen.

Allmänna skyldigheter och skyldigheter som kan åläggas ett företag i fråga om tillträde

Som en allmän utgångspunkt gäller enligt artikel 4.1 i *tillträdesdirektivet* en skyldighet för operatörer av allmänna kommunikationsnät att förhandla med varandra om samtrafik i syfte att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster så att tillhandahållandet av och samverkan mellan tjänster kan säkerställas inom hela gemenskapen. I direktivet anges skyldigheter avseende tillträde rörande bl.a. insyn, icke-diskriminering, pris-kontroll och kostnadsredovisning.

De i direktivet angivna *skyldigheterna avseende tillträde* eller samtrafik får i princip inte införas för andra operatörer än sådana som angetts ha ett betydande inflytande på en viss marknad. I syfte att fullgöra internationella åtaganden eller följa gemenskapslagstiftningen och för att trygga slutanvändarnas tillgång till vissa speciellt viktiga tjänster, är det dock i vissa angivna fall möjligt enligt tillträdesdirektivet att införa sådana skyldigheter för andra marknadsaktörer, på samma sätt som för närvarande gäller för system med villkorad tillgång för digitala TV-tjänster. Så är fallet när det bl.a. gäller följande företag och skyldigheter.

a) Företag som kontrollerar slutanvändarnas tillträde kan åläggas skyldighet att t.ex. bedriva samtrafik i syfte att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra.

b) Företag som tillhandahåller gränssnitt för tillämpningsprogram (API) kan åläggas skyldighet att på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor tillhandahålla tillträde till API i syfte att garantera att slutanvändarna får tillgång till digitala radio- och TV-sändningstjänster.

c) Företag som tillhandahåller elektroniska programguider (EPG) kan åläggas skyldighet att på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor tillhandahålla tillträde till EPG i syfte att garantera att slutanvändarna får tillgång till digitala radio- och TV-sändningstjänster.

d) Företag som driver ett elektroniskt kommunikationsnät kan åläggas skyldighet att gemensamt utnyttja faciliteter eller annan egendom – inbegripet fysisk samlokalisering – eller vidta åtgärder för att underlätta samordningen av offentliga arbeten när företagen saknar andra möjliga utvägar på grund av att miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet behöver skyddas eller därför att mål för fysisk planering behöver uppnås.

Europeiska gemenskapernas kommission har fastställt riktlinjer som myndigheterna på nationell nivå skall följa när det gäller att fastställa om det råder effektiv konkurrens på en viss marknad och om ett företag har ett betydande inflytande på marknaden. Riktlinjerna grundas på principerna inom konkurrenslagstiftningen.

Beaktas skall också att det nya EG-regelverket bärs upp av en allmän strävan mot att marknaden för elektronisk kommunikation skall utvecklas så att den generella konkurrensrätten skall vara ett tillräckligt instrument för att värna en effektiv konkurrens. Frågan om förhållandet mellan åtgärder enligt sektorsregleringen och ingripanden enligt konkurrensrätten bör därför belysas närmare.

I enlighet med tillträdesdirektivet skall lagen om elektronisk kommunikation innehålla en *generell skyldighet* för en operatör av ett allmänt kommunikationsnät att *förhandla om samtrafik* med den som tillhandahåller eller avser att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster.

Skyldigheter för företag med betydande inflytande på en marknad

Genom den analys som skall göras av de relevanta marknaderna klarläggs om konkurrensen är effektiv eller inte. Om man vid denna analys kommer fram till att konkurrensen inte är effektiv, vilket även inbegriper en bedömning av hur konkurrensen kommer att utvecklas i framtiden, är det rimligt att anta att vissa allvarliga konkurrensproblem har identifierats. Under sådana förhållanden torde det vara aktuellt att ålägga i varje fall någon skyldighet för att främja konkurrensen på den aktuella marknaden.

Det kan beträffande vissa marknader vara ändamålsenligt att en skyldighet som fastställs utformas att gälla generellt på denna marknad. Ett sådant fall kan vara en förpliktelse att tillhandahålla tillträde till accessnät.

På andra marknader däremot kan förhållandena vara sådana att det inte är lämpligt att en skyldighet utformas att gälla generellt på marknaden. Skyldigheter kan då behöva utformas individuellt i förhållande till var och en som beviljas tillträde.

Oavsett om en skyldighet har utformats generellt eller individuellt får det ankomma på myndigheten att avgöra utifrån omständigheterna hur detaljerat beslutet skall vara, dvs. hur noggrant skyldigheter och rättigheter samt förutsättningarna för dessa skall bestämmas.

Skyldigheter som kan åläggas företag som inte har ett betydande inflytande på en marknad

Samtrafik

När det gäller de skyldigheter som kan åläggas även andra företag än sådana som anses ha betydande inflytande på en marknad ger direktiven inte något klart besked om när skyldigheterna kan och skall införas. En utgångspunkt är emellertid att skyldigheter bör åläggas företaget först när det saknas förutsättningar att på frivillig väg och inom rimlig tid trygga de mål som anges i artikel 8 i ramdirektivet, dvs. bl.a. främjande av konkurrens och av de intressen som medborgarna i Europeiska unionen har. Ett införande av skyldigheter bör därför kunna aktualiseras för att uppnå största möjliga nytta för slutanvändarna.

Generellt sett bör man vara restriktiv med ingripanden på en marknad där konkurrensen fungerar i stort sett tillfredsställande. Skyldigheten som här avses bör inte användas för att rätta till mindre störningar på en annars fungerande marknad. Det måste här – liksom i övrigt – råda en proportionalitet mellan åtgärder och problemets art.

Regeringen har ovan tagit ställning för att sådana särskilda skyldigheter som samtrafikskyldighet och skyldighet att lämna andra former av tillträde inte skall införas genom allmänna förpliktelser enligt lag utan i stället förpliktas efter bedömningar i enskilda fall genom förvaltningsbeslut.

I artikel 5.1 i tillträdesdirektivet anges att de nationella regleringsmyndigheterna, i den utsträckning som är nödvändig för att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra, skall kunna införa skyldigheter för företag som kontrollerar tillträde till slutanvändarna, bl.a. när detta är motiverat skyldigheten att bedriva samtrafik mellan deras nät om detta inte redan sker. En motsvarande bestämmelse behöver införas i lagen. Skyldigheter för företag som kontrollerar tillträde till slutanvändare skall alltså kunna åläggas genom förvaltningsbeslut med stöd av lag.

Med transitering avses vidarebefordring av signaler från ett avsändarnät till ett mottagnät via ett mellanliggande nät. Med den ordning som här föreslås i den nya lagen, med möjlighet för tillsynsmyndigheten att ålägga samtrafikförpliktelser i enskilda fall, måste det bero på omständigheterna i det enskilda fallet om transiteringsskyldighet ingår. Såsom utredningen har angivit kan en förpliktelse att bedriva samtrafik – mot bakgrund av syftet med samtrafikskyldigheten, dvs. att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra

– också omfatta en skyldighet att på begäran transitera trafik från en originerande till en terminerande operatör. Detta behöver dock inte anges i lagtexten.

På Internetmarknaden fungerar samtrafiken i dagsläget. När det gäller framför allt bredbandsnät och marknaderna för mobila tjänster kan dock såväl in- som utlåsnings effekter uppstå för slutkunder anslutna till en viss operatör. Det bör i första hand vara inom området för mobiltelefoni som problem med avbruten samtrafik skulle kunna befaras med den nya lagen.

Med hänsyn till tillträdesdirektivets utformning och de risker som ett stort antal remissinstanser ser med att avskaffa den allmänna samtrafikskyldigheten finns det enligt regeringens bedömning inte anledning att ytterligare begränsa de åtgärder som får vidtas för att uppnå syftet att slutanvändarna skall kunna nå varandra.

Samtrafikskyldighet eller andra åtgärder som åläggs den som kontrollerar tillträde till slutanvändare enligt den särskilda bestämmelsen om detta skall ske mot marknadsmässig ersättning. Såsom hittills har varit fallet bör regionala skillnader inom landet i prissättningen inte förekomma, t.ex. vad avser samtrafikavgifter.

Regeringen instämmer vidare i utredningens och Post- och telestyrelsens bedömning med hänsyn till erfarenheterna av tillämpningen av den nuvarande generella skyldigheten att bedriva samtrafik i 32 § telelagen att det vid lagens ikraftträdande finns ett fortsatt behov av regler för förpliktelser om att bedriva samtrafik med stöd av tillträdesdirektivet och föreslår därför att 32 § telelagen skall gälla övergångsvis till dess att myndigheten sett över behovet av att besluta om särskilda förpliktelser om samtrafik med stöd av lagen om elektronisk kommunikation, dock längst ett år efter ikraftträdandet.

Samlokalisering

Enligt artikel 12.2 i ramdirektivet får medlemsstaterna, särskilt när företagen saknar andra möjliga utvägar genom att miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet behöver skyddas eller genom att mål för fysisk planering behöver uppnås, föreskriva gemensamt utnyttjande av "faciliteter" eller egendom (inbegripet fysisk samlokalisering) för ett företag som driver ett elektroniskt kommunikationsnät eller vidta åtgärder för att underlätta samordningen av offentliga arbeten endast efter skälig tid av offentligt samråd under vilket alla berörda parter måste ges tillfälle att yttra sig.

Sådana föreskrifter om gemensamt utnyttjande eller samordning får innehålla regler för fördelning av kostnaderna för det gemensamma utnyttjandet av faciliteterna eller egendomen. Artikeln innebär inte att medlemsstaterna måste förplikta företag att samlokalisera. Det finns dock möjlighet för medlemsstaterna att ha regler om samlokalisering av miljöskäl och liknande hänsyn. Sådana förpliktelser skall föregås av samråd.

Skyldigheten att gemensamt utnyttja faciliteter eller egendom kan enligt artikel 12 i ramdirektivet åläggas företag som driver ett elektroniskt kommunikationsnät. För att driva ett sådant kommunikationsnät med hög täckningsgrad måste nätoperatören ha tillgång till olika nätdelar, såsom ledningar, byggnader, master, antenner och antensystem. Med ett flertal operatörer som

agerar på olika marknader för tillhandahållande av nät kan effekten bli att ett stort antal nätdelar, såsom master för radioanläggningar för mobila kommunikationstjänster, kommer att behöva uppföras. Byggandet av ett stort antal nät kan medföra att kvoten för vad som rimligen kan tålas med hänsyn till kraven på hållbar utveckling – inkluderat bl.a. skydd för människors hälsa – vid natur- och miljöutnyttjande samt till målen för den fysiska planeringen i landet redan har uppfyllts.

I samband med utbygganden av tredje generationens mobiltelefoni (UMTS) har operatörerna själva uppgivit problem med att erhålla bygglov som skäl för att erhålla förlängd tid för utbygganden enligt tillståndsvillkoren. Problem med att erhålla bygglov har vid flera tillfällen berott på att befolkningen i omgivningen motsatt sig uppförandet på grund av miljöhänsyn. När ett företag i ett sådant läge inte längre har några genomförbara alternativ, t.ex. genom att bygglov för att uppföra en mast för en radioanläggning inte kan erhållas, bör obligatoriskt gemensamt utnyttjande av faciliteter eller egendom kunna vara lämpligt. Regeringen anser därför att det är viktigt med en sådan möjlighet att tvinga fram en samlokalisering och ett gemensamt utnyttjande av infrastrukturen för dessa fall.

Det sagda innebär att skyldigheten enligt nu aktuell artikel får användas mot en operatör under förutsättning att det föreligger starka skäl, såsom ett behov av skydd för miljö, folkhälsa och allmän säkerhet. Avgörandet om förutsättningarna är uppfyllda måste prövas från fall till fall mot bakgrund av vid bedömningstidpunkten gällande skydds- och planeringsregler i bl.a. miljöbalken, plan- och bygglagen (1987:10) och strålskyddslagen (1988:220). För tillämpning av denna bestämmelse bör det föreligga ett påtagligt behov av gemensamt utnyttjande av egendom eller annat. Det bör stå klart att alternativ lokalisering är svår att genomföra av miljöskäl eller de andra hänsyn som nämnts. Bestämmelsen är inte avsedd för samtrafik eller i övrigt för skyldighet för nätinnehavare att ge utrymme för överföringar i tråd utan avser samlokalisering och annat gemensamt utnyttjande av egendom.

Regeringen redovisar i propositionen resultatet av en rapport från Statens strålskyddsinstitut (SSI) om exponering för radiofrekventa fält och mobiltelefoner. Resultatet visar att strålningen visserligen varierar starkt mellan olika platser i landet – med högsta värden i storstad utomhus och i närheten av radio- och TV-master – men som mest uppgick till under en tusendel av de rekommendationer som utarbetats av ICNIRP (International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection) och som antagits av Europeiska unionen. Dominerande bidrag till denna exponering kom från basstationer för mobiltelefoni och från TV-sändningar.

De tekniska eller driftsmässiga villkoren bör knyta an till de standarder som tas fram inom ramen för Europeiska unionens standardiseringsverksamhet. Även standardiseringsarbetet i andra relevanta forum bör beaktas. I övrigt torde tillämpningen av möjligheten att ålägga företag tekniska eller driftsmässiga villkor få bygga på förutsättningarna i varje enskilt fall.

Såsom bl.a. framgår ovan bör *skyldigheter angående samtrafik* och annat tillträde inte regleras generellt i lag, utan i stället kunna åläggas i enskilda förvaltningsbeslut. De tillämpande organen måste därför ges ett relativt stort handlingsutrymme inom vissa angivna ramar.

En grundläggande princip är att en inskränkning från det allmännas sida av den enskildes rätt att använda sin egendom förutsätter att det föreligger en rimlig balans eller proportionalitet mellan vad det allmänna vinner och den enskilde förlorar på grund av inskränkningen.

Regeringen föreslår att en operatör av ett allmänt kommunikationsnät skall vara skyldig att förhandla om samtrafik med den som tillhandahåller eller avser att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster.

Den som kontrollerar tillträde till slutanvändare skall kunna förpliktas att mot marknadsmässig ersättning bedriva samtrafik eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra.

Skyldighet avseende insyn, icke-diskriminering, särredovisning, tillgodo-seende av rimliga krav på samtrafik och andra former av tillträde, priskontroll eller kostnadsredovisning skall åläggas den som bedömts ha ett betydande inflytande på en viss bestämd marknad. En sådan förpliktelse skall syfta till att skapa effektiv konkurrens på marknaden.

Varje operatör skall härutöver kunna åläggas att mot marknadsmässig ersättning tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

Särskilt om tillträde till accessnät

Förordningen (EG) nr 2887/2000 om tillträde till accessnät har för Sveriges del inneburit att Telia Sonera – som ägare av nästan samtliga metallbaserade accessnät inom fast telefoni – numera är skyldigt att dels erbjuda andra operatörer tillgång till det metallbaserade accessnätet under vissa villkor, dels tillgoda varje rimlig begäran om tillträde till detta accessnät.

Tillträde till det metallbaserade accessnätet skall ske enligt samma villkor och vara av samma kvalitet som för det nätägande bolagets egen organisation, alternativt dess associerade bolags tjänster. En ansökan om tillträde får endast avslås på grundval av objektiva kriterier som hör samman med teknisk genomförbarhet eller om det anses nödvändigt att bevara nätverksintegriteten.

Priset för tillträde till det metallbaserade accessnätet och tillhörande faciliteter skall enligt förordningen vara kostnadsorienterat.

De skäl som låg bakom införandet av EG-förordningen gör sig enligt regeringen fortfarande gällande. Alltjämt är det så att nytillkomna operatörer inte i tillräcklig grad disponerar över någon väl utbyggd alternativ nätinfrastruktur, även om utvecklingen med lokala nät för datakommunikation (LAN – Local Area Network), metallbaserade eller optikfiberbaserade, och elnät som accessnät vunnit visst insteg på senare tid. Därtill kommer användningen av kabel-TV-nät och yttäckande radioaccess (FWA – Fixed Wireless Access).

Det lokala metallbaserade accessnätet i det fasta kretskopplade telefonnätet är fortfarande ett av de minst konkurrensutsatta segmenten på den liberaliserade telemarknaden. Någon förändring av detta förhållande kan inte ses under överskådlig tid. Det finns därför starka skäl som talar för att reglerna om tillträde till det metallbaserade accessnätet skall tillämpas även i framtiden. Det är alltså viktigt att möjligheten för regleringsmyndigheten att förplikta den som har ett betydande inflytande på marknaden för tillträde till accessnät finns med i det nationella regelverket från första början. Detta tryckas genom förslaget till ny lag om elektronisk kommunikation.

Däremot avvisar regeringen tanken på en lagfäst generell skyldighet att lämna tillträde till accessnät. Skälen för detta är att en sådan ordning skulle innebära en skärpning och utvidgning av det nya EG-regelverkets bestämmelser.

Regeringen föreslår att tillsynsmyndigheten skall kunna förplikta en operatör att lämna tillträde till sitt accessnät. En förpliktelse som avser tillträde till den delen av ett allmänt telefonnät mellan en korskoppling eller likvärdig anslutningspunkt och abonnentens fasta nätanslutningspunkt skall om nätet består av parkabel av metall, förenas med skyldighet att offentliggöra ett referenserbjudande som skall innehålla de uppgifter som avses i artikel 9.4 i tillträdesdirektivet.

Särskilt om tillträde till elnätet

Ram- och tillträdesdirektivens reglering av tillträde omfattar alla nät som används för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Att detta även omfattar elnätssystem i den utsträckning dessa används för signalöverföring anges uttryckligen i definitionen av elektroniskt kommunikationsnät i artikel 2 i ramdirektivet. Reglerna om samtrafik och andra former av tillträde är alltså tillämpliga även på elnäten i den mån de används för elektronisk kommunikation i samma utsträckning som för andra slag av elektroniska kommunikationsnät. Det innebär att elnätsföretagen kan åläggas dels skyldigheter att t.ex. bedriva samtrafik under vissa särskilda förutsättningar för att säkerställa att slutanvändarna kan nå varandra, dels – om elnätsföretaget kan anses ha ett betydande inflytande på den relevanta marknaden – skyldigheter om bl.a. samlokalisering, samt tillträde till och användning av specifika nätdelar och tillhörande installationer.

Regeringen bedömer att det inte finns skäl att föreslå en avvikande reglering beträffande elnät som används för elektronisk kommunikation. Tillträdesbestämmelserna gäller därför även för innehavare av elnät som samtidigt utgör operatörer av allmänna kommunikationsnät. Frågan om elektromagnetisk strålning från användning av elnät för elektronisk kommunikation bör utredas närmare.

Ersättningsfrågor

En operatör som har ålagts att kostnadsorientera sin prissättning skall enligt artikel 13.3 i tillträdesdirektivet på begäran av regleringsmyndigheten styrka att ersättning för samtrafik och andra former av tillträde är kostnadsorienterad.

Regeringen föreslår att skyldighet för den som kontrollerar tillträde till slutanvändare att bedriva samtrafik eller vidta annan åtgärd som krävs för att säkerställa att slutanvändare kan nå varandra skall gälla mot marknadsmässig ersättning. Detsamma skall gälla för en förpliktelse för en operatör att tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

En operatör med betydande inflytande på en marknad skall kunna förpliktas att iakttä kostnadstäckning eller tillämpa kostnadsorienterad eller annan prissättning för specificerade typer av samtrafik och andra former av tillträde. Detta får ske om en marknadsanalys visar att en brist på effektiv konkurrens innebär att operatören kan ta ut överpriser eller använda prispress på ett sätt som missgynnar slutanvändarna. En sådan förpliktelse skall kunna avse skyldighet för operatören att tillämpa en viss angiven kostnadsredovisningsmetod.

Ett beslut om förpliktelse att lämna tillträde skall kunna ändras eller upphävas om den som enligt beslutet givits tillträde inte fullgör sina åtaganden.

8.2 Motionsförslag

Två motioner tar upp frågan om *skyldigheter att förhandla om samtrafik m.m.*

I motion 2002/03:T10 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) anförs bl.a. att samtrafikkravet enligt 1993 års avregleringsbeslut är själva nyckeln för att få in flera operatörer och möjliggöra en verklig konkurrens.

Regeringen föreslår i propositionen en skyldighet att förhandla om samtrafik men väljer att slopa det generella kravet på samtrafik. Det främsta skälet för detta ställningstagande förefaller vara oklarhet om huruvida EG-reglerna tillåter ett sådant krav. I stället hänvisas till den nya möjlighet som Post- och telestyrelsen (PTS) föreslås ges att ålägga samtrafikförpliktelser i enskilda fall. Frågan om huruvida transiteringsskyldigheten skall ingå i samtrafikskyldigheten ger propositionen om möjligt ännu mer oroväckande svar på genom att hänvisa till att detta måste bero på omständigheterna i det enskilda fallet.

De föreslagna reglerna är enligt motionärernas mening inte tillräckliga för att säkra samtrafiken och därmed konkurrensen på telemarknaden. De nya reglerna riskerar att leda till långa processtider, vilket i sin tur minskar möjligheten för nya företag att ge sig in på marknaden. Samtrafikkravet är grundbulten i att åstadkomma konkurrens och mångfald till konsumentens nytta. Detta krav bör därför bibehållas i lagstiftningen (yrkande 1).

Liknande synpunkter framförs också i motion 2002/03:T11 av Sven Bergström m.fl. (c). Motionärerna framhåller att det i propositionen föreslås att den generella samtrafikskyldigheten skall upphöra. I huvudsak är det en riktig

inriktning, men innebär också att riskerna för osund konkurrens och försök att utestänga konkurrenter kommer att öka. Centerpartiet har upprepade gånger påtalat problemet med att accessnätet ägs och drivs av operatörer som också levererar tjänster och som har intresse av att förhindra att andra operatörer får tillgång till accessnätet. Det är även en av huvudorsakerna till Centerpartiets krav på ett allmänt ägt nät med anslutning till alla hushåll och företag.

Regeringen förefaller dock inte se problemet. Kanske beror detta på att de dominerande aktörerna är statligt ägda och att statens ägarintressen i sammanhanget ansetts gå före en fungerande konkurrens som pressar priserna. Kravet på marknadsmässig ersättning för tillträdet till accessnät kan anses gynna dem som, under skydd av den reglerade telemarknaden, kunnat bygga ut accessnäten och därmed kan ta ut vinsterna på denna infrastruktur inom koncernen. Centerpartiet hyser därför starka betänkligheter inför regeringens förslag att ersätta samtrafikskyldigheten med en skyldighet att förhandla om samtrafik. Lagen om elektronisk kommunikation bör därför även framgent innehålla skyldigheter för operatörer med en dominerande ställning att tillhandahålla samtrafik mot ersättning enligt samma villkor som i dag anges i telelagen (yrkande 2).

Frågan om *konkurrensförhållandena på marknaden för fast telefoni* tas upp i tre motioner, bl.a. frågan om den s.k. dubbla faktureringen.

I motion 2002/03:T10 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) anförs att Telia Sonera är som ägare av det fasta telenätet den som fakturerar slutkunden abonnemangsvgiften oavsett vilken leverantör av teletjänsterna kunden valt. Detta innebär att kunder som väljer en annan operatör än Telia Sonera får dels en faktura från Telia Sonera för abonnemangsvgiften, dels en faktura från den operatör kunden valt för själva teletjänsterna.

Det merarbete detta innebär för konsumenten utgör enligt motionärernas mening ett klart konkurrenshinder för Telia Soneras konkurrenter. Strävan måste vara att på sikt åtgärda orsaken till detta problem, dvs. frågan om konkurrens på abonnemangsmarknaden. Innan så sker måste dock frågan om den dubbla faktureringen få en lösning. Motionärerna förutsätter att regeringen återkommer med ett förslag till lösning på detta (yrkande 3).

I motion 2002/03:T12 av Johnny Gylling m.fl. (kd) tas också frågan upp om den dubbla faktureringen. I motionen anförs att Telia Sonera i princip har monopol på att tillhandahålla abonnemang, vilket skapar betydande beroendeförhållanden och konkurrensackdelar för övriga operatörer. Detta tar sig bl.a. uttryck i att abonnenter som väljer en annan operatör åsamkas praktiska nackdelar, t.ex. i form av dubbla uppsättningar fakturor. Motsvarande problem har kunnat lösas i andra EU-länder. Det borde kunna ske även i Sverige.

Kristdemokraterna anser att Post- och telestyrelsen av regeringen bör ges i uppdrag att, med utgångspunkt i de utökade möjligheter som den föreslagna lagstiftningen innebär, ägna särskild uppmärksamhet åt att förbättra konkurrensförhållandena inom området fast telefoni (yrkande 2).

I motion 2002/03:T463 pekar Johnny Gylling m.fl. (kd) bl.a. på att konkurrensen är bristfällig gällande fastnätstelefonin. EU-förordningen från januari

2001 om lika tillträde till accessnätet medger tillträde till nätet. Men genom höga avgifter för operatörer som vill ha tillträde finns risk att konkurrensen inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Regeringen måste uppmärksamma detta och ge Post- och telestyrelsen de verktyg som behövs för att ingripa (yrkande 3).

I en motion tas frågan upp om *standard för digital kommunikation* på elnätet.

I motion 2002/03:T516 pekar Leif Jakobsson (s) på problemet med att det saknas en standard för digital kommunikation på elnätet. En sådan krävs om användare på olika elnätsföretag skall kommunicera. Då elnäten i högsta grad är ett samhällseligt intresse anser motionären att staten bör ta initiativ till att utforma en standard för digital kommunikation på elnätet.

8.3 Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet ta upp vissa frågor om *samllokalisering*.

Som framgår av propositionen har operatörerna i samband med utbyggnaden av tredje generationens mobiltelefoni (UMTS) själva uppgivit problem med att erhålla bygglov som skäl för att erhålla förlängd tid för utbyggnaden enligt tillståndsvillkoren. Problem med att erhålla bygglov har vid flera tillfällen berott på att befolkningen i omgivningen motsatt sig uppförandet på grund av miljöhänsyn. När ett företag i ett sådant läge inte längre har några genomförbara alternativ, t.ex. genom att bygglov för att uppföra en mast för en radioanläggning inte kan erhållas, bör obligatoriskt gemensamt utnyttjande av faciliteter eller egendom kunna vara lämpligt. Regeringen anser därför att det är viktigt med en sådan möjlighet att tvinga fram en samllokalisering och ett gemensamt utnyttjande av infrastrukturen för dessa fall.

Beslut om tillträdesskyldigheter enligt lagen om elektronisk kommunikation ankommer enligt lagförslaget på Post- och telestyrelsen (PTS). Detta innebär att myndigheten också skall besluta i frågor om förpliktande för operatörer att tillhandahålla samllokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det kan vara av stor betydelse att kunna framtvunga en sådan samllokalisering. För att undvika en utdragen tillståndsprocess ser utskottet som en möjlighet för sektorsmyndigheten att kunna avgöra ett tillståndsärende i det enskilda fallet, även om ett avslagsbeslut i ett bygglovsärende för uppförande av mast för en radioanläggning inte har prövats i högre instanser.

Med anledning av förslagen i motionerna T10 (m) yrkande 1 och T11 (c) yrkande 2 om *skyldigheten att förhandla om samtrafik m.m.* anför utskottet följande.

Utskottet vill framhålla att en bärande tanke bakom det nya EG-rättsliga regelverket är att i takt med att konkurrensen utvecklas skall särslagstiftningen ge vika för den generella konkurrenslagstiftningen. Detta innebär att speciell

konkurrensfrämjande reglering, såsom regler om samtrafik och andra former av tillträde, endast skall användas när det föreligger ett särskilt behov av det.

Den föreslagna lagstiftningen innebär således ett närmande mot konkurrenslagstiftningen, med en gradvis övergång till generell konkurrenslagstiftning på området, samtidigt som Sveriges särskilda förutsättningar måste beaktas, såsom vårt lands geografiska särprägel med stor glesbygd.

Genom de analyser som skall göras av tillsynsmyndigheten av de relevanta marknaderna på området för elektronisk kommunikation klarläggs om konkurrensen är effektiv eller inte. Om myndigheten vid denna analys kommer fram till att konkurrensen inte är effektiv, vilket även inbegriper en bedömning av hur konkurrensen kommer att utvecklas i framtiden, är det rimligt att anta att vissa allvarliga konkurrensproblem har identifierats. Under sådana förhållanden skall det vara aktuellt att ålägga i varje fall någon skyldighet för att främja konkurrensen på den aktuella marknaden.

Utskottet vill också när det gäller företag med betydande inflytande erinra om att det finns möjlighet att enligt den nya lagen ålägga ett sådant företag att tillhandahålla samtrafik till kostnadsorienterade priser.

Generellt sett anser utskottet att man bör vara restriktiv med ingripanden på en marknad där konkurrensen fungerar i stort sett tillfredsställande. Skyldigheten som här avses bör inte användas för att rätta till mindre störningar på en annars fungerande marknad. Det måste här – liksom i övrigt – råda en proportionalitet mellan åtgärder och problemets art.

Utskottet instämmer vidare i utredningens och Post- och telestyrelsens bedömning med hänsyn till erfarenheterna av tillämpningen av den nuvarande generella skyldigheten att bedriva samtrafik i 32 § telelagen att det finns ett fortsatt behov vid lagens ikraftträdande av regler för förpliktelser om att bedriva samtrafik med stöd av tillträdesdirektivet. Utskottet delar bedömningen att 32 § telelagen skall gälla övergångsvis till dess att myndigheten sett över behovet av att besluta om särskilda förpliktelser om samtrafik med stöd av lagen om elektronisk kommunikation, dock längst ett år efter ikraftträdandet.

Enligt vad utskottet erfarit är också regeringens bedömning att det inte är i enlighet med systematiken i EG:s nya regelverk på området att införa krav på en generell samtrafikskyldighet.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört ovan anser utskottet att det inte föreligger behov av att behålla den generella samtrafikskyldigheten i enlighet med vad som föreslås i motionerna. Motionerna T10 (m) yrkande 1 och T11 (c) yrkande 2 avstyrks därmed.

När det gäller förslagen i motionerna T10 (m) yrkande 3, T12 (kd) yrkande 2 och T463 (kd) yrkande 3 om *konkurrensförhållandena på marknaden för fast telefoni* vill utskottet anföra följande.

Utskottet kan konstatera att det lokala metallbaserade accessnätet i det fasta kretskopplade telefonnätet fortfarande är ett av de minst konkurrensutsatta segmenten på den liberaliserade telemarknaden. Någon förändring av detta förhållande kan inte ses under överskådlig tid. Det finns därför starka skäl som talar för att reglerna om tillträde till det metallbaserade accessnätet

skall tillämpas även i framtiden. Det är alltså viktigt att möjligheten för regleringsmyndigheten att förplikta den som har ett betydande inflytande på marknaden för tillträde till accessnät finns med i det nationella regelverket från första början. Däremot avvisar utskottet tanken på en lagfäst generell skyldighet att lämna tillträde till accessnät. Skälen för detta är att en sådan ordning skulle innebära en skärpning och utvidgning av det nya EG-regelverkets bestämmelser.

Utskottet har däremot, vilket framgått av avsnittet om de politiska målen m.m., framhållit betydelsen av en redovisning av konkurrensförhållandena på marknaden för det metallbaserade accessnätet i samband med uppföljningen och utvärderingen av lagens genomförande.

Utskottet vill också erinra om att den nya lagen medger Post- och telestyrelsen (PTS) att besluta om tillträde till accessnätet gentemot ett företag med betydande inflytande på en marknad.

Frågan om den s.k. dubbla faktureringen, dvs. om faktureringen skall handhas av operatören som innehar accessnätet eller av förvalsoperatören, tas inte upp av regeringen i propositionen. Utskottet, som ovan redovisat konkurrensförhållandena på accessnätet, har erfarit att Post- och telestyrelsen (PTS) fått i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt att förbättra konkurrensförhållandena inom området fast telefoni. Enligt regleringsbrev för år 2003 skall PTS särskilt verka för att tillämpningen av EG-förordningen om tillträde till accessnätet får avsedd effekt och leder till en förbättrad konkurrenssituation på denna marknad. PTS skall senast den 15 maj 2003 redovisa till regeringen vilka åtgärder myndigheten vidtagit.

Enligt vad utskottet erfarit kommer också den nya lagen om elektronisk kommunikation att ge PTS möjlighet att även uppmärksamma konkurrensförhållandena på abonnemangsmarknaden och frågan om den s.k. dubbla faktureringen.

Som utskottet ser det har statsmakterna särskilt uppmärksammat konkurrenssituationen på accessnätet. Utskottet utgår från att fortsatt uppmärksamhet riktas mot denna marknad och att analyser genomförs och åtgärder vidtas för att förbättra konkurrensen på området. Även frågor om konkurrensförhållandena på abonnemangsmarknaden, i enlighet med vad som efterfrågas i motionerna T10 (m) och T12 (kd), kommer med den nya lagen att kunna uppmärksammas i det sammanhanget. Behov av ytterligare uttalande från riksdagens sida anses därför inte föreligga.

Mot bakgrund av vad utskottet ovan anfört avstyrks motionerna T10 (m) yrkande 3, T12 (kd) yrkande 2 och T463 (kd) yrkande 3.

Frågan om standard för digital kommunikation på elnätet tas upp i motion T516 (s).

Utskottet vill inledningsvis framhålla att utvecklingen på området för elektronisk kommunikation har varit dynamisk under senare år även när det gäller infrastrukturen för överföring. Ett viktigt exempel på detta är att elnäten även kan användas för elektronisk kommunikation, s.k. Power Line Communication (PLC). EG-regleringen om tillträde m.m. omfattar alla nät som an-

vänds för att tillhandahålla allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Reglerna om samtrafik och andra former av tillträde är alltså tillämpliga även på elnäten i den mån de används för elektronisk kommunikation i samma utsträckning som för andra slag av elektroniska kommunikationsnät.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att det i dagsläget råder oklarheter om vilka störningar som kan uppkomma mellan utrustningar för starkströmsförsörjning och utrustningar för elektronisk kommunikation. Det leder till slutsatsen att det finns risker för att en utvidgad användning av elnätet för elektronisk kommunikation (PLC) kan medföra att icke önskvärda störningar kan uppkomma. Det finns därför skäl att bevaka utvecklingen på området. Även regleringen på området kan behöva ses över. Regeringen bedömer att störningsrisken behöver utredas närmare och avser att senare lämna ett utredningsuppdrag om elektromagnetiska störningar på grund av användning av elnät för elektronisk kommunikation.

Utskottet har erfärit att när det gäller standarder så har Europeiska gemenskapens kommission utfärdat ett standardiseringsmandat till de europeiska standardiseringsorganen Cenelec och ETSI avseende kabelbunden elektronisk kommunikation. En färdig standard som ställer upp gränsvärden för elektromagnetisk kompatibilitet förväntas bli färdig under året. Standarden blir obligatorisk, en s.k. harmoniserad standard, vilket innebär att det inte får finnas några avvikande nationella standarder på området. Standarden kommer bl.a. att gälla PLC, kabel-TV och digitaliserade abonnentledningar (t.ex. ADSL).

Som utskottet ser det kommer förslaget i motion T516 (s) att bli tillgodosett genom den nya lagstiftningen om elektronisk kommunikation som föreslås i propositionen. Motion T516 (s) avstyrks därmed av utskottet.

Utskottet har i övrigt inget att erinra mot vad regeringen föreslår om samtrafik och andra former av tillträde.

9 Tjänster till slutanvändare m.m.

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att det i lagen anges att samhällsomfattande tjänster är följande.

- Tillhandahållandet av anslutning till det allmänt tillgängliga telefonnätet och tillgång till telefonitjänster till en fast anslutningspunkt. Anslutningen skall medge funktionell tillgång till Internet.
- En fullständig abonnentförteckning.
- En komplett nummerupplysningstjänst.
- Tillhandahållande av telefonautomater.
- Särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om tjänster till slutanvändare och avstyrker motionsförslagen.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om tjänster till slutanvändare (s. 205–247) jämte motionerna 2002/03:T13 (fp) yrkandena 5–7, 2002/03:T496 (s) yrkande 10 och 2002/03:N267 (fp) yrkande 7 i denna del.

9.1 Regeringens förslag

Vad som avses med samhällsomfattande tjänster

Allmänt

I artikel 2 j i ramdirektivet definieras begreppet samhällsomfattande tjänster (universal service) som det minimiutbud av tjänster, som definieras i USO-direktivet, av viss angiven kvalitet, vilka är tillgängliga för alla användare oavsett var de befinner sig och till ett överkomligt pris med hänsyn till de speciella nationella förhållandena. De tjänster som anges i USO-direktivet som samhällsomfattande tjänster är:

1. tillhandahållande av tillträde till det allmänna telefontätet och allmänt tillgängliga telefonitjänster i en fast anslutningspunkt (artikel 4),
2. nummerupplysningstjänster (artikel 5),
3. abonnentförteckningar (artikel 5),
4. tillhandahållande av telefonautomater i rimlig utsträckning (artikel 6),
5. särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder (artikel 7),
6. tillämpande av överkomliga taxor för tjänster enligt punkterna 1–5 (artikel 9).

Enligt nu gällande ordning i Sverige avses med samhällsomfattande tjänster sådana tjänster som skall tillhandahållas alla användare oavsett var de bor till ett rimligt pris. För Sveriges del har traditionellt telefonitjänsten mellan fasta nätanslutningspunkter räknats som en sådan samhällsomfattande tjänst (prop. 1996/97:61, s. 41).

Anslutningens överföringskapacitet

Enligt USO-direktivet skall dataöverföringshastigheten som medger funktionellt tillträde till Internet fastställas med beaktande av det som är det normala för den teknik som majoriteten av abonnenterna använder sig av.

Funktionaliteten eller tillräckligheten varierar från en abonnents uppfattning till en annans beroende på ett antal faktorer, såsom användningsgrad och syftet med användningen. Anslutningar till det allmänna telefontätet till fast anslutningspunkt bör enligt ingressen i USO-direktivet ha kapacitet att stödja dataöverföring med en hastighet som är tillräcklig för tillgång till on-line-tjänster som tillhandahålls via det allmänt tillgängliga Internet. En annan omständighet som måste beaktas är att den överföringshastighet som kan garanteras med en enda smalbandsanslutning till det allmänna telefontätet är beroende även av kapaciteten hos abonnentens terminalutrustning och anslut-

ning. Av bl.a. dessa skäl föreskriver USO-direktivet inte någon viss data- eller bithastighet på gemenskapsnivå.

I särskilda fall då anslutningen till det allmänna telefontätet till en fast anslutningspunkt är klart otillräcklig för att klara tillfredsställande tillgång till Internet, bör medlemsstaterna enligt USO-direktivet kunna begära att anslutningen uppgraderas till den nivå som flertalet abonnenter har för att överföringshastigheten skall bli tillräckligt hög för tillträde till Internet. Om sådana särskilda åtgärder förorsakar konsumenterna merkostnader kan denna effekt inbegripas i en eventuell nettokostnadsberäkning av skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster.

Enligt regeringen saknas det tillräckligt underlag för att med nödvändig bestämdhet nu föreslå vilken datahastighet som står i överensstämmelse med direktivets krav. Vidare skulle ett angivande av en viss hastighet i lagtexten låsa fast rättstillämpningen på ett olyckligt sätt. Inom området för elektroniska kommunikationer går utvecklingen mycket snabbt framåt. Vad som i dag framstår som en acceptabel överföringshastighet kan inom kort anses som en orimligt låg hastighet. Tidsåtgången för att åstadkomma lagändringar är inte anpassad för utvecklingen på en dynamisk marknad.

Det förefaller lämpligare att i stället ge regeringen föreskriftsrätt i frågan. Att låta datahastigheten bestämmas genom föreskrifter ger betydligt bättre möjligheter för en flexibel anpassning av rättsläget till vid varje tidpunkt rådande förhållanden. Det bör betonas angående fastställandet av en viss datahastighet att bestämmelserna avser det allmänna telefontätet varför nätets beskaffenhet och dess tekniska begränsningar måste beaktas. Såsom anges i USO-direktivet krävs flexibilitet för att där det är relevant tillåta en överföringshastighet som understiger 56 kbit/s för att t.ex. utnyttja kapaciteten hos trådlös teknik.

Avsikten med regleringen om överföringskapacitet i USO-direktivet är att trygga en Internetuppkoppling av bra kvalitet. Direktivet ställer inte upp några begränsningar för den teknik som tillhandahållandet av anslutningen skall ske med. Det är öppet för medlemsstaterna att tillförsäkra slutanvändarna anslutning genom användande av såväl trådlös som trådbunden teknik. Det viktiga är att anslutningen faktiskt tillhandahålls, inte på vilket sätt detta sker så länge kapacitetskraven är uppfyllda.

I artikel 5.1 i USO-direktivet anges att medlemsstaterna skall säkerställa att minst en fullständig *abonnentförteckning* finns tillgänglig för slutanvändarna. Denna skall tillhandahållas i en form som har godkänts av den berörda myndigheten, i tryckt eller elektronisk form eller bådadera. Abonnentförteckningen skall uppdateras regelbundet, minst en gång per år.

För närvarande är det bara Telia Sonera som i tillståndsvillkor förpliktats att tillhandahålla nummerupplysning.

Regeringen bedömer att *telefonautomater* fortfarande utgör ett viktigt komplement till användningen av mobiltelefoni, speciellt i glesbyggd, där även täckningsgraden i det mobila nätet kan variera. Regeringen anser således att en möjlighet att förplikta en operatör att tillhandahålla telefonautomater bör

införas i den nya lagen. Regeringen finner emellertid att det mot bakgrund av den utveckling som skett på marknaden för mobiltelefoni kan antas att behovet att alltjämt tillhandahålla telefonautomater minskat.

När det gäller *funktionshindrades behov* skall medlemsstaterna enligt artikel 7.1 i USO-direktivet vid behov vidta särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder för att säkerställa att dessa får tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster till överkomliga priser i samma utsträckning som för andra slutanvändare. Detta gäller bl.a. tillgång till larmtjänster, abonnentupplysning och abonnentförteckningar. Vidare får medlemsstaterna, enligt punkten 2 i samma artikel, vidta särskilda åtgärder, mot bakgrund av nationella förhållanden, för att säkerställa att även slutanvändare med funktionshinder kan dra nytta av det utbud av företag och tjänsteleverantörer som är tillgängligt för flertalet slutanvändare.

Förpliktelsen att vidta särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder avser att säkerställa att funktionshindrade får tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster (inbegripet att t.ex. hörselskadade personer och personer med nedsatt talförmåga tillhandahålls allmänna texttelefoner eller liknande och att synskadade eller delvis seende personer på begäran tillhandahålls specificerade teleräkningar i alternativt format) på likvärdiga villkor som för andra slutanvändare. Härvid måste förstås att de villkor som erbjuds funktionshindrade skall vara likvärdiga till de villkor som andra konsumenter kan erhålla genom att välja mellan flera operatörer.

Skyldigheten att tillhandahålla telefonautomater skall utformas så att även funktionshindrades behov beaktas. Telefonkiosker skall således dimensioneras för rullstolsburna och telefonapparater för sådan användning handikappassas.

Erfarenheterna av att säkerställa funktionshindrades behov genom statlig upphandling har varit mycket goda. Regeringen anser därför att det är angeläget att upphandling även framgent skall kunna ske på samma vis som i dag. Hinder mot detta föreligger inte då medlemsstaterna enligt artikel 7.2 i USO-direktivet är fria att vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa de funktionshindrades särskilda behov.

Den grundläggande regleringen om *överkomliga priser* i USO-direktivet återfinns i artikel 3.1, som har något av målkarakter över sig. I bestämmelsen föreskrivs, som tidigare nämnts, att medlemsstaterna skall säkerställa slutanvändarnas tillgång till de angivna samhällsomfattande tjänsterna till ett överkomligt pris med hänsyn till nationella förhållanden.

Ett överkomligt pris är enligt USO-direktivet ett pris som medlemsstaten fastställer på nationell nivå mot bakgrund av särskilda nationella förhållanden. Det kan innefatta gemensamma taxor som är oberoende av geografisk belägenhet eller särskilda taxealternativ för användare med låga inkomster. Syftet med sådana prisregleringar är i första hand att skydda de abonnenter som träffas av regleringen mot för höga priser.

Av förarbetena till nu gällande lagstiftning framgår att rimligheten i priset bör ses utifrån konsumentens perspektiv, kostnaderna för tillhandahållandet

av tjänsterna och en viss korrelation mellan regioner eller marknadssegment i tillhandahållandet av mer eller mindre likvärdiga tjänster (prop. 1996/97:61, s. 72). Regeringen bedömde där att alltför stora prisvariationer mellan regioner eller mellan olika marknadssegment i tillhandahållandet av mer eller mindre likvärdiga tjänster inte borde accepteras och att genomsnittspriser borde vara styrande. Regeringen ansåg emellertid samtidigt att den dominerande operatören måste tillåtas möta konkurrensen i de områden där konkurrensen är hårdast och att geografiska variationer i taxorna borde tillåtas.

Dessa bedömningar är alljämt giltiga. Regeringen ser för tillfället inte skäl att föreskriva om generell prisreglering vad gäller användningen av allmänt tillgängliga telefonitjänster till en fast anslutningspunkt.

De samhällsomfattande tjänsterna skall enligt artikel 3.1 i USO-direktivet tillhandahållas till en *viss angiven kvalitet*. Denna kvalitet bör följa den utveckling som sker på respektive marknad för de aktuella tjänsterna och i möjligaste mån följa de standarder som omfattas av åtaganden gjorda inom ramen för Världshandelsorganisationen och de som utarbetas av de europeiska standardiseringsorganen Europeiska standardiseringskommittén (CEN), Europeiska kommittén för standardisering inom elområdet (Cenelec) och Europeiska institutet för telestandarder (ETSI).

Regeringen föreslår att det i lagen skall anges att följande tjänster är samhällsomfattande tjänster:

- Tillhandahållandet av anslutning till det allmänt tillgängliga telefont nätet och tillgång till telefonitjänster till en fast anslutningspunkt. Anslutningen skall medge funktionell tillgång till Internet.
- En fullständig abonnentförteckning.
- En komplett nummerupplysningstjänst.
- Tillhandahållande av telefonautomater.
- Särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder.

Regeringen skall bemyndigas att föreskriva vilken datahastighet som skall anses medge funktionell tillgång till Internet. Tjänsterna skall tillhandahållas till överkomliga priser. Myndigheten skall ges möjlighet att föreskriva prestandamål för de tjänster som någon har förpliktats att tillhandahålla.

Tillhandahållande och finansiering av samhällsomfattande tjänster

Om det visar sig att skyldigheten att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst skulle vara oskäligt betungande skall tjänsten upphandlas.

Regeringen instämmer med flertalet remissinstanser om att möjligheten till upphandling visat sig vara väl lämpad för vissa tjänster, såsom särskilda tjänster för funktionshindrade och att upphandlingsmodellen utgör ett värdefullt instrument som inte bör inskränkas.

Regeringen föreslår att när marknaden inte tillgodoser behovet av en samhällsomfattande tjänst skall ansvarig myndighet kunna förplikta den som är lämplig att tillhandahålla tjänsten.

Den samhällsomsfattande tjänsten skall upphandlas om det är särskilt påkallat med hänsyn till kostnaderna för tillhandahållandet av denna.

Kontroll av utgifter

Regeringen föreslår att den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst till fast nätslutningspunkt avgiftsfritt skall tillhandahålla specificerade telefonräkningar och tillämpa ett förfarande vid utebliven betalning där abonnenten innan avstängning sker måste ha uppmanats att betala inom skälig tid.

Vidare skall en operatör som har att tillhandahålla samhällsomsfattande tjänster på begäran avgiftsfritt spärra vissa typer av utgående samtal eller nummer. En sådan operatör skall även kunna åläggas att tillhandahålla möjlighet för konsumenter till kreditspär samt förhands- och delbetalningar.

Nummerportabilitet

Det bör uppmärksammas att kravet på nummerportabilitet inte gäller mellan fasta nät och mobilnät.

Regeringen föreslår att den som tillhandahåller allmänt tillgängliga telefonitjänster skall se till att abonnenterna kan behålla sitt telefonnummer vid byte av operatör. Den överlämnande operatören skall ha rätt till ersättning endast från den operatör som den anropande abonnenten ingått avtal med om förmedling av ett meddelande och endast för driftskostnader för överlämnandet. Den överlämnande operatören skall inte debitera abonnenten för kostnader med anledning av överlämnandet.

Den överlämnande operatören skall vara skyldig att till den som tillsynsmyndigheten bestämmer lämna sådana uppgifter om överlämnade telefonnummer som är nödvändiga för dirigering av telemeddelanden till dessa telefonnummer. Andra uppgifter som kan vara personuppgifter än uppgifter om telefonnummer och berörda teleoperatörer skall dock inte få lämnas utan samtycke.

Tillsynsmyndigheten skall kunna utse någon (en referensdatabasoperatör) att ta emot, sammanställa och vidarebefordra uppgifterna. Denne skall tillhandahålla uppgifterna till operatörerna på skäliga och konkurrensneutrala villkor.

Tillsynsmyndigheten skall bemyndigas att bestämma att uppgifterna även skall lämnas till andra.

Prefixval och förval av nätoperatör

Regeringen föreslår att den som har ett betydande inflytande på marknaden för fast telefoni skall för sina abonnenter möjliggöra prefixval och förval av operatör. Ersättning för ändring av förval skall få grundas endast på driftskostnaden.

Reglering av tjänster som riktar sig mot slutkunder

Regeringen föreslår att en aktör med betydande inflytande på en viss slutkundsmarknad, om andra åtgärder enligt lagen bedöms vara otillräckliga, skall kunna förpliktas att vidta en lämplig åtgärd. En sådan förpliktelse skall kunna avse att tillämpa ett visst högsta eller lägsta pris, att inte vidta konkurrenshindrande åtgärder, eller att inte göra en tjänst som kan tillhandahållas fristående beroende av att även någon annan tjänst tillhandahålls.

Hyrda förbindelser

Regeringen föreslår att den som har betydande inflytande på marknaden för tillhandahållandet av minimiutbudet av hyrda förbindelser skall kunna förpliktas att följa de grundläggande principerna om icke-diskriminering, kostnadsorientering och insyn.

Särskilda rättigheter för abonnenter m.m.

Alla åtgärder som införs för att garantera öppenhet när det gäller priser, taxor och villkor kommer att öka konsumenternas möjligheter att optimera sina val och därmed att till fullo dra nytta av den konkurrens som finns eller kommer att åstadkommas genom tillämpningen av den nya lagstiftningen. I den nämnda artikeln ges därför en grundläggande bestämmelse om att slutanvändarna, särskilt konsumenterna, kan kräva att ett avtal med en eller flera operatörer som tillhandahåller tjänster som ger anslutning eller tillträde till det allmänna telefonnätet skall vara utformat på visst sätt.

Regeringen föreslår att lagen skall ange vissa rättigheter som abonnenter och slutanvändare har vid avtal.

Abbonentupplysning

Regeringen förslår att den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefoni-tjänst skall lämna ut abonnentuppgifter som inte omfattas av sekretess eller tystnadsplikt till den som bedriver eller avser att bedriva abonnentupplysning. Uppgifterna skall lämnas ut på villkor som är rättvisa, kostnadsorienterade och icke-diskriminerande.

Nätets driftssäkerhet

Elektroniska kommunikationer fyller en mycket viktig samhällsfunktion. Det är därför av högsta vikt att dessa elektroniska kommunikationer tryggas så långt det är möjligt, såväl vid höjd beredskap som vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

I 2 § telelagen anges att Post- och telestyrelsen (PTS) har möjligheten till upphandling av säkerhetshöjande åtgärder. Enligt 5 § förordningen (1997:401) om instruktion för PTS skall myndigheten genom upphandling bl.a. tillgodose totalförsvarets behov av post- och teletjänster under höjd beredskap och stärka samhällets beredskap mot allvarliga störningar av tele-systemet i fred.

Regeringen anser att det är av vikt att även framgent kunna ålägga aktörer att beakta totalförsvarets behov under höjd beredskap. Det vore dock enligt regeringens mening alltför långtgående att genomföra detta i form av en generell skyldighet för samtliga anmälningsskyldiga aktörer. Även Internetoperatörer och de som tillhandahåller rundradionät omfattas t.ex. av den nya anmälningsskyldigheten. Regeringen föreslår i stället att tillsynsmyndigheten skall ges möjlighet att ålägga en sådan skyldighet att beakta totalförsvarets behov på aktörer som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller elektroniska kommunikationstjänster av särskild betydelse från allmän synpunkt. Detta kan innebära större Internetoperatörer och kan exempelvis omfatta skyldigheter att skydda vissa noder och säkra vissa viktiga funktioner för Internet.

För att undvika begreppsförvirring vad gäller hanteringen av fredstida nödsituationer anser regeringen att det är angeläget att knyta an till befintlig terminologi. När det gäller definitionen av extraordinära händelser bör begreppet förstås som en händelse mellan normaltillstånd och höjd beredskap. Extraordinära händelser omfattar större olyckshändelser som hotar liv, hälsa, miljö eller egendom. Typiska händelser som avses är väderrelaterade händelser av större omfattning, som t.ex. större översvämningar och omfattande snöoväder.

Regeringen bedömer att extraordinära händelser i fredstid förefaller väl överensstamma med vad som avses i USO-direktivet och föreslår därför att detta begrepp används i den nya lagen.

Regeringen anser inte att det går att utesluta att en omfattande kapacitetsbrist kan uppkomma i en allvarlig krissituation. I samband med krissituationer är det troligt att många abonnenter samtidigt vill utnyttja telefoner vilket kan medföra en överbelastning och att vissa samtal inte kan kopplas fram.

Enligt regeringens mening vore därför en bestämmelse om prioritering av kommunikationerna för att i möjligaste mån tillgodose räddningstjänstens behov av elektroniska kommunikationer förenlig med det nya EGregelverket. Regeringen avstår dock nu från att lägga fram något förslag om detta.

Regeringen föreslår att den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefoni-tjänst skall se till att det allmänna telefonnätet till fast anslutningspunkt uppfyller rimliga krav på god funktion och teknisk säkerhet samt på uthållighet och tillgänglighet vid extraordinära händelser i fredstid.

Den som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät eller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster av särskild betydelse från allmän synpunkt skall kunna förpliktigas att beakta totalförsvarets behov av elektronisk kommunikation under höjd beredskap.

Det gemensamma europeiska larmnumret

Medlemsstaterna skall även säkerställa att samtal till det gemensamma europeiska larmnumret 112 besvaras korrekt och behandlas på bästa sätt med beaktande av nätens tekniska möjligheter. Vidare anges det att medlemsstaterna skall säkerställa att företaget som driver allmänna telefonnät skall tillhan-

dahålla information om varifrån samtal till larmnumret 112 kommer till de myndigheter som ansvarar för larmtjänsterna, i den mån som det är tekniskt genomförbart.

Regeringen föreslår att den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall medverka till att nödsamtal kan förmedlas avgiftsfritt och utan avbrott samt, i den mån det är tekniskt genomförbart, tillhandahålla lokaliseringsuppgifter vid nödsamtal.

9.2 Motionsförslag

I motion 2002/03:T13 av Erling Bager m.fl. (fp) tas frågor upp som rör *de samhällsomfattande tjänsterna*.

Enligt motionärerna är det klokt att i lag inte fastskrivna vissa kommunikationshastigheter i den fas av snabb utveckling som vi befinner oss. Förutom de telefoninära tjänster som berörs, är användningen av Internet som bärare av samhällsinformation särdeles viktig. Alla medborgare måste kunna garanteras ett utbud av grundläggande informativa samhällstjänster. Detta är ett demokratiskt krav. För detta är Internet naturligt. Därmed är tillgången till Internet en väsentlig samhällsfråga.

För närvarande har ungefär två tredjedelar av svenska folket tillgång till Internet. Merparten använder smalband, endast ca 15 % har bredband. Bredband innebär en väsentlig teknisk utveckling, men bredband kan inte anses nödvändigt för alla samhällstjänster. Även med en tydlig ökning av takten i utbyggnad av bredband kommer det rimligen att ta lång tid, kanske mellan 10 och 20 år, innan merparten av svenska medborgare har tillgång till bredband. Det är viktigt att staten upprätthåller en teknikneutralitet i sitt eget agerande. Det finns alltfler uppgifter som tyder på att de bredbandsmedel som står till regeringens förfogande används på ett sätt, så att privata alternativ väljs bort till förmån för kommunala bolag. Resultatet av en sådan utveckling främjar inte nödvändigtvis företag och privatpersoner i glesbygder (yrkande 5).

I samma motion T13 (fp) framhålls att beslut i nuläget kan inledas med att främja tillgång till smalband till alla samhällsmedborgare i ett demokratiskt perspektiv. Därmed sprids kunskap om Internets fördelar, med en ökande efterfrågan på bredband som följd. Detta resonemang leder fram till att det är av värde att i nuläget och för ett antal år framåt, med information, utbildning m.m. stödja tillgången på smalband för förmedling av samhällsinformativa tjänster, särskilt till geografiskt avlägsna delar av vårt land och socialt för användning av särskilda medborgargrupper (yrkande 6).

Det framgår vidare av motionen T13 (fp) att det i propositionen anges att det i den nya lagen särskilt bör anges att *funktionshindrades behov* skall beaktas. Detta bör ske såsom en samhällsomfattande tjänst. I propositionstexten skrivs att alla som tillhandahåller en allmänt tillgänglig telefonitjänst skall vara skyldiga att tillhandahålla tjänster som är anpassade till funktionshindrades behov. Det finns anledning att oreserverat ställa sig bakom denna utveckling (yrkande 7).

Förslag på utformningen av *teletaxorna* tas upp i motion 2002/03:T496 av Kristina Zakrisson m.fl. (s). Motionärerna anser att de höga kostnaderna för datakommunikation i glesbygden och i många mindre orter är ett stort hinder för utvecklingen av näringslivet. En förutsättning för att den moderna tekniken möjligheter skall kunna tas till vara är att hela landet får tillgång till den nya tekniken på likvärdiga villkor. Staten bör verka för att teletaxorna så långt som möjligt görs avståndsberoende (yrkande 10).

I motion 2002/03:N267 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) framhålls betydelsen av att alla i Sverige på den avreglerade telemarknaden får tillgång till telefoni till rimliga priser (yrkande 7 i denna del).

9.3 Utskottets ställningstagande

Utskottet vill med anledning av motion T13 (fp) yrkandena 5 och 6 om *samhällsomfattande tjänster* anföra följande.

Inledningsvis kan utskottet konstatera att regeringen bedömer att det saknas tillräckligt underlag för att med nödvändig bestämdhet nu föreslå vilken datahastighet som står i överensstämmelse med direktivets krav. Utskottet delar också regeringens synsätt att ett angivande av en viss hastighet i lagtexten skulle låsa fast rättstillämpningen på ett olyckligt sätt. Inom området för elektroniska kommunikationer går utvecklingen mycket snabbt framåt. Vad som i dag framstår som en acceptabel överföringshastighet kan inom kort anses som en orimligt låg hastighet. Tidsåtgången för att åstadkomma lagändringar är inte anpassad för utvecklingen på en dynamisk marknad.

I en redovisning från Länsamverkan bredband – länsstyrelsernas och de regionala självstyrelseorganens/samverkansorganens gemensamma bredbandsprojekt – framgår att huvudinriktningen för utbyggnaden av IT-infrastrukturen är att den skall ske i marknadens regi, dvs. på kommersiella villkor. När marknaden inte kan genomföra detta, så kan staten via stimulansbidrag stödja utbyggnaden. Genom förordningarna (2000:1469) om stöd till kommuner för anläggande av lokala telenät och (2001:350) om stöd till kommuner för anläggande av ortssammanbindande telenät m.m. samt förordningen (2003:62) om stöd till kommuner för anläggande av anslutning till riksträckande telenät, ges kommunerna möjlighet att erhålla statliga bidrag för att planera och initiera utbyggnad samt etablera en infrastruktur för bredbandskommunikation inom kommunen. Förmedlingen av det statliga stödet skall göras genom s.k. konkurrensutsättning, som utgår från principerna i lagen om offentlig upphandling.

Efter det att länsstyrelsen eller det regionala självstyrelseorganet/samverkansorganet godkänt kommunens IT-infrastrukturprogram kan kommunerna ansöka om statligt stöd till de utbyggnadsprojekt som kommunen avtalat med operatören om att genomföra. Om konkurrensutsättningen inte leder till att skäligt anbud inkommit får kommunen anlägga nätet själv med hjälp av de statliga medlen.

I samband med utskottets offentliga utfrågning den 8 maj 2003 om bl.a. IT-infrastrukturens utbyggnad framkom bl.a. att ca 250 kommuner har antagit

ett infrastrukturprogram och att 170 kommuner har påbörjat eller avslutat en upphandling inför utbyggnaden.

Utskottet kan också konstatera att av Länsamverkan bredbands redovisning av läget i januari 2003 framgår att det endast är fyra procent privata företag som fått uppdrag att bygga bredband med statligt stöd, något som också påpekats i motion T13 (fp). En förklaring till denna låga andel är bl.a. den omstrukturering som skett på IT-marknaden. Utskottet vill dock framhålla att när det gäller utbyggnaden av den fysiska infrastrukturen domineras denna av statligt ägda aktörer och kommunala stadsnätbolag medan förhållandet är det motsatta när det gäller leverantörer av innehåll och tjänster på IT-marknaden.

Mot bakgrund av vad utskottet nu anfört avstyrks motion T13 (fp) yrkandena 5 och 6.

Utskottet vill med anledning av vad som tas upp i motion T13 (fp) yrkande 7 om *funktionshindrades behov* framhålla att EU-medlemsstaterna skall vidta särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder så att dessa får tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster till överkomliga priser i samma utsträckning som för andra slutanvändare.

Avsikten med förpliktelsen att vidta särskilda åtgärder för slutanvändare med funktionshinder är att säkerställa att funktionshindrade får tillgång till allmänt tillgängliga telefonitjänster (inbegripet att t.ex. hörselskadade personer och personer med nedsatt talförmåga tillhandahålls allmänna texttelefoner eller liknande och att synskadade eller delvis seende personer på begäran tillhandahålls specificerade teleräkningar i alternativt format) på likvärdiga villkor som för andra slutanvändare. Skyldigheten att tillhandahålla telefonautomater skall också utformas så att även funktionshindrades behov beaktas. Telefonkiosker skall således dimensioneras för rullstolsburna och telefonapparater för sådan användning handikappanpassas.

Utskottet ställer sig liksom motionärerna i motion T13 (fp) bakom den positiva utveckling för funktionshindrade som den nya EU-regleringen innebär. Utskottet har tidigare vid flera tillfällen betonat betydelsen av tillgänglighet för funktionshindrade inom utskottets beredningsområde, senast i ett yttrande till socialutskottet (2002/03:TU3y) om uppföljning av den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. Som utskottet ser det ligger den nya lagen om elektronisk kommunikation väl i linje med vad som efterfrågas i motionen. Motion T13 (fp) yrkande 7 avstyrks därmed.

I motionerna T496 (s) yrkande 10 och N267 yrkande 7 i denna del tas frågor upp som rör *teletaxorna*.

Utskottet vill hänvisa till vad regeringen i propositionen redovisar om att det föreskrivs att medlemsstaterna skall säkerställa slutanvändarnas tillgång till de angivna samhällsomfattande tjänsterna till ett överkomligt pris med hänsyn till nationella förhållanden.

Ett överkomligt pris är ett pris som medlemsstaten fastställer på nationell nivå mot bakgrund av särskilda nationella förhållanden. Det kan innefatta gemensamma taxor som är oberoende av geografisk belägenhet eller särskilda

taxealternativ för användare med låga inkomster. Syftet med sådana prisregleringar är i första hand att skydda de abonnenter som träffas av regleringen mot för höga priser.

Utskottet vill i sammanhanget också erinra om att i ett uttalande vid riksmötet 2001/02 ansåg utskottet bl.a. att de senaste årens utveckling av teletaxorna har bidragit positivt till att uppfylla det telepolitiska målet om att alla skall få tillgång till teletjänster på likvärdiga villkor (bet. 2001/02:TU8).

Utskottet, som därvidlag inte ändrat uppfattning, bedömer också att den nya lagen om elektronisk kommunikation kommer att bidra till en utveckling som efterfrågas i motionerna. Motionerna T496 (s) yrkande 10 och N267 (fp) yrkande 7 i denna del avstyrks med det anförda.

Utskottet har i övrigt inget att erinra mot vad regeringen föreslår om tjänster till slutanvändare.

10 Integritetsskydd m.m.

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att behandlade uppgifter skyddas. Vidare föreslår också regeringen att elektroniskt kommunikationsnät skall få användas för att lagra information, eller för att få tillgång till information som är lagrad i en abonnents eller användares terminalutrustning, endast om abonnenten eller användaren av den personuppgiftsansvarige får information om ändamålet med behandlingen och ges tillfälle att hindra sådan behandling.

Utskottet har inget att erinra om förslag om integritetsskydd m.m. och avstyrker motionsförslaget.

Jämför reservation 3 (c).

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om integritetsskydd (s. 248–272) jämte motion 2002/03:T11 (c) yrkande 3.

10.1 Regeringens förslag

Definitioner och förhållandet till personuppgiftslagen

Regeringen föreslår att särskilda definitioner skall ges i lagens kapitel om integritetsskydd för begreppen elektroniskt meddelande och trafikuppgift. Begreppen behandling, personuppgiftsansvarig och samtycke skall i kapitlet ha samma innebörd som i personuppgiftslagen (1998:204). I fråga om behandling av personuppgifter vid tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster och vid abonnentupplysning skall personuppgiftslagen gälla, om inte annat följer av lagen om elektronisk kommunikation.

Säkerhet

Regeringen föreslår att den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att behandlade uppgifter skyddas. Den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla detta skydd i nätet.

Om det därvid finns särskild risk för bristande skydd, skall den som tillhandahåller tjänsten informera abonnenten om risken. Om den som tillhandahåller tjänsten inte är skyldig att avhjälpa risken, skall abonnenten informeras om hur och till vilken ungefärlig kostnad risken kan avhjälpas.

Skydd för hemligheten för elektroniska meddelanden

Regeringen föreslår att med undantag för vad som stadgas om behandling av trafikuppgifter och tystnadsplikt får inte någon annan än berörda användare ta del av eller på annat sätt behandla uppgifter i ett elektroniskt meddelande som överförs i ett allmänt kommunikationsnät eller med en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst, eller trafikuppgifter som hör till detta meddelande, om inte en av användarna har samtyckt till behandlingen.

Förbudet att behandla sådana uppgifter innebär inte något hinder mot nödvändig mellanlagring, sådan lagring som sker endast för att effektivisera fortsatt överföring till andra mottagare (s.k. cachning) eller mot att i radiomottagare avlyssna eller på annat sätt med användande av sådan mottagare få tillgång till ett radiobefordrat elektroniskt meddelande som inte är avsett för den som avlyssnar eller för allmänheten.

Behandling av cookies m.m.

Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation innehåller i artikel 5.3 en regel om behandling av cookies och andra företeelser där information skickas över ett elektroniskt kommunikationsnät för att lagras i mottagarens terminalutrustning. Cookies är datafiler där information lagras för att t.ex. användas vid ett senare elektroniskt meddelande för att kunna se om den som begär information tidigare har gjort detta.

Enligt artikel 5.3 skall medlemsstaterna säkerställa att användningen av elektroniska kommunikationsnät för att lagra information eller för att få tillgång till information som är lagrad i en abonnents eller användares terminalutrustning endast är tillåten på villkor att abonnenten eller användaren i fråga har tillgång till klar och fullständig information, bl.a. om ändamålen med behandlingen, i enlighet med dataskyddsdirektivet, och erbjuds rätten att vägra sådan behandling av den dataregisteransvarige. Detta får inte förhindra någon teknisk lagring eller åtkomst som endast sker för att utföra eller underlätta överföringen av en kommunikation via ett elektroniskt kommunikationsnät eller som är absolut nödvändig för att leverera en av informationssamhällets tjänster som användaren eller abonnenten uttryckligen har begärt.

För att så långt det är möjligt klargöra vem som är ansvarig för en överträdelse bör bestämmelsen i lagen, liksom i artikeln, innehålla vem som skall ansvara för att information lämnas. Denne skall också ge tillfälle att vägra behandling. I artikeln anges den dataregisteransvarige. I lagen föreslås därför att det är den personuppgiftsansvarige som skall se till att information lämnas samt ge tillfälle att vägra behandlingen.

Det bör alltid finnas information om t.ex. cookies och hur en användare kan förhindra att cookies sätts i hans eller hennes dator. Normalt kan webbläsare ställas in så att cookies inte alls accepteras eller bara accepteras under en session.

Regeringen föreslår att elektroniskt kommunikationsnät skall få användas för att lagra information, eller för att få tillgång till information som är lagrad i en abonnents eller användares terminalutrustning, endast om abonnenten eller användaren av den personuppgiftsansvarige får information om ändamålet med behandlingen och ges tillfälle att hindra sådan behandling.

Behandling av trafikuppgifter

Regeringen föreslår att trafikuppgifter som avser användare som är fysiska personer eller avser abonnenter och som lagras eller behandlas på annat sätt av den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig skall utplånas eller avidentifieras när de inte längre behövs för att överföra ett elektroniskt meddelande. Undantag från detta skall gälla om uppgifterna behövs för fakturering eller tjänster där uppgifterna behövs. I det senare fallet skall erfordras samtycke från den som uppgifterna rör.

Den som uppgiften rör skall informeras om vilken typ av trafikuppgifter som behandlas och hur länge uppgifterna behandlas för sådana ändamål. Information skall ges innan samtycke lämnas. Trafikuppgifterna får endast behandlas av vissa personer. Undantag från dessa bestämmelser skall kunna göras i vissa särskilt angivna fall.

Behandling av lokaliseringssuppgifter

Regeringen föreslår att lokaliseringssuppgifter som inte är trafikuppgifter, såsom uppgifter om position från satellit (t.ex. GPS) och som rör användare som är fysiska personer eller abonnenter, skall få behandlas endast sedan de har avidentifierats eller användaren eller abonnenten gett sitt samtycke till behandlingen. Innan samtycke lämnas skall den som tillhandahåller tjänsten informera om vilken typ av uppgifter som kommer att behandlas, behandlingens syfte och varaktighet samt huruvida uppgifterna kommer att vidarebefordras till tredje part för att tillhandahålla tjänsten. Samtycke skall när som helst kunna återkallas.

Ospecificerade räkningar, nummerpresentation och automatisk vidarekoppling

Regeringen föreslår att den som tillhandahåller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst skall vara skyldig att tillhandahålla en abonnent som begär det en ospecificerad räkning. Den som tillhandahåller nummerpresentation skall tillhandahålla vissa möjligheter att förhindra nummerpresentation eller presentation av uppkopplat nummer eller att avvisa inkommande samtal på ett enkelt sätt. Ospecificerade räkningar, nummerpresentation och möjligheter att stoppa automatisk vidarekoppling skall regleras i den nya lagen.

Undantag som gäller nummerpresentation och lokaliseringssuppgifter i vissa fall

Regeringen föreslår att den som tillhandahåller ett allmänt kommunikationsnät eller en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst

- på begäran av en abonnent temporärt skall få åsidosätta skydd mot nummerpresentation för att kunna identifiera störande samtal, samt
- för polisen eller en regional alarmeringscentral skall få åsidosätta skydd mot nummerpresentation och tillhandahålla sådan organisation lokaliseringssuppgifter vid nödsamtal utan samtycke eller trots vägran från abonnenten eller användaren.

Abbonentförteckningar

Regeringen föreslår att abonnenter som är fysiska personer skall ges möjlighet att avgöra om och i så fall vilka personuppgifter som skall finnas med i en allmän abonnentförteckning eller en förteckning ur vilken uppgifter kan erhållas genom abonnentupplysning.

Det skall vara kostnadsfritt att inte upptas i sådana förteckningar och att kontrollera uppgifterna, få felaktiga uppgifter rättade samt att få uppgifter borttagna ur förteckningen.

Tillämpningen av vissa bestämmelser i dataskyddsdirektivet

Regeringen föreslår att bestämmelserna om rättslig prövning, ansvar och sanktioner i kapitel III i dataskyddsdirektivet (95/46/EG) enligt artikel 15.2 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation skall gälla för de nationella bestämmelser som antas i enlighet med direktivet och för de individuella rättigheter som kan härledas från detsamma.

Regeln skall genomföras genom hänvisning i den nya lagen till bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) i fråga om behandling av personuppgifter vid tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät och elektroniska kommunikationstjänster samt vid abonnentupplysning, om inte annat följer av lagen om elektronisk kommunikation.

Hemlig teleavlyssning och teleövervakning

Regeringen föreslår att verksamheten skall bedrivas så att beslut om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning kan verkställas och så att verkställandet inte röjs, om verksamheten avser tillhandahållande av

1. ett allmänt kommunikationsnät som inte enbart är avsett för utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen, eller

2. tjänster inom ett allmänt kommunikationsnät vilka består av

- a) en allmänt tillgänglig telefonitjänst till fast nätanslutningspunkt som medger överföring av lokala, nationella och internationella samtal, telefax och datakommunikation med viss angiven lägsta datahastighet, som medger funktionell tillgång till Internet, eller
- b) en allmänt tillgänglig elektronisk kommunikationstjänst till mobil nätanslutningspunkt.

Innehållet i och uppgifter om avlyssnade eller övervakade telemeddelanden skall göras tillgängliga så att informationen enkelt kan tas om hand.

Med telemeddelanden avses ljud, text, bild, data eller information i övrigt som förmedlas med hjälp av radio eller genom ljus eller elektromagnetiska svängningar som utnyttjar särskilt anordnad ledare.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om frågor som avses i första och andra styckena samt får i enskilda fall medge undantag från kravet i första stycket.

Tystnadsplikt och föreskriftsrätt

Regeringen föreslår att reglerna i telelagen (1993:597) om tystnadsplikt skall föras över till den nya lagen med endast mindre ändringar.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer skall i fråga om behandling av uppgifter för elektronisk kommunikation kunna meddela närmare föreskrifter om vilka trafikuppgifter som får behandlas för fakturering och marknadsföring av vissa tjänster där uppgifterna behövs samt de krav som skall ställas på en allmänt tillgänglig telefonitjänst som medger identifiering av det anropande eller uppkopplade telefonnumret eller vidarekoppling.

10.2 Motionsförslag

I motion 2002/03:T11 av Sven Bergström m.fl. (c) framhåller motionärerna att det bör vara tillräckligt för en webbplats att fråga om användning av cookies vid en första användning och att ett godkännande bör gälla även för framtida sessioner. De farhågor regeringen har för fleranvändarsystem löser sig ofta självt genom att olika användare har olika konton på den dator man använder och därmed separata cookiefiler.

Enligt Centerpartiets uppfattning kvarstår dock frågan om offentlighetsprincipens tillämpning på cookiefiler. I dag är det fortfarande ett oklart rättsläge. Samtidigt som man kan tvingas att lämna ut filerna, vilka avslöjar be-

sökta webbplatser, är det tillåtet att stänga av regleringen genom att blockera cookies i webbläsaren eller regelbundet radera cookiefiler. Det är svårt att hävda att cookies är upprättade handlingar som omfattas av offentlighetsprincipen. Även offentligt anställda har rätt till ett visst mått av integritet, varför cookies uttryckligen bör undantas. Enligt motionärerna bör regeringen återkomma med förslag som tillgodoser detta (yrkande 3).

10.3 Utskottets ställningstagande

Cookies är datafiler där information lagras för att t.ex. användas vid ett senare elektroniskt meddelande för att kunna se om den som begär information tidigare har gjort detta.

Utskottet vill med hänsyn till förslaget i motionen hänvisa till artikel 5.3 i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation. Genom att denna artikel inte bara reglerar användningen av abonnenters terminalutrustning utan även användares terminalutrustning och då denna användare inte är känd på förhand bör det vara svårt att låta information och godkännande från en tidigare session äga giltighet för kommande sessioner.

Enligt vad utskottet kan bedöma ligger frågan om cookiefilers offentlighet hos myndigheter utanför detta lagstiftningsärendes område. Lagförslaget har betydelse för tillåtligheten av att använda andras utrustning för att lagra cookiefiler. Frågan om cookiefilers offentlighet när de väl finns lagrade hos myndigheten bör hållas skild från detta.

Enligt vad som tidigare framgått har utskottet förutsatt att genomförandet av lagen om elektronisk kommunikation kommer att följas upp och utvärderas och att resultatet av dessa uppföljningar och utvärderingar kommer att återredovisas till riksdagen. Utskottet bedömer att de frågor som tas upp i motion T11 (c) då kan komma att belysas. Motion T11 (c) yrkande 3 avstyrks därmed.

Utskottet har i övrigt inget att erinra mot vad regeringen föreslår om integritetsskydd.

11 Marknadsanalys samt samrådsförfarande och annan handläggning

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att en myndighet fortlöpande skall fastställa de relevanta marknader på vilka det kan vara motiverat att införa skyldigheter enligt lagen. Marknaderna skall därefter analyseras för att avgöra om det råder effektiv konkurrens.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om marknadsanalys samt samrådsförfarande och annan handläggning.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om marknadsanalys samt samrådsförfarande och annan handläggning (s. 272–287).

11.1 Regeringens förslag

Marknadsanalys och identifiering av företag med betydande inflytande på marknaden

Utgångspunkten i det nya EG-regelverket är att skyldigheter endast skall införas där konkurrensen inte är effektiv. Marknadsanalysen skall utgå från rådande förhållanden, dvs. möjliga åtgärder som kan tillgripas för att förbättra konkurrenssituationen skall inte beaktas i detta skede. Om regleringsmyndigheten vid sin marknadsanalys finner att konkurrensen i en närliggande framtid kommer att utvecklas positivt på ett eftersträvat sätt måste det innebära att så kommer att ske utan att någon särskild skyldighet införs, dvs. att marknaden själv förväntas lösa problemen med bristande konkurrens. Under sådana förhållanden kan det inte vara i överensstämmelse med direktivens mening att ålägga en operatör en förpliktelse. Det är därför regeringens uppfattning att en ur konkurrenshänseende positiv framtidsanalys bör medföra att effektiv konkurrens skall anses föreligga.

Sammanfattningsvis skall marknadsanalyserna utföras utifrån konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodik. Det bör dock noteras att bedömningar som skall göras kan skilja sig från de bedömningar som Konkurrensverket har att göra vid tillämpningen av konkurrenslagen (1993:20). Konkurrensverket är således inte bundet i sin prövning enligt de generella konkurrensreglerna av de bedömningar som görs i marknadsanalyserna enligt de nu föreslagna reglerna.

En dominerande ställning grundas i regel på ett flertal omständigheter som, tagna för sig, inte nödvändigtvis behöver vara avgörande. Särskilt viktigt är dock företagets marknadsandel. En hög marknadsandel får dock mindre betydelse om företaget möter konkurrens från ett eller flera andra företag med stor marknadsandel.

Andra faktorer av betydelse vid bedömningen av om marknadsdominans föreligger är exempelvis finansiell stryka, inträdeshinder till marknaden, tillgång till insatsvaror, patent och andra immaterialrättigheter, teknologi och kunskapsmässig överlägsenhet.

Det nya begreppet torde medföra att färre företag kommer att anses ha betydande inflytande än vad som varit fallet enligt motsvarande reglering i telelagen (1993:597). Detta beror på att marknadsandelen, som används som ett riktmärke vid dominansbedömningen, enligt konkurrensrättsliga regler normalt torde behöva överstiga 40 % av marknaden mot nuvarande ca 25 % enligt telelagen (jfr prop. 1996/97:61, s. 94). Här kan hänvisas till bl.a. regeringens uttalande i propositionen Regler om företagskoncentration (prop. 1998/99:144, s. 28):

I EG-rättslig praxis har en marknadsandel som understiger 30 % procent inte ansetts tyda på en dominerande ställning annat än vid förekomsten av exceptionella omständigheter.

Regeringen förslår att en myndighet fortlöpande skall fastställa de relevanta marknader på vilka det kan vara motiverat att införa skyldigheter enligt lagen. Marknaderna skall därefter analyseras för att avgöra om det råder effektiv konkurrens.

Om det härvid konstateras att det inte råder effektiv konkurrens på en fastställd marknad, skall företag med betydande inflytande på marknaden identifieras och beslut meddelas om lämpliga skyldigheter. Om det däremot konstateras att det råder effektiv konkurrens skall inga särskilda skyldigheter införas eller bibehållas.

Samråd

Samrådsreglerna speglar en önskan om att den nationella myndighetens beslut dels skall fattas på ett så bra underlag som möjligt med beaktande av marknadens intressen, dels så långt möjligt skall harmoniera med beslut av motsvarande myndigheter i de övriga medlemsstaterna.

Det nationella samrådsförfarandet vad gäller identifiering av företag med betydande inflytande m.m. skall erbjuda berörda parter tillfälle att yttra sig inom en skälig tidsfrist. Vad som utgör skälig tid måste bedömas från fall till fall. Med hänsyn till att de åtgärder som omfattas av detta samrådsförfarande skall ha betydande inverkan på marknaden i fråga, bör den frist som berörda parter erhåller inte annat än i undantagsfall vara kortare än tre veckor.

Regeringen föreslår att en myndighet skall ge berörda parter möjlighet att inom en skälig tidsfrist yttra sig över ett förslag till beslut om en åtgärd, om åtgärden har betydande inverkan på en fastställd marknad. I särskilt angivna fall skall förslaget till beslut även göras tillgängligt för Europeiska gemenskapernas kommission och de nationella regleringsmyndigheterna i andra medlemsstater. För förslag till beslut som avser

- fastställandet av en marknad som skiljer sig från dem som definierats i kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader eller

- fastställandet av företag som anses ha ett betydande inflytande på marknaden

skall myndigheten avstå från att meddela beslutet om kommissionen inom fastställda tidsfrister yttrat sig och begärt att förslaget skall dras tillbaka.

Myndigheten får under särskilda omständigheter meddela beslut att gälla i högst sex månader utan iakttagande av samrådsförfarandet.

Samråd skall också ske för vissa frågor som rör samlokalisering och gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, ändring av tillstånd eller villkor för att använda radiosändare eller nummer för elektronisk kommunikation samt frågor som rör slutanvändar- och konsumenträttigheter.

Handläggningstider i vissa fall

Regeringen föreslår att myndigheten skall meddela beslut om tillstånd att använda radiosändare inom sex veckor från det att en fullständig ansökan inkommit till myndigheten. Beslut om tillstånd att använda nummer skall meddelas inom tre veckor. Tiden får förlängas med högst åtta månader respektive tre veckor om tillståndet skall fördelas efter ett förfarande med allmän inbjudan till ansökan.

Informationsskyldighet m.m.

Regeringen föreslår att den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen skall på begäran tillhandahålla en myndighet information som behövs för

- bedömning av framställningar om beviljande av tillstånd för att få använda radiosändare eller nummer,
- offentliggörande av jämförande kvalitets- och prisöversikter till gagn för konsumenterna,
- statistiska ändamål,
- marknadsanalys och
- beslut om särskilda skyldigheter.

Information som överlämnas till en myndighet skall kunna göras tillgänglig för andra behöriga myndigheter inom Europeiska ekonomiska samarbetsrådet.

Anmälningspliktig operatör med särskilda eller exklusiva rättigheter att tillhandahålla andra tjänster skall kunna förpliktas att särredovisa de verksamheter som har samband med elektronisk kommunikation.

11.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om marknadsanalys samt samrådsförfarande och annan handläggning.

12 Avgifter m.m.**Utskottets förslag i korthet**

För att täcka kostnaderna för myndighetsverksamhet enligt lagen föreslår regeringen bl.a. att den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt lagen, eller innehar tillstånd att använda radiosändare eller nummer, skall betala avgifter efter skälig fördelning av kostnaderna.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om avgifter m.m.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om avgifter (s. 287–294).

12.1 Regeringens bedömningar och förslag

Avgifter

Regeringen föreslår att för att täcka kostnaderna för myndighetsverksamhet enligt lagen skall den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt lagen, eller innehar tillstånd att använda radiosändare eller nummer, betala avgifter efter skälig fördelning av kostnaderna. Särskild avgift får tas ut för kostnaderna att behandla en anmälan eller en ansökan om tillstånd eller medgivande till överlåtelse av tillstånd eller del av tillstånd.

Ersättning

Regeringen bedömer att ersättning som inflyter när tillstånd att använda radiosändare eller nummer av betydande ekonomiskt värde meddelas efter ett anbudsförfarande bör tillfalla staten. Medlen bör inte få disponeras av tillståndsmyndigheten.

Beredskapsavgift

Riksdagen har årligen sedan 1997 beslutat om storleken på den avgift som får tas ut av teleoperatörer för finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar på telekommunikationsområdet. Den avgift som tas ut av teleoperatörerna redovisas i dag mot inkomstitel på statsbudgeten och motsvarande belopp anvisas som anslag till Post- och telestyrelsen.

Regeringen anser att det alljämt finns skäl att finansiera åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar rörande elektronisk kommunikation genom ett avgiftssystem.

De som bör komma i fråga för avgiftsskyldighet bör begränsas till dem som omfattas av anmälningsplikten enligt lagen.

Regeringen föreslår att den som bedriver verksamhet som är anmäld enligt lagen efter skälig fördelning av kostnaderna skall betala avgift för finansiering av åtgärder mot allvarliga fredstida hot och påfrestningar rörande elektronisk kommunikation.

12.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om avgifter m.m.

13 Tillsyn m.m.

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att den myndighet som regeringen bestämmer skall ha tillsyn över efterlevnaden av lagen och de skyldigheter, villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Tillsynsmyndigheten skall inom ramen för tillsynen kunna kräva in information, beredas tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen samt meddela förelägganden och förbud. Tillsynsmyndigheten skall som regel först ge den som är föremål för tillsyn rimlig tid att inkomma med synpunkter eller frivilligt åtgärda eventuella överträdelser.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om tillsyn m.m. och avstyrker motionsförslaget.

Jämför reservation 4 (mp).

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om tillsyn m.m. (s. 294–306) jämte motion 2002/03:T14 (mp) yrkande 1.

13.1 Regeringens bedömningar och förslag

Tillsynsmyndighetens uppgifter och befogenheter

Av artikel 10 i auktorisationsdirektivet framgår ramarna för hur tillsynen får bedrivas. Av artikel 5.4 i tillträdesdirektivet framgår dessutom att den nationella regleringsmyndigheten när det gäller tillträde och samtrafik skall ha befogenhet att ingripa för att säkerställa EG-regelverkets övergripande mål.

I lagen bör inte närmare anges hur tillsynen skall bedrivas. Det ankommer i stället på tillsynsmyndigheten att utforma en lämplig tillsynsverksamhet med utgångspunkt i de verktyg och befogenheter som lagen föreskriver och med lagens mål som ledstjärna.

En grundläggande förutsättning för en fungerande tillsyn är att initiativ och beslut är väl underbyggda. Det är därför av vikt att tillsynsmyndigheten kan begära in de upplysningar och handlingar som är av intresse för tillsynen. Tillsynsmyndigheten skall ges möjlighet att förelägga den som bedriver verksamhet enligt lagen att tillhandahålla sådan information och får förena föreläggandet med vite.

Den rätt som tillsynsmyndigheten enligt 57 § andra stycket 2 telelagen har att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där verksamhet som omfattas av lagen bedrivs är enligt utredningens mening nödvändig för att säkerställa att en effektiv tillsynsverksamhet kan upprätthållas. Bestämmelsen skall därför överföras till den nya lagen om elektronisk kommunikation. Vid behov skall tillsynsmyndigheten kunna ansöka om verkställighet hos kronofogdemyndigheten.

Om tillsynsmyndigheten inom ramen för sin tillsyn finner skäl att misstänka att en verksamhet som omfattas av lagen inte bedrivs i enlighet med lagen eller skyldigheter, villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, skall tillsynsmyndigheten underrätta den ansvariga parten om detta förhållande och ge denne tillfälle att yttra sig.

Den tid som anges för rättelse skall inte understiga en månad från underrättelsen. Om rättelse inte skett inom den tid som angetts i underrättelsen skall tillsynsmyndigheten kunna utfärda ett föreläggande eller förbud, vid behov förenat med vite.

Om rättelse inte heller sker med anledning av föreläggandet skall tillsynsmyndigheten kunna återkalla eller ändra det tillstånd som verksamheten avser eller besluta att verksamheten helt eller delvis skall upphöra.

Om ett föreläggande inte efterkoms kan tillsynsmyndigheten meddela ytterligare förelägganden eller förbud som är nödvändiga för att förmå parten att upphöra med överträdelsen eller i övrigt agera i enlighet med lagen.

Förutom de tillfällen när återkallelse kan aktualiseras enligt det nyss anförda, finns det behov för tillsynsmyndigheten att omedelbart kunna återkalla tillstånd eller ändra tillståndsvillkor under särskilda omständigheter. Det skall givetvis vara möjligt att återkalla tillståndet om tillståndshavaren själv begär detta. Likaså skall omedelbar återkallelse få ske om tillståndshavaren lämnat oriktiga eller ofullständiga uppgifter i samband med tilldelningen eller om tillståndshavaren trots påminnelse underlåtit att betala fastställda avgifter. Slutligen kan ett tillstånd omedelbart återkallas eller ändras om förutsättningarna för radioanvändningen ändras på grund av radiotekniska förändringar eller internationella överenskommelser eller om ett tillstånd enligt annan lag som utgjort förutsättning för tillstånd att använda radiosändaren upphört att gälla.

Regeringen anser inte att det behöver införas några bestämmelser om ekonomisk kompensation i den nya lagen för den som eventuellt lider skada till följd av en återkallelse eller ändring av tillstånd att använda radiosändare eller nummer.

Den som efter ett allmänt inbjudningsförfarande med anbudsgivning har erhållit tillstånd skall betala ersättning till staten. Om tillståndet återkallas eller ändras skall betalningsskyldigheten inte påverkas. Ersättningsskyldigheten till staten skall dock kunna omprövas när återkallelse eller ändring sker utan tillståndshavarens förskyllan. Det skall därför anges i lagen att skyldigheten att betala ersättning för tillstånd inte påverkas av återkallelse eller ändring, om inte annat bestämts i samband med återkallelsen eller villkorsändringen.

Regeringen föreslår att den myndighet som regeringen bestämmer skall ha tillsyn över efterlevnaden av lagen och de skyldigheter, villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Tillsynsmyndigheten skall inom ramen för tillsynen kunna kräva in information, beredas tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen samt meddela förelägganden och förbud. I särskilt angivna fall skall tillsynsmyndigheten

digheten kunna besluta om återkallelse av tillstånd, ändring i tillståndsvillkor eller att en verksamhet helt eller delvis skall upphöra.

Tillsynsmyndigheten skall som regel först ge den som är föremål för tillsyn rimlig tid att inkomma med synpunkter eller frivilligt åtgärda eventuella överträdelser.

Twistlösning

Den twistlösningsordning som väljs måste innebära snabbhet i handläggningen och kvalitet i avgörandet. Det är vidare viktigt att twistlösaren har hög kompetens och att den valda ordningen är kostnadseffektiv. Vad som komplicerar frågan är att de tvister som aktualiseras ofta har privaträttsliga inslag samtidigt som de offentlighetsrättsliga intressena kan vara betydande.

De tvister som skall prövas torde ofta vara av den karaktären att det krävs särskild teknisk och ibland ekonomisk kunskap för att verifiera – eller för den delen falsifiera – de tvistande parternas argumentation och information. Sådan kompetens torde återfinnas just hos tillsynsmyndigheten, varför denna bör utpekas som den myndighet som skall göra prövningen.

Såsom föreskrivs i ramdirektivet skall myndigheten meddela sitt beslut inom fyra månader, om inte särskilda omständigheter föranleder annat.

Enligt artikel 20 i ramdirektivet får medlemsstaterna ge de nationella regleringsmyndigheterna rätt att under viss tid vägra lösa en tvist när andra mekanismer, t.ex. medling, finns att tillgå. Denna möjlighet att hänskjuta en tvist till medling bör utnyttjas.

Regeringen föreslår att tillsynsmyndigheten på begäran av part skall avgöra tvister om skyldigheter enligt lagen mellan dem som tillhandahåller elektroniska kommunikationsnät eller kommunikationstjänster eller tillhörande tjänster. Beslut i de frågor som tvisten gäller skall meddelas inom fyra månader, om det inte finns särskilda omständigheter. Myndigheten skall kunna hänskjuta en tvist till en medlare som bekostas av parterna.

Konsumenttvister

Regeringen bedömer att USO-direktivets bestämmelser om utomrättslig twistlösning för tvister som berör konsumenter och andra slutanvändare inte föranleder någon åtgärd.

13.2 Motionsförslag

I motion 2002/03:T14 (mp) av Mikaela Valtersson m.fl. påpekas att av 7 kap. 4 § i den föreslagna lagen om elektronisk kommunikation framgår att om tillsynsmyndigheten finner skäl att misstänka att t.ex. licensinnehavaren inte efterlever licensvillkoren skall myndigheten underrätta bolaget om detta samt att tillsynsmyndigheten kan komma att vidta åtgärder om inte rättelse sker inom skäligen tid. Vid tolkningen av ett begrepp som skäligen tid kan förarbeten till propositionen ge vägledning. I detta fall finns inget i propositionen som föreskriver att Post- och telestyrelsen (PTS) skall ha en sådan omständlig

procedur och i praktiken ge ett så långt uppskov som PTS aviserat. Där står att ”den tid som anges för rättelse skall inte understiga en månad”. PTS har aviserat en rättelsetid på cirka ett och ett halvt år.

Det är därför enligt motionen befogat för riksdagen att i sina uttalanden ge vägledning till exempelvis PTS och andra som kan beröras av lagen, om hur den ska tolkas. Riksdagen bör klargöra att skälig tid bör syfta på t.ex. det som licensgivaren eller allmänheten rimligen kunnat förvänta sig vid tillfället för tillståndsgivningen, inte vad bolagen anser möjligt för dem att uppnå efter oralistiska utfästelser eller misskötta relationer till bl.a. kommuner. Eller, om det har tillkommit nya krav från licensgivaren eller andra omständigheter som licenstagaren inte kunnat eller bort kunna förutse, bör skälig tid avse den tid som är rimlig med hänsyn till dessa förändringar.

Enligt motionärerna kan det vara befogat med preciseringar av villkoren genom en tilläggsförhandling. En sådan förhandling kan medföra att en längre anpassningstid är skälig också enligt en rimlig tolkning av begreppet. En sådan precisering kan vara lämplig i samband med att PTS får ett uttalat sektorsansvar på miljöområdet.

Motionärerna föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tolkningen av begreppet skälig tid i 7 kap. 4 § lagen om elektronisk kommunikation (yrkande 1).

13.3 Utskottets ställningstagande

Med anledning av motion T14 (mp) yrkande 1 och frågan om *begreppet skälig tid* vill utskottet inledningsvis erinra om att en grundläggande förutsättning för en fungerande tillsyn är att initiativ och beslut är väl underbyggda. Det är därför av vikt att tillsynsmyndigheten kan begära in de upplysningar och handlingar som är av intresse för tillsynen. Utskottet delar regeringens syn att det i lagen inte bör närmare anges hur tillsynen skall bedrivas. Det ankommer i stället på tillsynsmyndigheten att utforma en lämplig tillsynsverksamhet med utgångspunkt i de verktyg och befogenheter som lagen föreskriver och med lagens mål som ledstjärna.

Om således tillsynsmyndigheten inom ramen för sin tillsyn finner skäl att misstänka att en verksamhet som omfattas av lagen inte bedrivs i enlighet med lagen eller skyldigheter, villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, skall tillsynsmyndigheten underrätta den ansvariga parten om detta förhållande och ge denne tillfälle att yttra sig. Som framgår av propositionen anser regeringen att tid för rättelse inte skall understiga en månad från underrättelsen. Om rättelse inte skett inom den tid som angetts i underrättelsen skall tillsynsmyndigheten kunna utfärda ett föreläggande eller förbud, vid behov förenat med vite.

Enligt vad utskottet kan bedöma torde bestämmelsen jämföras med gällande 6 § teleförordningen, enligt vilken Post- och telestyrelsen (PTS) vid ingripande enligt telelagen skall förelägga företag att åtgärda överträdelser inom en månad från det att företaget fick del av beslutet. Den kan också jämföras med den generella regeln i 17 § förvaltningslagen, som bl.a. handlar om

att ett ärende inte får avgöras utan att den berörde har underrättats om en uppgift som har tillförts honom genom någon annan än honom själv.

Således är 7 kap. 4 § inte avsedd att innebära någon större förändring mot gällande ordning, annat än att det uttryckligen sägs att den enskilde måste få skälig tid, minst en månad på sig för rättelse, innan ett föreläggande utfärdas.

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen i detta avseende. Något ytterligare uttalande anser utskottet inte vara påkallat. Motion T14 (mp) yrkande 1 avstyrks därmed.

Utskottet har i övrigt inget att erinra mot vad regeringen föreslår om tillsyn m.m.

14 Överklagande

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår bl.a. att beslut enligt lagen skall kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om överklagande.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om överklagande (s. 307–309).

14.1 Regeringens förslag

Regeringen föreslår att beslut enligt lagen skall kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Ett beslut om underrättelse om att tillsynsmyndigheten överväger att vidta åtgärder skall dock inte kunna överklagas. Ett beslut om identifiering av företag med dominerande ställning på en angiven marknad och ett beslut som endast innefattar förberedelse till ett senare beslut skall inte få överklagas särskilt.

14.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om överklagande.

15 Vissa TV- och radiorelaterade frågor

Utskottets förslag i korthet

Regeringen bedömer att bestämmelserna i radio- och TV-lagen (1996:844) om vidareändningsplikt bör behållas oförändrade.

Regeringen föreslår också bl.a. att hänvisningarna i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler (TSL) skall ändras till att avse genomförande av tillträdesdirektivet, ramdirektivet och USO-direktivet.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om vissa TV- och radiorelaterade frågor.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om vissa TV- och radiorelaterade frågor (s. 309–321).

15.1 Regeringens bedömningar och förslag

Vidareändningsplikt

Regeringen bedömer att bestämmelserna i radio- och TV-lagen (1996:844) om vidareändningsplikt bör behållas oförändrade.

System för villkorad tillgång m.m.

Regeringen föreslår att hänvisningarna i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler (TSL) skall ändras till att avse genomförande av tillträdesdirektivet, ramdirektivet och USO-direktivet. Tillämpningsområde för TSL skall utökas till att omfatta dels ljudradiosändningar, dels alla elektroniska kommunikationsnät som används för distribution av TV-program till allmänheten. Lagens namn skall ändras till lagen om standarder för sändning av radio- och TV-signaler.

Bestämmelserna om villkorad tillgång skall anpassas till tillträdesdirektivets bilaga I. Möjligheten att föreskriva en skyldighet för programföretag som marknadsför en digital betal-TV-tjänst att tillhandahålla en prislista skall tas bort.

Föreskriftsrätten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer angående användning av vissa sändningsstandarder skall utsträckas från att gälla sändning av program till allmänheten till att omfatta även sändning av TV-tjänster.

Begränsningen beträffande vidareändning av TV-tjänster i bredbandsformat till vidareändningar i kabelnät skall tas bort. Skyldigheten skall i stället avse TV-tjänster och program som tas emot i bredbandsformatet 16:9 och sänds vidare i allmänna kommunikationsnät som inrättats för distribution av digitala televisionstjänster.

Elektronisk programguide

Regeringen bedömer att det för närvarande inte behövs någon reglering av tillträde till elektronisk programguide (EPG). Radio- och TV-verket bör få i uppdrag att följa utvecklingen på området.

Tillämpningsprogram

Regeringen bedömer att främjandet av gemensamma standarder för tillämpningsprogram (API) bör beträffande det digitala marknätet för TV kunna tillgodoses inom ramen för gällande bestämmelser för tillståndsgivning enligt radio- och TV-lagen. I övrigt bör Radio- och TV-verket få i uppdrag att följa utvecklingen och att uppmuntra den frivilliga branschanpassningen för användning av en gemensam standard för API.

15.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om vissa TV- och radiorelaterade frågor.

16 Myndighetsorganisationen m.m.**Utskottets förslag i korthet**

Utskottet framhåller att en bärande tanke bakom det nya EG-rättsliga regelverket är att i takt med att konkurrensen utvecklas skall särslagstiftningen ge vika för den generella konkurrenslagstiftningen. Särslagstiftning skall endast användas när det föreligger ett särskilt behov av det. Med hänsyn till att det finns ett antal frågor att ta med i avvägningen när myndighetsstrukturen skall bestämmas är det rimligt i den nuvarande situationen att Post- och telestyrelsen skall ha det övergripande sektorsansvaret för området elektronisk kommunikation och vara ansvarig myndighet enligt den nya lagen. En sådan lösning ligger också i linje med vad de flesta andra länder inom EU har kommit fram till. Utskottet förutsätter att en avstämning med analys av hur den bedömda myndighetsordningen har fungerat kommer att ske senast två år efter det att lagen trätt i kraft, dvs. i juli 2005.

Utskottet förutsätter också att de uppföljningar och utvärderingar som genomförs vid lagens genomförande kommer att omfatta frågor om bl.a. miljöeffekter vid uppförande av basstationer m.m.

Motionsförslagen avstyrks.

Jämför reservationerna 5 (m, fp, kd, c), 6 (mp) och 7 (mp).

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om myndighetsorganisationen (s. 322–336) jämte motionerna 2002/03:T10 (m) yrkande 2,

2002/03:T11 (c) yrkande 4, 2002/03:T12 (kd) yrkande 1, 2002/03:T13 (fp) yrkande 8 samt 2002/03:T14 (mp) yrkandena 2–4.

16.1 Regeringens bedömningar

Sektorsmyndigheten för området elektronisk kommunikation

Det bör enligt regeringens mening utses en sektorsmyndighet med det övergripande ansvaret för området för elektronisk kommunikation. Någon ny myndighet behöver dock inte skapas för detta ändamål. Det framstår inte heller som motiverat att i detta skede slå ihop två eller flera befintliga myndigheter.

Utredningen om elektronisk kommunikation konstaterar att nuvarande myndighetsstruktur och sektorsansvar på området visat sig effektiv. Regeringen gör samma bedömning och anser därför att Post- och telestyrelsen (PTS) bör ges det övergripande sektorsansvaret. I sektorsansvaret får, utöver de uppgifter som framgår av lag eller förordning, anses ligga att PTS skall främja att marknaderna för elektronisk kommunikation fungerar effektivt ur såväl konkurrens- och konsumentperspektiv som ur regionalpolitiskt perspektiv. PTS skall också verka för att de handikappolitiska målen uppnås inom området. Myndigheten skall härvid vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter. PTS kan ta egna initiativ eller ges särskilda uppdrag från regeringen, bl.a. för att genomdriva statens politik på området. Aspekter på sektorsansvaret kan även omfatta miljöfrågor och integritetsfrågor. Den närmare innebörden av sektorsansvaret anges av regeringen i förordning eller genom regleringsbrev för myndigheten.

Myndighetsuppgifter enligt lagen om elektronisk kommunikation

I lagen om elektronisk kommunikation återfinns en mängd uppgifter som det kommer att vila på en myndighet att utföra, vilket bl.a. framgår av den följande redovisningen.

Marknadsanalyser, identifiering av aktörer med betydande marknadsinflytande och åläggande av särskilda skyldigheter.

Som framgått ovan skall vissa specifika moment genomföras av en myndighet för att identifiera företag med betydande inflytande på en marknad i syfte att meddela beslut om att införa, behålla eller ändra en specifik regleringsskyldighet på identifierade företag. Prövningen skall ske i följande led:

- Fastställande av den relevanta marknaden
- Analys av konkurrenssituationen på denna marknad
- Identifiering av aktör(er) med betydande inflytande på marknaden
- Beslut om särskilda skyldigheter för sådan(a) aktör(er).

Marknadsanalysen skall utföras utifrån konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodik. Även vid bedömningen av marknadsinflytandet skall konkurrensrättsliga principer tillämpas samt relevant

praxis från EG-domstolen beaktas. Det eller de företag som har identifierats som aktörer med betydande inflytande på en relevant marknad skall åläggas en eller flera skyldigheter i enlighet med lagen om elektronisk kommunikation.

Beslut om särskilda skyldigheter skall föregås av samråd med berörda parter om beslutet har betydande inverkan på en fastställd marknad.

De överväganden, analyser och beslut som skall ske enligt prövningen är i stora delar nya företeelser, som varken Konkurrensverket eller Post- och telestyrelsen (PTS) har tidigare erfarenhet av. Visserligen utförs marknadsanalyser i viss omfattning redan nu inom såväl PTS som Konkurrensverket. Inom PTS utförs analyser som tar sikte på konkurrenssituationen på telemarknaden som ett led i arbetet att främja marknadens utveckling och konkurrens inom området. Konkurrensverket å sin sida utför marknadsrelaterade analyser som bl.a. innehåller bedömningar av konkurrensbegränsande avtal, missbruk av dominerande ställning och företagsförvärv. I de sistnämnda analyserna ingår också att fastställa relevanta marknader. Varken PTS eller Konkurrensverket utför emellertid den typ av s.k. ex ante-bedömningar baserade på konkurrensrättsliga principer som beskrivs i lagförslaget.

Konkurrensverket har till utredningen framfört att det inte är önskvärt att arbetet med marknadsanalyser anförtros verket. Visserligen skall analyserna enligt lagen om elektronisk kommunikation göras enligt konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodik. Marknadsanalyserna skall emellertid inte ske utifrån den konkurrensrättsliga lagstiftningen. Det vore enligt Konkurrensverket olyckligt om verket parallellt utförde analyser enligt olika system. De beslut som fattas och de bedömningar som görs inom ramen för en marknadsanalys skulle enligt Konkurrensverkets uppfattning på ett olyckligt sätt riskera att binda upp verket i liknande frågor. Verket anger i sitt remissyttrande att övervägande skäl, i varje fall för närvarande, talar för att PTS skall utföra nämnda analyser. Konkurrensverket anser att det samrådsförfarande som utredningen föreslagit säkerställer att PTS tillämpar de konkurrensrättsliga principerna på ett konsekvent sätt.

Regeringen bedömer att Konkurrensverkets kompetens kan tas till vara genom ett krav på samråd med Konkurrensverket. För att tydliggöra vikten av samrådet med Konkurrensverket bör det krävas att PTS skall inhämta ett skriftligt yttrande från verket under samråd avseende marknadsanalyser och identifiering av aktörer med betydande marknadsinflytande. Härmed ges Konkurrensverket förutsättningar att säkerställa att konkurrensrättsliga principer tillämpas på ett korrekt sätt. Genom kravet säkerställs samtidigt att förfarandet dokumenteras, varigenom öppenheten och möjligheten att granska processen gynnas.

PTS har redan i dag givits i uppdrag att genomföra de marknadsanalyser som skall ligga till grund för övergången till den nya lagen. Häri ingår även att särskilt återrapportera till regeringen om hur samarbetet med Konkurrensverket bedrivs. Utöver denna typ av återrapportering anser regeringen att det är angeläget att en avstämning med analys av myndighetsansvaret för genomfö-

randet av marknadsanalyser, identifiering av företag med betydande marknadsinflytande och beslut om särskilda skyldigheter på sådana företag sker.

Konkurrensverket väcker även frågan om inte sektorsmyndigheter i framtiden organisatoriskt skall inordnas som myndigheter under konkurrensmyndigheten vad avser konkurrensrelaterade frågor. Regeringen anser att möjligheten att på sikt inordna myndigheter som tillämpar sektorsspecifika konkurrensbestämmelser helt eller delvis under konkurrensmyndigheten bör vara en sådan fråga som senare kan komma under övervägande. I dagsläget föreligger dock inte förutsättningarna för en sådan ordning.

Konsumentfrågor

Sektors- och tillsynsansvaret för konsumentfrågor inom området för elektronisk kommunikation kommer att vara uppdelat på två myndigheter. PTS kommer att ha det övergripande ansvaret för frågorna inom området för elektronisk kommunikation och det uttryckliga tillsynsansvaret för de konsumentfrågor som uppkommer vid en tillämpning av lagförslagets regler. Konsumentverket kommer däremot att ha det övergripande sektorsansvaret för konsumentfrågor generellt och dessutom vara tillsynsmyndighet enligt bl.a. den konsumentskyddande lagstiftning som nämnts ovan.

Integritetsfrågor

Enligt förslaget till lag om elektronisk kommunikation skall tillsynsmyndigheten ha tillsyn över efterlevnaden av lagen och de beslut om skyldigheter eller villkor samt de föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Regeringen anser att den nuvarande ordningen är så väl fungerande att det inte finns tillräckliga skäl att förändra tillsynsuppgifterna som här är aktuella.

Miljöfrågor

Elektronisk kommunikation kan medföra olika former av miljöpåverkan. Det kan exempelvis röra sig om exponering för elektromagnetisk strålning. I dessa fall talas det mest om påverkan i fråga om hälsa och allmänhetens oro inför de hälsoproblem som elektromagnetisk strålning kan innebära. Själva utformningen av verksamhet inom området för elektronisk kommunikation kan därutöver få inverkan på natur- och kulturvärden, t.ex. genom att man uppför master eller annan utrustning. Gemensamt för de inverkningsområden som nämnts är att de i olika avseenden påverkar vår miljö.

Post- och telestyrelsen (PTS) har för närvarande inget särskilt ansvar för miljöfrågor inom området, förutom det som kan anses ingå i det allmänna sektorsansvaret. PTS har i regeringsbeslut den 31 januari 2002 (M2002/302/Kn) fått i uppdrag av regeringen att införa miljöledningssystem. Enligt uppdraget skall PTS, liksom andra myndigheter, systematisera miljöhänsyn i sin ordinarie verksamhet. Detta skall ske genom att myndigheten i de centrala styrdokumenterna tydligt skall ange riktlinjer, mål och åtgärder för hur

miljöhänsyn skall tas samt klargöra ansvarsförhållandena för att ta miljöhänsyn och slå fast rutiner för uppföljning och resultat.

Uppdraget omfattar myndighetens interna och externa verksamhet, dvs. både de direkta och de indirekta miljöeffekter som myndighetens verksamhet kan ge upphov till. Detta miljöarbete skall ha organiserats och integrerats i PTS ordinarie verksamhet våren 2004. PTS skall våren 2004 redovisa till regeringen hur miljöledningssystemet har integrerats i myndighetens ordinarie verksamhet.

Uppgifterna att besluta om tillträdesskyldigheter enligt lagen om elektronisk kommunikation bör emellertid, bl.a. med hänsyn till frågornas tekniska natur, i sin helhet ankomma på PTS. Detta innebär att myndigheten också skall besluta i frågor om förpliktande för operatörer att tillhandahålla samlokalisering eller andra möjligheter till gemensamt utnyttjande av egendom eller annat, om det krävs för att skydda miljö, folkhälsa eller allmän säkerhet eller för att uppnå mål för fysisk planering.

Det är enligt regeringen uppenbart att en förändring av de nu gällande tillsynsuppgifterna skulle innebära ett ineffektivt sätt att ta till vara kompetens och rutiner som utvecklats inom de olika myndigheterna. Till detta kommer att det redan i dag finns väl utarbetade samarbetsformer och detaljerad lagstiftning som löser de eventuella gränsdragningsfrågor som kan uppkomma mellan de olika tillsynsområdena. Även den nya regleringen på området för elektronisk kommunikation måste möjliggöra sådana samarbetsformer. Detta gäller i synnerhet sådana fall där tillträdesskyldigheter åläggs av miljöskäl och liknande hänsyn. Detta behandlas vidare nedan under rubriken Samrådsförfarande och informationsutbyte.

Regeringen anser således att PTS miljöansvar inom området för elektronisk kommunikation bör omfattas av myndighetens sektorsansvar och av myndighetens ansvar enligt lagförslaget.

Ett samlat myndighetsansvar enligt lagen om elektronisk kommunikation

Regeringen kommer att ta initiativ till en avstämning med analys av hur den föreslagna ordningen har fungerat. Detta kommer att ske två år efter det att lagen trätt i kraft, dvs. i juli 2005. En avstämning inom en kortare tid vore inte meningsfull med hänsyn bl.a. till övergångsbestämmelserna – som medför att den nya regleringen inte får full effekt under det första året – och till behovet av att den nya regleringen och de nya arbetsformerna måste ges skälig tid att sätta sig.

Vid avstämningen bör det följas upp hur myndighetsstrukturen har fungerat. Skulle det därvid konstateras att ett behov av förändringar föreligger bör frågor om en funktionsuppdelning kunna övervägas. Vid en sådan avstämning bör särskilt de olika samrådsförfarandena analyseras. Det bör även vara möjligt att då se över om regelverket är utformat så att en effektiv, rättssäker och ändamålsenlig myndighetsstruktur främjas.

Radio- och TV-lagstiftningen

Den nuvarande myndighetsorganisationen på TV-standardområdet innebär att Radio- och TV-verket har det övergripande ansvaret för regelverket och att Konsumentverket har ansvaret för bl.a. konsumentutrustning.

Regeringen anser att det sammantaget kan konstateras att några egentliga effektivitetsvinster för närvarande inte torde kunna göras genom en överflyttning av ansvaret för lagen om standarder för sändning av radio- och TV-signaler på PTS. Radio- och TV-verket bör därför ensamt ha tillsynsansvaret enligt denna lag.

Samrådsförfarande och informationsutbyte

Vad gäller de miljöfrågor som har beröring med elektromagnetisk strålning finns redan i dag ett samarbetsförfarande i den informella samrådsgrupp som Statens strålskyddsinstitut, Socialstyrelsen, Energimyndigheten, Elsäkerhetsverket, Arbetsmiljöverket, Boverket och Post- och telestyrelsen (PTS) bildat. PTS roll här är att ha det övergripande ansvaret för frågorna inom området för elektronisk kommunikation. I detta ansvar ingår att myndigheten skall initiera samarbete och samråd kring miljö- och hälsoaspekter. Det samarbete som har etablerats fungerar tillfredsställande. Det finns därför inte skäl att närmare formalisera detta samarbete i större omfattning än vad som är fallet i dag.

Det finns också ett pågående samverkansområde mellan PTS och Konkursverket samt Konsumentverket. Liksom beträffande miljöfrågorna är PTS den myndighet som har ansvaret för att samverka kommer till stånd. De närmare formerna för eller omfattningen av samverkan mellan PTS, Konkursverket och Konsumentverket är inte fastlagt i någon instruktion eller föreskrift. Från PTS sida har det framförts att det inte heller finns något behov av att närmare konkretisera eller formalisera samarbetet mellan myndigheterna, eftersom det fungerar tillfredsställande i dess nuvarande form. Regeringen instämmer i allmänhet i denna bedömning. I ett avseende bör dock en viss formalisering ske, nämligen såsom anges nedan angående marknadsanalyserna.

Det finns inga uppgifter om något regelbundet samarbete mellan PTS och andra berörda myndigheter såsom Datainspektionen. I och med att lagen om elektronisk kommunikation börjar gälla anser dock regeringen att det kan finnas behov av ett utökat samarbete mellan en rad myndigheter på området. Exempelvis bör PTS bedriva fortlöpande samråd med Svenska Kommunförbundet och länsstyrelser i frågor om samlokalisering, bl.a. inför och under utbyggnaden av tredje generationens mobiltelesystem, UMTS, liksom liknande utbyggnader av radiobaserade system. Vid handläggningen av enskilda fall rörande samlokalisering av miljöskäl bör berörd kommun ges tillfälle att yttra sig. PTS skall enligt instruktionen för myndighetens verksamhet ha det övergripande ansvaret för att de samarbeten och de samråd som krävs kommer till stånd. Liksom ovan saknas det däremot skäl att närmare formalisera samarbetsformerna mellan myndigheterna. Hur samarbetet skall gå till bör i stället bestämmas av berörda myndigheter gemensamt.

I instruktionen för PTS och Konkurrensverket stadgas att Konkurrensverket skall lämna ett skriftligt yttrande i fråga om marknadsanalyserna och identifieringen av företag med betydande inflytande på marknaden. PTS skall dock ha ansvaret för att utföra analysen i fråga och skall inte vara bunden av de synpunkter som Konkurrensverket lämnar. Konkurrensverket å sin sida är inte bundet i sin prövning enligt de generella konkurrensreglerna av de bedömningar som görs i marknadsanalyserna enligt de nu föreslagna reglerna. PTS bör som ensam beslutande myndighet vara fri att göra den bedömning som myndigheten i varje enskilt fall finner vara riktig. En annan sak är att Konkurrensverkets synpunkter kan komma att vägas in vid domstolsprövningen, om PTS beslut överklagas, oberoende av om de stöder eller motsäger PTS bedömning.

För att säkerställa att samråd sker i den omfattning som krävs bör det föras in särskilt i instruktionen för PTS att det skall förekomma samrådsförfaranden och informationsutbyte mellan PTS och Konkurrensverket i de här aktuella frågorna. Också PTS samarbete med Radio- och TV-verket bör regleras i instruktionen för PTS.

Sektorsmyndighetens namn

Namnet Post- och telestyrelsen, liksom förkortningen PTS, är i dag mycket välkänt inte bara för post- och telemarknadens aktörer, utan också i stor utsträckning för allmänheten. Det är enligt regeringens bedömning därför inte påkallat att i nuläget byta namn på myndigheten.

Regeringen bedömer att Post- och telestyrelsen bör ha myndighetsansvaret enligt lagen om elektronisk kommunikation samt vara sektorsmyndighet för området elektronisk kommunikation.

Post- och telestyrelsen bör därmed bl.a. svara för definition av relevanta marknader, analys av konkurrenssituationen på dessa marknader, identifiering av aktörer med betydande inflytande på en marknad och beslut om särskilda skyldigheter för en sådan aktör. Post- och telestyrelsen bör i konkurrensrelaterade frågor samarbeta med och inhämta yttrande från Konkurrensverket.

Konsumentverket bör ha ansvar för konsumentfrågor inom området elektronisk kommunikation, i den mån sådana frågor inte särskilt reglerats i lagen om elektronisk kommunikation. Datainspektionen bör ansvara för tillsyn i fråga om behandling av personuppgifter inom området elektronisk kommunikation, i den mån behandlingen inte särskilt reglerats i lagen om elektronisk kommunikation. Post- och telestyrelsen bör ansvara för tillsynen avseende konsumentfrågor och integritetsskydd då frågorna särskilt reglerats i lagen om elektronisk kommunikation.

Radio- och TV-verket bör ha myndighetsansvaret enligt radio- och TV-lagen och lagen om standarder för sändning av radio- och TV-signaler.

Samverkansformerna och informationsutbytet mellan de myndigheter som berörs bör stärkas och i vissa fall formaliseras genom anvisningar i myndigheternas instruktioner.

Myndighetsorganisationen bör bli föremål för avstämning med analys två år efter det att lagen om elektronisk kommunikation trätt i kraft.

16.2 Motionsförslag

Flera motioner – 2002/03:T10 av Elizabeth Nyström m.fl. (m) yrkande 2, 2002/03:T11 av Sven Bergström m.fl. (c) yrkande 4, 2002/03:T12 av Johnny Gylling m.fl. (kd) yrkande 1, 2002/03:T13 av Erling Bager m.fl. (fp) yrkande 8 samt 2002/03:T14 (mp) yrkande 4 – tar upp frågor som rör *myndighetsorganisationen och de konkurrensrättsliga reglerna m.m.* Enligt motionärerna är det principiellt och inte ett helt okomplicerat problem med att samla de normerande, verkställande och dömande funktionerna inom en och samma myndighet.

I motion T10 (m) anförs att under de tio år som gått sedan avregleringen har mycket hänt och konkurrenssituationen förbättras hela tiden. Det finns problem kvar att lösa innan det är möjligt att tala om telemarknaden som en marknad med fullständig och väl fungerande konkurrens. Om telemarknaden varit att betrakta som en mogen marknad hade det naturliga varit att det konkurrensrättsliga regelverket hade tillämpats fullt ut. Av propositionen framgår att myndighetsorganisationen bör bli föremål för avstämning två år efter att lagen trätt i kraft. Det är viktigt att så sker, men det är ändå inte en tillräcklig markering för att få klarhet i färdriktningens slutmål för det fortsatta reformarbetet. Det finns därför skäl att verka för att den normala konkurrensrättsliga ordningen på sikt kommer att gälla även inom området för elektronisk kommunikation. Det bör ske när det inte längre finns behov av en särskild reglering för en väl fungerande konkurrens. Så är inte fallet i dag (yrkande 2).

I motion T11 (c) anförs att Centerpartiet eftersträvar en effektiv och tydlig myndighetsstruktur, med klara ansvarsfördelningar. Bl.a. av denna orsak är det angeläget att Konkurrensverkets roll som värnare av den fria konkurrensen inom alla samhällets sektorer förstärks. Enligt vad motionärerna erfarit avser regeringen att utse Post- och telestyrelsen (PTS) till tillsynsmyndighet över hela telekomområdet, liksom i dag. Centerpartiet motsätter sig inte detta. Det är dock enligt motionärerna inte helt okomplicerat att sköta både tillsyn av sÄrlagstiftning och vara konkurrensvårdande myndighet. Samtidigt är det angeläget att PTS kompetens för analys av telekommarknaden tas till vara.

En möjlighet är att som någon remissinstans föreslagit slå ihop PTS samt Radio- och TV-verket till en konvergensmyndighet med ansvar för alla tillsynsfrågor inom telekomsektorn, samtidigt som konkurrensfrågor lyfts till Konkurrensverket. Frågan bör enligt motionen utredas vidare (yrkande 4).

I motion T12 (kd) framhålls att Konkurrensverket otvivelaktigt är den myndighet som besitter störst kompetens i konkurrensrättsliga frågor, varför många remissinstanser förordat att ansvaret för marknadsanalyser och åtgärder mot alltför dominerande företag bör ligga hos denna myndighet. Konkurrensverket har dock själv yttrat att förutsättningar för att utföra de marknadsanalyser som krävs för närvarande saknas inom myndigheten. I stället förör-

das det nu föreslagna samrådsförfarandet med Post- och telestyrelsen (PTS). Däremot förordar Konkurrensverket på sikt en modell där sektorsmyndigheter, såsom PTS, organisatoriskt inordnas som myndigheter under konkurrensmyndigheten vad avser konkurrensrelaterade frågor.

Kristdemokraterna har därför inget att invända mot den myndighetsstruktur som föreslås i propositionen, med förbehållet att den mer uttryckligen borde karakteriseras som tillfällig. Det är således väsentligt att också för elektroniska kommunikationer på sikt åstadkomma en mer generell konkurrensrättslig lösning. Särregleringar medför snedvridningar och ineffektivitet på marknaden. Frågan om en långsiktigt ändamålsenlig och effektiv myndighetsorganisation bör så snart som möjligt prövas mer grundligt. Regeringen avvisar detta, på ett för Kristdemokraterna otillfredsställande sätt (yrkande 1).

I motion T13 (fp) framhålls att det finns, vilket också framhållits av flera remissinstanser, principiella problem med att samla normerande, verkställande och dömande funktioner inom en och samma myndighet. Starka skäl talar för att redan nu ge Konkurrensverket i uppgift att kontrollera tillämpning och bedömning av tvister inom den nya lagens område (yrkande 8).

Miljöpartiet anser i motion T14 (mp) att i bedömningen om effektiv konkurrens råder, skall ingå att operatörerna inte finansierar 3 G genom vinster/överpriser inom övrig telefoni och att bland de skyldigheter som myndigheter kan införa därmed ingår ett förbud mot denna finansiering (yrkande 4).

Post- och telestyrelsens (PTS) *sektorsansvar på miljöområdet* tas upp i motion 2002/03:T14 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp).

I motionen anføres bl.a. att enligt propositionen skall det ingå i Post- och telestyrelsens (PTS) ansvar på miljöområdet att initiera samarbete och samråd kring miljö- och hälsoaspekter. Miljöpartiet anser att PTS bör överväga att initiera ett sådant samarbete och samråd kring en anpassning av gränsvärden enligt försiktighetsprincipen i nivå med vad som gjorts på annat håll inom EU. PTS bör, i samband med överläggningarna med operatörerna om uppskov och tilläggsvillkor, förtydliga krav på att bolagen vid val av lokalisering och teknik bör minimera människors exponering för elektromagnetiska fält. Miljöpartiet anser också att PTS bör initiera ett samarbete och samråd i syfte att skyndsamt klargöra att bl.a. de elektromagnetiska fälten vid basstationer är sådana att dessa sändare bör vara tillståndspliktiga enligt miljöbalken. Uppgift om skyddsavstånd kan behöva utvecklas. En inventering, sammanställning och utvärdering av internationell forskning kring mobiltelefonins hälsoeffekter bör genomföras.

Vidare bör en samlad miljökonsekvensbedömning av hela 3 G-programmet övervägas – något som borde ha gjorts från början. Det är rimligt att medge bolagen uppskov med utbyggnaden tills dessa frågor har klarlagts.

Miljöpartiet föreslår även andra frågor som PTS skall överväga i tilläggsförhandlingar med licensinnehavare eller i annat lämpligt sammanhang (yrkande 2).

I motion T14 (mp) tas också frågan upp om bassändare och tillstånds- och registreringsplikten. I motionen framhålls att så länge uppsättning av bassän-

dare inte är tillstånds- och registreringspliktig kan det vara svårt för kommuner att skaffa sig en helhetsbild över var dessa finns i kommunen. För att kommunen skall kunna ha en översikt över den samlade strålmiljön lokalt måste den kunna få tillgång till uppgifter om alla utplacerade basstationer. Sådana uppgifter skall kunna erhållas genom att en tillstånds- och registreringsplikt införs i hela landet eller av operatörerna, länsstyrelser och/eller PTS. Motionärerna vill även göra regeringen uppmärksam på att underlagen ser väldigt olika ut i olika kommuner och att länsstyrelsens ansvar för samordning bör betonas (yrkande 3).

16.3 Näringsutskottets yttrande

Näringsutskottet ställer sig bakom regeringens förslag om mål för sektorn elektronisk kommunikation och vad som anförs om att de främsta medlen för att uppnå målen är att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar samt att främja internationell harmonisering.

Enligt näringsutskottets uppfattning är utvecklingen av telekommarknaden inne i ett övergångsskede, där möjligheterna att få en effektiv konkurrens på kort och lång sikt är en nyckelfråga. Myndighetsstrukturen har en avgörande betydelse, vilket också avspeglas i regeringsförslaget och de här upptagna motionerna.

Med hänsyn till att det finns ett antal frågor att ta med i avvägningen när myndighetsstrukturen skall bestämmas anser näringsutskottet att regeringens förslag – dvs. att PTS skall ha det övergripande sektorsansvaret för området elektronisk kommunikation och vara ansvarig myndighet enligt den nya lagen – är rimligt i den nuvarande situationen. En sådan lösning ligger också i linje med vad de flesta andra länder inom EU har kommit fram till.

I den situation som i dag råder krävs en särreglering för att främja att marknaden för elektronisk kommunikation fungerar effektivt. PTS har den särskilda och djupa kunskapen om de tekniska, ekonomiska och andra förutsättningar som råder på de här aktuella marknaderna. Näringsutskottet ser fördelar med att PTS anförtros ansvaret för marknadsanalys, identifiering av aktörer med betydande inflytande och befogenhet att fatta beslut om åtgärder – inte minst med hänsyn till det EG-rättsliga regelverkets krav på skyndsamhet. Samtidigt har Konkurrensverket en större kunskap om konkurrensrättsliga bedömningar och EG-rättslig praxis inom den generella konkurrensrätten. Därför anser näringsutskottet att det är synnerligen värdefullt att Konkurrensverkets kompetens tas till vara genom samråd mellan PTS och Konkurrensverket när det gäller de konkurrensrelaterade frågorna. Även ekonomiska skäl talar i dagsläget för att PTS bör anförtros de här nämnda uppgifterna.

Näringsutskottet vill emellertid hävda att den nu föreslagna myndighetsstrukturen inte är given för all framtid. Motionärernas farhågor för att en särreglering på sikt medför snedvridning av marknaden har näringsutskottet förståelse för. Med hänsyn till den snabba utvecklingen på området bör myndighetsorganisationen ses över inom en relativt kort tid. Näringsutskottet vill

– i likhet med regeringen, ett antal remissinstanser och olika motionärer – starkt trycka på behovet av att en översyn kommer till stånd ett par år efter det att den nya lagen har trätt i kraft. Mot bakgrund av utvecklingen på såväl området för elektronisk kommunikation som det generella konkurrensområdet vill näringsutskottet understryka vikten av en bred och omsorgsfull utvärdering. Näringsutskottet har noterat förslaget i motion 2002/03:T12 (kd) att regeringen skyndsamt skall ge utredningen om elektronisk kommunikation (N 2001:07) tilläggsdirektiv att utreda en långsiktig myndighetsorganisation för bevakningen av konkurrensrelaterade frågor inom marknaden för elektronisk kommunikation.

Med det ovan anförda finner näringsutskottet inte att det nu finns anledning för riksdagen att göra något uttalande i fråga om myndighetsorganisationen med anledning av de här upptagna motionerna.

16.4 Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis när det gäller *myndighetsorganisationen m.m.* ännu en gång framhålla att en bärande tanke bakom det nya EG-rättsliga regelverket är att i takt med att konkurrensen utvecklas skall särslagstiftningen ge vika för den generella konkurrenslagstiftningen. Detta innebär att speciell konkurrensfrämjande reglering, såsom regler om samtrafik och andra former av tillträde, endast skall användas när det föreligger ett särskilt behov av det.

Den föreslagna lagstiftningen innebär således ett närmande mot konkurrenslagstiftningen, med en gradvis övergång till generell konkurrenslagstiftning på området, samtidigt som Sveriges särskilda förutsättningar måste beaktas, såsom vårt lands geografiska särprägel med stor glesbygd.

Utskottet bedömer därför att i den situation som i dag råder krävs en särreglering för att främja att marknaden för elektronisk kommunikation fungerar effektivt. Post- och telestyrelsen (PTS) har den särskilda och djupa kunskapen om de tekniska, ekonomiska och andra förutsättningar som råder på de här aktuella marknaderna.

Trafikutskottet delar därmed näringsutskottets uppfattning att med hänsyn till att det finns ett antal frågor att ta med i avvägningen när myndighetsstrukturen skall bestämmas är det rimligt i den nuvarande situationen att PTS skall ha det övergripande sektorsansvaret för området elektronisk kommunikation och vara ansvarig myndighet enligt den nya lagen. En sådan lösning ligger också i linje med vad de flesta andra länder inom EU har kommit fram till.

Näringsutskottet bedömer att Konkurrensverkets kompetens kan tas till vara genom ett krav på samråd med Konkurrensverket – en bedömning som trafikutskottet delar. För att tydliggöra vikten av samrådet med Konkurrensverket bör det krävas att PTS skall inhämta ett skriftligt yttrande från verket under samråd avseende marknadsanalyser och identifiering av aktörer med betydande marknadsinflytande. Härmed ges Konkurrensverket förutsättningar att säkerställa att konkurrensrättsliga principer tillämpas på ett korrekt sätt. Trafikutskottet vill framhålla betydelsen av detta.

Utskottet förutsätter att regeringens initiativ till en avstämning med analys av hur den bedömda ordningen har fungerat kommer att ske senast två år efter det att lagen trätt i kraft, dvs. i juli 2005. Vid avstämningen bör det följas upp hur myndighetsstrukturen har fungerat. Skulle det därvid konstateras att ett behov av förändringar föreligger bör frågor som en funktionsuppdelning kunna övervägas. Vid en sådan avstämning bör särskilt de olika samrådsförfarandena analyseras. Det bör även vara möjligt att då se över om regelverket är utformat så att en effektiv, rättssäker och ändamålsenlig myndighetsstruktur främjas. Utskottet bedömer att konkurrensfrågor av det slag som tas upp i motion T14 (mp) då kan komma att beröras, vilket också gäller frågan om en sammanslagning av PTS och Radio- och TV-verket till en s.k. konvergensmyndighet.

Mot bakgrund av vad utskottet nu anfört anser utskottet att ytterligare uttalanden inte är påkallade. Motionerna T10 (m) yrkande 2, T11 (c) yrkande 4, T12 (kd) yrkande 1, T13 (fp) yrkande 8 och T14 (mp) yrkande 4 avstyrks därmed.

Beträffande motion T14 (mp) yrkandena 2 och 3 om *sektorsansvaret på miljöområdet* vill utskottet anföra följande.

Utskottet är medvetet om att elektronisk kommunikation kan medföra olika former av miljöpåverkan. Det kan exempelvis röra sig om exponering för elektromagnetisk strålning. I dessa fall talas det mest om påverkan i fråga om hälsa och allmänhetens oro inför de hälsoproblem som elektromagnetisk strålning kan innebära, men även miljöintrång och visuella problem m.m. har uppmärksamats i samband med utbyggnaden av basstationer.

Vad gäller de miljöfrågor som har beröring med elektromagnetisk strålning finns ett samarbetsförfarande i den informella samrådsgrupp som Statens strålskyddsinstitut, Socialstyrelsen, Energimyndigheten, Elsäkerhetsverket, Arbetsmiljöverket, Boverket och Post- och telestyrelsen (PTS) bildat. PTS roll här är att ha det övergripande ansvaret för frågorna inom området för elektronisk kommunikation. I detta ansvar ingår att myndigheten skall initiera samarbete och samråd kring miljö- och hälsoaspekter. Det samarbete som har etablerats fungerar tillfredsställande. Det finns därför, enligt utskottets mening, inte skäl att närmare formalisera detta samarbete i större omfattning än vad som är fallet i dag.

Utskottet vill i sammanhanget också peka på resultatet av en rapport från Statens strålskyddsinstitut (SSI) om exponering för radiofrekventa fält och mobiltelefoner. Resultatet visar att strålningen visserligen varierar starkt mellan olika platser i landet – med högsta värden i storstad utomhus och i närheten av radio- och TV-master – men som mest uppgick till under en tusendel av de rekommendationer som utarbetats av ICNIRP (International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection) och som antagits av Europeiska unionen. Dominerande bidrag till denna exponering kom från basstationer för mobiltelefoni och från TV-sändningar.

Dessutom har SSI huvudansvaret för genomförandet av regeringens proposition (2000/01:130) Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier för miljö kvalitetsmålet säker strålmiljö.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att miljöminister Lena Somestads i svar på interpellation 2002/03:336 om risker med mobiltelefoner anför att regeringen avser att snarast uppdrar åt SSI att se över möjligheterna till en informationstext och eventuell märkning om strålningen från mobiltelefoner.

Vidare bör framhållas att enligt regeringsuppdrag den 31 januari 2002 har PTS fått i uppdrag av regeringen att införa miljöledningssystem. Enligt uppdraget skall PTS, liksom andra myndigheter, systematisera miljöhänsyn i sin ordinarie verksamhet. Detta skall ske genom att myndigheten i de centrala styrdokumenterna tydligt skall ange riktlinjer, mål och åtgärder för hur miljöhänsyn skall tas, samt klargöra ansvarsförhållandena för att ta miljöhänsyn och slå fast rutiner för uppföljning och resultat.

Uppdraget omfattar myndighetens interna och externa verksamhet, dvs. både de direkta och de indirekta miljöeffekter som myndighetens verksamhet kan ge upphov till. Detta miljöarbete skall ha organiserats och integrerats i PTS ordinarie verksamhet våren 2004.

I sammanhanget kan nämnas att utskottet erfarit att PTS har uppgift om samtliga tillståndspliktiga radiosändare och därmed samtliga basstationer.

Frågor om bl.a. hälso- och miljöproblemen med icke-joniserande strålning från mobiltelefoner m.m. har också under innevarande riksmöte behandlats av miljö- och jordbruksutskottet (bet. 2002/03: MJU7) och bostadsutskottet (bet. 2002/03:BoU4).

Miljö- och jordbruksutskottet redovisar i betänkandet bl.a. forskningsrön och rekommendationer på området. Av betänkandet framgår bl.a. att miljö- och jordbruksutskottet vid de tidigare behandlingarna av motioner på området konstaterat att det pågår ett omfattande internationellt och nationellt arbete har med att kartlägga eventuella hälsorisker till följd av kraftledning, mobiltelefoner samt radio- och radarsändare. Miljö- och jordbruksutskottet har därvid betonat vikten av fortsatt forskning inom dessa områden, inte minst mot bakgrund av den oro som finns bland allmänheten.

Av bostadsutskottets betänkande framgår att Boverket har haft regeringens uppdrag att i samarbete med Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, PTS, Glesbygdverket samt Svenska Kommunförbundet belysa vilken inverkan utbyggnaden av mobiltelefonnätet kan få för främst natur- och kulturvärden. Uppdraget redovisades i en rapport till regeringen i maj 2001 och bereds nu inom Regeringskansliet.

Utskottet kan konstatera att den snabba utbyggnaden av mobiltelefonnäten och användningen av mobiltelefoner som pågått under en tid på ett mycket påtagligt sätt aktualiserar frågan om de eventuella hälsokonsekvenserna av strålningen från anläggningarna liksom strålningens påverkan på natur- och kulturmiljön. Utskottet anser att dessa frågor är mycket angelägna och har

stor aktualitet och förutsätter därför att dessa frågor beaktas inom ramen för det fortsatta arbetet med att uppnå en hållbar utveckling.

Som tidigare redovisats har riksdagen under innevarande riksmöte behandlat miljöfrågor med anledning av elektroniska kommunikationer i betänkanden från såväl miljö- och jordbruksutskottet som bostadsutskottet. Enligt vad utskottet erfarit planeras vidare inom miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad behandling av frågan under nästa riksmöte.

Utskottet förutsätter vidare att i redovisningen av de uppföljningar och utvärderingar som förutsatts ske vid lagens genomförande kommer frågor av det slag som utskottet nu pekat på och som tas upp i motionen att ingå.

Något ytterligare uttalande med anledning av motionsförslagen anser utskottet inte vara påkallat. Därmed avstyrks motion T14 (mp) yrkandena 2 och 3.

17 Ikraftträdanden och övergångsbestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Regeringen föreslår att lagen om elektronisk kommunikation skall träda i kraft den 25 juli 2003. Bestämmelser om ikraftträdande och övergång till den nya lagen skall ges i en särskild lag om införande av den nya lagen.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om ikraftträdanden och övergångsbestämmelser.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om ikraftträdande och övergångsbestämmelser (s. 336–343).

17.1 Regeringens förslag

Det nya EG-regelverket innebär i många fall en övergång från skyldigheter som följer direkt av lag till att skyldigheter kan meddelas i beslut för enskilda fall. Detta systemskifte kräver att övergången regleras i en särskild lag för att undvika svårigheter på marknaden under tiden från ikraftträdandet av lagen om elektronisk kommunikation till dess att överväganden i fråga om sådana skyldigheter har gjorts och beslut fattats eller vunnit laga kraft.

Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation skall vara genomfört i medlemsstaterna senast den 31 oktober 2003. Även detta direktiv genomförs till största delen genom den föreslagna lagen om elektronisk kommunikation.

För att säkerställa kontinuiteten i befintliga avtal och undvika ett rättsligt tomrum anges det i ingressen till tillträdesdirektivet att det är nödvändigt att det i inledningsskedet säkerställs att det nya regelverket omfattar dels vissa skyldigheter som avser samtrafik och andra former av tillträde i samtrafikdirektivet, dels de skyldigheter som avser särskilt tillträde i taltelefonidirektivet, dels de skyldigheter som avser tillhandahållandet av överföringskapacitet för

hyrda förbindelser i direktivet om förhyrda förbindelser. Det klargörs dock att dessa bestämmelser utan dröjsmål måste ses över mot bakgrund av de rådande förhållandena på marknaden.

En generell besvärstid bör dock garantera att ingen förpliktelse kvarstår längre än en viss tid efter ikraftträdandet, om myndigheten då inte har beslutat i frågan. Denna tid sätts till ett år efter den nya lagens ikraftträdande, dvs. den 25 juli 2004. Särskilda skyldigheter som inte dessförinnan har omprövats skall upphöra att gälla.

Det bör följa av allmänna principer att sådana förelägganden, förbud och andra beslut som har meddelats med stöd av bestämmelser i telelagen och lagen om radiokommunikation och som avser rättigheter och skyldigheter som återfinns oförändrade i bestämmelserna i den nya lagen kan fortsätta att gälla.

På grund av omfattningen av de övergångsbestämmelser som erfordras bör ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ges i en särskild lag om införande av lagen om elektronisk kommunikation.

I fråga om uppgiften att anpassa gällande tillstånd till det nya regelverket måste förberedelsearbetet under nuvarande lagstiftning rimligen läggas på den nuvarande tillståndsmyndigheten, dvs. Post- och telestyrelsen (PTS). När det gäller marknadsanalyser har regeringen i beslut i november 2002 uppdragit till PTS att efter samråd med Konkurrensverket genomföra marknadsanalyser som skall ligga till grund för övergången till ett nytt regelverk inom området för elektronisk kommunikation. I beslutet anges vidare att i frågor som rör massmedieområdet skall även samråd med Radio- och TV-verket föregå analyserna. Analyserna skall kunna ligga till grund för beslut om huruvida det råder effektiv konkurrens på en relevant marknad eller, om så ej bedöms vara fallet, om identifiering av företag med betydande inflytande på en sådan marknad.

Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 2003. En delrapport som särskilt anger hur samarbetet med Konkurrensverket bedrivs skall redovisas senast den 1 april 2003.

Regeringen föreslår att lagen om elektronisk kommunikation skall träda i kraft den 25 juli 2003. Bestämmelser om ikraftträdande och övergång till den nya lagen skall ges i en särskild lag om införande av den nya lagen.

17.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

18 Lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag.

Utskottet behandlar här regeringens lagförslag, punkterna 1–7, i propositionen.

18.1 Regeringens förslag

Regeringen föreslår att riksdagen antar förslag till lag om elektronisk kommunikation (punkt 1) och lag om införande av lagen om elektronisk kommunikation (punkt 2). Regeringen föreslår också ändringar i rättegångsbalken (punkt 3), sekretesslagen (punkt 4), lagen om standarder för sändning av TV-signaler (punkt 5), radio- och TV-lagen (punkt 6) samt lagen om radio- och terminalutrustning (punkt 7).

18.2 Utskottets ställningstagande

Med bl.a. hänvisning till vad utskottet i det föregående anfört tillstyrks regeringens samtliga lagförslag.

19 Europeiskt kommunikationskontor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändring av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse ett europeiskt kommunikationskontor (ECO) och avstyrker motionsförslaget.

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om Sveriges anslutning till ett europeiskt kommunikationskontor (s. 343–344) jämte motion 2002/03:T13 (fp) yrkande 1.

19.1 Regeringens förslag

Enligt förordningen (1997:401) med instruktion för Post- och telestyrelsen (PTS) skall styrelsen handlägga frågor som rör Sveriges deltagande i verksamheten inom den europeiska post- och telesammanslutningen Conférence Européenne des Administrations des Postes et des Télécommunications (CEPT).

Inom ramen för samarbetet i CEPT träffades i Haag i juni 1993 en överenskommelse med benämningen Konvention om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO). ERO är ett expertorgan inom radiokommunikationsområdet med en biträdande och rådgivande funktion i förhållande till CEPT-organet Europeiska radiokommunikationskommittén (ERC). Konventionen skall ses mot bakgrund av att de radiorelaterade frågorna såsom frekvensplanering m.m. blev så komplexa att ett expertorgan behövdes inom CEPT. Riksdagen godkände konventionen i december 1993 (prop. 1993/94:62, bet. 1993/94:TU10, rskr. 1993/94:75).

Inom ramen för samarbetet i CEPT har det under 1993 även inrättats ett europeiskt telekommunikationskontor (ETO). Post- och telestyrelsen (PTS) har sedan konventionen om inrättandet av ERO trätt i kraft betalat de i konventionen fastställda avgifterna för Sveriges deltagande. Kostnaderna för deltagandet i såväl ERO som ETO finansieras genom de avgifter som PTS uppbär för sin verksamhet.

Vid ERO:s rådsmöte i Köpenhamn i april 2002 antog rådet ändringar i konventionen. Den ändrade konventionen benämns Konventionen om inrättande av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO). Genom den ändrade konventionen blir ECO expertorgan för CEPT:s hela verksamhetsområde och har i likhet med tidigare en rådgivande och samordnande funktion. ECO ersätter därmed också den funktion som ETO har haft. Genom sammanslagningen av de båda kontoren förväntas samordningsfördelar.

Av konventionen om inrättande av ECO framgår av artikel 2 att ECO skall vara ett expertorgan inom områdena för post- och elektronisk kommunikation samt ha en biträdande och rådgivande funktion i förhållande till CEPT. Enligt artikel 3 skall ECO bl.a. utarbeta långsiktiga planer för användningen av elektroniska kommunikationer samt fungera som en länk mellan nationella frekvensförvaltningar och EU och EFTA.

Sveriges del av kostnaderna för deltagande i ECO uppgår till 10 andelar, vilket är samma andelstal som redan gäller för deltagande i ERO. PTS kostnader för år 2003 är 529 890 kr för ERO och 416 342 kr för ETO.

Regeringen föreslår att ändringen av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse ett europeiskt kommunikationskontor (ECO) skall godkännas.

19.2 Motionsförslag

I motion 2002/03:T13 av Erling Bager m.fl. (fp) påpekar motionärerna att det i propositionen föreslås en ändring av en tidigare konvention till en konvention om inrättande av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO). Denna europeiska myndighet skulle enligt motionärerna kunna vara en av dem som med fördel kunde lokaliseras till Sverige (yrkande 1).

19.3 Utskottets ställningstagande

Med anledning av förslaget i motion T13 (fp) om en lokalisering av det europeiska kommunikationskontoret (ECO) till Sverige vill utskottet anföra följande.

När det europeiska radiokommunikationskontoret (ERO) inrättades den 23 januari 1993 lokaliserades detta till Köpenhamn. Även det under år 1993 inrättade europeiska telekommunikationskontoret (ETO) finns i Köpenhamn. Den föreslagna konventionsändringen innebär en sammanslagning av kommunikationskontoren ERO och ETO.

Enligt utskottets mening är det viktigt att Sveriges ledande ställning inom IT-området tas till vara i samband med överväganden i internationella forum

om lokalisering av nya myndigheter. Utskottet kan dock för sin del inte finna skäl till att den föreslagna sammanslagningen skulle föranleda förslag om ändrad lokalisering i enlighet med vad som förordas i motion T13 (fp) yrkande 1. Motionen avstyrks därmed.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen föreslår om en ändring av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse ett europeiskt kommunikationskontor (ECO).

20 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för små företag

Utskottet behandlar här vad regeringen i propositionen anför om ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för små företag (s. 345–353).

20.1 Regeringens redovisning

Det lagförslag som regeringen för fram medför vissa *ekonomiska konsekvenser*. I de fall där regelverket medför ökade kostnader för myndigheterna kan det i de flesta fall täckas av de avgifter som ansvarig myndighet kan ta ut. Lagförslaget innebär även möjligheter till nya inkomster för staten. Enligt lagförslaget är det möjligt att använda auktion som förfarande vid tillstånd att använda radiosändare och vissa nummer. Inkomsterna från ett sådant förfarande redovisas brutto på statsbudgeten och tillfaller således inte myndigheten.

Regeringens förslag innebär vissa nya och förändrade myndighetsuppgifter för Post- och telestyrelsen som medför både ökat och minskat behov av resurser. Sammantaget bedömer regeringen att kostnaderna för dessa förändringar kan hanteras inom ramen för myndighetens budgeterade anslag samt genom avgiftsuttag.

Finansieringen av Konkurrensverkets utökade resursbehov för att kunna fullgöra uppgifter med bl.a. marknadsanalyser kommer att hanteras genom Post- och telestyrelsens avgiftsuttag.

Regeringen avser att återkomma på tilläggsbudget för 2003 och i budgetpropositionen för 2004 med förslag till överföring av medel till Radio- och TV-verket för de förändrade resursbehov som uppkommer för verket.

Överklaganden till de allmänna förvaltningsdomstolarna kan komma att öka. Regeringens bedömning nu är att dessa kan hanteras inom ramen för domstolsväsendets befintliga resurser. Regeringen avser emellertid att efter viss tid göra en utvärdering av hur måltillströmningen till de allmänna förvaltningsdomstolarna påverkas av den föreslagna regleringen.

Övriga myndigheter som berörs av regelverket är främst Konsumentverket och Datainspektionen. För dessa kommer det inte att medföra ökade resursbehov.

Finansieringen av Europeiska kommunikationskontoret (ECO) kommer att ske genom avgifter som tas ut av Post- och telestyrelsen.

Av redovisningen i propositionen av *konsekvenser för små företag* framgår att en stor del av de företag som verkar inom området redan i dag är berörda av den befintliga lagstiftningen. Det nya regelverket medför dock vissa förändringar.

Ett syfte med det nya regelverket är att skapa enklare regler för företag att komma in på marknaden. Ett annat syfte är att skapa effektiv konkurrens.

I dag uppgår antalet anmälda företag enligt telelagen (1993:597) till ca 300. Den föreslagna lagen omfattar elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, vilket är ett vidare område än vad som omfattas av dagens reglering. Detta medför att företag från tele-, IT- och mediesektorerna kommer att behandlas lika. Exempelvis kan också kabel-TV-bolag, satellitbolag, energibolag, kommunala bolag eller kommuner omfattas av en anmälningsskyldighet, i den mån de bedriver verksamhet som faller in under den nya lagen.

Lagen avser även överföringstjänster med radiolänk och radioaccess och det marksända nätet för radio- och TV-sändningar. Det senare medför att hela den verksamhet som Teracom bedriver kommer att omfattas.

Det är inte möjligt att göra en säker bedömning av hur många nya företag som kommer att omfattas av den nya lagstiftningen. En grov uppskattning är dock att det kan röra sig om några hundra.

Vissa av de föreslagna reglerna kan medföra ökade kostnader för företag. Andra förslag medför minskade kostnader.

Det föreslagna regelverket medför kostnadskonsekvenser för företagen när det gäller anmälan och tillstånd, förändrat förfarande för tillstånd för användning av radiosändare i vissa fall, förändrat förfarande för tillstånd för användning av nummer i vissa fall, avgift för medgivande till överlåtelse av tillstånd, förändrade regler om samtrafik, beredskapsavgift, tvister samt lokalisering-information avseende larmnumret.

20.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har, som framgått, förutsatt att genomförandet av lagen om elektronisk kommunikation kommer att följas upp och utvärderas och att resultatet av dessa uppföljningar och utvärderingar kommer att återredovisas till riksdagen. Utskottet utgår ifrån att de ekonomiska konsekvenserna liksom konsekvenserna för små företag då kommer att redovisas.

21 IT-infrastruktur m.m.

Utskottets förslag i korthet

En väl fungerande IT-infrastruktur är enligt utskottets mening avgörande för Sveriges möjligheter att kunna utveckla sin ledande ställning på IT-området. Genom pågående insatser och de ytterligare åtgärder som blir möjliga genom den nya lagstiftningen om elektronisk kommunikation ges goda förutsättningar för en målmedveten utveckling mot ett informationssamhälle för alla.

Utskottet avstyrker mot denna bakgrund samtliga motionsförslag.

Jämför reservationerna 8 (m, fp, kd) och 9 (c).

I det följande behandlas motioner från allmänna motionstiden 2002 som bl.a. rör bredbandsutbyggnaden och tredje generationens mobiltelefoni (3 G). De frågor som tas upp i motionerna har beröring med olika delar av propositionen och behandlas här i ett sammanhang. De motioner som behandlas här är 2002/03:T303 (v) yrkande 1, 2002/03:T425 (v), 2002/03:T442 (c) yrkandena 1 och 2, 2002/03:T447 (c) yrkandena 1–5, 2002/03:T452 (m), 2002/03:T458 (c) yrkandena 7 och 8, 2002/03:T463 (kd) yrkande 8, 2002/03:T466 (c) yrkandena 48–51, 2002/03:T496 (s) yrkande 9, 2002/03:T525 (s), 2002/03:N267 (fp) yrkandena 6 och 7 i denna del samt 2002/03:N304 (m) yrkande 8.

21.1 Motionsförslag

Bredband

I några motioner tas betydelsen av *bredbandsutbyggnad m.m.* upp. Sven Bergström och Lena Ek framhåller i motion 2002/03:T447 (båda c) att utbyggnaden av bredbandsnät är av avgörande betydelse för Sverige och anser att en nationell standard för bredband med hög överföringshastighet bör utarbetas (yrkande 1). Lena Ek och Åsa Torstensson hävdar i motion 2002/03:T458 (båda c) att Lissabonprocessen, där EU:s ministerråd beslutat att bl.a. bredband är en nödvändig del för ökad tillväxt inom den inre marknaden, behöver omsättas i praktiken i Sverige (yrkande 7).

I motion 2002/03:T463 av Johnny Gylling m.fl. (kd) framhåller motionärerna att signaler kommit fram om att flera bredbandsbyggare har stora problem att få tillgång till statens nät och mark. Olika besked ges inom samma myndighet ibland. Det saknas strukturer och regler för upplåtelse av nät, mark eller tomrör. Motionärerna kräver samordning och att regeringen uppmärksammar detta (yrkande 8).

I motion 2002/03:T466 av Sven Bergström m.fl. (c) framhålls bl.a. att endast staten har möjlighet att investera i de stora belopp om 60 miljarder kronor som beräknas krävas för ett heltäckande optiskt fibernät i Sverige. I motionen begärs att regeringen skyndsamt utreder förutsättningarna för att bygga ut ett

optiskt fibernät och därefter återkommer med förslag till nödvändiga beslut för att möjliggöra utbyggnaden (yrkande 48).

I några motioner behandlas vikten av *bredband i olika delar av landet*. Lennart Gustavsson m.fl. pekar i motion 2002/03:T303 (v) på betydelsen av bredband för gles- och landsbygd. Motionärerna framhåller att det bör vara en självklarhet att t.ex. infrastruktur i form av bredband fungerar oavsett var i landet man är verksam (yrkande 1). Sofia Larsen anser i motion 2002/03:T442 (c) att statliga medel för medfinansiering av bredbandsutbyggnad bör omfördelas till kommuner med låg befolkningstäthet (yrkande 1) och att resurserna för bredbandsutbyggnad bör ökas för kommuner med negativ befolkningstillväxt (yrkande 2).

I motion 2002/03:N267 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) framhålls att IT-kommunikationer är framtiden för Sverige och dess landsbygd. Goda IT-kommunikationer kan vara ett bra verktyg för att skaffa fler jobb på landsbygden. Det är därför av största vikt att det finns ett väl utbyggt och kraftfullt IT-nät i alla delar av landet (yrkande 6).

I motion 2002/03:N304 av Mikael Odenberg m.fl. (m) anser motionärerna att regionalpolitiska insatser bör kunna utnyttjas som ett verktyg för att undanröja potentiella utvecklingshinder. Begränsningar i överföringskapacitet för information kan komma att vara det svåraste hindret för en allsidig regional utveckling (yrkande 8).

Tredje generationens mobiltelefoni (3 G)

I motion 2002/03:T466 av Sven Bergström m.fl. (c) anføres bl.a. att genom utbyggnad av den tredje generationens mobiltelefoni förbättras möjligheten till mobil datakommunikation påtagligt. Det är, enligt motionärerna, nu viktigt att de operatörer som fått koncession på 3 G i Sverige lever upp till tidigare gjorda åtaganden, både vad gäller kapacitet i näten och täckning i hela landet (yrkande 51).

Liknande synpunkter framförs i motion 2002/03:T496 av Kristina Zakrisson m.fl. (s). Således framhålls i motionen att det är viktigt att de som tilldelats 3 G-licenser inte ges tillfälle att smita från sina åtaganden när det gäller täckningsgrad. En god geografisk täckning med hög kommunikationshastighet i hela landet måste vara ett oavvisligt krav (yrkande 9).

I motion 2002/03:T525 av Kenth Högström (s) anser motionären att telekomkrisens verkningar fortfarande slår hårt mot många företag, regioner, enskilda m.m. Om 3 G-investeringarna skulle ta fart kunde verkningarna åtminstone mildras och branschen återfå sin livskraft, menar motionären och föreslår att åtgärder vidtas för att påskynda 3 G-utbyggnaden.

Sven Bergström m.fl (c) lyfter fram miljöaspekter i motion 2002/03:T466 vid utbyggnaden av mobila kommunikationer. För att minimera en negativ miljöpåverkan anser motionärerna att det är angeläget att de olika teleoperatörerna samutnyttjar master i så stor utsträckning som möjligt (yrkande 49).

Regionala IT-satsningar

Mer preciserat menar Sven Bergström och Lena Ek i motion 2002/03:T447 (c) att olika IT-verksamheter bör lokaliseras till Hudiksvall. De anser att ett nationellt bredbandscentrum bör etableras där (yrkande 2) och att ett pilotprojekt startas i Hudiksvall för att utveckla fiberoptiska och andra bredbandiga accessnät mot hushåll, företag och offentlig verksamhet (yrkande 4).

I samma motion föreslås också en förstärkning av utvecklingen kring optofiber i Hudiksvall. En satsning på forskning och utveckling bör stimuleras i form av en institution för fiberoptik, knuten till universitet eller högskola, men med säte i Hudiksvall (yrkande 3). Motionärerna anser också att det behövs ett samordnat statligt initiativ, förslagsvis Verket för digital samordning, för rådgivning i digital samordning, upprättande av standarder på exempelvis protokollnivå m.m. Enligt motionärerna bör verket lokaliseras till Hudiksvall (yrkande 5).

I motion 2002/03:T458 av Lena Ek och Åsa Torstensson (båda c) framhålls att Gotland och Blekinge, som avgränsade områden med högskola och hög datamognad, skulle kunna fungera utmärkt som testområde för det nya praktiska IT-samhället (yrkande 8).

Mobiltelefonföretagning

Synpunkter på mobiltelefonföretagningen i landet framförs i några motioner.

I motion T425 av Siv Holma och Lennart Gustavsson (v) föreslås att regeringen snarast bör utvärdera hur lagen om ökad konkurrens på mobiltelefonmarknaden påverkat utbyggnaden av mobiltelefonnätet i glesbygden samt återkomma till riksdagen med förslag på hur man skall säkerställa mobiltelefonföretagning i de glest befolkade regionerna.

I motion 2002/03:T452 av Cecilia Widegren (m) framhåller motionären att behovet av mobil kommunikation är särskilt stort på landsbygden eftersom alternativa kommunikationsmöjligheter ofta saknas. En sänkning av täckningsgraden medför allvarliga nackdelar för landsbygdsborna i samband med deras yrkesutövning. Också konsekvenserna för utvecklingen av näringslivet i de drabbade regionerna kan bli betydande.

I motion 2002/03:T466 av Sven Bergström m.fl. (c) betonas bl.a. skogsnäringens beroende av en väl fungerande mobiltelefoni. I motionen begärs att regeringen snarast återkommer till riksdagen med en redovisning av nuläget beträffande täckningsgraden för mobiltelefoner (yrkande 50).

I motion 2002/03:N267 av Yvonne Ångström m.fl. (fp) pekas bl.a. på mobiltelefonins dåliga täckning i Norrlands inland, men också på andra håll och i samband med tågresor (yrkande 7 i denna del).

21.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare behandlat frågan om *bredbandsutbyggnaden*.

Vid riksmötet 2001/02 (bet. 2001/02:TU8) när dessa frågor senast togs upp redogjorde utskottet inledningsvis för riksdagens IT-politiska beslut år 2000.

Utskottet anförde vidare bl.a. också att utbyggnaden av en väl fungerande IT-infrastruktur är avgörande för Sveriges möjligheter att kunna behålla och utveckla sin ledande ställning på IT-området. Utskottet underströk också betydelsen av att den pågående utbyggnaden ger hushåll och företag i hela landet goda möjligheter att utnyttja den nya tekniken till konkurrenskraftiga priser.

Utbyggnaden borde också i första hand ske i marknadens regi. I likhet med vad som gäller inom andra viktiga infrastrukturområden har staten dock en viktig roll att spela. Utskottet framhöll också då liksom tidigare vikten av att utbyggnaden av IT-infrastrukturen följs upp och årligen redovisas för riksdagen. Utskottet ansåg det angeläget att den IT-politik som lades fast av riksdagen år 2000 genomförs.

Enligt vad utskottet kan bedöma ligger regeringens förslag om mål för sektorn elektronisk kommunikation väl i linje med vad utskottet tidigare uttalat. Således framgår det av regeringens bedömning när det gäller tillgängligheten till IT-infrastruktur att hushåll och företag i alla delar av Sverige inom de närmaste åren bör få tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Detta skall i första hand ske i marknadens regi. Staten har dock ett övergripande ansvar att se till att IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet finns tillgänglig i hela landet. Statens stöd till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet till kommuner och enskilda är en del av de åtgärder som vidtas för att uppfylla detta. Inriktningen avser huvudsakligen stöd till utbyggnad av IT-infrastruktur i gles- och landsbygd.

I sammanhanget kan framhållas att av tilläggsdirektiven (2002:72) till utredningen om IT-stomnät till vissa kommuner, den s.k. Stomnätsutredningen, framgår bl.a. att det i utredningsuppdraget skall ingå att beskriva omfattningen och karaktären av den infrastruktur som staten förfogar över i anslutning till den verksamhet som bedrivs och som eventuellt kan användas för att underlätta utbyggnad av nät med hög överföringskapacitet. I uppdraget ingår också att föreslå en väl avvägd policy för sådant användande.

Utskottet vill vidare erinra om att Länsamverkan bredband – länsstyrelsernas och de regionala självstyrelseorganens/samverkansorganens gemensamma bredbandsprojekt – genomförs i samverkan med Svenska Kommunförbundets projekt Samverkan kring IT-infrastruktur en undersökning varje kvartal av hur arbetet med bredbandsutbyggnaden fortskrider.

Som framgått så kan staten via stimulansbidrag stödja utbyggnaden, när marknaden inte kan genomföra detta. I januari 2003 redovisades en lägesrapport från dessa projekt, som visar att kommunerna i mycket hög grad ämnar genomföra vad som krävs för att kunna lyfta statligt stöd. Kommunerna arbetar nu som bäst med att upprätta IT-infrastrukturprogram och att konkurrensutsätta bredbandsstöden.

I samband med utskottets offentliga utfrågning den 8 maj 2003 om bl.a. IT-infrastrukturens utbyggnad framkom bl.a. att ca 250 kommuner har antagit ett IT-infrastrukturprogram och att 170 kommuner har påbörjat eller avslutat en upphandling inför utbyggnaden.

Mot bakgrund av vad utskottet ovan anfört bedömer utskottet att regeringen uppmärksammat och vidtagit åtgärder som ligger i linje med vad som efterfrågas i motionerna. Motionerna T303 (v) yrkande 1, T442 (c) yrkandena 1 och 2, T447 (c) yrkande 1, T458 (c) yrkande 7, T463 (kd) yrkande 8, T466 (c) yrkande 48, N267 (fp) yrkande 6 samt N304 (m) yrkande 8 avstyrks därmed av utskottet.

Utskottet anser att den pågående utbyggnaden av *tredje generationens mobiltelefoni (3 G)* är viktig och att detta nya kommunikationssystem kan komma hela landet till godo såsom tidigare förutsatts. Samtidigt är det nödvändigt att eventuella risker med elektromagnetisk strålning uppmärksammas vid utbyggnaden. Inte minst från samhällsekonomiska och miljömässiga utgångspunkter kan det också enligt utskottets mening finnas behov av ett samordnat agerande för att främja ett effektivt resursutnyttjande.

I sammanhanget kan nämnas att Post- och telestyrelsen (PTS) beslutade den 16 december 2000 att Europolitan (numera Vodafone) Hi3G (numera 3), Orange och Tele2 skulle få var sitt 3 G-tillstånd. Tele2 har därefter tillsammans med Telia bildat ett gemensamt bolag för att samordna 3 G-utbyggnaden. Även Vodafone, 3 och Orange har bildat ett gemensamt infrastrukturbolag. I pressmeddelande den 27 mars 2003 i samband med regeringens överlämnande av propositionen om elektronisk kommunikation framhöll statsrådet Ulrica Messing att regeringens förslag innebär att PTS ges möjlighet att beordra operatörerna att samarbeta om det gagnar konsumenterna. Ett exempel på detta är utbyggnaden av tredje generationens mobiltelefoni (3 G).

Utskottet kan konstatera att i samband med utbyggnaden av tredje generationens mobiltelefoni (UMTS) har operatörerna själva uppgivit problem med att erhålla bygglov som skäl för att erhålla förlängd tid för utbygganden enligt tillståndsvillkoren. Problem med att erhålla bygglov har vid flera tillfällen berott på att befolkningen i omgivningen motsatt sig uppförandet på grund av miljöhänsyn. När ett företag i ett sådant läge inte längre har några genomförbara alternativ, t.ex. genom att bygglov för att uppföra en mast för en radioanläggning inte kan erhållas, bör obligatoriskt gemensamt utnyttjande av faciliteter eller egendom kunna vara lämpligt. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att det är viktigt med en sådan möjlighet att tvinga fram en samlokalisering och ett gemensamt utnyttjande av infrastrukturen för dessa fall.

Som framgått av utskottets ställningstagande i avsnittet om samtrafik och andra former av tillträde har de problem som tas upp i motionerna uppmärksamrats. Utskottet har därvid uttalat ett förfarande för att undvika en utdragen tillståndsprocess. Ett förfarande som skulle möjliggöra för sektorsmyndigheten att avgöra ett tillståndsärende i ett enskilt fall vid ett avslagsbeslut i ett bygglovsärende.

Utskottet förutsätter att de åtgärder som bedöms nödvändiga för en fortsatt miljömässigt och samhällsekonomiskt ansvarsfull utbyggnad av tredje generationens mobiltelefoni (3 G) nu kommer att kunna vidtas. Motionerna T466 (c) yrkandena 49 och 51, T496 (s) yrkande 9 och T525 (s) avstyrks med det ovan anförda.

Vad avser frågan om *regionala IT-satsningar* överlämnade Vinnova i november 2002 till regeringen ett förslag till utvecklingsprogram för IT- och telekomsektorn. I förslaget framhölls bl.a. behovet av ökad samverkan för att väsentligt kunna höja utbudet av nya IT-tjänster. För att påskynda utvecklingen föreslogs bl.a. att det etableras ett nationellt nätverk av test- och utvecklingscentrum, s.k. regionala testbäddar. I februari 2003 uppdrog regeringen åt Interaktiva institutet att undersöka förutsättningarna för att utveckla stommen till ett nationellt nätverk av testbäddar för IT-baserade tjänster. Arbetet skall ske i form av en förstudie och genomförs i samarbete med Testbädd Gävleborg-Hudiksvall och berörda forskningsinstitut.

Som utskottet ser det ligger detta delvis i linje med vad som efterfrågas i motionerna. I övrigt vill utskottet framhålla att det inte bör ankomma på riksdagen att i detta sammanhang ta ställning till den geografiska lokaliseringen av olika regionala IT-satsningar. Motionerna T447 (c) yrkandena 2–5 samt T458 (c) yrkande 8 avstyrks därmed.

Mobiltelefonföretäckningen behandlades vid riksmötet 2001/02 (bet. 2001/02:TU8). Utskottet anförde då bl.a. med tanke på den stora betydelse som mobiltelefonin fått att det är väsentligt att det finns en god täckning i hela landet. Det ankommer i första hand på Post- och telestyrelsen (PTS) att kontrollera och verka för att så sker. Utskottet förutsatte att regeringen varje år för riksdagen redovisar vilken täckning som finns och vilka åtgärder som kan behöva vidtas.

Post- och telestyrelsen (PTS) använder sig av tillståndsvillkor i samband med att tillstånd meddelas. Enligt dessa skall tillståndshavare med GSM 900 täcka minst sträckningen av de vägar i Sverige som den 31 december 1990 klassades som Europavägar samt tätorter som vid samma tidpunkt hade mer än 10 000 invånare. Utöver de fastställda kraven bygger GSM-operatörerna ut mobiltelefonnäten enligt företagsekonomiska principer.

Utskottet har erfarit att efter bl.a. införandet av NMT datatjänst, som medger uppkoppling till dator för att ladda ned elektronisk post eller hämta information över Internet, erbjuder NMT 450 i princip likartade tjänster som GSM-näten. NMT-tjänsterna erbjuds med överlägsen täckning i glesbygd och skogsbruksområden.

Utskottet vill också erinra om att med den förutsedda utbyggnaden av 3 G kommer mobiltelefonföretäckningen att förbättras ytterligare. Enligt tillståndsvillkoren skall mobiltelefonföretäckningen uppgå till 99,98 % av befolkningen.

Utskottet bedömer att mobiltelefonföretäckningen kommer att avsevärt förbättras med dels teknikutvecklingen på området, dels utbyggnaden av tredje generationens mobiltelefoni (3 G). Även med en hög grad av befolkningstäckning finns dock betydande landområden som riskerar att sakna en tillfredsställande mobiltelefonföretäckning. Utskottet vill därför understryka vikten av att det finns en god täckning i hela landet och erinra om att det enligt tidigare riksdagsbeslut har förutsatts att regeringen följer frågan och vid behov tar de initiativ som erfordras. Något särskilt uttalande i frågan från riksdagens sida därutöver anser utskottet inte vara motiverat. Motionerna T425 (v), T452

(m), T466 (c) yrkande 50 och N267 (fp) yrkande 7 i denna del avstyrks därmed.

22 Övriga IT-frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet förutsätter fortsatta och fördjupade insatser för att påskynda utvecklingen mot ett informationsamhälle för alla. Staten har ett särskilt ansvar för att IT-utvecklingens positiva drivkrafter kan tas till vara inom olika samhällsområden.

Med hänsyn till pågående insatser och förutsatt fortsatt utvecklingsarbete avstyrks samtliga motionsförslag.

I det följande behandlas motioner från allmänna motionstiden 2002 som inte har direkt anknytning till propositionen. I motionerna tas frågor upp som bl.a. rör transportinformatik, programvaruhantering, elektroniska signaturer, forskning m.m. Det gäller motionerna 2002/03:T352 (v), 2002/03:T380 (s), 2002/03:T458 (c) yrkandena 1–3, 2002/03:T462 (kd) yrkande 17, 2002/03:T463 (kd) yrkandena 6, 7 och 9, 2002/03:T473 (s) samt 2002/03:T493 (mp).

22.1 Motionsförslag

Statens ansvar på IT-området

I motion 2002/03:T352 av Lennart Beijer (v) framhålls t.ex. att staten måste ta sitt ansvar och genom ett antal initiativ på IT- och telekomsektorn underlätta återkomsten av branschen som en stark sektor. Det är inte en bransch som är på väg att hamna på historiens sophög, utan en framtidsbransch med en enorm potential.

I motion 2002/03:T380 av Inger Lundberg m.fl. (s) pekar motionärerna bl.a. på att det finns starka skäl för samhället att medverka till att tjänsteutbudet på Internet utvecklas. Regeringen bör ge samtliga myndigheter i uppdrag att inventera de informationsresurser som respektive myndighet ansvarar för och i samverkan mellan myndigheterna enas om hur informationen skall beskrivas och göras tillgänglig som gemensam resurs.

I motion 2002/03:T458 av Lena Ek och Åsa Torstensson (c) anser motionärerna att Sverige behöver en IT-minister som på ett engagerat sätt kan bevaka och utveckla IT-området (yrkande 1).

Fredrik Olovsson (s) anför i motion 2002/03:T473 att Sverige i kraft av bl.a. sin historiskt framgångsrika teleindustri har unika möjligheter att ta till vara och utveckla telekommunikationerna och föreslår att IT-användningen främjas.

Nationell IT-samordnare

I motion 2002/03:T463 av Johnny Gylling m.fl. (kd) föreslås inrättande av en nationell samordnare, en s.k. e-envoy enligt engelsk modell. Trafikutskottet, som vid riksmötet 2001/02 behandlade ett sådant yrkande ville inte rekommendera en lösning enligt engelsk modell. Enligt motionärerna finns det dock fortfarande ett stort behov av samordning (yrkande 7).

Programvaruhantering

I två motioner tas frågor upp som rör programvaruhanteringen. I motion 2002/03:T463 av Johnny Gylling m.fl. (kd) pekar motionärerna på en rapport från Statskontoret, som visar att staten har problem med sin programvaruhantering. Endast sex procent av myndigheterna kunde garantera att man enbart använder laglig programvara. För att stävja detta måste regeringen snarast upprätta en policy för programvaruhantering (yrkande 9).

I motion 2002/03:T493 av Gustav Fridolin (mp) framhålls behovet av att tillsätta en utredning som bl.a. skall granska konsekvenserna av en övergång till öppnare och friare datorprogram. I motionen framhålls att det krävs kunskaper inom många områden för att kunna jämföra olika program och operativsystem. Det kan inte förväntas att statliga, landstingskommunala och kommunala förvaltningar och myndigheter har den kunskapen internt. Det vore oförsvarbart att inte försöka nyttja den resurs som universitetens och högskolornas studenter kan vara.

Transportinformatik

I motion 2002/03:T462 av Johnny Gylling m.fl. (kd) framhålls att parallellt med nödvändiga infrastrukturella investeringar krävs att riksdagen lägger fast en långsiktig strategi för införande av transportinformatik i det svenska transportsystemet. I motionen föreslås mot denna bakgrund att regeringen tar initiativ till en nationell strategi för utnyttjandet av denna teknik (yrkande 17).

Elektroniska signaturer

I motion 2002/03:T463 av Johnny Gylling m.fl. (kd) tas frågan upp om elektroniska signaturer och ID-kort (EID). I motionen framhålls att Sverige som första land fastställt en standard för elektronisk identifiering. Standarden bygger på användning av asymmetrisk kryptering och särskilda certifikat för att utföra stark identifiering, generera digitala signaturer m.m. Genom att lägga dessa funktioner på ett s.k. smart kort, vars yta är ett SIS-godkänt identitetskort, får man ett mångsidigt och användbart verktyg – EID-kortet – som möjliggör säker IT-användning i alla miljöer. Enligt motionären bör regeringen påskynda arbetet med att implementera användandet av elektroniska signaturer i Sverige (yrkande 6).

Forskning

Enligt motion 2002/03:T458 av Lena Ek och Åsa Torstensson (c) krävs det ökad satsning på forskning. Det krävs ett samarbete mellan stat och näringsliv av ett hittills icke skådat slag och det krävs ökade resurser på forskning. Särskilda åtgärder behövs för att stödja nyrekrytering till högskolor och forskning. Då riskkapitalet minskat behövs nu särskild uppmärksamhet riktad mot möjligheten till riskkapital för nya företag inom IT-näringsen (yrkandena 2 och 3).

22.2 Utskottets ställningstagande

Frågan om *statens ansvar på IT-området m.m.* behandlades av utskottet vid riksmötet 2001/02.

I mars 2002 framhöll utskottet i betänkandet om IT och telekommunikationer bl.a. informationsteknikens stora betydelse för samhällsutvecklingen (bet. 2001/02:TU8). Sverige är i dag ett av världens ledande länder när det gäller användning av informationsteknik och telekommunikationer. Det är angeläget att denna framskjutna position kan behållas och vidareutvecklas, menade utskottet. För att genomföra riksdagens IT-politiska mål om att Sverige som första land blir ett informationssamhälle för alla krävs målmedvetna insatser inom varje politikområde.

Utskottet ansåg det också angeläget med ett tydligt politiskt ledarskap för IT-politiken. En framgångsrik IT-utveckling förutsätter därför i många fall ett samfällt agerande. Utskottet underströk betydelsen av riksdagens krav på en samordnad och kontinuerlig uppföljning av det arbete som pågår för att uppnå det IT-politiska målet.

Av regeringens målformulering för sektorn elektronisk kommunikation i den nu behandlade propositionen framgår att staten skall ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden. Utskottet delar denna uppfattning. Utskottet vill i sammanhanget erinra om sitt uttalande ovan om att riksdag och regering har en central roll för att uppnå målet. Det krävs att tydliga mål formuleras, konkreta handlingsplaner uppställs och framåtsyftande spelregler antas. Den snabba förändringstakten nödvändiggör samtidigt ett fortlöpande uppföljningsarbete.

Vidare kan framhållas att Vinnova på regeringens uppdrag nyligen tagit fram ett utvecklingsprogram för IT- och telekomsektorn. När det gäller motion T380 (s) om utveckling av tjänstebudet på Internet kan bl.a. hänvisas till IT-kommissionens insatser. Kommissionen har myntat begreppet breddtjänster som namn på långt utbyggda tjänster till nytta för enskilda, företag och förvaltningar – själva grunden till ett IT-samhälle för alla.

Även regeringens program för att utveckla 24-timmarsmyndigheten har medfört en kraftfull utveckling och användning av elektroniska tjänster i offentlig förvaltning. Statliga myndigheter har skapat tjänster på Internet för bl.a. deklaration av inkomstskatt, ansökan om föräldrapenning samt registrering av fordon. Som utskottet ser det har denna utveckling medfört väsentliga

förenklingar och förbättringar för medborgare och företag i deras kontakter med myndigheterna.

Utskottet kan konstatera att staten tar ett ansvar för utvecklingen inom IT-området. Ett ansvar som utskottet förutsätter leder till fortsatta och fördjupade insatser för att påskynda utvecklingen mot ett informationssamhälle för alla. Enligt utskottets mening bör Sveriges ledande position i världen på IT-området tas till vara och befastas. Staten har ett särskilt ansvar för att IT-utvecklingen kan genomsyra och påskyndas inom olika samhällsområden och främja landets utveckling. Utskottet förutsätter mot denna bakgrund att syftet med nu aktuella motioner kommer att bli väl tillgodosedda.

Något särskilt uttalande i enlighet med vad som efterfrågas i motionerna anser utskottet därför inte föreligga.

Motionerna T352 (v), T380 (s), T458 (c) yrkande 1 och T473 (s) avstyrks med det anförda.

Förslag om en *nationell IT-samordnare* behandlades utförligt av utskottet vid riksmötet 2001/02 (bet. 2001/02:TU8). Utskottet anförde då bl.a. att i Sverige ansvarar Näringsdepartementet för att samordna och främja IT-politiken. Utskottet underströk också betydelsen av riksdagens krav på en samordnad och kontinuerlig uppföljning av det arbete som pågår för att uppnå det IT-politiska målet. Det förutsätter en helhetssyn på genomförandet av IT-politiken.

Utskottet vill också erinra om den myndighetsorganisation som förordas för sektorn elektronisk kommunikation i den nu behandlade propositionen. Det framgår att den förordade sektorsmyndigheten Post- och telestyrelsen (PTS) får ett övergripande sektorsansvar. Myndigheten skall bl.a. vara samordnande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter. PTS kan också ta egna initiativ för att bl.a. genomdriva statens politik på området.

Utskottet vill i sammanhanget nämna tilläggsdirektivet (2002:72) till utredningen om IT-stomnät till vissa kommuner, den s.k. Stomnätsutredningen. Av tilläggsdirektiven framgår att det saknas en samlad bild av hur den statliga infrastrukturen, bl.a. Banverkets, Affärsverket svenska kraftnäts och Vägverkets infrastruktur, har använts och kan användas för utbyggnaden av nät för elektronisk kommunikation. Utredningen skall därför beskriva omfattningen och karaktären av den infrastruktur som staten förfogar över och som eventuellt kan användas för att underlätta utbyggnad av nät med hög överföringskapacitet. Utredaren skall vidare föreslå en avvägd policy för upplåtande av utrymme för allmän IT-infrastruktur i den infrastruktur som staten förfogar över i syfte att skapa tydliga spelregler och riktlinjer för såväl infrastrukturförvaltare som IT-intressen.

Som utskottet framhållit tidigare har staten ett särskilt ansvar för IT-utvecklingen. Utskottet kan därmed också dela den grundläggande synen som kommer till uttryck i motion T463 (kd) om behovet av en nationell samsyn. Enligt utskottets mening bör en framtidsanpassad IT-syn få ett brett genomslag i den fortsatta samhällsutvecklingen. Under ett introduktionsskede och

för att genomdriva ett snabbt förändringsarbete kan också särskilda organisationsformer övervägas på olika nivåer i samhället. Utskottet förutsätter att denna fråga uppmärksammas inom ramen för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört bör det behov av samordning som efterfrågas i motionen bli väl tillgodosett. Motion T463 (kd) yrkande 7 avstyrks därmed.

Frågan om *programvaruhantering* behandlades också av utskottet vid riksmötet 2001/02 (bet. 2001/02:TU8). Utskottet ansåg då bl.a. att det är viktigt att Sverige som ett av världens ledande IT-länder lägger stor vikt vid att följa upp lagstiftningen om immaterialrättigheter och motverkar olovligt utnyttjande av datorprogram. Utskottet förutsatte att staten som en viktig datoranvändare är ett föredöme när det gäller kontroll och ansvarsfull hantering av licensierade programvaror. Samtidigt är det angeläget att regelverket förenklas.

I frågan om fri programvara ansåg utskottet i samma betänkande att det inte bör ankomma på riksdagen att behandla frågor kring utveckling och användning av olika typer av programvaror. Det får förusättas att de myndigheter som har ansvar för IT-användningen följer utvecklingen på området och tar de initiativ som kan anses påkallade (bet. 2001/02:TU8).

Utskottet har inte haft skäl att ändra sina tidigare gjorda ställningstaganden. Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrks motionerna T463 (kd) yrkande 9 och T493 (mp).

Regeringen gav Vägverket i uppdrag redan år 1995 att ta fram en strategi för införande av *transportinformatik*. Uppdraget, som redovisats till regeringen, presenteras i rapporten Nationellt program för väginformatik i Sverige 1999–2007 (NOVIS). Utskottet vill vidare lyfta fram det arbete som organisationen ITS Sweden gör bl.a. för att utveckla intelligenta transportsystem såväl nationellt som internationellt. Ett antal viktiga aktörer som representerar forskning, näringsliv och utbildningsväsende står bakom ITS Sweden. Det är bl.a. Vägverket, Banverket, TFK – Institutet för transportforskning, VTI – Statens väg- och transportinstitut, Högskolan Dalarna, SSAB Tunnlåt och Stora Enso. Vidare kan hänvisas till de insatser som Vinnova gör inom området för transportinformatik.

Utskottet delar motionärernas synpunkt om betydelsen av en långsiktig strategi för införande av transportinformatik i det svenska transportsystemet. Utskottet kan nu konstatera att regeringen uppmärksammat denna fråga och utgår ifrån att frågan bereds vidare inom Regeringskansliet. Något särskilt uttalande utöver vad utskottet nu anfört anses inte vara påkallat. Motion T462 (kd) yrkande 17 avstyrks mot den bakgrunden.

När det gäller frågor om *elektroniska signaturer* har Näringsdepartementet i regleringsbrev för år 2003 gett Post- och telestyrelsen (PTS) i uppdrag att analysera användningen av elektronisk identifiering med angränsande områden, som t.ex. autentisering (kontroll av uppgiven identitet) och oavvislighet. Rapporten kommer att beskriva marknaden och dess aktörer samt användningens utbredning bland företag och konsumenter. Syftet med uppdraget är

att göra regeringen uppmärksam på om det finns hinder mot en ökad användning av elektronisk identifiering samt förslag till åtgärder för att undanröja dessa. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast i samband med årsredovisningen för 2003. En delrapport skall redovisas senast den 1 oktober 2003.

Som utskottet ser det ligger uppdraget till PTS väl i linje med vad som efterfrågas i motionen. Något ytterligare initiativ i frågan bedöms inte föreligga. Motion T463 (kd) yrkande 6 avstyrks därmed.

När det gäller frågor om *forskning inom IT-närings* framgår det av budgetpropositionen för år 2003 (prop. 2002/03:1 utg.omr. 22) att regeringen under år 2001 fattade beslut om att under en treårsperiod betala ut totalt 20 miljoner kronor till Vinnova för att finansiera uppbyggnaden av ett kompetenscentrum för Internetteknik. Svenska centret för Internetteknik (SCINT) har inrättats vid Kungl. Tekniska högskolans (KTH) institution för mikroelektronik och informationsteknik i Kista. Ett viktigt mål för centret är att bli en nationell resurs för forskning och utbildning inom Internetområdet.

Vidare kan nämnas att år 2002 satsade Vinnova ca 180 miljoner kronor på IT och kommunikationsteknik samt 53,5 miljoner kronor på IT-användning av totalt ca 900 miljoner kronor, dvs. drygt 25 % av forskningsanslaget. Vinnova har också under år 2003 fått 30 miljoner kronor för att starta ett s.k. inkubatorprogram. Inkubatorer är miljöer i anslutning till högskolor där nya högteknologiska företag kan få olika former av stöd för sin verksamhet i tidiga skeden.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om betydelsen av forskningsresurser inom IT-närings. Utskottet kan konstatera att betydande initiativ tagits i syfte att främja utvecklingen på forskningsområdet. Utskottet anser det därför inte vara påkallat att nu efterlysa ytterligare resurser i enlighet med vad som efterfrågas i motionen. Motion T458 (c) yrkandena 2 och 3 avstyrks med det anförda.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

- 1. Skyldigheter att förhandla om samtrafik m.m., punkt 4 (m, c)**
av Elizabeth Nyström (m), Per Westerberg (m), Sven Bergström (c) och Jan-Evert Rådström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:T10 yrkande 1 och 2002/03:T11 yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt Moderata samlingspartiet och Centerpartiet var en av de viktigaste komponenterna i avregleringsbeslutet år 1993 kravet på samtrafik. Den inledande avregleringen skedde genom en lagstiftning som framtvingade konkurrens genom en form av monopolreglering bl.a. via telelagens krav på samtrafikskyldighet. Avgifterna för samtrafik skulle vara kostnadsbaserade.

Vi vill framhålla att genom samtrafikkravet möjliggörs trafik mellan olika operatörers nät. Samtrafikkravet är själva nyckeln till att få in fler operatörer och möjliggöra verklig konkurrens.

Vi har upprepade gånger påtalat problemet med att accessnätet ägs och drivs av operatörer som också levererar tjänster och som har intresse av att förhindra att andra operatörer får tillgång till accessnätet. De föreslagna lagreglerna är enligt vår mening inte tillräckliga för att säkra samtrafiken och därmed konkurrensen på telemarknaden. Vi hyser därför starka betänkligheter inför regeringens förslag att ersätta samtrafikskyldigheten med en skyldighet att förhandla om samtrafik. Lagen om elektronisk kommunikation bör därför även framgent innehålla skyldigheter för operatörer med en dominerande ställning att tillhandahålla samtrafik mot ersättning enligt samma villkor som i dag anges i telelagen. Samtrafikkravet är grundbulten i att åstadkomma konkurrens och mångfald till konsumentens nytta. Detta krav bör, som framgått, därför bibehållas i lagstiftningen.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks delvis motionerna 2002/03:T10 (m) yrkande 1 och 2002/03:T11 (c) yrkande 2.

2. Konkurrensförhållandena på marknaden för fast telefoni, punkt 5 (m, kd)

av Elizabeth Nyström (m), Johnny Gylling (kd), Per Westerberg (m) och Jan-Evert Rådström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:T10 yrkande 3, 2002/03:T12 yrkande 2 och 2002/03:T463 yrkande 3 och avslår motion 2002/03:T516.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att en avreglerad telefonimarknad har betytt oerhört mycket för Sveriges utveckling de senaste tio åren. Frågan om en avreglering av denna marknad har sedan länge drivits av Moderata samlingspartiet och Kristdemokraterna. Såväl näringslivet som konsumenterna och Telia Sonera har tjänat på bolagisering, konkurrensutsättning och etablering av flera mobiltelefonoperatörer i Sverige.

Många teleoperatörer har gett sig in på marknaden och konkurrerar med Telia Sonera om telekunder. Tyvärr är konkurrensen bristfällig gällande fastnättelefonin. Sedan januari 2001 gäller EU-förordningen om lika tillträde till accessnätet, men i och med höga avgifter för operatörer som vill ha tillträde till nätet finns risken att konkurrensen inte fungerar på ett tillfredsställande sätt. Post- och telestyrelsen (PTS) har till uppgift att bevaka denna typ av frågor.

Regeringen framhåller i propositionen om elektronisk kommunikation att det metallbaserade accessnätet i det fasta kretskopplade telefontätet fortfarande är ett av de minst konkurrensutsatta segmenten på den liberaliserade telemarknaden. Vi tar fasta på detta och upprepar tidigare kritik eftersom det fortfarande finns klagomål från övriga operatörer om att det är både dyrt och svårt att få tillgång till accessnätet. Regeringen måste uppmärksamma detta och ge PTS de verktyg som behövs för att ingripa, så att konkurrensen fungerar på marknaden.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks delvis motionerna 2002/03:T10 (m) yrkande 3, 2002/03:T12 (kd) yrkande 2 och 2002/03:T463 (kd) yrkande 3, medan motion 2002/03:T516 (s) avstyrks.

3. Integritetsskydd m.m., punkt 7 (c)

av Sven Bergström (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:T11 yrkande 3.

Ställningstagande

Cookies används i dag av många webbplatser för att förbättra användargränssnittet, t.ex. genom att göra det möjligt att göra personliga inställningar för hemsidors utseende, lagra bokmärken mellan sessioner eller helt enkelt för att kunna visa förändringar sedan senaste besöket på hemsidan. Var och en som prövat möjligheten att bli varnad för cookies inser snabbt att användarupplevelsen försämras kraftigt och att mycket tid går åt till att godkänna självklarheter.

Centerpartiet instämmer därför med de remissinstanser som menar att det bör vara tillräckligt för en webbplats att fråga om användning av cookies vid en första användning och att ett godkännande bör gälla även för framtida sessioner. De farhågor regeringen har för fleranvändarsystem löser ofta sig själva, genom att olika användare har olika konton på den dator man använder, och därmed separata cookiefiler.

Enligt Centerpartiets uppfattning kvarstår frågan om offentlighetsprincipens tillämpning på cookiefiler. I dag är det fortfarande ett oklart rättsläge – samtidigt som man kan tvingas lämna ut filerna som avslöjar besökta webbplatser är det tillåtet att stänga av regleringen genom att blockera cookies i webbläsaren eller regelbundet radera cookiefiler. Det är svårt att hävda att cookies är upprättade handlingar som omfattas av offentlighetsprincipen. Enligt vår uppfattning har även offentligt anställda rätt till ett visst mått av integritet, varför cookies uttryckligen bör undantas.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion 2002/03:T11 (c) yrkande 3.

4. Tillsyn m.m., punkt 8 (mp)

av Claes Roxbergh (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:T14 yrkande 1.

Ställningstagande

Miljöpartiet vill framhålla att av 7 kap. 4 § i den föreslagna lagen om elektronisk kommunikation framgår att om tillsynsmyndigheten finner skäl att misstänka att t.ex. licensinnehavaren inte efterlever licensvillkoren skall myndigheten underrätta bolaget om detta samt att tillsynsmyndigheten kan komma att vidta åtgärder om inte rättelse sker inom skälig tid. Vid tolkningen av ett begrepp som skälig tid kan förarbeten till propositionen ge vägledning. I detta fall finns inget i propositionen som föreskriver att Post- och telestyrelsen (PTS) skall ha en sådan omständlig procedur och i praktiken ge ett så långt uppskov som PTS aviserat. Där står att ”den tid som anges för rättelse skall inte understiga en månad”. PTS har aviserat en rättelsetid på ca ett och ett halvt år.

Det är därför enligt Miljöpartiet befogat för riksdagen att i sina uttalanden ge vägledning till exempelvis PTS och andra som kan beröras av lagen om hur den skall tolkas. Riksdagen bör klargöra att skälig tid bör syfta på t.ex. det som licensgivaren eller allmänheten rimligen kunnat förvänta sig vid tillfället för tillståndsgivningen, inte vad som bolagen anser möjligt för dem att uppnå efter orealistiska utfästelser eller misskötta relationer med bl.a. kommuner. Om det har tillkommit nya krav från licensgivaren eller andra omständigheter som licenstagaren inte kunnat eller bort kunna förutse, bör skälig tid avse den tid som är rimlig med hänsyn till dessa förändringar.

Enligt Miljöpartiet kan det vara befogat med preciseringar av villkoren så att miljökrav införs genom en tilläggsförhandling. En sådan förhandling kan medföra att en längre anpassningstid är skälig också enligt en rimlig tolkning av begreppet. En sådan precisering kan vara lämplig i samband med att PTS får ett uttalat sektorsansvar på miljöområdet.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion 2002/03:T14 (mp) yrkande 1.

5. Myndighetsorganisationen m.m., punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Elizabeth Nyström (m), Erling Bager (fp), Johnny Gylling (kd), Per Westerberg (m), Sven Bergström (c), Jan-Evert Rådström (m) och Christer Winbäck (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:T10 yrkande 2, 2002/03:T11 yrkande 4, 2002/03:T12 yrkande 1 och 2002/03:T13 yrkande 8 samt avslår motion 2002/03:T14 yrkande 4.

Ställningstagande

En inledande avreglering av telemarknaden genomfördes år 1993 genom en lagstiftning som framtvingade konkurrens genom en form av monopolreglering. Under de tio år som gått sedan avregleringen har mycket hänt, och konkurrenssituationen har förbättrats. Det finns dock problem kvar att lösa innan det är möjligt att tala om telemarknaden som en marknad med fullständig och välfungerande konkurrens. Om telemarknaden varit att betrakta som en mogen marknad hade det naturliga varit att det konkurrensrättsliga regelverket tillämpats fullt ut.

Telelagens syfte när den infördes var att skapa konkurrens inom ett monopoliserat område. Telelagen skiljer sig därför från konkurrensrätten i övrigt på ett par viktiga punkter. Enligt konkurrensrätten är ett ingripande möjligt först efter det att en konkurrensöverträdelse kan misstänkas ha skett. Telelagen å andra sidan ger PTS möjlighet att sätta upp regler innan något inträffat.

Vi är medvetna om att regeringen anser att när konkurrensen utvecklas skall särslagstiftningen ge vika för den generella konkurrenslagstiftningen och att myndighetsorganisationen avser att bli föremål för avstämning två år efter att lagen trätt i kraft. Vi menar att det är viktigt att så sker men att det ändå inte är en tillräcklig markering för att få klarhet i färdriktningens slutmål för det fortsatta reformarbetet. Det finns därför skäl att verka för att den normala konkurrensrättsliga ordningen kommer att gälla även inom området för elektronisk kommunikation. Övergången till denna ordning bör ske så snart som behov inte längre finns av en särskild reglering för en väl fungerande konkurrens till nytta för konsumenterna.

Den ordning som nu råder med normerande, verkställande och dömande funktioner samlade inom en myndighet ser vi som en övergångslösning till dess frågan om en långsiktig ändamålsenlig och effektiv myndighetsorganisation prövas mer grundligt. Den konkurrensvårdande myndigheten bör då tilldelas ansvar för bl.a. marknadsanalyser och beslut om skyldigheter för företag med betydande inflytande på en marknad.

I samband med att myndighetsfrågan prövas bör även organisationstillhörighet för Radio- och TV-verket förusättningslöst prövas.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks delvis motionerna 2002/03:T10 yrkande 2 (m), 2002/03:T11 (c) yrkande 4, 2002/03:T12 (kd) yrkande 1 och 2002/03:T13 (fp) yrkande 8, medan motion 2002/03:T14 (mp) yrkande 4 avstyrks.

6. Myndighetsorganisationen m.m., punkt 9 (mp)

av Claes Roxbergh (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:T14 yrkande 4 och avslår motionerna 2002/03:T10 yrkande 2, 2002/03:T11 yrkande 4, 2002/03:T12 yrkande 1 samt 2002/03:T13 yrkande 8.

Ställningstagande

Miljöpartiet anser att möjligheten för ett bolag att finansiera tredje generationens mobiltelefoni (3 G) med vinster eller överpriser på annan telefoni är ett uttryck för ineffektiv konkurrens. Det innebär en oskälig konkurrensfördel gentemot bolag som inte har denna möjlighet till korssubventionering. Det drabbar också de konsumenterna som får betala de överpriser som finansierar andra kunders telefoni. Det fåtal aktörer som kommer att operera på marknaden skapar en risk för denna konkurrensineffektivitet.

Miljöpartiet anser att i bedömningen, vid myndigheternas marknadsövervakning om effektiv konkurrens råder, skall ingå att operatörerna inte finansierar 3 G genom vinster/överpriser inom övrig telefoni och att bland de skyldigheter som myndigheter kan införa därmed ingår ett förbud mot denna finansiering.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion 2002/03:T14 (mp) yrkande 4 medan övriga nu behandlade motionsförslag avstyrks.

7. Sektorsansvaret på miljöområdet, punkt 10 (mp)

av Claes Roxbergh (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:T14 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Enligt regeringens proposition skall det ingå i Post- och telestyrelsens (PTS) ansvar på miljöområdet att initiera samarbete och samråd kring miljö- och hälsoaspekter. Miljöpartiet anser att PTS bör överväga att initiera ett sådant samarbete och samråd kring en anpassning av gränsvärden enligt försiktighetsprincipen i nivå med vad som gjorts på annat håll inom EU. PTS bör, i samband med överläggningarna med operatörerna om uppskov och tilläggsvillkor, förtydliga krav på att bolagen vid val av lokalisering och teknik bör minimera människors exponering för elektromagnetiska fält. Miljöpartiet anser också att PTS bör initiera ett samarbete och samråd i syfte att skyndsamt klargöra att bl.a. de elektromagnetiska fälten vid basstationer är sådana att dessa sändare bör vara tillståndspliktiga enligt miljöbalken. Uppgift om

skyddsavstånd kan behöva utvecklas. En inventering, sammanställning och utvärdering av internationell forskning kring mobiltelefonins hälsoeffekter bör genomföras.

Vidare bör en samlad miljökonsekvensbedömning av hela 3 G-programmet övervägas – något som borde ha gjorts från början. Det är rimligt att medge bolagen uppskov med utbyggnaden tills dessa frågor har klarlagts.

Miljöpartiet vill framhålla att så länge uppsättning av basstationer inte är tillstånds- och registreringspliktig kan det vara svårt för kommuner att skaffa sig en helhetsbild över var dessa finns i kommunen. För att kommunen skall kunna ha en översikt över den samlade strålningsmiljön lokalt måste den kunna få tillgång till uppgifter om alla utplacerade basstationer. Sådana uppgifter skall kunna erhållas genom att en tillstånds- och registreringsplikt införs i hela landet eller av operatörerna, länsstyrelser och/eller PTS. Motionärerna vill även göra regeringen uppmärksam på att underlagen ser väldigt olika ut i olika kommuner och att länsstyrelsens ansvar för samordning bör betonas.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks motion 2002/03:T14 (mp) yrkandena 2 och 3.

8. IT-infrastruktur m.m., punkt 13 (m, fp, kd)

av Elizabeth Nyström (m), Erling Bager (fp), Johnny Gylling (kd), Per Westerberg (m), Jan-Evert Rådström (m) och Christer Winbäck (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:T463 yrkande 8, 2002/03:N267 yrkandena 6 och 7 i denna del och 2002/03:N304 yrkande 8 och avslår motionerna 2002/03:T303 yrkande 1, 2002/03:T425, 2002/03:T442 yrkandena 1 och 2, 2002/03:T447 yrkandena 1–5, 2002/03:T452, 2002/03:T458 yrkandena 7 och 8, 2002/03:T466 yrkandena 48–51, 2002/03:T496 yrkande 9 samt 2002/03:T525.

Ställningstagande

Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna anser att IT-kommunikationer är framtiden för Sverige och dess landsbygd. Goda IT-kommunikationer kan vara ett bra verktyg för att skaffa fler arbetstillfällen på landsbygden. Vi anser därför att det är av största vikt att det finns ett väl utbyggt och kraftfullt IT-nät i alla delar av landet.

Vi anser att det i första hand är näringslivet som skall engagera sig i utbyggnaden av IT-nät. Stat och kommun bör endast gå in på denna marknad för att garantera att utbyggnaden når ut till samma kostnad och i rätt tid till

invånare på landsbygden och i glesbygden som behöver den för att kunna etablera verksamhet.

Signaler har nu kommit fram om att flera bredbandsbyggare har stora problem att få tillgång till statens nät och mark. Olika besked ges inom samma myndighet ibland. Det saknas strukturer och regler för upplåtelse av nät, mark eller tomrör. Enligt vår mening kunde marknaden ha kommit i gång med detta tidigare om företagen fått klara signaler om vilken konkurrenspolitik som gällt i Sverige och vilken roll staten skulle spela. Nu har staten tagit på sig ett onödigt stort ansvar för utbyggnaden som gör att marknaden till viss del avstår från investeringar. Regeringen bör uppmärksamma detta och åtgärda problemen.

Vi vill också framhålla att det har visat sig att mobiltelefon-täckningen är otillräcklig på många håll i Sverige, kanske framför allt i Norrlands inland. Från säkerhetssynpunkt är det mycket allvarligt att mobiltelefonerna inte fungerar tillfredsställande i olika delar av landet.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks delvis motionerna 2002/03:T463 (kd) yrkande 8, 2002/03:N267 (fp) yrkandena 6 och 7 i denna del och 2002/03:N304 (m) yrkande 8 medan övriga nu behandlade motionsförslag avstyrks.

9. IT-infrastruktur m.m., punkt 13 (c)

av Sven Bergström (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2002/03:T442 yrkandena 1 och 2, 2002/03:T447 yrkandena 1–5, 2002/03:T458 yrkandena 7 och 8, 2002/03:T466 yrkandena 48–50 och avslår motionerna 2002/03:T303 yrkande 1, 2002/03:T425, 2002/03:T452, 2002/03:T463 yrkande 8, 2002/03:T466 yrkande 51, 2002/03:T496 yrkande 9, 2002/03:T525, 2002/03:N267 yrkandena 6 och 7 i denna del samt 2002/03:N304 yrkande 8.

Ställningstagande

Centerpartiet anser att utbyggnaden av riks- och kommuntäckande bredbandsnät är av avgörande betydelse för Sverige som industri-, tjänste- och utbildningsnation, men också för den enskilda människans utveckling och möjligheter. Regeringens avsaknad av en medveten och långsiktig IT-politik har lett till att en samlad och optimerad satsning för att på ett effektivt sätt täcka hela landet uteblivit. I stället har en rad olika aktörer agerat på egen hand med påföljd att IT-infrastrukturen i dag bär tydliga drag av suboptimering.

Statens otillräckliga satsning på bredbandsutbyggnad och ovilja att lägga fast en otvetydig definition på bredband, gör att Sverige riskerar att förlora sin ledande roll i det globala IT-samhället. Därför bör en nationell standard med hög överföringskapacitet utarbetas.

Centerpartiet har bl.a. som mål på IT-området att skapa en digital allemansrätt. Genom att nyttja den nya tekniken vill vi ge möjlighet för människor att växa och skapa nätverk som inte begränsas av social tillhörighet eller geografiskt hemvist. Sverige behöver en aktiv IT-politik inriktad på att ge människor och företag nya möjligheter till livskvalitet, livskraft och självbestämmande.

Flera tunga aktörer har uttryckt likartade åsikter som Centerpartiet i fråga om IT-infrastrukturen. Senast har nu Vinnova påtalat behovet av ett samlat, statligt dominerat IT-infrastrukturbolag. Från den av regeringen nu nedlagda IT-kommissionen har också synpunkter av detta slag framförts etc.

Regeringen måste enligt vår mening nu skyndsamt utreda förutsättningarna för ett samlat ansvar för ett heltäckande optiskt fibernät och därefter återkomma med förslag till nödvändiga beslut för att fullfölja utbyggnaden.

När det gäller frågan om tillgång till mobil telefoni och datakommunikation är det ingen tvekan om att den också spelar en avgörande roll för företags och enskildas möjligheter att arbeta och utvecklas. Mobila lösningar är ett nödvändigt komplement till en framtidssäker fast infrastruktur. I samband med utbyggnad av ny telefoni investeras stora belopp i infrastruktur i form av bl.a. nya master. För att minimera negativ natur- och miljöpåverkan är det angeläget att de olika teleoperatörerna samtrafikerar master i så stor utsträckning som möjligt.

Centerpartiet har upprepade gånger framhållit betydelsen av regionala IT-satsningar för att stimulera och utveckla IT-användningen. Det kan t.ex. vara satsningar på olika pilotprojekt för att bl.a. utveckla frågor rörande fiberoptiska och andra bredbandiga accessnät mot hushåll, företag och offentlig verksamhet. Vi anser att satsningar på olika pilotprojekt i avgränsade testområden med fördel kan prövas i Gävleborg–Hudiksvallsområdet, Blekinge och på Gotland.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillstyrks motionerna 2002/03:T442 (c) yrkandena 1 och 2, 2002/03:T447 (c) yrkandena 1–5, 2002/03:T458 (c) yrkandena 7 och 8 samt 2002/03:T466 (c) yrkandena 48–50 medan övriga nu behandlade motionsförslag avstyrks.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Inbjudningsförfarande, punkt 2 (m, fp)

av Elizabeth Nyström (m), Erling Bager (fp), Per Westerberg (m), Jan-Evert Rådström (m) och Christer Winbäck (fp).

Folkpartiet och Moderata samlingspartiet anser att det är av stort värde att regeringen numera i en valsituation föredrar modellen auktioner (marknadsnära bedömningar) framför modellen med s.k. skönhetstävlingar (politiska bedömningar). Detta är en fråga där valet står mellan två ytterligheter där vid tillämpning ofta ingen ensam är fullkomlig.

Vi har länge drivit uppfattningen att fördelning av begränsade resurser om frekvensutrymme med fördel bäst sker genom ett auktionssystem. Därmed möjliggörs en smidig och marknadsmässigt effektiv fördelning samtidigt som sektorns utvecklingsförutsättningar på bästa sätt kan tas till vara. Det är också en ordning som numera tillämpas i flertalet länder. Enligt vår uppfattning bör auktionsförfarande vara urvalsinstrumentet vid framtida fördelningar av begränsade resurser som frekvensutrymme.

2. Krav på radioanvändning, punkt 3 (fp)

av Erling Bager (fp) och Christer Winbäck (fp).

I lagförslaget om radioanvändning anför regeringen att tillstånd som avser digital utsändning av radioprogram till allmänheten skall kunna förenas med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst 20 % av den digitala kapaciteten i frekvensområdet. En sådan regel gör att t.ex. uppkoppling mot Internet med tillhandahållande av interaktiva tjänster för digital radio och digital TV blir regelmässigt möjlig som komplement till digitala radio- och TV-sändningar. Med en sådan regel kan t.ex. innehållstjänster eller konsumentupplysning tänkas bli aktuella.

Folkpartiet anser dock att det kan vara tveksamt om inte ett sådant förslag menligt skulle kunna påverka konkurrensen på berörda tjänstemarknader. Dessutom är andelen 20 % inte motiverad, utan förefaller vara en uppskattning. Denna fråga är viktig om man vill värna om balans och konkurrens rörande informationstjänster, vilket framförs i andra sammanhang i propositionen. Detta förslag bör därför ytterligare analyseras, och verkliga prov bör utföras och utvärderas, innan det införs rättsligt.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen (Näringsdepartementet) föreslår i proposition 2002/03:110 Lag om elektronisk kommunikation, m.m. att riksdagen dels antar regeringens förslag till

1. lag om elektronisk kommunikation,
2. lag om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation,
3. lag om ändring i rättegångsbalken,
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
5. lag om ändring i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler,
6. lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844),
7. lag om ändring i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning,

dels godkänner vad regeringen föreslår om

8. mål för sektorn elektronisk kommunikation och att målet för telepolitiken upphör att gälla (avsnitt 7.4),
9. ändring av konventionen om inrättandet av ett europeiskt radiokommunikationskontor (ERO) till att avse inrättandet av ett europeiskt kommunikationskontor (ECO) (avsnitt 27).

Följdmotioner

2002/03:T10 av Elizabeth Nyström m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kravet på samtrafik skall bibehållas i lagstiftningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att området för elektronisk kommunikation, som andra mogna marknader, på sikt bör regleras av ordinarie konkurrensrättsliga regler.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en snar lösning på frågan om dubbla fakturor för kunder till Telias konkurrenter inom den fasta telefonin.

2002/03:T11 av Sven Bergström m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen återkommande bör redovisa utvecklingen inom telekombranschen, särskilt vad avser lagstiftningens påverkan på den regionala utvecklingen av telekomtjänster, konkurrensen inom sektorn och investeringsviljan.

2. Riksdagen begär hos regeringen förslag till ändring av lagen om elektronisk kommunikation syftande till att införa en skyldighet för dominerande aktörer att tillhandahålla samtrafik i enlighet med vad i motionen anförs.
3. Riksdagen begär hos regeringen förslag till ändring av lagen om elektronisk kommunikation så att godkännande av cookies gäller för framtida sessioner och att cookies inte betraktas som upprättad handling i enlighet med vad i motionen anförs.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om sammanslagning av PTS och Radio- och TV-verket till en konvergensmyndighet med ansvar för alla tillsynsfrågor inom telekomsektorn, samtidigt som konkurrensfrågor lyfts till Konkurrensverket.

2002/03:T12 av Johnny Gylling m.fl. (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen skyndsamt ger utredningen om elektronisk kommunikation (N2001:07) tilläggsdirektiv att utreda en långsiktig myndighetsorganisation för bevakningen av konkurrensrelaterade frågor inom marknaden för elektronisk kommunikation.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Post- och telestyrelsen bör ges i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt att förbättra konkurrensförhållandena inom området fast telefoni.

2002/03:T13 av Erling Bager m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om lokalisering av det europeiska kommunikationskontoret (ECO).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ökad mätbarhet i målformuleringen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om organisation av auktioner för kommunikationssystem.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om vidgad analys av användning av delar av radiosändning för digitala tjänster.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om villkor för utbudet av samhällsomfattande tjänster.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om tillgänglighållande av samhällstjänster via smalband.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ökad uppmärksamhet på funktionshindrades behov.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ge Konkurrensverket i uppgift att kontrollera tillämpning och bedömning av tvister inom den nya lagens område.

2002/03:T14 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tolkning av begreppet ”skäligen tid” i 7 kap. 4 § lagen om elektronisk kommunikation.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om PTS sektorsansvar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillgång till uppgift om bassändare.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marknadsanalys och effektiv konkurrens.

Motioner från allmänna motionstiden

2002/03:T303 av Lennart Gustavsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bredband i gles- och landsbygd.

2002/03:T352 av Lennart Beijer (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett statligt initiativ inom IT- och telekomsektorn.

2002/03:T380 av Inger Lundberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samhällets medverkan till nya tjänster på Internet.

2002/03:T425 av Siv Holma och Lennart Gustavsson (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen snarast utvärderar hur lagen om ökad konkurrens på mobiltelemarknaden påverkat utbyggnaden av mobiltelenätet i glesbygden och hur den regionala balansen för telekommunikationer skall uppnås i enlighet med vad i motionen anförs.

2002/03:T442 av Sofia Larsen (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att omfördela de statliga medlen för medfinansiering av bredbandsutbyggnad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka resurserna för bredbandsutbyggnad för kommuner med negativ befolkningstillväxt.

2002/03:T447 av Sven Bergström och Lena Ek (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en nationell standard för bredband utarbetas, som i steg ett definierar bredband som en överföringskapacitet på 10 megabit per sekund

till och från slutanvändare och i steg två definierar bredband som 100 megabit per sekund eller mer till och från slutanvändare.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett nationellt bredbandscentrum etableras i Hudiksvall.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en institution för fiberoptik, knuten till universitet eller högskola, inrättas i Hudiksvall.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett pilotprojekt startas i Hudiksvall för att utveckla fiberoptiska och andra bredbandiga accessnät mot hushåll, företag och offentlig verksamhet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett samordnat statligt initiativ, förslagsvis ett ”Verket för digital samordning”, etableras och lämpligen lokaliseras till Hudiksvall.

2002/03:T452 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mobiltelefonföretäckning för att hela Sverige skall kunna leva.

2002/03:T458 av Lena Ek och Åsa Torstensson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en särskild IT-minister.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad satsning på forskning inom IT-området.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samarbete mellan stat och näringsliv inom IT-området.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bredbandsatsning i enlighet med Lissabonprocessens rekommendationer.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Blekinge och Gotland som försöksområden för det nya praktiska IT-samhället.

2002/03:T462 av Johnny Gylling m.fl. (kd):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till ett nationellt program för transportinformatik.

2002/03:T463 av Johnny Gylling m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av konkurrensituationen på telemarknaden.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att påskynda arbetet med elektroniska signaturer.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta en nationell IT-samordnare ("e-envoy").
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordning på IT-infrastrukturområdet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en statlig policy för programvaruhantering.

2002/03:T466 av Sven Bergström m.fl. (c):

48. Riksdagen bör skyndsamt utreda förutsättningarna för att bygga ut ett optiskt fibernät och därefter återkomma med förslag till nödvändiga beslut för att möjliggöra utbyggnaden.
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de olika teleoperatörerna samtrafikerar master i så stor utsträckning som möjligt.
50. Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer till riksdagen med en redovisning av nuläget beträffande täckningsgraden för mobiltelefoner.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de operatörer som har fått koncession på 3 G i Sverige lever upp till tidigare åtaganden.

2002/03:T473 av Fredrik Olovsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om främjandet av en ökad IT-användning i Sverige.

2002/03:T493 av Gustav Fridolin (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en utredning kring öppna och fria datorprogram.

2002/03:T496 av Kristina Zakrisson m.fl. (s):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hela landet snarast måste få tillgång till teleförbindelser som klarar att överföra stora datamängder med hög hastighet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten bör verka för att teletaxorna så långt möjligt görs avståndsberoende.

2002/03:T516 av Leif Jakobsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av standard för elnätskommunikation.

2002/03:T525 av Kenth Högström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att påskynda 3 G-utbyggnaden.

2002/03:N267 av Yvonne Ångström m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om IT-kommunikationer.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om telefoni och mobiltelefonförsörjning.

2002/03:N304 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om informationsteknik till alla.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om elektronisk kommunikation

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

2 Förslag till lag om införande av lagen (2003:000) om elektronisk kommunikation

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

3 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

4 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:31) om standarder för sändning av TV-signaler

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

6 Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

7 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:121) om radio- och teleterminalutrustning

BILAGA 3

Internationell konvention

Instrument amending the Convention for the establishment of the European Radiocommunications Office (ERO)

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.:Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

BILAGA 4

Näringsutskottets yttrande 2002/03:NU2y

Lag om elektronisk kommunikation

Till trafikutskottet

Trafikutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2002/03:110 om en lag om elektronisk kommunikation, m.m. jämte eventuella motioner med anledning av propositionen.

I det följande redovisas propositionen i sina huvuddrag, motioner som väckts med anledning av propositionen samt vissa kompletterande uppgifter. Tyngdpunkten i redovisningen ligger på olika konkurrensaspekter, främst myndighetsfrågorna, med hänsyn till dessa frågors betydelse för näringspolitiken. Myndighetsfrågorna har tagits upp i motionerna 2002/03:T10 (m) yrkande 2, 2002/03:T13 (fp) yrkande 8, 2002/03:T12 (kd) yrkande 1 och 2002/03:T11 (c) yrkande 4.

Sammanfattningsvis anser näringsutskottet – med hänsyn till de förhållanden som i dag råder – att den av regeringen föreslagna myndighetsorganisationen är en rimlig lösning. Samtidigt vill näringsutskottet starkt betona vikten av att myndighetsfrågorna noggrant utvärderas ett par år efter det att lagen om elektronisk kommunikation har trätt i kraft. Riksdagen bör enligt näringsutskottets uppfattning inte göra något uttalande i fråga om myndighetsorganisationen med anledning av de här behandlade motionerna. Tre avvikande meningar (m, kd; fp; c) har avgivits.

Propositionen

Sammanfattning

I propositionen föreslår regeringen en lag om elektronisk kommunikation. Den nya lagen, som skall ersätta nuvarande telelag (1993:597) och lag (1993:599) om radiokommunikation, utgår från en EG-reglering vars övergripande målsättning är att åstadkomma ett harmoniserat regelverk för elektronisk kommunikation. Lagen gäller elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster med tillhörande installationer och tjänster samt annan radioanvändning. Den behandlar inte innehåll som överförs i elektroniska kommunikationsnät med hjälp av elektroniska kommunikationstjänster.

Propositionen bygger bl.a. på utredningsförslag i delbetänkandena Lag om elektronisk kommunikation (SOU 2002:60) respektive Myndighetsfrågor m.m. (SOU 2002:109), vilka båda har remissbehandlats.

Det nuvarande målet för telepolitiken skall ersättas med mål för sektorn elektronisk kommunikation. Som mål föreslås att enskilda och myndigheter skall få tillgång till effektiva och säkra elektroniska kommunikationer. De elektroniska kommunikationerna skall ge största möjliga utbyte när det gäller urvalet av överföringstjänster och deras pris och kvalitet. Sverige skall enligt regeringen i ett internationellt perspektiv ligga i framkant i dessa avseenden. De elektroniska kommunikationerna skall vara hållbara, användbara och tillgodose framtidens behov. Det bästa sättet att uppnå detta är att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar och att främja internationell harmonisering. Staten skall dock ha ett ansvar på områden där allmänna intressen inte enbart kan tillgodoses av marknaden.

Den föreslagna nya lagen utgår från en allmän plikt att anmäla kommersiellt tillhandahållande av allmänna kommunikationsnät och allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster. Förslaget innebär en utvidgning av den gällande anmälningsplikten enligt telelagen.

Regeringen föreslår att användning av radiosändare och nummer ur en nationell nummerplan skall förutsätta särskilt tillstånd, medan kravet på teletillstånd skall upphöra. Den dubbla tillståndsplikt som i dag gäller för mobiltelefoni enligt telelagen och lagen om radiokommunikation upphör därmed.

Antalet tillstånd som beviljas i ett frekvensutrymme skall kunna begränsas om det är nödvändigt för att garantera en effektiv användning av radiofrekvenser. I sådana fall skall tillstånd normalt beviljas efter allmän inbjudan till ansökan. Som grund för tillståndsprövningen finns tre olika alternativ. Urvalsalternativen kan vara jämförande urvalsförfarande (s.k. skönhetstävling), anbuds förfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande (auktion) eller en kombination av dessa.

Enligt förslaget skall den myndighet som regeringen bestämmer fastställa produkt- och tjänstemarknader, särskilt geografiska marknader, som har sådana särdrag att det kan vara motiverat att införa skyldigheter enligt lagen. Myndigheten skall därvid beakta EG-kommissionens rekommendation om relevanta produkt- och tjänstemarknader, riktlinjer för marknadsanalyser och bedömning av betydande marknadsinflytande. Beslut skall fattas efter ett särskilt samråd. Produkt- och tjänstemarknaderna skall kontinuerligt analyseras. För varje marknad skall tas ställning till om där råder effektiv konkurrens. Marknadsanalyserna skall utföras utifrån konkurrensrättsliga principer och med hjälp av konkurrensrättslig metodik. Om det inte råder effektiv konkurrens, skall företag med betydande inflytande på marknaden identifieras och åläggas en eller flera skyldigheter, t.ex. samtrafikskyldighet, skyldighet att lämna andra former av tillträde och priskontroll gentemot slutkund.

Om ett företag, antingen enskilt eller tillsammans med andra, har en sådan ekonomisk ställning att det i betydande omfattning kan agera oberoende av sina konkurrenter, sina kunder och i sista hand av konsumenterna, anses det

ha ett betydande inflytande på marknaden. Någon allmän samtrafikskyldighet föreslås inte i den nya lagen.

I lagförslaget finns också bestämmelser till skydd för konsumenter och andra slutanvändare, bestämmelser om integritetsskydd samt bestämmelser om tillsyn och prövning av ärenden. Enligt förslaget skall lagen träda i kraft den 25 juli 2003.

Myndighetsorganisationen

I dag är Post- och telestyrelsen (PTS) sektorsmyndighet bl.a. på områdena för televerksamhet och radiokommunikation och har såväl normerande som verkställande funktioner men även i viss mån dömande funktioner, när myndigheten fattar offentligrättsliga beslut inom ramen för tvistlösning mellan olika parter. Vidare bedriver myndigheten tillsyn och har också rätt att utfärda föreskrifter och allmänna råd. PTS tar emot anmälningar för viss verksamhet och meddelar de tillstånd som krävs i särskilda fall. Tillstånden förenas regelmässigt med villkor.

Regeringen gör bedömningen att det är PTS som bör ha myndighetsansvaret enligt den föreslagna lagen om elektronisk kommunikation samt vara sektorsmyndighet för området elektronisk kommunikation. PTS bör därmed bl.a. svara för definition av relevanta marknader, analys av konkurrenssituationen på dessa marknader, identifiering av aktörer med betydande inflytande på en marknad och beslut om särskilda skyldigheter för en sådan aktör. När det gäller konkurrensrelaterade frågor bör PTS samarbeta med och inhämta yttrande från Konkurrensverket.

Bland de nya uppgifterna för myndigheten märks främst de beslut om särskilda skyldigheter som bygger på analyser av fastställda marknader.

Vidare bör PTS svara för tillsynen avseende konsumentfrågor och integritetsskydd i sådana fall där frågorna särskilt reglerats i lagen om elektronisk kommunikation. Samverkansformerna och informationsutbytet mellan de myndigheter som berörs av den nya ordningen bör stärkas och i vissa fall formaliseras genom anvisningar i myndigheternas instruktioner.

Två år efter det att lagen om elektronisk kommunikation har trätt i kraft bör myndighetsorganisationen bli föremål för avstämning med analys.

Motionerna

I fyra av de motioner som har väckts med anledning av propositionen har myndighetsfrågan tagits upp. De följande motionsbeskrivningarna begränsar sig till motionärernas synpunkter i denna fråga.

I motion 2002/03:T10 (m) sägs att telelagen skiljer sig från konkurrensrätten på ett par viktiga punkter. Det erinras om att konkurrensrätten gör ett ingripande möjligt först efter det att en konkurrensöverträdelse kan misstänkas ha skett, medan den nuvarande telelagen ger PTS möjlighet att sätta upp regler innan någonting har inträffat. Vidare är definitionen av relevanta mark-

nader enligt de konkurrensrättsliga reglerna betydligt snävare än de definitioner som PTS har möjlighet att göra. Enligt regeringens förslag skall PTS samarbeta med Konkurrensverket i konkurrensfrågor.

De normerande, verkställande och dömande funktionerna samlas i vissa fall enligt förslaget under en och samma myndighet. Enligt motionärerna finns det skäl att verka för att den normala konkurrensrättsliga ordningen på sikt kommer att gälla även inom området för elektronisk kommunikation. Det bör ske när behovet av en särskild reglering för en väl fungerande konkurrens inte längre behövs. Så är inte fallet i dag, anser motionärerna.

Enligt motionärerna till motion 2002/03:T13 (fp) finns det principiella problem med att samla normerande, verkställande och dömande funktioner inom en och samma myndighet. Starka skäl talar för att redan nu ge Konkurrensverket i uppgift att kontrollera tillämpning och bedömning av tvister inom den nya lagens område.

I motion 2002/03:T12 (kd) sägs att en bred enighet råder om att den relativt unga marknaden för elektronisk kommunikation ännu inte utvecklats tillräckligt för att den generella konkurrensrätten skall kunna vara ett tillräckligt instrument för att värna en effektiv konkurrens. Därför behövs en sektors-specifik reglering. Motionärerna vill särskilt betona vikten av att det inte uppstår en sammanblandning av de normerande, verkställande och i viss mån dömande myndighetsrollerna.

Konkurrensverket är – enligt vad som sägs i motionen – otvivelaktigt den myndighet som besitter störst kompetens i konkurrensrättsliga frågor, varför många remissinstanser förordat att ansvaret för marknadsanalyser och åtgärder mot alltför dominerande företag skall ligga hos denna myndighet. Konkurrensverket har dock själv yttrat att det *för närvarande* saknas förutsättningar inom myndigheten för att utföra de marknadsanalyser som krävs. Motionärerna har därför inget att invända mot den myndighetsstruktur som föreslås i propositionen, med förbehållet att den mer uttryckligt borde karakteriseras som tillfällig.

På sikt medför särregleringar snedvridningar och ineffektivitet på marknaden. Frågan om en långsiktigt ändamålsenlig och effektiv myndighetsorganisation bör så snart som möjligt prövas mer grundligt. Med hänsyn till att det utförda utredningsarbetet av myndighetsfrågorna präglades av stor tidspress föreslår motionärerna att regeringen skyndsamt ger utredningen om elektronisk kommunikation (N 2001:07) tilläggsdirektiv att utreda en långsiktig myndighetsorganisation för bevakningen av konkurrensrelaterade frågor inom marknaden för elektronisk kommunikation.

I motion 2002/03:T11 (c) framhålls att Centerpartiet eftersträvar en effektiv och tydlig myndighetsstruktur med klar ansvarsfördelning. Bland annat av denna orsak är det angeläget att Konkurrensverkets roll att värna den fria konkurrensen förstärks. Motionärerna anför att de inte motsätter sig att regeringen utser PTS till tillsynsmyndighet över hela telekomområdet liksom i dag. Samtidigt är det inte helt okomplicerat att både sköta tillsyn av särlagstiftning och vara konkurrensvårdande myndighet. Vidare är det angeläget att

PTS kompetens för analys av telekommärknaden tas till vara, sägs det. Ett uppslag som förtjänar att utredas vidare enligt motionärerna är att slå ihop PTS och Radio- och TV-verket till en myndighet med ansvar för alla tillsynsfrågor inom telekomsektorn, samtidigt som konkurrensfrågor handhas av Konkurrensverket. Detta bör utredas vidare.

Vissa kompletterande uppgifter

Av *Näringsdepartementets sammanställning av drygt 50 remissvar* på delbetänkandet om myndighetsfrågor m.m. (SOU 2002:109) framgår följande:

- Remissinstanserna överlag tillstyrker eller har inget att erinra mot utredningens förslag att Post- och telestyrelsen skall ha det övergripande sektorsansvaret för området elektronisk kommunikation.
- Merparten av remissinstanserna tillstyrker eller har inget att erinra mot utredningens förslag att Post- och telestyrelsen skall vara ansvarig myndighet enligt lagen om elektronisk kommunikation. När det gäller ansvar för marknadsanalys och beslut om särskilda skyldigheter för aktörer med betydande inflytande på en marknad, finns dock ett flertal synpunkter.
- Telia Sonera, Vodafone, Teracom m.fl. förordar att Konkurrensverket får ansvaret för marknadsdefinition, marknadsanalys, identifiering av en betydande marknadsaktör (aktör med ”significant market power”, s.k. SMP-aktör) och beslut om särskilda skyldigheter för en sådan aktör. Som skäl härför anges genomgående att Konkurrensverket torde vara den lämpligaste myndigheten när det gäller konkurrensrättsliga bedömningar. Vissa av instanserna anger också att Konkurrensverket bättre kan avgöra när den generella konkurrensrätten utgör tillräcklig reglering för en marknad. Även effektivitetsskäl anförs till stöd för att Konkurrensverket bör ansvara för konkurrensbedömningarna. Några av remissinstanserna pekar även på fördelen med Marknadsdomstolen som högsta instans för rättslig prövning av konkurrensrelaterade beslut enligt lagen om elektronisk kommunikation.
- Övriga remissinstanser, däribland Marknadsdomstolen, Post- och telestyrelsen och Konkurrensverket, tillstyrker eller har inget att erinra mot utredningens förslag att PTS skall svara för även de konkurrensrelaterade uppgifterna enligt lagen om elektronisk kommunikation och därvid samråda med Konkurrensverket.
- Ett flertal instanser, däribland Konkurrensverket och PTS, anser att den av utredningen föreslagna ordningen bör utvärderas inom 1–3 år. En sådan utvärdering skulle enligt ett antal instanser också kunna omfatta möjligheten att separera de normerande, verkställande och dömande funktionerna.

Remissvaren från Konkurrensverket, PTS och Telia Sonera redovisas något mer utförligt nedan med hänsyn till deras betydelse för myndighetsorganisationen.

I remissvaret från Konkurrensverket över delbetänkandet om myndighetsfrågor m.m. tas upp bl.a. följande synpunkter:

Utöver generell konkurrenslagstiftning kan särslagstiftning användas för att främja konkurrens, särskilt på marknader där förutsättningar ännu saknas för en väl fungerande konkurrens. Särslagstiftning har dock enligt Konkurrensverket även flera nackdelar. Särslagstiftning medför transaktionskostnader i form av att lagstiftningen måste implementeras, marknaden övervakas och överträdelser beivras. Särslagstiftning kan också medföra att incitamenten på marknaden snedvrids.

Konkurrensverket ställer sig bakom att vartefter konkurrensen utvecklas bör särslagstiftningen få en allt mindre betydelse till förmån för generella konkurrensregler. Denna utgångspunkt kommer till uttryck såväl i det bakomliggande EG-regelverket som i förslaget till lag om elektronisk kommunikation.

Enligt Konkurrensverket bör en utvärdering av det nya regelverket, innefattande en prövning av om utvecklingen medfört förutsättningar att avveckla särslagstiftningen, genomföras senast om tre år. Vid tidpunkten när särslagstiftningen skall ge vika för konkurrenslagstiftningen måste frågorna vara väl utredda. Under en viss kvarvarande tidsperiod kan de två regelverken förväntas att existera parallellt. Konkurrensverket föreslår därför att den nuvarande utredningen ges tilläggsdirektiv att analysera förutsättningarna för en modell där sektorsmyndigheter organisatoriskt inordnas som myndigheter under konkurrensmyndigheten vad avser konkurrensrelaterade frågor.

Den snäva tidtabellen för en implementering av det nya EG-regelverket och de nödvändiga myndighetsuppgifter som följer av den föreslagna lagen bidrar till att Konkurrensverket vill ställa sig bakom att – i varje fall för närvarande – marknadsanalyser skall utföras av PTS. Den i betänkandet föreslagna myndighetsorganisationen innebär att PTS skall samråda med Konkurrensverket och inhämta yttrande i fråga om de marknadsanalyser som skall göras enligt lagen om elektronisk kommunikation. Ordningen innebär att Konkurrensverket efter en oberoende och självständig analys skall avge ett yttrande till PTS huruvida det skall anses råda effektiv konkurrens på en marknad eller inte. Detta förslag bidrar enligt Konkurrensverkets uppfattning till att säkerställa en konsekvent tillämpning.

För att Konkurrensverket skall kunna avsätta kvalificerade resurser för de analyser som följer av de nya uppgifterna behövs en resursförstärkning, för innevarande år uppgående till 1,2 miljoner kronor.

I remissvaret från PTS på det nämnda betänkandet om myndighetsfrågor m.m. framkommer följande:

PTS, som i dag är sektorsmyndighet inom post-, tele- och radioområdena, instämmer i förslaget att PTS skall vara sektorsmyndighet med samordnande funktion inom området för elektronisk kommunikation och ansvarig myndighet för den föreslagna lagen om elektronisk kommunikation. Vidare instäms i förslaget om ansvarsfördelningen mellan PTS och övriga myndigheter inom området. Särskilt vill PTS betona att den verksamhet med marknadsanalyser

som skall ske enligt förslaget till lagen om elektronisk kommunikation skiljer sig från den konkurrensrättsliga lagstiftningen och att utredningens förslag att lägga verksamheten på PTS därför stämmer väl överens med förslaget om att skapa en sektorsmyndighet som har fullt ansvar och beslutanderätt inom området.

PTS anser vidare att en utvärdering bör ske efter cirka två år av såväl myndighetsstrukturen som effektiviteten och ändamålsenligheten av bestämmelserna i den nya lagstiftningen. En sådan utvärdering bör innehålla en bedömning av i vilken mån teleregleringen respektive konkurrensrätten är verksamma instrument för att statsmakternas målsättning för politiken skall uppnås. Möjligheten till framgång för myndighetens verksamhet blir helt avhängig av om lagen blir lätt eller svår att tillämpa, anser PTS. Vidare nämns att 12 av EU:s 15 medlemsländer har ålagt eller avser att ålägga en sektorsmyndighet hela ansvaret på samma sätt som föreslås i betänkandet.

Den kompetens som sammantaget krävs för att på ett tillfredsställande sätt lösa uppgiften finns för närvarande dels hos Konkurrensverket, dels hos PTS. Den övervägande delen av resurserna finns dock hos PTS enligt vad som anförs i remissvaret.

Remissvaret från Telia Sonera innebär som framgår av remissammanställningen ovan att besluten om betydande marknadsinflytande (SMP-besluten) bör anförtros Konkurrensverket. Ett viktigt skäl för detta är att verket som expertmyndighet i konkurrensrättsliga frågor är bäst skickat att ta sig an denna uppgift eftersom dessa beslut kräver tillämpning av centrala konkurrensrättsliga begrepp. Ett annat skäl är att den nuvarande principiella fördelningen av olika slags myndighetsuppgifter kan behållas.

SMP-uppgifterna gäller huvudsakligen att bestämma vad som är en relevant marknad, analysera om det på denna marknad saknas effektiv konkurrens och i detta fall utse en aktör med betydande inflytande på marknaden samt ålägga denna en lämplig och proportionell skyldighet som är grundad på marknadsproblemet. Enligt vad som sägs i remissvaret torde behovet av tillsynsresurser hos PTS i huvudsak vara oberoende av vilken myndighet som anförtros uppgiften att meddela SMP-besluten. Uppgiften att meddela dessa beslut är emellertid en ny uppgift som i dag inte hanteras av någon myndighet. Eftersom Konkurrensverket enligt utredningen har den största kompetensen när det gäller konkurrensfrågor torde uppgiften bli mindre resurskrävande om den läggs på Konkurrensverket i stället för på PTS. Totalt sett krävs mindre resurser om Konkurrensverket svarar för SMP-frågorna och PTS för tillsynen.

Utredningens eget argument om att en grundläggande princip för myndighetsstruktur bör vara att så långt som möjligt skilja normgivande, verkställande och dömande verksamheter från varandra är ett annat starkt skäl till att anförtro SMP-uppgifterna till Konkurrensverket.

Näringsutskottets ställningstagande

Bakgrunden till regeringsförslaget är den snabba tekniska och marknadsmässiga utvecklingen av elektronisk kommunikation, vilken också har lett till en moderniserad och sammanhängande EG-reglering. Under åren 2001 och 2002 har Europaparlamentet och rådet beslutat om fem harmoniseringsdirektiv på området, och kommissionen har dessutom beslutat om ett direktiv om konkurrens på marknaderna för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster. Som redovisas ovan har även riktlinjer och rekommendationer på detta område tagits fram av kommissionen.

Näringsutskottet ställer sig bakom regeringens förslag om mål för sektorn elektronisk kommunikation och vad som anförs om att de främsta medlen för att uppnå målen är att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar samt att främja internationell harmonisering.

Enligt näringsutskottets uppfattning är utvecklingen av telekommunikationsmarknaden inne i ett övergångsskede, där möjligheterna att få en effektiv konkurrens på kort och lång sikt är en nyckelfråga. Myndighetsstrukturen har en avgörande betydelse, vilket också avspeglas i regeringsförslaget och de här upptagna motionerna.

Med hänsyn till att det finns ett antal frågor att ta med i avvägningen när myndighetsstrukturen skall bestämmas anser näringsutskottet att regeringens förslag – dvs. att PTS skall ha det övergripande sektorsansvaret för området elektronisk kommunikation och vara ansvarig myndighet enligt den nya lagen – är rimligt i den nuvarande situationen. En sådan lösning ligger också i linje med vad de flesta andra länder inom EU har kommit fram till.

I den situation som i dag råder krävs en särreglering för att främja att marknaden för elektronisk kommunikation fungerar effektivt. PTS har den särskilda och djupa kunskapen om de tekniska, ekonomiska och andra förutsättningar som råder på de här aktuella marknaderna. Näringsutskottet ser fördelar med att PTS anförtros ansvaret för marknadsanalys, identifiering av aktörer med betydande inflytande och befogenhet att fatta beslut om åtgärder – inte minst med hänsyn till det EG-rättsliga regelverkets krav på skyndsamt. Samtidigt har Konkurrensverket en större kunskap om konkurrensrättsliga bedömningar och EG-rättslig praxis inom den generella konkurrensrätten. Därför anser näringsutskottet att det är synnerligen värdefullt att Konkurrensverkets kompetens tas till vara genom samråd mellan PTS och Konkurrensverket när det gäller de konkurrensrelaterade frågorna. Även ekonomiska skäl talar i dagsläget för att PTS bör anförtros de här nämnda uppgifterna.

Näringsutskottet vill emellertid hävda att den nu föreslagna myndighetsstrukturen inte är given för all framtid. Motionärernas farhågor för att en särreglering på sikt medför snedvridning av marknaden har näringsutskottet förståelse för. Med hänsyn till den snabba utvecklingen på området bör myndighetsorganisationen ses över inom en relativt kort tid. Näringsutskottet vill – i likhet med regeringen, ett antal remissinstanser och olika motionärer – starkt trycka på behovet av att en översyn kommer till stånd ett par år efter det

att den nya lagen har trätt i kraft. Mot bakgrund av utvecklingen på såväl området för elektronisk kommunikation som det generella konkurrensområdet vill näringsutskottet understryka vikten av en bred och omsorgsfull utvärdering. Näringsutskottet har noterat förslaget i motion 2002/03:T12 (kd) att regeringen skyndsamt skall ge utredningen om elektronisk kommunikation (N 2001:07) tilläggsdirektiv att utreda en långsiktig myndighetsorganisation för bevakningen av konkurrensrelaterade frågor inom marknaden för elektronisk kommunikation.

Med det ovan anförda finner näringsutskottet inte att det nu finns anledning för riksdagen att göra något uttalande i fråga om myndighetsorganisationen med anledning av de här upptagna motionerna.

Stockholm den 6 maj 2003

På näringsutskottets vägnar

Marie Granlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Marie Granlund (s), Ingegerd Saarinen (mp), Nils-Göran Holmqvist (s), Ann-Marie Fagerström (s), Maria Larsson (kd), Lennart Beijer (v), Karl Gustav Abramsson (s), Ulla Löfgren (m), Carina Adolfsson Elgestam (s), Yvonne Ångström (fp), Åsa Torstensson (c), Anne Ludvigsson (s), Stefan Hagfeldt (m), Lars Johansson (s), Reynoldh Furustrand (s) och Carl-Axel Roslund (m).

Avvikande meningar

1. Myndighetsorganisationen

av Maria Larsson (kd), Ulla Löfgren (m), Stefan Hagfeldt (m) och Carl-Axel Roslund (m).

Bakgrunden till regeringsförslaget är den snabba tekniska och marknadsmässiga utvecklingen av elektronisk kommunikation, vilken också har lett till en moderniserad och sammanhängande EG-reglering. Under åren 2001 och 2002 har Europaparlamentet och rådet beslutat om fem harmoniseringsdirektiv på området, och kommissionen har dessutom beslutat om ett direktiv om konkurrens på marknaderna för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster. Som tidigare redovisats har även riktlinjer och rekommendationer på detta område tagits fram av kommissionen.

Vi ställer oss bakom regeringens förslag om mål för sektorn elektronisk kommunikation och vad som anförs om att de främsta medlen för att uppnå målen är att skapa förutsättningar för en effektiv konkurrens utan snedvridningar och begränsningar samt att främja internationell harmonisering.

Enligt vår uppfattning är utvecklingen av telekommarknaden inne i ett övergångsskede, där möjligheterna att få en effektiv konkurrens på kort och lång sikt är en nyckelfråga. Myndighetsstrukturen har då en avgörande betydelse.

Med hänsyn till att det finns ett antal frågor att ta med i avvägningen när myndighetsstrukturen skall bestämmas anser vi att regeringens förslag – dvs. att PTS skall ha det övergripande sektorsansvaret för området elektronisk kommunikation och vara ansvarig myndighet enligt den nya lagen – är rimligt i det korta perspektivet.

I den situation som i dag råder krävs en särreglering för att främja att marknaden för elektronisk kommunikation fungerar effektivt. PTS har den särskilda och djupa kunskapen om de tekniska, ekonomiska och andra förutsättningar som råder på de här aktuella marknaderna. Vi ser fördelar med att PTS anförtros ansvaret för marknadsanalys, identifiering av aktörer med betydande inflytande och befogenhet att fatta beslut om åtgärder – inte minst med hänsyn till det EG-rättsliga regelverkets krav på skyndsamhet. Samtidigt har Konkurrensverket en otvivelaktigt större kunskap om konkurrensrättsliga bedömningar och EG-rättslig praxis inom den generella konkurrensrätten. Konkurrensverket anser sig dock inte för närvarande ha erforderlig kompetens för att göra marknadsanalyser. Tills vidare menar vi att det är synnerligen viktigt att Konkurrensverkets kompetens tas till vara genom samråd mellan PTS och Konkurrensverket när det gäller de konkurrensrelaterade frågorna. Ovan nämnda skäl samt ekonomiska skäl talar i dagsläget för att PTS bör anförtros de nämnda uppgifterna.

Vi anser emellertid inte att den nu föreslagna myndighetsstrukturen är en lösning på sikt. En särreglering riskerar att medföra snedvridning av marknaden. Frågan om en långsiktigt ändamålsenlig och effektiv myndighetsorganisation bör så snart som möjligt prövas mer grundligt. Det är inte tillfredsställande att regeringen i propositionen bara konstaterar att en mer långsiktig myndighetsorganisation "senare kan komma under övervägande". I stället bör regeringen – i enlighet med vad som sägs i motion 2002/03:T12 (kd) – skyndsamt ge utredningen om elektronisk kommunikation tilläggsdirektiv att utreda en långsiktig myndighetsorganisation för bevakningen av konkurrensrelaterade frågor inom marknaden för elektronisk kommunikation.

Trafikutskottet bör således tillstyrka motion 2002/03:T12 (kd) när det gäller myndighetsfrågorna, varvid även motion 2002/03:T10 (m) i det väsentliga tillgodoses.

2. Myndighetsorganisationen

av Yvonne Ångström (fp).

Bakgrunden till regeringsförslaget är den snabba tekniska och marknadsmässiga utvecklingen av elektronisk kommunikation, vilken också har lett till en moderniserad och sammanhängande EG-reglering. Jag anser att det är värdefullt att gemenskapens regler införlivas i svensk rätt.

Enligt min uppfattning är utvecklingen av telekommarknaden inne i ett övergångsskede, där möjligheterna att få en effektiv konkurrens på kort och lång sikt är en nyckelfråga. Myndighetsstrukturen har en avgörande betydelse, vilket också avspeglas i regeringsförslaget och de här upptagna motionerna.

Till skillnad från regeringen anser jag att den principiellt riktiga lösningen – på såväl kort som lång sikt – innebär att de normerande, verkställande och dömande funktionerna, som det här är fråga om, bör separeras. När det gäller de konkurrensrättsliga frågorna bör tonvikten ligga på den generella konkurrensrätten. Jag finner således att starka skäl talar för att Konkurrensverket uppdras att kontrollera tillämpning och bedömning av tvister inom den nya lagens område. Därmed bör trafikutskottet tillstyrka motion 2002/03:T13 (fp) i denna del.

3. Myndighetsorganisationen

av Åsa Torstensson (c).

Bakgrunden till regeringsförslaget är den snabba tekniska och marknadsmässiga utvecklingen av elektronisk kommunikation, vilken också har lett till en moderniserad och sammanhängande EG-reglering. Regeringen införlivar EG-direktiven utan att ange egna ambitioner på området. Ett antal oklarheter om lagstiftningens följder nödvändiggör en återkommande redovisning till riksdagen.

En klar och tydlig myndighetsstruktur måste enligt min mening eftersträvas. Med en sådan ambition är det angeläget att Konkurrensverkets roll att

värna den fria konkurrensen inom samhällets alla sektorer förstärks. Samtidigt måste – i det här aktuella fallet – PTS kompetens för analys av telekommarknaden fullt ut tas till vara. Svårigheterna att både sköta tillsyn av särslagstiftning och vara konkurrensvårdande myndighet är uppenbara.

Jag vill – i likhet med regeringen, ett antal remissinstanser och olika motionärer – starkt trycka på behovet av att en översyn kommer till stånd ett par år efter det att den nya lagen har trätt i kraft. Med hänsyn till den snabba utvecklingen på såväl området för elektronisk kommunikation som det generella konkurrensområdet kan vikten av en bred och omsorgsfull utvärdering inte nog understrykas. Inom ramen för den föreslagna översynen bör möjligheterna prövas att slå ihop PTS och Radio- och TV-verket till en myndighet med ansvar för alla tillsynsfrågor inom telekomsektorn, samtidigt som konkurrensfrågor lyfts över till Konkurrensverket.

Därmed bör trafikutskottet tillstyrka motion 2002/03:T11 (c) i denna del.

BILAGA 5

Trafikutskottets offentliga utfrågning

Tid: Torsdagen den 8 maj 2003 kl. 9.00–12.00

Lokal: Skandiasalen

Program:

- 9.00 Inledning
Claes Roxbergh, ordförande i trafikutskottet
- Block 1: Bredband och 3G när och för alla?
- 9.05 3G-utbyggnaden
Nils-Gunnar Billinger, generaldirektör för Post- och telestyrelsen
- 9.15 Bredbandsutbyggnaden – arbetet med IT-infrastrukturprogrammet
Peter Dahlström, länsstyrelsen i Uppsala län, projektledare för länssamverkan om bredband
- 9.25 Kommunernas roll och ansvar
Björn Björk, Svenska Kommunförbundet
- 9.35 Nätägarnas utmaningar
Lars Hedberg, ordförande i Svenska stadsnätetsföreningen
- 9.45 Frågestund
- 10.15 Paus

Block 2: Infrastrukturens användning – till nytta för vad?

- Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.**
- 10.30 Internet – infrastrukturens gränslösa redskap
Anne-Marie Löwinder, Stiftelsen Internetinfrastruktur (IIS)
- 10.40 Breda breddtjänster
Bo Beckeström, IT-kommissionen
- 10.50 IT i vård och omsorg
Professor Håkan Eriksson, Karolinska institutet
- 11.00 Intelligent transportssystem
Christer Karlsson, verkställande direktör för ITS Sweden
- 11.10 IT-företagen – hur bred kan marknaden bli?
Ylva Hambræus Björling, verkställande direktör för IT-företagen
- 11.20 Vad kan forskningen tillföra?
Per Eriksson, generaldirektör för Vinnova
- 11.30 Frågestund
- 12.00 Avslutning
Claes Roxbergh, ordförande i trafikutskottet

Deltagande ledamöter

Trafikutskottet

Claes Roxbergh (mp)
Carina Moberg (s)
Elizabeth Nyström (m)
Jarl Lander (s)
Erling Bager (fp)
Hans Stenberg (s)
Krister Örnfjäder (s)
Johnny Gylling (kd)
Karin Svensson Smith (v)

Claes-Göran Brandin (s)
Per Westerberg (m)
Monica Green (s)
Runar Patriksson (fp)
Sven Bergström (c)
Kerstin Engle (s)
Jan-Evert Rådström (m)
Börje Vestlund (s)
Christer Winbäck (fp)
Mikael Oscarsson (kd)
Karin Thorborg (v)

Övriga närvarande

Departement

Näringsdepartementet

Lena Carlsson
Ingolf Berg
Linda Sterner
Lena Hägglöf
Claes Eriksson
Maria Häll

Myndigheter m.m.

Post- och telestyrelsen
Nils-Gunnar Billinger

Länstyrelsen i Uppsala län

Peter Dahlström
Bengt Larsson

IT-kommissionen

Bo Beckeström

Vinnova

Per Eriksson

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Karolinska institutet

Håkan Eriksson

Intresseföreningar och företag

Stiftelsen Internetinfrastruktur (IIS)

Anne-Marie Löwinder

Svenska kommunförbundet

Björn Björk

Helena Milton

Svenska stadsnätetsföreningen

Lars Hedberg

ITS Sweden

Christer Karlsson

Maria Simmins

IT-företagen

Ylva Hambraeus Björling

Svenskt Näringsliv

Mikael von Otter

Protokoll från trafikutskottets offentliga utfrågning om infrastrukturen på IT-området

Ordföranden: Då var det dags för trafikutskottets utfrågning. Jag vill hälsa alla välkomna.

Målet för IT- och telepolitiken är att alla ska ha tillgång till en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar infrastruktur. Utfrågningen syftar till att ledamöterna ska kunna fördjupa sig på det området, om hur målet är uppfyllt och hur långt vi har nått.

Utfrågningen delas upp i två block med kaffepaus emellan, klockan 10.15, och så börjar vi igen klockan 10.30. Vi måste vara klara senast 11.55, för vi har votering i kammaren då.

Vi har knappt om tid, och vi har ett stort område att täcka in. Därför är det viktigt att ni som har viktiga saker att framföra håller er till tiderna och håller er inom de tider som vi har till förfogande, för annars faller hela tidsplaneringen. Ledamöterna kommer att få möjlighet att ställa frågor efter varje block.

Det första blocket handlar om utbyggnaden av IT-infrastrukturen, och det andra blocket handlar om infrastrukturens användning. Hearingen är alltså en del i utskottets beredningsprocess. Vi håller på att behandla en proposition om elektronisk kommunikation. Det som sägs i dag kommer att tecknas ned och finnas med i det betänkande om elektronisk kommunikation som utskottet kommer att leverera till kammaren, där andra förhoppningsvis kan läsa om den visdom som förmedlas här i dag.

Därmed lämnar jag ordet till den förste talaren, Nils-Gunnar Billinger, generaldirektör för Post- och telestyrelsen. Varsågod!

Nils-Gunnar Billinger: Tack för det, och tack för inbjudan.

Låt mig börja med ett tidningscitат. Affärsvärlden skrev för ett tag sedan: ”Det är rena snurren kring det nya europeiska digitala mobiltelefonsystemet GSM. Den så viktiga lanseringen på marknaden av ett nytt och dyrbart system liknar mest ett fiasko. GSM är försenat i ett år. Kostnaden för det kan skattas till över 2 miljarder kronor.”

Så skrev Affärsvärlden 1992, den 24 juni. Då introducerades mobiltelefonsystemet GSM. Man var orolig för att det inte skulle bli succé. I dag vet vi att mer än 80 % av svenskarna är abonnenter på GSM. Nu står vi inför en ny generation, den tredje generationens mobiltelefonsystem. Då har vi en liknande debatt.

Jag ska i några korta sentenser beskriva det jag menar är unikt för det här systemet. Det första som är unikt med tredje generationen är kombinationen av mobilitet och snabb överföringshastighet. När man började introducera mobiltelefonisystem var det vissa som trodde att om man hade 12 000 terminaler skulle man täcka hela behovet. Nu har vi som sagt en åttioprocentig täckning. Just mobilitet och snabb överföringshastighet kombineras i tredje generationen.

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Vad handlar det då om för överföringshastighet? Ja, uppskattningsvis 40 gånger snabbare än GSM. Det är snabbare än Internet över kopparledningen, det är snabbare än ISDN. Det är långsammare än ADSL när det är som bäst, men för det bruk som det är avsett får man anse att det är rimligt. Det viktiga är att det är en unik kombination av snabb överföringshastighet och mobilitet.

Det andra som är viktigt att poängtera och unikt för detta system är att det är ett stort infrastrukturprojekt. Det är väldigt stort. Det är större än Öresundsbron. Det är större än Botniabanan. Uppskattningsvis handlar det om investeringar om 25 miljarder. Öresundsbron kostade 20 miljarder, och Botniabanan har ni väl beräknat till omkring 11 miljarder. Det är ett gigantiskt infrastrukturprojekt.

Det tredje som är unikt är att det ska byggas på kort tid. Varför det då? Jo, det återgår på ett EU-direktiv som beslutades 1998. Där sade man att man i alla Europas länder skulle börja introducera detta från den 1 januari 2002. Skälet är naturligtvis att Europapolitikerna ville att medborgarna skulle få tillgång till detta, men också att man ska stärka europeisk teleindustri.

Det fjärde som gör det här systemet unikt jämfört med alla andra infrastrukturprojekt på senare tid i Sverige är att det är privat finansierat. Det finns inte en enda skattekrona i det här. Finansieringen kommer från finansmarknaden, genom lån och genom företagens egna pengar. Det finns i detta inte en enda krona som trafikutskottet och riksdagen har beviljat.

Det femte som gör detta unikt och annorlunda är att det råder decentraliserat beslutsfattande. Med decentraliserat beslutsfattande kan man mena att investeringsbesluten fattas i företag. Ansökningar om bygglov görs i enskilda kommuner. Ett antal olika myndigheter är naturligtvis inblandade – till exempel Strålskyddsinstitutet, Socialstyrelsen, Post- och telestyrelsen och i förlängningen Konsumentverket och andra. Men själva beslutsfattandet är decentraliserat.

Jämförelse: Spektrumkostnad per invånare

	313 miljarder kr =	5400 kr/invånare
(5 licenser)		Storbritannien
	425 mrd kr =	5200 kr/inv.
(6 licenser)		Tyskland
	174 mrd kr =	3000 kr/inv.
(4 licenser)		Frankrike
	23 mrd kr =	1500 kr/inv.
(5 licenser)		Nederländerna
	102 mrd kr =	1800 kr/inv.
(5 licenser)		Italien
	0,47 mrd kr =	100 kr/inv.
(4 licenser)		Norge
	0,0010 mrd kr =	0,11 kr/inv.
(4 tillstånd)		Sverige

För att jämföra utvecklingen i Sverige med den i andra länder vill jag gärna visa den här bilden. Efter ett beslut i riksdagen skedde fördelningen av tillstånd efter en så kallad skönhetstävlan. Ni ser själva hur mycket företagen fick betala per capita totalt sett i andra länder för att få licenser. Det är pengar som gick rakt in i statsbudgeten.

En del hävdar att det var ett slags tävling i Sverige också. Visst var det det. Här var det en tävling som handlade om utbyggnadstakt, täckning och kvalitet. Det är alldeles riktigt att hävda uppfattningen att man gjorde ett större åtagande vad gäller utbyggnad och täckning än vad som var riktigt kommersiellt motiverat, just för att komma i åtnjutande av en licens. Det resulterar i att vi kommer att få en av de bästa täckningsgraderna, och vi blir ett av de första länderna i Europa att introducera detta.

Hur ser det då ut i dag? Ja, det går ganska bra jämfört med andra länder. I alla länder diskuterar man naturligtvis konjunkturen, telekomkrisen och så vidare. I väldigt få länder har man ändrat tillståndsvillkoren. Där har det varit mycket marginellt. På det hela taget går det ganska bra.

Jag tycker att det är ganska rimligt att jämföra ett sådant gigantiskt infrastrukturprojekt med andra stora projekt. Som ni vet har det varit en del problem också med Öresundsbron, Botniabanan, tunnelbyggen och liknande. Är det då någonting som hade kunnat vara annorlunda? Ja, man hade redan från början kunnat ha en lagbestämmelse om att man kunde dela på master fullt ut. Det är det som trafikutskottet just nu diskuterar, och det kommer förhoppningsvis att bli en sådan bestämmelse från och med i sommar.

En annan missbedömning är den oro för strålning som finns. Någon sådan oro fanns inte när TV-nätet byggdes eller när GSM-nätet byggdes. Om man betänker att strålningen från en TV 2-mast är 1 000 gånger starkare än den från en mobilmast får man viss förståelse för att varken politiker eller ämbetsmän kunde förutse detta.

Ytterligare en sak är att samarbetet med mastdelning gick bättre på GSM-tiden än det gör nu.

Vad händer just nu, då? PTS har två tillståndsärenden som behandlas. Jag kan naturligtvis inte kommentera dem mer än genom att säga att de finns. De ska avgöras under maj månad. Det handlar om en begäran om förlängda tillståndsvillkor. Däremot kan jag säga att vi från den 1 januari 2004 ska begära in uppgifter – det har vi lagstöd för – om hur täckningen ser ut.

Vi har en process där vi analyserar hur täckningen ser ut. Därefter uppmanar vi företagen att täcka in vita fläckar som kan finnas, och de får skälig tid på sig att vidta åtgärder. Annars kan man besluta om ett föreläggande, som kan vara förenat med vite. Man ska sedan kontrollera om detta efterlevs. Därefter kan myndigheten gå till domstol och begära att man utdömer ett vite. Den process som föreslås i den proposition som har lagts fram är uppskattningsvis ett halvår längre än den som beskrevs i förra telelagen.

Vad jag också har sagt och vill upprepa här är att det inte är rimligt att man från statens sida tvingar operatörer att bygga i en kommun där de inte har fått byggnadstillstånd. Det är alldeles orimligt. Med början den 1 januari går vi

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

igenom exakt hur det ser ut och behandlar ärendena från fall till fall och bedömer om man på de grunderna behöver ändra tillståndsvillkor.

Därmed var min tid ute. Tack för ordet!

Ordföranden: Tack för det. Då är det Peter Dahlström, länsstyrelsen i Uppsala län, som ska prata om bredbandsutbyggnaden och arbetet med IT-infrastrukturprogrammet. Varsågod!

Peter Dahlström: Jag tänkte snabbt rekapitulera statens satsning på det här området, som väl är bekant för utskottet. Det finns en hel del olika stödformer för bredbandssatsningarna. Innan jag går in på dessa vill jag säga att det är svårt att ge en helhetsbild av vad som byggs på bredbandsområdet totalt i samhället. Det jag tar upp är det som byggs med statligt och kommunalt stöd och hur långt man ute i kommunerna har kommit med detta arbete.

Rent allmänt kan man säga att de ca 5 miljarder som har anslagits i det här paketet ska växlas upp med medel från marknaden. Det motsvarar ungefär dubbelt så mycket pengar. Statens satsning är inriktad på de delar där marknaden inte bygger inom de närmaste fem åren. Det system som man från statens sida har valt för detta är att låta kommunerna vara dem som agerar tillsammans med länen. Jag vill tydligt poängtera att de som ska bygga ut våra bredband enligt det program som nu gäller är de privata, statliga eller kommunala operatörerna. Det är inte kommunerna i sig som ska bygga detta, utan pengarna ska kanaliseras. Om kommunen sedan inte kan finna en vettig partner får kommunen ta pengarna och anlägga näten själva.

Det är viktigt att det i kommunerna görs sådana här program och att länsstyrelserna godkänner programmen. När detta sedan är gjort kan man gå ut och konkurrensutsätta de här bidragsmedlen. Det är en process som måste börja med programarbetena, och det tar sin tid.

Jag leder ett projekt som heter Länssamverkan Bredband, som är ett stödprojekt för länens arbete med bredbandsfrågorna. I det projektet gör vi tillsammans med Kommunförbundet varje kvartal enkäter till våra län för att känna av hur långt man har kommit inom det här området. Vi har precis gjort en enkät i dagarna. Tyvärr är den inte färdigbehandlad, men jag har vissa siffror från den. De siffror jag här kommer att visa är från årsskiftet.

Tabell 1 IT-infrastrukturprogramarbetet uttryckt i antal kommuner per län

Län	Antal kommuner som			
	kan få statligt stöd	har program klart		
		före 1.1.03	före 30.6.03	efter 30.06.03
Skåne	29	16	17	0
Blekinge	5	4	1	0
Halland	6	3	2	1
Kronoberg	8	7	0	1
Kalmar	12	9	3	0
Jönköping	13	9	4	0
Västra Götaland	48	35	9	3
Östergötland	13	13	0	0
Södermanland	8	9	0	0
Örebro	12	12	0	0
Västmanland	11	11	0	0
Värmland	15	16	0	0
Gotland	1	1	0	0
Stockholms län	13	3	12	10
Uppsala	6	3	3	0
Dalarna	15	14	1	0
Gävleborg	10	10	0	0
Jämtland	8	8	0	0
Västernorrland	7	7	0	0
Västerbotten	15	15	0	0
Norrbottn	14	14	0	0
Summa	269	219	52	15

Om vi tittar på hur långt man har kommit med programarbetet runtom i landet kan man se att det är totalt 269 kommuner av 290 som kan få statligt stöd. En del storstadskommuner får inte del av det statliga stödet. Fram till årsskiftet var det ungefär 220 kommuner som var klara med sina program och har kunnat komma i gång med att upphandla eller konkurrensutsätta det bidrag som man har. Man kan lägga till att några har blivit färdiga under våren. Det är närmare 250 av landets kommuner som har behandlat den här frågan politiskt och antagit ett program.

Vi har så att säga avverkat den första fasen med programmen nu. Fram till sommaren är programperioden avklarad.

Låt oss titta lite på det som vi kallar upphandling eller konkurrensutställning. Senare kommer Björn Björk att gå in lite närmare på frågeställningar som rör detta. Det är två typer av nät som vi ska upphandla, dels sådana nät som binder ihop orterna, dels sådana nät som sedan sprider ut sig i områdena, inkluderande accessnätet. Vi ser att man inte har kommit så långt med detta. Det är 71 kommuner som vid årsskiftet var helt klara och hade antagit en operatör för sitt arbete. Om man summerar de första tre kolumnerna på bilden ser man att det är ungefär 190 kommuner som hittills är klara eller är i gång. Det betyder som jag sade att man ligger lite efter i den här fasen. Programarbetet kommer först, och sedan kommer konkurrensutställningen.

Man kan nämna att konkurrensutställningen sker på lite olika sätt. En del arbetar tillsammans i hela län. Det finns ett antal län i Mellansverige – Västmanland, Södermanland, Örebro, Värmland, Dalarna – där kommunerna har gått samman och gör det här arbetet. I andra län arbetar kommunerna antingen för sig själva eller i grupper av kommuner. När jag räknade på detta nu på

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

morgonen kom jag fram till att det är ungefär *fifty-fifty* – hälften av länen arbetar samordnat och hälften arbetar mera i grupper.

Tittar vi på det statliga stödet, som jag inledningsvis gav en snabb bild av, kan man konstatera att förbrukningen av medel kommer i gång i takt med det som sker. Man har ju talat om att det har gått åt så lite pengar, och det har varit ett bekymmer, har man tyckt, men nu kommer förbrukningen av medel i gång. För de två typer av stöd som finns för ortssammanbindande nät har det nu per den 1 april inkommit ansökningar om drygt en halv miljard kronor. I anslagen är ungefär 2 miljarder avsatta till det området. Observera att flera av länsupphandlingarna inte är inräknade i detta. Vi står alltså inför ganska stora ansökningar på det här området inom den närmaste tiden. Det har ökat ganska mycket under den korta tiden från årsskiftet till den 1 april. Jag ska nämna att det är ungefär 85 kommuner i det här sammanhanget, så det är inte så många som är inräknade ännu.

Ser vi på den andra stödformen, som har gått till de lokala områdesnäten, är det ett sjuttiofem kommuner som har sökt. Där är det lite mindre pengar man har sökt. Det finns också mindre pengar till den sidan. Det är avsatt 1 till 2 miljarder kronor till det området.

Sedan tillkommer ytterligare en stödform, nämligen de 400 miljoner kronor som riksdagen har beviljat till kommuner som saknar ett bra stamnät. Det är ett hundratal kommuner i landet. Det har precis kommit ut en ny förordning om detta som vi håller på och arbetar med ute i länen för tillfället. Vi har alltså inte sett någon förbrukning av de pengarna än så länge.

Jag vill ta upp några iakttagelser från konkurrensutskottet. Vem får uppdraget? Man kan säga att det är väldigt få rent privata företag som får uppdrag. Det är i regel statliga bolag, kommunala bolag, statsnätsbolag och bolag som är samägda av kommuner och operatörer. Man kan säga att de statliga svarar för ungefär 40 %, kommunala bolag för knappt 60 %, och det är en försvinnande liten del som rent privata bolag ansvarar för – kanske 4–5 % än så länge. Man kan kanske tycka att detta är märkligt, men marknaden för fysisk infrastruktur ser ut på det här sättet. Det finns inte många privata aktörer som bygger fibersladd och andra infrastrukturer, utan det är de offentligt ägda aktörerna som gör det. Kommer man upp i värdekedjan och ser på tjänsterna är situationen tvärtom. Där är de privata i dominans.

Får vi en mångfald i näten? Ja, vi kan i de upphandlingar som är klara se att vi i de flesta fall får flera aktörer att välja på. Det är inte monopolnät som byggs. Öppenhet i näten är ju en av grundstenarna.

Hur ser kommunernas medfinansiering ut? Det krävs enligt systemet 5 %. Tittar vi på ett axplock av 76 kommuner kan vi i dag konstatera att 36 av dem har gått in med 5 % och att övriga har gått in med betydligt mera pengar i projekten, långt utöver vad staten krävde. 14 kommuner ligger på hela 25 % av stödunderlaget. Kommunerna har alltså fått ta i ordentligt för att förverkliga detta.

Av de nät som jag har pekat på är det i dag 15 som är satta i drift.

Avslutningsvis vill jag framföra några önskemål från den värld som vi arbetar i. Det råder en viss förvirring kring hur näten ska byggas ut. Därför tror vi att det behövs en ganska tydlig nationell vision – det behöver inte vara en plan, men en vision som man är ense om – om hur både fasta och mobila nät bör byggas ut. Det gäller knutpunkter, strukturer, funktionalitet etcetera. Det finns många aktörer på den här arenan, och de bör få samma förutsättningar, och vi behöver ett forum för de här frågorna.

Ytterligare en viktig fråga är tillgången till konkurrensneutrala accessnät, det som PTS har att bevakas när det gäller tillgången till koptarnäten. Det är en viktig fråga för att behålla konkurrensen på detta område.

Till sist vill jag nämna att länen har uppvakttat regeringen om att omfördela mellan anslagen så att ytterligare en miljard kan ställas till kommunernas förfogande för byggande av områdesnät.

Ordföranden: Vi tackar för det. Därmed är det Björn Björk från Svenska Kommunförbundet som ska berätta om kommunernas roll och ansvar. Varsågod!

Björn Björk: Jag arbetar som projektledare för projektet Samverkan om IT-infrastruktur. Bakgrunden till projektet är att detta är en ny roll för kommunerna. Vi behöver stöd för att göra de insatser som Peter talade om. Det handlar om att skriva IT-infrastrukturprogram, konkurrensutsätta stödmedlen och sedan kodifiera det i avtal. Det har man inte gjort förut, så det är en kunskapsuppbyggnadsprocess vi är inne i.

Genom detta får vi god inblick i var kommunerna befinner sig. Jag ska berätta lite grann om vad vi då ser. Vi har också sett ett behov av att ha överläggningar med marknaden. Kommunerna är en ny spelare på marknaden. Hur uppfattar marknaden kommunernas förfrågningsunderlag och den roll som kommunerna spelar? Vi har haft fyra regelrätta rådslag tillsammans med länsstyrelserna och Post- och telestyrelsen. Vi har också haft ganska många informella överläggningar. Vi har en relativt god bild av hur de nya spelarna uppfattas på marknaden i dag.

Det är ibland inte riktigt tydligt att det finns två öppna syften med bredbandsutbyggnaden. De blir hopblandade. Där det finns marknadsförutsättningar är syftet att vi ska stimulera till effektiv konkurrens. Men på många ställen i landet finns det inga marknadsförutsättningar alls. Då handlar det mer om att skapa förutsättningar för marknad.

Kan man då på den här korta tiden se att vi har börjat närma oss målen? Jag vill svara ett försiktigt ja på den frågan. Vi kan se på det som Peter har redovisat: Det finns ett stort engagemang från kommunerna, dels för att planera och skriva program, dels för att konkurrensutsätta medlen för att tillhandahålla IT-infrastruktur i glesbygden. Även om detta ligger framför oss kan vi redan nu se vissa effekter.

Vi börjar på den offentliga sidan att bli ännu bättre när det gäller beställar-kompetensen. Våra förfrågningsunderlag blir bättre och bättre. Framför allt skriver vi bättre och bättre avtal. Det ser våra jurister när vi hjälper till att granska detta. I dag är det självklart att ha med hävningsklausuler i avtalen.

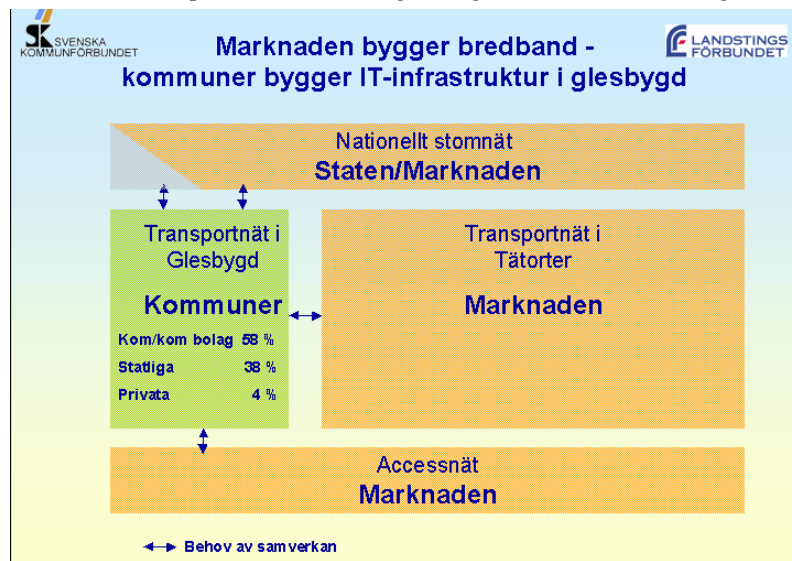
Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Det har inte varit en självklarhet i telekombranschen tidigare. Man har skadeständsvillkor och hävningsavtal.

En intressant iakttagelse är att samarbetet mellan operatörer och globala stadsnät ökar kraftigt. För tre år sedan var det nästan en självklarhet att operatörerna ville ha sina egna fiberkablar och kanske till och med ville gräva ned dem själva. I dag frågar man alltid var man kan hyra svartfiber på en ort. Det har alltså vänt och blivit tvärtom. Detta tycks bygga på affärsmässiga överenskommelser. Det är inte ett resultat av regleringar eller liknande. Förutsättningarna för att hitta bra affärsmodeller har blivit bättre. Lasse kommer kanske in på detta senare.

Nyligen såg vi en branschöverenskommelse mellan de sex största ADSL-leverantörerna om att enas om en standard för att underlätta byten av operatör. Det tackar vi för. Sådant hade inte varit möjligt för ett par år sedan. Telia Skanova gick nyligen ut och meddelade att man uppgraderar telestationer så att 100 000 nya hushåll och företag får tillgång till ADSL. Det här är små tecken, men det är ändå något som tyder på att marknaden inte är vad den har varit. Den håller på att förändras.

Beror då detta på bredbandsatsningen? Jag tror att det till viss del gör det.

Vad är det då kommunerna håller på med? Vem bygger bredband? Jo, det gör marknaden, anser vi. Det är väl också statens huvudpolitik.

Vad är det kommunerna gör då? Jo, de bygger IT-infrastruktur i glesbygd, som är en förutsättning för bredbandsmarknaden. Kan vi uppnå detta tror vi att vi ser en väldigt tydlig vinn-vinn-situation för alla. Det är något allmännyttigt om kommunerna kan göra det här. Peter nämnde några siffror. Det är väl knappt 15 % av stödmedlen som är utbetalda? Av dessa 15 % har nästan 60 % gått till kommunala bolag. Det var väl förväntat. Marknaden har ju sagt att i de områdena vill inte vi bygga, eller kan inte vi bygga, av marknadsmässiga skäl. Men om de här näten nu kommer att förbli öppna är det ju en resurs som

kommer marknaden till godo. Vi kommer naturligtvis att följa den här utvecklingen framöver, men just nu ser det ut som om det går som förväntat.

Om jag skulle avsluta med några iakttagelser blir det väldigt likt det som Peter var inne på. Man behöver göra två saker. Man bör fortsätta utvecklingen av det som kallas LLU, alltså *Local Loop Unbundling*, det vill säga öppningen av kopparnätet. Konkurrensen i kopparnätet behöver stärkas, och det behöver göras mer arbete på den sidan samtidigt som man också etablerar lokala, öppna nätverk. Det är just trycket från dem som skapar nya förutsättningar för konkurrens. Det är alltså kombinationen av de här två åtgärderna som gör att marknaden förändras och öppnas.

Samtidigt behövs det, och det var Peter också inne på, ett forum för dialog kring detta. Man bör klargöra rollerna. Vad är det de olika parterna gör? Vad är det som det allmänna gör och vad gör det privata, marknaden? Framför allt handlar det om att identifiera hinder för utvecklingen. Det är en viktig bit i de rådslag som vi har haft, att vi har fått upp de frågeställningarna. Vad är det som gör att det tar stopp? Den sortens frågeställningar är viktiga. Behöver man göra regulatoriska ingrepp där eller kan man vidta andra åtgärder och stimulera så att man i alla fall löser upp de här stoppen och går vidare? Där får vi en ny förutsättning med den nya lagen och den nya regleringsmyndigheten. Den kommer ju att ha helt andra förutsättningar att utveckla marknaden framöver. Jag vill avslutningsvis säga att vi ser optimistiskt på den här utvecklingen och tror att det kommer att kunna fortsätta så.

Ordföranden: Tack för det! Därmed över till Lars Hedberg, verkställande direktör för Svenska stadsnätsföreningen, som ska prata om nätvägarnas utmaningar. Varsågod!

Lars Hedberg: Tack, herr ordförande! En liten korrigerig: Jag är ordförande i Svenska stadsnätsföreningen. Vi har ingen verkställande direktör. Men jag representerar i alla fall föreningen. Jag tänkte ägna en minut åt att förklara lite vilka vi är. Vi har funnits i sju år, och vi är alltså en obunden förening för stadsnätsägare som ska hjälpa till med rådgivning, utbildning, lobbying, remissinstanser och så vidare. Vi är också en branschorganisation.

Vi har alltså varit verksamma i sju år. Vi har ungefär 300 medlemsföretag. Hälften är kommunala bolag, företrädesvis energibolag men det finns också andra kommunala bolag som äger eller driver någon form av stadsnät. Resten är operatörer och leverantörer av olika tjänster. För oss är det väldigt viktigt att föra en dialog så att det inte blir en vi-och-de-situation om vi nu skall kunna utveckla det här i landet. Som ni ser på kartan som jag nu visar upp är vi spridda över hela Sverige. Det här är bara ett litet exempel. Vi finns på många fler ställen. Vi har en väl spridd representation. Vi finns i glesbygd och också i storstäder.

Från början uppkom stadsnäten genom att kommunerna ville lösa sina egna kommunikationsproblem. Tidigare satt man i knät på en dominerande spelare som kanske inte var riktigt lyhörd. Det fanns ingen egentlig konkurrens. Genom att bygga det här nätet mellan skolan, daghemmet och kommunalhuset skapade man konkurrens gentemot dåvarande Telia. Det har visat sig

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

att det blev en succé. Mer än 50 % av de här stadsnäten är också öppna, obundna. Det innebär att också andra kan utnyttja näten. Man har alltså en överkapacitet, i vissa fall en väldigt kraftig överkapacitet, så att det här ska kunna räcka länge.

Det har inneburit att andra aktörer har tyckt att det här har varit väldigt positivt. De slipper betala dyra pengar. Det som är dyrt är att gräva. Det är inte själva kablarna. Det är grävandet, att få ned det här. Ungefär 15 % av en tjänst är kopplad till infrastrukturen. Resten, vinsten, är det som ligger ovanpå. Så man kan förstå om de olika aktörerna i dag inte väljer att gräva ned mer fibrer eller sätta upp radiosystem eller vad det är.

Vi ser också att det är viktigt att knyta ihop våra stadsnät. Det kanske inte är så intressant för en större operatör eller tjänsteleverantör att leverera en tjänst till Skövde. Även om Skövde är en trevlig stad blir marknaden ganska liten. Men om man tittar till vänster eller höger så kan man koppla ihop sig till grannen och så vidare och på det viset uppnå ett större nät. Vårt mål är faktiskt att alla nät ska kopplas samman via lokala eller regionala knutpunkter. En knutpunkt för oss är ett fysiskt utrymme där man kan växla trafik med Banverket, som gör ett jättebra jobb, Svenska Kraftnät, Telia och så vidare.

Det arbetet pågår för fullt med bidrag och hjälp från Post- och telestyrelsen just för att få det här att fungera på ett väldigt robust sätt. Man ska också veta att i de här näten går det redan i dag att distribuera television. Banksystemen är uppkopplade, liksom polisen och försvaret. Det är alltså ingen hobbyinfrastruktur längre, utan nu är det viktigt att man också bygger något som kan tjäna alla, så att säga.

Konkurrensen är en viktig bit, och det är den som har drivit det här från början. Jag tar ett litet exempel. I Stockholm har vi ett bolag som Stockholms stad äger som heter Stokab. Där har priset gått ned med mer än 50 % på allt, alltså tjänster och så vidare, på ganska kort tid, 18–20 månader någonting. Vi kan titta på ett annat exempel. Mellan Visby och Fårösund, det motsvarar sträckan Stockholm–Norrtälje, är det fyra gånger dyrare att hyra fiberförbindelser. Det finns bara en som har fibrer där ännu så länge. Och det är inget ont sagt om den dominerande spelaren där, utan så fungerar marknaden bara. Det var likadant när man släppte flyget fritt till Köpenhamn. Priset sjönk till hälften dagen efter.

Så har man alltså gjort i Stockholm. Det är ett exempel. I och med att man byggde ut det här nätet i Stockholm, det finns en miljon fiberkilometer, är det den fibertätaste staden i hela världen. Det finns 400 operatörer i London. Det finns 65 i det här nätet. Det här nätet har ersatt alla 400 operatörer i London. Vad jag vill ha sagt med det är att priset på tjänsterna är en fjärdedel, en tredjedel. Jag var nere i ITU (Internationella Teleunionen) förra veckan, och de förstod inte hur vi kunde få det här att fungera. Det har att göra med att man bygger enligt Ikea-modellen. Det är som bokhyllan Billy: många bokhyllor – liten avans på varje. Kommunen har gått in och garanterat de lån, de två miljarder, som investerades i det här. Det här kan inte omsättas i Dorotea, där jag för övrigt har mina rötter. Men det är i alla fall viktigt att kommunen eller

staten på något sätt går in och garanterar den här infrastrukturen. Annars kommer vi aldrig att få det här.

Det som kommer att finnas i de här näten är TV, video och så vidare. Det vet vi redan i dag, för vi för en dialog med Sveriges Television, som i framtiden kommer att vilja distribuera sin TV, digital-TV, för att få interaktivitet. När man tittar på Melodifestivalen ska man ringa ett telefonnummer, och det kostar 7,50 kronor. De pengarna vill man kunna få in direkt i sin egen kassa i stället för att de hamnar någon annanstans. Allt det här tillsammans gör att om vi ska titta på TV, IP-TV som det kallas när man kör det via ett annat protokoll på Internet, och vi är 3–4 i familjen, då räcker inte ADSL. Det räcker inte ens till för att titta på en TV-kanal. År 2005 börjar man stänga ned det analoga nätet, och då måste det här fungera. Till att börja med måste det fungera på Gotland och sedan på andra ställen.

Vad vi tittar på är framtiden. Framtiden är hushållen, för hushållen ger volymerna. Där kommer vi till det problem som föregående talare har tagit upp, accessnätet. I dag, på kort sikt, är det en enda dominerande spelare som äger accessnätet. Även om man inte kan köra TV på det nätet behöver kommunerna kunna komma åt det, för där ligger också telefonin. 4,2 miljoner människor, bland annat alla här inne, betalar 7 miljarder kronor för rätten att ringa, eller abonnemangsavgiften som det står på telefonräkningen. Resten, 7 miljarder kronor till, betalar vi när mamma svarar hemma, trafikavgiften. Det är 14 miljarder kronor. Ovanpå det kommer 7 miljarder kronor för rätten att ha en TV-apparat hemma. Ni behöver inte titta, men ni får betala 7 miljarder kronor för det. Totalt är det 21 miljarder kronor. Pengarna finns alltså. Det gäller bara att se till att marknaden på lika villkor kan leverera de här tjänsterna. Jag har förmånen att bo i Hammarby sjöstad. Jag har allt det där redan. Jag har IP-TV. Jag har telefoni från andra än Telia just för att jag har valt en annan operatör eftersom det blir billigare för mig.

Det måste finnas någon i förarsätet så att det blir ordning och reda. Jag tror att den bild jag visar upp nu talar för sig själv: Amsterdam och Birger Jarlsgatan i Stockholm. Tack för ordet

Ordföranden: Vi tackar för detta. Då är det möjligt för utskottets ledamöter att ställa frågor. Per Westerberg, varsågod!

Per Westerberg (m): Utbyggnaden är imponerande i sig. Den fråga som alltid ställs gäller egentligen det som du berör på slutet, accessnäten till hushållen och monopol-situationen där. Det finns en viss risk att även stadsnäten blir om inte monopolister så i varje fall väldigt dominerande aktörer. Det gäller då 10–15 år framåt i tiden, när man kanske är en ny dominant som inte alltid är så effektiv och håller så låga priser. Hur bedömer du konkurrenssituationen? Vad skulle ni kunna göra för att uppnå konkurrens och därmed kostnadspress? Eller har ni något annat system? Vad som rör sig i mitt bakhuvud förstår du säkert i och med att jag sysslar med el- och telesidan och lite annat där man pratar om *benchmarking*-konkurrens, som man kör med i det brittiska systemet. Har ni tittat på något sådant?

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Lars Hedberg: Jag förstår din oro. Jag håller också med dig. I vissa fall kan det uppstå ett slags monopolsituation. Det beror ju lite på hur de olika aktörerna agerar. Det är en ung marknad, och jag tror att man någonstans måste försöka reglera det här genom att man inte får bidrag och sådant om man inte uppfyller vissa kriterier. Där måste det finnas någon form av organ, det kan vara PTS eller någon annan, som reglerar det här. Det verkar ändå väldigt konstigt att behöva dra in tre fyra olika kablar till alla hushåll. Det finns som sagt var 4,2 miljoner hushåll. Därför borde man någonstans hitta en form, jag har ingen lösning på detta, där man garanterar att alla kan operera på lika villkor.

Björn Björk: Jag kan haka på och säga att detta är en fråga som vi tittar på hela tiden. Våra jurister har tittat på det här. I dag är det kommunallagens bestämmelser som reglerar vad de kommunala bolagen kan göra. Statens satsning syftar till transportnätet, inte accessnätet. I det ligger att staten säger till kommunerna: Bygg det här transportnätet, men hitta sedan en samverkanslösning med accessnätsägaren. Det är där vi har problemet i dag. Hur hittar vi de här lösningarna, samarbetslösningarna? Hittar vi inga finns det ju en risk att någon kreativ person löser det här själv. Det är ett område som vi måste titta på. Meningen är att vi ska hitta samverkanslösningar, och det tar tid. Vi brottats med det just nu

Peter Dahlström: Jag vill bara erinra om att i de statliga bestämmelserna för det här stödet sägs det väldigt tydligt att man ska undvika monopolisering. Det är någonting som vi försöker granska från länets sida när vi får in ansökningar. Däremot har det naturligtvis varit en svår tolkningsfråga. Vad är det här egentligen? Det är precis det som Lars är inne på och som Per Westerberg också var inne på. Hela tiden finns det en ambition att se till att näten är öppna.

Sven Bergström (c): Herr ordförande! För en tid sedan kunde vi läsa i tidningen Ny teknik att den svenska statsförvaltningen bränner tio miljarder kronor på IT-investeringar till mycket låg nytta och till stora kostnader. När man lyssnar på era föredragningar får man intrycket att det satsas pengar. Men det var någon, jag tror att det var Lars Hedberg, som sade att någon måste sitta i förarsätet. Peter Dahlström sade att en nationell vision efterlyses. Det är väl ungefär det som vi från Centerpartiet har sagt i flera år. Ni bekräftar bilden att det görs en massa saker men att den här personen i förarsätet, verkar saknas.

Jag vet inte om någon kan lämna en uppgift om hur många procent som har tillgång till bredband. Björn Rosengren lovade högtidligt vid flera tillfällen att 98 % av svenska folket år 2002, tror jag att det var, skulle ha tillgång till bredband. Det byggs transportnät, men accessnätet och tillgången för de enskilda dröjer i fjärran. Suboptimering är nog ett understatement när man försöker få en bild av hur det ser ut. Vem skulle ni vilja ha i det här förarsätet och hur skulle visionen se ut om ni finge tala om det?

Lars Hedberg: Jag tror på någon form av IT-kommission med förstärkt mandat där branschen, och även det allmänna, sitter med. Jag tycker att IT-kommissionen har gjort ett kanonjobb även om den inte har haft tillräckliga muskler. En sådan form tror jag på.

Peter Dahlström: När det gäller siffror är det kanske 400 000 eller 500 000 som har fått en bättre förbindelse än modem fram tills i dag har kunnat erbjuda om vi tar den siffran först. När det sedan gäller målsättningen för utbyggnaden brukar vi numera prata om att det är viktigt att vi har som målsättning att inom de närmaste åren se till att vårt ortssystem ned till de minsta orterna i vårt land får en utbyggnad.

Situationen för de människor som bor inne i skogen och på fjället och liknande platser tror jag att man måste lösa på annat sätt. Då kanske vi pratar om 85–90 % av våra invånare som inom rimlig tid skulle kunna få det här.

Så till den sista frågan. Jag kan ju se framför mig ett nationellt forum för de här frågorna, en mötesplats för det offentliga och operatörerna. Huruvida staten vill ta en stark roll eller inte i detta kan man alltid diskutera, om det ska vara en statlig insats eller en överenskommelse mellan det allmänna och de privata operatörerna på marknaden. Jag kanske lutar åt det senare som ett försök.

Björn Björk: När det gäller siffrorna har ju Post- och telestyrelsen ett regeringsuppdrag att årligen publicera en rapport över hur bredbandsutvecklingen totalt sett går på marknaden. Om jag minns rätt säger den senaste rapporten att bredbandsuppkopplingen har fyrdubblats det senaste året. Det är alltså en försiktig, men ändå, ketchupeffekt på gång.

När det gäller frågan om vem vi skulle vilja se i förarsätet har vi hela tiden sagt i remissvaren, också i samband med Bredbandsutredningen, att det behövs mycket dialog och samtal kring de här frågorna, kanske mer det än regleringar. Vi vet inte riktigt vad vi ska reglera, men vi behöver samtala för att identifiera de områden som vi kanske behöver reglera. En delegation eller någon form av forum, som Peter var inne på, där parterna kan mötas och identifiera frågorna och få upp dem på bordet är nog det viktigaste. Sedan kommer vi kanske att kunna se konturerna av ett regleringssystem med den nya lagen och med elmyndigheten. Men först måste vi få fram frågorna. Därför kan en delegationen där alla parter är med vara mycket viktig.

Nils-Gunnar Billinger: Man måste ha som bakgrund att i all verksamhet finns det alltid tendenser till monopol. Det ligger i själva sakens natur att företag vill växa och lägga andra under sig. Det finns som en grundförutsättning. Det andra man kan säga är att bredbandsutbyggnaden i dag lite grann liknar hur telefonin växte fram i början av 1900-talet. Det är en ganska fragmentiserad bild. Det är ganska svårt i dag att se de riktigt konkreta utvecklingslinjerna.

Vi lämnade en rapport förra året till regeringen om monopol-tendenser i bredbandsnätet. Det är klart att det finns sådana. Då måste man naturligtvis fråga sig, som Sven Bergström gör, vem som ska sitta i förarsätet. Men man ska också fråga sig vad det är för sorts *vehicle* som ska köras. Vad är det för verktyg man ska ha? Vad ska den som sitter i förarsätet göra? Då får man nog

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

falla tillbaka på ganska traditionell regleringsverksamhet. Det handlar i alla nätverksindustrier väldigt mycket om att skapa tillträde till nätet för andra aktörer. Om det inte går på frivillig väg finns det olika metoder att åstadkomma detta så att man kan få till stånd konkurrens både inom samma teknikslag och mellan olika teknikslag.

I Danmark har man en ganska framgångsrik slogan, där man säger, på engelska: *Several pipes to the home*, alltså olika anslutningsformer. Då kan det alltså vara konkurrens mellan olika anslutningsformer, kabel-TV, fiber till hemmet, ADSL, radioaccess eller något annat. Däremellan kan man ha en konkurrens. Sedan kan man också ha konkurrens inom varje anslutningsform. Det område som är mest konceptuellt utvecklat är naturligtvis konkurrens när det gäller ADSL. Där finns det på ert bord ett förslag till lagstiftning om hur man ska kunna granska ADSL-marknaden mer specifikt och, om det inte finns konkurrens, också besluta om åtgärder.

Vi står på något sätt vid ett paradigmskifte just när det gäller bredbandsutbyggnad. Vi ser inte riktigt konturerna av vart det tar vägen, men på vissa områden kommer det, om riksdagen antar regeringens förslag, att finnas instrument för att göra någonting.

Monica Green (s): Jag är också inne lite grann på det här med forum för dialog och vem som i så fall ska ta initiativ till det. Men det kan vara precis lika viktigt, eftersom ni redan nästan har svarat på det, att diskutera vad det är vi ska köra för bil. Vem som ska köra den kan man förstås också diskutera. Vad vi pratar om just nu i riksdagen är ju den här lagen och om den är tillräckligt bra. Vi behandlar den för närvarande. Finns det någonting som ni vill skicka med oss i den behandlingen?

Det är ju positivt att det rullar på även om det inte går så snabbt som vi hade tänkt oss från början. Det är jättebra om det blir en ketchupeffekt. Men när det gäller en fortsatt öppning av kopparnät, tycker ni att det här förslaget som vi just nu behandlar är tillräckligt starkt för att det ska finnas en öppning för det?

Nästa fråga kanske i och för sig berör det som vi ska prata om efter kaffet. Det handlar om det här med TV och sådant. Jag tycker att det vore synd om vi hamnade i att det bara är TV som vi ska använda bredband till. Vi måste ju verkligen använda det här till helt andra tjänster också. Det ska vara en tvåvägskommunikation, och det handlar om röntgenplåtar, ritningar och så vidare. Det vore synd om vi sade att bredbandssatsningen bara ska vara för att få fler TV-program för alla.

Björn Björk: Vi har sagt i remissvaren om e-komlagen att vi är försiktigt, nyfiket positiva till förslaget till lag. Vi kan inte bedöma effekterna förrän vi ser den myndighetsorganisation som kommer och sedan hur lagen tillämpas. Det är det som är svårigheten. Vi tror att lagen ger möjligheter. Det kommer att avgöras längre fram. Men det viktiga är att den här regleringsmyndigheten, eller det system av regleringsmyndigheter som ska övervaka det här, får tillräckliga resurser för att tillämpa lagen på ett kraftfullt sätt. Vi tror att lagen ger möjligheter till det.

Lars Hedberg: När det gäller lagen stöder vi Kommunförbundets svar på det hela taget, så jag behöver inte kommentera det. Det där med TV är ett exempel. Du ska inte tolka det som att alla ska ha 17 TV-kanaler. Det är mer ett exempel på något som kommer att kräva väldigt mycket kapacitet. Det innebär att näten måste byggas så att man kan hantera det. Sedan finns det givetvis hur många andra tjänster som helst som ska komma in här.

Vi ska komma ihåg en sak om kapacitetskonsumtionen. Det finns någonting som heter Moors lag. Jag vet inte om alla känner till den, men det är någonting som följer upp hur utvecklingen går, och det här fördubblas var artonde månad. Behöver vi en megabit i dag, det är 15 telefonsamtal för den som inte vet det, så behöver vi alltså dubbelt så mycket om 18 månader. Det är det vi pratar om.

Peter Dahlström: Jag kan bara instämma i det som Björn Björk sade om synen på lagen. Om man ska ta två konkreta områden som vi tycker är väldigt viktiga så är det det här med samtrafikfrågor och öppenhet, som har varit uppe här. Det är också en tillämpningsfråga som hamnar på myndigheten att se till att man efterlever det. Om man ser det ur ett medborgarperspektiv tycker jag att det skulle vara olyckligt om vi får en sådan utveckling som vi hade för några år sedan, nämligen att man blev inlåst hos olika operatörer. Den vill jag definitivt inte se framför mig. Vi ska ha valfrihet både i tjänster och i det som tjänsterna kan leda till, den information och de tillämpningar som vi vill nå. Att vi sedan också ska ha konkurrens i utbudet är en annan sida.

Karin Thorborg (v): Jag har delvis fått svar på den fråga jag tänkte ställa, men jag begärde ordet för att jag tyckte att Björn Björk målade upp en alldeles för optimistisk bild av vad som händer med utbyggnaden. Du talar om att den går väldigt bra, samarbetet fungerar och operatörerna utvecklas och samarbetar. Men jag skulle tro att väldigt många människor i Sverige inte skulle hålla med om det. De skulle måla upp en helt annan bild. De tycker att det går alldeles för långsamt. Det finns en väldigt stor otålighet i glesbygden när det gäller just att få tillgång till den här satsningen som skulle vara rikstäckande.

Jag undrar om du eller någon annan har något svar på frågan om vad som krävs för att det skulle kunna gå fortare att stimulera just marknaden att bygga ut i glesbygden. Nu riskerar man att det bara blir kommunerna som bygger ut, och kommunerna betalar mer än de 5 % som är beordrade. Marknaden är tydligen inte tillräckligt intresserad av att bygga ut i glesbygden. Hur ska man kunna förmå den att bli mer aktiv? Vad är det som behövs? Jag tänkte just fråga om vad den här nya lagen skulle kunna innebära, men har ni några andra förslag på hur man skulle kunna snabba på utbyggnaden just i glesbygden?

Björn Björk: Jo, jag är medvetet optimistisk för vi ser skillnaden jämfört med för några år sedan. Men vi har samtidigt hela tiden påpekat att det är en fruktansvärt svår problematik som kommunerna står inför, att göra en insats på ett område där man tidigare har sagt att det inte är lönsamt att göra någonting alls. Det är en väldigt svår uppgift. Sett i det perspektivet går det fortare än

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

man hade kunnat förvänta sig. Det som har varit ett problem för oss är att någonstans i början av den här processen satt målet om bredband till alla inom två år som ett spöke, och det brottas vi fortfarande med. Tar vi bort det går det väldigt fort. Men har vi kvar detta med bredband till alla inom två år går det väldigt långsamt. Så det beror lite grann på hur högt man ställer förväntningarna.

Om vi ser på att vi, samtidigt som vi ska åstadkomma bredband, håller på att bygga upp ett nytt system för att kommunicera de här frågorna tycker jag att det är det som går fort, alltså att bygga det här systemet. Det är där det går fort. Sedan kan jag förstå att det finns marknadsmässiga behov av att sälja. Det är i fråga om den biten som förväntningarna kanske fortfarande inte är uppfyllda.

Det som behöver göras är att den här processen får stöd att hitta sina former och att man får stöd i att hitta de här samarbetsformerna, samverkansformerna, som löser problemet med att få ut bredbandsprodukterna på marknaden. Det är kring samverkansproblematiken som det i dag ”stålar” om man får använda ett fornnordiskt begrepp.

Lars Hedberg: Jag förstår att man är otålig i glesbygden, men någonstans är det så att det återigen handlar om infrastrukturen. Man måste få ut infrastrukturen. Det finns ingen som ens skulle fundera på att bygga en bilfabrik om det inte ens finns vägar utanför husknuten. Där måste man försöka få kommunerna att, i samband med att de försöker lösa sina interna problem, också sänker tröskeln så att det går att komma fram.

Sedan har vi också fått de nya regionala radiolicenserna. Jag tror nämligen att man aldrig kommer att kunna dra någon fibersladd till, om man säger, den sista gubben på fjället eller ute i skogen. Det kommer att lösas med andra tekniker. Stockholms skärgård är någonting som jag känner till väldigt väl. Vi kommer aldrig att kunna bygga till varje båthus i skärgården. Där tror vi att det optimala är radio, så det tittar vi på. Hav förtröstan, skulle jag vilja säga!

Peter Dahlström: I det korta perspektivet har vi, som jag sade förut, uppvaktat regeringen om att omfördela så att kommunerna får ytterligare 1 miljard för att kunna följa upp de konkurrensutsättningar som man gör just nu. Jag tror att det är viktigt att dessa pengar kan komma under 2004/05, när man ser resultatet av den första vågen av upphandlingar. Sedan tror jag att detta i grunden också har att göra med framtidstron inom hela sektorn. Om det finns en framtidstro får man bland operatörerna mycket lättare att diskutera gungor- och-karusell-lösningar: När man ändå bygger ut i större orter som har marknadsunderlag kan man ta med vissa delar runtomkring.

Johnny Gylling (kd): Den här liknelsen med förarsätet är verkligen intressant. Enligt min mening behövs det mycket starkare politiskt ledarskap i de här frågorna, ungefär som man har i England med en *e-Envoy*, som det kallas, som sätter press på myndigheter och statliga aktörer.

Min fråga handlar just om statliga aktörer. Någon nämnde Banverket och Svenska Kraftnät tidigare. Det har funnits en kritik mot de här aktörerna, nämligen att de inte har som sin primära uppgift att underlätta bredbandsut-

byggnad, varken Banverket, Vägverket, Kraftnät eller några andra. När någon vill ha hjälp, hyra fiber eller gräva ned detta längs vägarna och så vidare upplever man därför inte att man får någon prioritering. Jag vill fråga om detta fortfarande är ett problem i dag.

Björn Björk: Tveklöst är det så. Det har vi upplevt hela tiden. Vi frågade för flera år sedan varför Vägverket inte var med i Bredbandsutredningen. Den infrastruktur som vägbankarna representerar var ju med. Nu pågår dock en utredning; jag vet inte om ni har fått information om det. Peter Roslund som ledde Bredbandsutredningen är nu inne på sitt fjärde utredningsuppdrag. Hans uppdrag är att se över tillgången till de statliga infrastrukturena, inklusive Vägverket. Jag vet att han har sagt att han ska komma med någon underhandsrapport före sommaren.

Jarl Lander (s): Jag kommer tillbaka till detta med samverkan mellan olika typer av sätt att distribuera ettor och nollor i rymden. Nils-Gunnar sade att detta med UMTS var den största utbyggnad infrastrukturen sett som vi någonsin har gjort. Sedan pratade kommunerna och landstingen om att det i princip är samma utbyggnad där, fast där har man grävt ned infrastrukturen helt och hållet. Sedan ska det komma – vi snuddade vid frågan förut – mark-sänd digital-TV.

För mig är detta ändå tekniker som ska skicka ettor och nollor. Hur mycket samverkan är möjlig i de här olika systemen? 3 G ska täcka befolkningen där den finns, på samma sätt som bredbandet, men den marksända digital-TV:n ska täcka hela landet. Enligt uppgift ska det gå att sända ettor och nollor även i det marksända nätet som når ut till honom på fjället och så vidare. Finns det samverkan i nästa steg här också? Ni är ju i gång nu, men har de som har hand om TV-utbyggnaden någon diskussion med er som också bygger ut tekniker? Den frågan är väl lite kopplad till detta med vem som kör bilen, eller vad det nu är för ett fordon vi är ute och åker med. Hur mycket samverkan är det med dem som bygger marksänt TV-nät?

Lars Hedberg: Man måste först och främst göra klart för sig vad skillnaden är mellan 3 G och bredbandsnätet. 3 G är ett annat system som bland annat är till för att man ska kunna få med sig saker mobilt, men du kan aldrig överföra den kapaciteten trådlöst som 3 G gör och kommer att göra i framtiden. Det är också fråga om en naturresurs. Du nämner rymden, och luften är ju en naturresurs där man inte kan klämma ut hur mycket som helst. Det kan man däremot göra i en fiberkabel, för där håller det sig på plats inne i kabeln. Det är alltså ett problem.

Givetvis kan man använda 3 G i glesbygd som ersättning för eller komplement till koppar, som man kanske inte ens kan använda då det är för långt till telestationen och så vidare.

Samverkan finns såtillvida att 3 G-operatörerna och andra mobiloperatörer är kunder i näten redan i dag. Man ska komma ihåg att 3 G-systemen inte går speciellt många meter i luften. Här inne i stan är det väl ungefär 300 meter; resten är fortfarande fiberkablar, radiolänk eller någonting sådant.

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Nils-Gunnar Billinger: Det finns en stor potential för samverkan. Om man delar upp all tele- och TV-kommunikation i olika nivåer kan man säga att den översta nivån är anslutningen till kunden och den andra när man forslar signalerna över hela landet. Egentligen är ju detta olika verksamheter, olika affärer. Om man tänker sig ett 3 G-samtal från Torsby till Lomma går det alltså från masten någon kilometer, och sedan kan det gå via radiolänk, via Svenska Kraftnäts nät, via Tele 2:s nät, via Telias nät eller via Banverkets nät. Där finns en hygglig marknad – hygglig, säger jag – när det gäller att köpa kapacitet över hela landet.

Vad man ska sträva efter för att få till stånd en optimering när det gäller utnyttjande av alla systemen är att bryta vertikal integration. Då kommer man öskt in på Teracom. I Sveriges Television och Teracom finns det ju en ganska stark vertikal integration. Det är klart att det system som Teracom utgör kan användas till andra saker också, men då behöver lagstiftningen ses över. Men potentialen att utnyttja olika överföringsmedel för olika typer av signaler finns där. Det är precis som Jarl Lander säger: Det handlar bara om ettor och nollor, och de kan blandas nästan hur som helst.

Björn Björk: Jag instämmer i att det finns stora möjligheter till samverkan. Nils-Gunnar Billinger var inne på att bryta den vertikala integrationen, och då hamnar vi i ett läge – och det är det som kommunerna är inblandade i – där man kan etablera infrastruktur på kabelnivå, så att säga. Då har vi sagt att samverkan på den här nivån paradoxalt nog kan öka möjligheterna till konkurrens på tjänstenivån. För två år sedan trodde vi att man kanske borde reglera samverkansskyldigheten här. Nu ser vi att det dyker upp affärsmässiga lösningar på kommersiella villkor, alltså företag som åtar sig att operera näten i ett öppet nät. Det är det intressanta, och utvecklingen av dessa affärsmodeller har gått väldigt fort.

Jag tror alltså på en kombination av att kanske behöva tillgripa vissa regulativa ingrepp och att ändå stimulera de här samverkansmodellerna som byggs på affärsmässig grund. Detta har kommit fram överraskande snabbt, och det borde det kunna göra på andra områden i IT-branschen också.

Peter Dahlström: I samband med att kommunerna gjorde sina infrastrukturprogram förde vi ut information om att man i de programmen ska kartlägga allt slags infrastruktur som är till gagn för bredbandsutbyggnaden. Där finns alltså en grund lagd för att titta på detta lite djupare. Som Nils-Gunnar var inne på är det ju samma strukturer i mångt och mycket, och det finns också mycket inom radio- och bredbandsvärlden som sammanfaller – master, höga torn och så vidare. Det är alltså en ganska given bit. Sedan är detta naturligtvis en helhet för kunden. Om vi tar ut det via vår bärbara pryl eller via en fast apparat hemma tror jag inte spelar någon roll i framtiden. Det är gränssnittet till samma nät.

Monica Green (s): Som jag uppfattade det sade ni att den här samverkan skulle man med hjälp av den nya lagen kunna klara själv, och om det inte fungerar kan PTS vara den övervakande myndigheten. Men det andra, som ni också efterlyser och som jag inte vet om vi har fått svar på än, är vem som

skulle ta initiativ till ett nationellt forum, ett forum för dialog eller samverkan för att få den här nationella visionen. Vem tycker ni ska ta initiativet? Ska vi från riksdagen göra det, eller är det PTS eller någon annan?

Hans Stenberg (s): Det har talats en hel del om utbyggnaden i glesbygd. Jag tror att det var Lars Hedberg som ett par gånger har sagt att den sista gubben på fjället inte kommer att få detta via traditionellt bredband. Men det är ju väldigt många som inte känner sig som boende som den sista gubben på fjället utan anser sig bo väldigt centralt, kanske också väldigt nära där det ligger bredband nedgrävt, men som inte får accessen till huset utbyggd. Nu har vi ju ett system som vi vill ha med ganska hård konkurrens, eller öppenhet så att vi ska få konkurrens, på nätet. Ser ni någon risk att detta med öppna nät och att man måste öppna för andra operatörer leder till sämre incitament att bygga ut accessnätet?

Sedan vill jag hänga på en fråga till. Det talades för ett par år sedan väldigt intensivt om att kunna använda elnätet för distribution den sista biten in i huset eller lägenheten. Den debatten har avstannat rätt mycket. Hur går den utvecklingen, och hur utvecklas de möjligheterna?

Karin Thorborg (v): Jag vill bara ha en sakupplysning från PTS. De tre operatörer som nu håller på att bygga ut 3 G har ju samtliga begärt längre tid. Jag antar att de måste ha uppgett något skäl för sitt behov av att få detta uppskov. Jag undrar om PTS har gjort någon sammanställning eller analys av orsakerna till att de har begärt det här uppskovet.

Per Westerberg (m): Ni pratade tidigare om att man behövde någon form av visionärt organ. Det talades om förstärkt IT-kommission. Där vet vi sedan gammalt att det väldigt mycket beror på vilken kompetens och även makt man sätter in i en sådan kommission om det ska bli någonting. Har ni tittat någonting på det finska systemet? Vi hade besök av dess framtidsutskott häromdagen, som sysslar med det visionära samrådet med näringar som ägnar sig åt mycket påtagliga framtidsfrågor. Har ni någon erfarenhet av någonting ditåt? Ibland kan ju svensk regering och riksdag anklagas för att man tenderar att gräva ned sig i bara dagsaktuella frågor.

Lars Hedberg: När det gäller förarsätet tror jag att det är ni som får peka åt något håll.

Sedan säger jag bara: Västerbotten! Där har man gått man ur huse för att fixa just det här. Jag var uppe med Björn Rosengren och invigde ett stadsnät. Man åkte på små grusvägar och kom upp till någon liten ladugård där det fanns fiber ända in. Det är ingen universallösning, men jag tror att det måste till sådana saker när man är i glesbygd. Jag kommer själv från Avaträsk sju kilometer från Dorotea. Där har man också grävt på det viset med hjälp av såväl EU-pengar som medel från kommun och stat. Jag tror alltså på hjälp till självhjälp och andra tekniker som inte innebär att man får gräva.

Sedan var det en fråga rörande tjänster och så vidare. Det är också ett problem. Det finns en risk att det blir ett monopol; där håller jag med Per Westerberg. Om det är för litet – Skövde kanske inte är för litet, men säg något

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

annat ställe – finns det en risk att kommunen eller energibolaget går upp och levererar både Internet och kabel-TV och allting, och då finns det ingen som är intresserad av att göra någonting. Därför måste det kopplas ihop på något sätt.

Sedan gällde det elnätet. Jag är i botten tekniker och jag tror inte på elnätet, men det är min personliga uppfattning. Elnätet fungerar, men man kör ju sista biten in. Från transformatorstationen, den här lilla plåthyttan utanför villan, är det 300–400 meter. Det är det vi pratar om, och då kan jag kanske göra något annat de här sista 300 metrarna. Men det fungerar på Gotland. Tekniken fungerar, men jag tror inte att det är någon universallösning för att lösa glesbygdens problem. Det är bara 300–400 meter vi pratar om.

Vi har en väldigt fin dialog med våra finska vänner. De har en regionnättsförening; kommunerna där är så små att de har slagit samman dem till regioner. De har en väldigt bra dialog, det håller jag med om, och vi följer den.

Björn Björk: Initiativ – riksdag eller regering? Det är ju parter som ska träffas här, så mitt svar är någon som inte har partsintresse.

Dålig åtkomst – jag svarar på flera frågor här. Vi tror ju på den svenska bredbandssatsningen, men den har en liten slagsida: Vi vet inte vad vi ska ha de här bredbanden till. Den kopplingen är för svag i Sverige. Det har Finland, Norge och Danmark en mycket tydligare fokusering på, och därför har vi på kommunförbunds nivå börjat samarbeta med dem för att lära av varandra. Vi är starka på infrastruktursidan, men vi har ju bara kablarna. De har innehållet. Där har vi ett intressant uppslag till nordiskt samarbete.

Elnätet och uppskovet överlämnar jag åt PTS.

Peter Dahlström: När det gäller ett samverkansorgan eller ett forum pågår det vad jag förstår ett arbete i Regeringskansliet kring en IT-delegation. Man skulle ju kunna tänka sig att den också tog på sig uppgifter inom det här området – dock, tror jag, bara som initiativtagare till ett mer neutralt forum. Det är min vision av det. Men om någon ska sätta luntan till, så att säga, skulle det kunna vara den här delegationen som praktiskt gjorde det.

Det som sades om öppenhet upplever vi också. Det finns den här spänningen mellan öppenhet och sämre konkurrens. Med vårt stödsystem kan vi också göra avkall, om vi bedömer att det är viktigare att vi får till ett nät, så att man får en kort monopolsituation under en inkörsperiod.

Elnätet lämnar jag också därhän, tror jag.

Nils-Gunnar Billinger: Jag börjar med Karin Thorborgs fråga. De skäl som de operatörer som har ansökt om uppskov har angett är försenad teknik, svårigheter att åstadkomma en funktionalitet mellan olika system från olika tillverkare, krångel med byggnadstillstånd, vissa problem med flyghinderprövning av Försvarsmakten samt finansiella problem. Det är de skäl som anges.

Frågan om bredband över elnätet som Hans Stenberg tog upp är naturligtvis väldigt intressant. Det har gjorts en hel del framgångsrika försök, men det är väldigt besvärligt störningsmässigt. Vad man gör är att använda ett litet utrymme i det frekvensband som finns i elnätet till sådant här. Elbolagen har i och för sig i många år använt elnätet till att skicka signaler, så tekniken i sig

är inte märkvärdig. Men det är svårt att få till det så att det blir störningsfritt. Detta har gjort att en del tillverkare har fryst utvecklingen. Det finns också en del internationella standardiseringsproblem kring detta. De förhoppningar som fanns för några år sedan är alltså inte lika starka nu, men jag vill inte säga att det är avfört från dagordningen. Det vore naturligtvis fantastiskt bra om det här kunde komma, för det skulle innebära att vi hade en anslutningsform till alla.

På den tredje frågan, vem som ska ta ledningen och makten, har jag ett förslag. Jag tycker att trafikutskottet ska göra det. Det säger jag inte för att fjäska utan för att det stämmer med min förvaltningspolitiska grundsyn: Projekt, delegationer och kommissioner tar man till när en fråga är ny. När den sedan kommit in i en ny mognadsgrad ska den in i linjen, och linjen är riksdag, regering och myndigheter. Det är där man kan åstadkomma resultat – om man nu inte är beredd att överföra makt och pengar till en delegation, för då kan det bli pengar, men det har nog ännu aldrig inträffat. Därför tycker jag att de organ som finns är alldeles utmärkta för att sköta detta. Så ta ert ansvar!

Paus

Ordföranden: Vi börjar igen, och nu har vi kommit till essensen. Jag lämnar ordet till Anne-Marie Löwinder från Stiftelsen Internetinfrastruktur.

Anne-Marie Löwinder, Stiftelsen Internetinfrastruktur: Tack så mycket! Och tack för att jag har fått komma hit. Det har varit väldigt intressant att lyssna på de föredrag som har varit, inte minst för mig som i huvudsak jobbar med Internetfrågor.

Trots allt som vi har hört tidigare ser vi inte särskilt mycket breda band i Sverige, inte några generella bredband och inte heller särskilt mycket tjänster. Man kan ställa sig frågan varför det är så. En fyrdubbling av anslutningarna kan låta mycket, men det beror lite grann på vad man börjar räkna. Det finns fortfarande mycket kvar att göra.

Jag ska mycket snabbt berätta om stiftelsen och varför vi håller på med det här. Stiftelsen grundades ursprungligen för att den bl.a. skulle ansvara för och sköta domännamnsystemet för den toppdomän som finns i Sverige, se. Vi driver också projekt som har syftet att bidra till drift och utveckling av Internet i Sverige. Det är väl i den egenskapen som jag är här i dag.

Det här är en bild som är väldigt bekant för många. Den fanns första gången i en utredning som hette *Bredband för tillväxt i hela landet*. Med den ville man illustrera vad en infrastruktur var för IT, det som vi pratade om. Det är väldigt lätt att slarva med begreppen och definitionerna, eftersom det här är en väldigt komplex materia. Det är inte lätt.

Ursprungligen är det väl ändå någonting som har en allmän användbarhet. Per Westerberg tog tidigare upp det här med monopol lite grann. Ja, infrastrukturen kanske närmar sig det som man brukar kalla för ett naturligt monopol, till en viss nivå. Det är samutnyttjande för många olika funktioner, och

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

det tycker jag att vi ser många exempel på i dag. Vi har faktiskt byggt olika infrastrukturer för olika applikationer och sett till att vi bibehåller stuprörstänkandet.

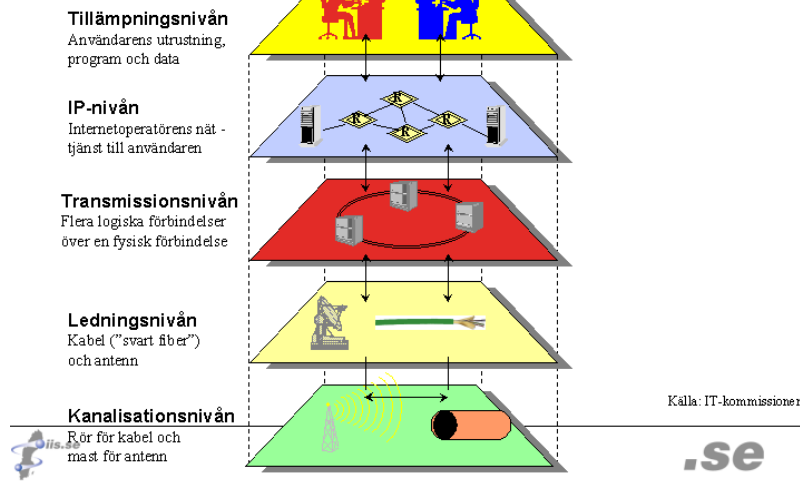
Vi har ett Teracomnät, som är gjort för TV-distribution. Vi har pratat om ett TETRA-nät, som är gjort för räddningstjänstens behov och tjänster. Vi pratar om ett 3 G-nät, som helt och hållet är optimerat för den typen av telefoni.

Vi har egentligen aldrig närmat oss detta från den infrastrukturella sidan: Hur gör vi en gemensam infrastruktur som är tillgänglig utan begränsningar för vad man än vill göra? Man kan tänka sig att man jämför med vägnätet.

Den här infrastrukturen kräver givetvis en samhällelig reglering av någon form. Det är det som e-ko-lagen syftar till. Jag kan kanske komma tillbaka lite till det sedan.

IT-infrastrukturens

olika nivåer

Olika parter har olika intressen, och de kan alla tillgodoses genom en delad investering. Det är väl det som egentligen ligger till grund för det synsätt som jag representerar. Privata nätbyggare kan ju trots allt vara tveksamma. Det kan ju inte vara företagsekonomiskt lönsamt att bygga ut en infrastruktur på den fysiska nivån om man endast kan lägga under sig 7 % av den tillgängliga marknaden för den region där man bygger nät. Då måste man på något sätt hitta andra former.

Det finns i dag en stor och uppenbar risk för att de här olika delfunktionerna i samhället bygger sina egna lösningar, som sammantaget gör att det blir långt mycket dyrare än ett sammanhållet agerande.

Vi kan tänka oss att vi om fem år ser på IT-infrastrukturen, eller infrastrukturen för elektronisk kommunikation, på samma sätt som vi i dag tittar på el och tele. Vi tar det som någonting självklart som alltid fungerar med väldigt få problem. Och det är en väldigt låg tröskel för mig att komma över för att

jag ska kunna delta i den kommunikationen. Då är bra kanalisering och svart passiv fiber egentligen den bästa långsiktiga investeringen.

Samtidigt måste vi få er politiker ur skottlinjen när det gäller att göra de tekniska valen. Det är någonting som marknaden faktiskt ska ta som sin uppgift. Ni ska tala om vilka funktioner man vill ha. De funktionerna ska göras mätbara och möjliga att följa upp. Där ska man stanna.

Internetoperatörer för publika IP-tjänster vill givetvis ha tillgång till svart fiber, men de är inte de enda. Vi har försvarets nät. Försvarets lednings- och sambandsfunktioner behöver också ha ett passivt nät där man kan bygga sin logiska infrastruktur. Jag nämnde TETRA, och jag nämnde 3 G.

Hälsa- och sjukvården vill bygga sina strukturer som ligger utanför det publika, men man kan fortfarande använda samma fysiska infrastruktur i botten. Det handlar om bank och finans osv.

Den logiska infrastrukturen baseras alltid på en kommunikationsarkitektur, och vi kan väl ändå enas om att det vi pratar om i dag är IP eller den teknik som används på Internet. Det finns egentligen ingenting som säger emot det.

Men vi använder i dag begreppet "bredband" som om det skulle vara en tjänst vid sidan av Internet, vilket det ju inte är. Bredband är en accessform vid sidan av många andra accessformer, dvs. ett sätt att komma åt nätet och transportera trafik från A till B, mellan godtyckliga platser i landet och mellan godtyckliga ändutrustningar i systemet.

Utmaningen är väl kanske att skapa den här infrastrukturen som inte är låst till en applikation och som inte är låst till prestandabegränsningar hos annat än det som finns i min utrustning, givetvis, och min applikation, som Nils-Gunnar Billinger var inne på tidigare. 3 G-telefonerna har en begränsad kapacitet men är mycket användbara. När man är ute och rör på sig är det självklart svårt att hitta någon annan accessform.

Styrkan i nätdesign är väldigt svår att bevisa. Den går inte att bevisa som ett matematiskt teorem, utan styrkan i designen av ett nät bevisas egentligen av att den är bättre än någonting annat. Det finns alltid andra sätt att göra saker på.

Men det vi ska dra nytta av i dag är att Internet fungerar helt annorlunda än vad vi är vana vid när det gäller traditionell kommunikation. Tjänsten är gjord för att gå på en gemensam kommunikationsarkitektur, dvs. IP. IP, i sin tur, använder vad som helst av transmission som finns tillgänglig. Tjänsten blir alltså oberoende av transmissionen, och IP blir det abstraktionslager som gör Internet så speciellt. Det ska vi utnyttja i dag. Det är det som faktiskt är lite grann av det nya i kommunikationen, det som skiljer Internet från telefoni och andra infrastrukturer.

Sedan kan man fråga sig: Vad vill vi att man ska använda infrastrukturen till? Vi har naturligtvis en rad befintliga tillämpningar redan i dag som vi tar för självklara. Det är elektronisk post. Det är *World Wide Web*. Det är publicering av information. Det är filöverföring av stora datamängder. Men vi ser också framför oss nya tillämpningar där kraven på kapacitet, trafikmönster och låg fördröjning – som innebär att det inte blir så ryckigt när man ser en

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

bild – inte är kända. Alla de applikationer som vi ser framför oss innehåller överföring av text, ljud och bild med, låt oss för att förenkla säga, TV-kvalitet.

Man behöver också ge så många som möjligt tillgång till digitalt producerad information, dvs. nollor och ettor för producerad utbildning, vård, omsorg och inte minst underhållning i den mån, naturligtvis, det kan lösas digitalt. Det finns vissa sociala faktorer i det här som man inte ska bortse från.

Vi tror också att en sådan här infrastruktur kan ge en grund för tillväxt och näringslivets utveckling. Det finns en väldigt stark utveckling i Sverige. Vi har en bra IT- och telekombransch. Vi har många duktiga tjänsteutvecklare och entreprenörer och innovatörer, inte minst. Om de visste att det om fem år skulle finnas tillgång till nära nog obegränsad bandbredd skulle det naturligtvis kunna trigga dem till att redan i dag börja utveckla de tjänster som vi vill se framför oss. Men om de redan i dag vet att vi aldrig kommer att nå längre än till ADSL och 512 till alla då anpassar de sin affärsutveckling till det. Det är rätt naturligt. Det vore rent felaktigt att göra någonting annat.

Precis som de tidigare talarna sade på förmiddagen finns det väldigt få aktörer i dag som har hela Sverige som fokus. Det finns stora investeringsbehov när det gäller IT-infrastruktur, och de är svåra att motivera. Framför allt är de svåra att motivera för enskilda aktörer. Det fiffiga med det som jag tänkte på tidigare när det gällde den här kommunikationsarkitekturen är ju att vi faktiskt inte behöver gissa oss till framtidens tillämpningar. Har vi en på sikt finmaskig fiberinfrastruktur skapar vi de grundläggande tekniska förutsättningar som behövs för att kunna åstadkomma egentligen vad som helst.

Men vi måste ha bilden av det nät vi vill åstadkomma klar för oss, och vi måste vara överens. Vi måste vara överens om bilden av hur det här ska se ut när det en gång är färdigt. Annars kan det bli så att när jag pratar om en handknuten persisk matta så ser ni en hemvävd trasmatta framför er, eller om jag pratar om en hötorgsskrapa så ser ni en trädkoja. Vi måste vara tydliga med vad vi är ute efter.

Vad krävs? Det finns en del historiska fakta som vi naturligtvis kan slåss om. Det finns de som säger att det här fördubblas var nionde månad eller var artonde månad. Det är kanske inte så intressant egentligen, men vad man ser är att kurvan ökar väldigt kraftigt. Det innebär att den fysiska infrastrukturen måste klara både trafik tillväxten, som innebär att man måste ha en finmaskighet i strukturen, och tillgängligheten. Det är det som man kallar för redundans. Med så här mycket fiber i marken kommer alltid någonting att grävas av, och då måste det finnas en annan väg att ta.

Så utmaningen handlar om att ge god genomströmning och pris som lämnar utrymme för människor att köpa tjänster. Det är egentligen det som vi är intresserade av. Allting annat är nödvändigt trams, skulle jag vilja säga. Vi måste ha de här sladdarna. Vi måste ha transmissionen, men jag vill egentligen inte bry mig om det. Jag ska inte behöva bry mig om det. Jag vill ha tjänsten som jag är ute efter.

Det viktiga är då att man gör det möjligt att konkurrera, men kanske inte för jättemånga på *alla* nivåer. Det ska givetvis finnas konkurrens, och jag kommer tillbaka till en sådan bild så småningom. Det är väldigt viktigt med dubbelriktad kapacitet. Jag är inte bara konsument. Jag är också producent av information och kommer att bli det i allt större utsträckning. Framför allt kommer ni att se exempel på det senare när vi vill ha sjukvård i hemmen och andra typer av tjänster till vår hjälp i vardagen.

Osäkerheten är just det som vi diskuterar. Det finns egentligen inte några uttalade reella behov hos breda användargrupper. Det finns en osäkerhet bland aktörerna, som jag sade, när det gäller det här. Vad är det vi har att utveckla mot, så att säga? Vad finns det för efterfrågan? Vad finns det för affärsmodeller och ekonomi i det här? Vi vet att regelverket är tämligen otydligt och under förändring både på den fysiska nivån och på applikationsnivån. Och det handlar om statens ägaransvar. Jag vill hävda att den befintliga ägarstrukturen är otydligt utformad. Jag tycker att det är olyckligt att de statliga aktörerna konkurrerar med varandra om det som det egentligen inte behöver vara så himla mycket konkurrens om, nämligen den fysiska nivån.

Om man tittar på infrastrukturen på det här sättet ser ni vad jag menar. Det är viktigt med konkurrens, men när det gäller infrastruktur, som jag sade, närmar man sig det som kanske kan kallas ett naturligt monopol. Den horisontella strukturen måste försvaras. Den som har möjlighet att erbjuda tjänster på den fysiska nivån ska alltså inte konkurrera med sina kunder genom att också erbjuda andra tjänster, utan man ska i trygg förvisning om att de tar hand om det lämna över till nästa nivå.

Det är också viktigt att man skiljer mellan transporten av IP-paketerna, etterna och nollorna, och de tjänster som bärs av IP-paketerna. Det måste finnas en skillnad däremellan, så att man inte gör både och, för då konkurrerar man igen på fel nivå. Tekniska lösningar är, som jag sade tidigare, naturligtvis marknadens problem. Vi ska tala om på vilken nivå vi vill ha vissa funktioner och vilken prestanda vi vill ha.

Det här är frågor som vi ställde oss för flera år sedan. Tidigare var jag på IT-kommissionen, och jag deltog i att formulera den vision som IT-kommissionen hade om just framtidens IT-infrastruktur, och det är fortfarande aktuella frågor. Vad är det som är viktigast? Är det att snabbt komma i gång eller att kunna investera för ett långsiktigt behov? Vill vi att det ska vara snabbare Internet till medborgarna, och på vilket långsiktigt sätt ska vi investera?

Jag anser att staten och kommunerna ska verka för att det ska komma fram IP-trafik till alla. Det gör man enklast om man ser till att det finns transmission som de som levererar IP-paket kan hyra. Sedan ska man se till att den som säljer IP-paket inte har någon fördel jämfört med andra tjänsteleverantörer när det gäller att sälja innehåll till kund –jag kommer återigen tillbaka till den horisontella strukturen.

Användning innebär för konsumenten tjänster, och de ska konkurrensutsättas. Konsumenter som inte får den tjänst de vill ha på de villkor de vill ha ska

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

genast kunna byta, och de ska kunna byta enkelt, men då pratar vi snarare om innehållstjänster på den lägre nivån.

Jag ska inte fördjupa mig så mycket i det här, men här är ett par av de andra frågorna. Hur bör man använda pengarna bäst, och vilka tjänster vill vi ha? Detta kommer de följande talarna att prata om. Det jag ska säga är att Internet per definition är något som ger tillgång till tjänster, ger möjlighet att skapa tjänster, ger möjlighet till kommunikation och informationsutbyte. Den politiska satsningen på bl.a. hemdatorer har ökat svenskarnas allmänna kunskaper om IT. Det ska vi fortsätta att rida på, men om vi inte kan utnyttja möjligheterna blir det kanske inte något större syfte med de här hemdatorerna på sikt.

Jag ska citera en väldigt god vän till mig som heter Patrik Fällström. Han säger ofta så här: I teorin är det faktiskt ingen skillnad mellan teori och praktik, men i praktiken är det det. Det tror jag att man måste ha lite i bakhuvudet när man diskuterar just infrastrukturfrågor. Det är komplext, och man måste ta det bit för bit, som när man äter en elefant.

Ordföranden: Tack för det! Då är det Bo Beckeström från IT-kommissionen. Varsågod!

Bo Beckeström, IT-kommissionen: Tack! I titeln på det här blocket står det: ”till nytta för vad?”. I de tidigare presentationerna har vi fått lite olika beskrivningar av en allmän IT-utveckling, men det är kanske en bild av rent tekniska förutsättningar. Vi brukar vara ganska bra på att redovisa IT och IT:s utveckling i tekniska termer, och vi lyfter alltid fram tekniska framsteg. Mer sällan lyfter vi fram frågan *varför* vi ska satsa på IT. Jag ska försöka ägna de här tio minuterna åt att ge *en* aspekt när det gäller frågan ”varför?”.

Hur går detta ihop??

”Kommunerna står inför stora utmaningar i framtiden. Under den närmaste tioårsperioden kommer kommunerna att behöva nyanställa ca **600 000** nya medarbetare. Det är ungefär lika många som det totala arbetskraftstillskottet på hela svenska arbetsmarknaden under perioden”

Jag brukar kalla den här bilden för paradoxen – vi är allihop tillräckligt läskunniga för att se vad som står där. Vad bildtexten egentligen antyder är nämligen ett problem för framtiden. Det är ett problem med att få tillgång till arbetskraft, att klara av vissa åtaganden som vi har här i samhället. Egentligen antyder den att alla som lämnar gymnasieskola, högskola, universitet och alla som ställs till arbetsmarknadens förfogande på ett eller annat sätt måste ta anställning inom kommunerna för att de ska kunna driva sin verksamhet vidare. Det är en fullständig paradox.

Det finns många liknande exempel som man kan höra om dagligen. Jag hörde häromdagen att Riksskatteverket hade ett stort bekymmer. Man kommer att tappa över 6 000 medarbetare inom de närmaste 5–6 åren. Det är 51 % av samtliga anställda i Riksskatteverket. Aktuellt i TV tog förra veckan upp

en diskussion om problemen inom vården – det är en brist på 100 000–150 000. När det gäller utbildningsväsendet har det i AMS senaste prognos lyfts fram att det handlar om 150 000–155 000 nya lärare inom den närmaste tioårsperioden osv. Det känns som domedagsprofetior. Vad är det som händer? Den här demografiska utvecklingen, utvecklingen med en åldrande befolkning, är någonting som har varit känt ganska länge. Problemet är att vi kanske inte har tagit det på fullt allvar. Det handlar om någonting som de flesta av oss upplever ligger någonstans i framtiden. Men den här framtiden kommer snart. Den är nästan inpå oss, och när man hör de siffror som jag nämnde tidigare börjar man känna att detta kryper närmare för varje dag som går. Den demografiska utvecklingen, i perspektivet 10–15 år, innehåller dessutom inte längre några stora överraskningar. Tvärtom går det att skapa en ganska exakt bild av vad som kommer att ske och hur det kommer att se ut. De flesta av oss som lever i dag kommer nämligen att leva om 10–15 år, men vi kommer att vara motsvarande 10–15 år äldre.

Den stora osäkerheten kanske finns när det gäller en liten grupp ännu icke födda. Håkan Eriksson som jobbar med fortplantning på Karolinska kan kanske ge oss en bild av det, men de kommer under alla omständigheter inte att vara ett bidrag till arbetsmarknaden inom den närmaste 20-årsperioden. Mortalitetstalen är också ganska kända storheter.

Det går ett rykte på stan om att 40-talisterna bara blir fler och fler, men det är ett falskt rykte. De blir bara äldre och äldre. Det är faktiskt en del av förklaringen till att de här problemen finns. 40-talistgenerationen är nämligen en ovanligt stor grupp. Den innefattar i dag 1,3 miljoner människor. Det är nästan 15 % av Sveriges befolkning. Den här bilden visar dessutom att gruppen är oerhört stor jämfört med tidigare åldersklasser. Man kan alltså förvänta sig en ganska kraftig påfyllning i seniorsegmenten om man går några år framåt i tiden. På bilden kan vi också se ett antal andra intressanta toppar, en i mitten på 60-talet – det är dagens 35–40-åringar – samt en i slutet på 80- och början på 90-talet – det är de som är 10–15 år. Jag återkommer lite grann till dem senare.

Ett av de stora problemen för hela den offentliga sektorn är att det där finns en klar överrepresentation av anställda som är födda på 40-talet och tidiga 50-talet. Det beräknas att cirka 61 % av samtliga som jobbar med administration inom den offentliga sektorn är födda före 1956, och det är det som kommer att göra att det blir det problem som vi talade om inledningsvis. När 40-talister och tidiga 50-talister går i pension finns det helt enkelt inte tillräckligt många människor i arbetsför ålder för att fylla tomrummet, om vi har organisationerna kvar i den utsträckning som vi har i dag.

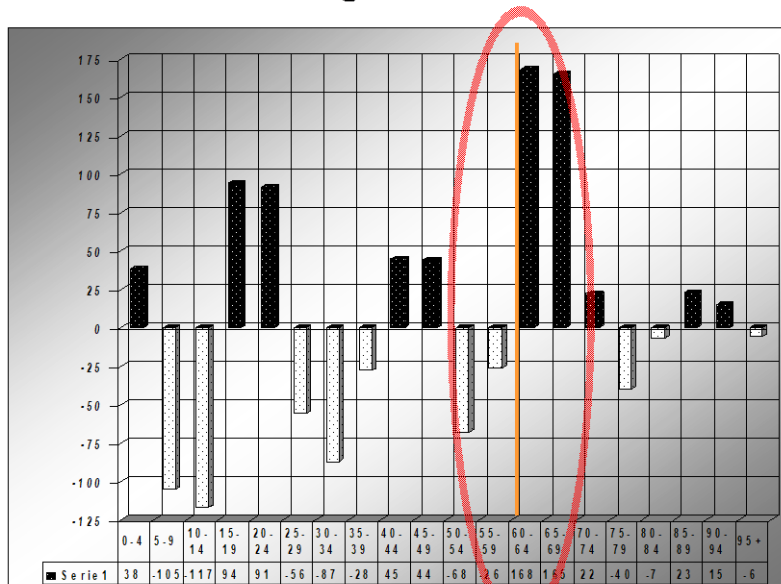
Dessutom kommer konkurrensen om anlitbar arbetskraft att bli oerhört hård i framtiden. Man ska konkurrera med övriga sektorer i samhället men också på det internationella planet, eftersom problemet med en åldrande befolkning är likartat över hela Europa och i större delen av västvärlden.

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Men det är inte nog med det. Samtidigt försvinner faktiskt en del av samhällets skatteintäkter när en så pass stor del av arbetskraften försvinner från arbetsmarknaden. Den här bilden kan ge lite insikt i det.

Offentliga intäkter och utgifter fördelar sig nämligen olika över olika åldersgrupper. Vi brukar säga att vi drar vårt strå till stacken när vi befinner oss i åldrarna 30–60 år. Det är nämligen då man är störst nettobidragsgivare i ett samhälle. Före 30 och efter 60 förbrukar man faktiskt normalt sett mer än man bidrar med. Och när en så till numerären pass stor och dessutom relativt välbetald grupp, som de som är födda på 40-talet och tidigt 50-tal, går i pension kommer det att kraftigt påverka skattebasen.

Netto förändring mellan 2000 till 2010

Jag vill bara snabbt visa lite mer detaljer om det här. Det är nämligen en ganska intressant utveckling. Den här bilden beskriver nettoförändringen mellan 2000 och 2010, indelat i femårsintervaller. De svarta staplarna, som pekar uppåt, visar nettoökningar, och de vita staplarna, som pekar nedåt, visar naturligtvis motsvarande nettominskning. Det röda lodräta strecket ska representera en tänkt reell pensionsålder, 60-årsåldern. Det är där den ligger i dag, om man tittar på ett snitt i riket.

Det syns en mycket markant ökning inom gruppen 60–70 år. Samtidigt kan man se att de i de produktiva åldrarna, 30–60 år, och kanske speciellt 50–60-åringarna kommer att gå tillbaka ganska kraftigt. Man kan se nettoförändringen när det gäller de som är 50-plus, dvs. de som befinner sig inom den röda cirkeln på den här bilden. De minskar under de här tio åren med 450 000 individer. Det är klart märkbart i ett samhälle som innehåller knappt 9 miljoner människor. Det här betyder minskad tillgång på arbetskraft och minskade skatteintäkter.

Det finns även en annan intressant bild. Man kan titta på dem som är 15–25 år ungefär. Den gruppen har helt plötsligt ökat. Det var dem som vi såg som pigga 10–15-åringar tidigare. De har kommit upp i den åldern när de börjar förbruka resurser för gymnasieskolan, högskolor och universitet.

Vi kan hoppa fram ett snäpp till. Då ser vi att bilden förändras ganska dramatiskt under perioden 2010–2020. Det första man kan se är att andelen människor som är 70–80 år ökar mycket kraftigt, naturligtvis med åtföljande kostnader för äldre äldre, dvs. kostnader för sjukvård, omsorg och liknande. Samtidigt kommer gruppen 30–60-åringar, som försörjer oss, fortfarande att krympa andelsmässigt – jag säger ”oss”, för jag tillhör den gråa skara som kommer att vara i den åldern.

Jag har klippt ut ett annat citat ur en av Kommunförbundets skrifter. Det är faktiskt Kommunförbundet som har jobbat med de här frågorna ganska mycket. Man har i en av sina skrifter summerat alla de här problemen och kallat dem för gemensamma drivkrafter. Det är kanske ett försök att se möjligheter och inte bara hot i den utveckling som vi har framför oss.

Hur man än ser det kommer denna utveckling sammantaget att påverka ett antal politikområden. Det tror jag är den viktigaste slutsatsen som man kan dra här. Till exempel arbetsmarknad, vård, skola, omsorg och naturligtvis samhällets ekonomi i stort kommer att drabbas.

Man brukar ibland tala om den svårlösta framtidsekvationen som innehåller två bekanta, nämligen att allt färre måste försörja allt fler. Den ekvationen kommer att ställa stora krav dels på kommuner, dels på andra offentliga aktörers förmåga att upprätthålla acceptabla nivåer när det gäller service till medborgarna. Om inte detta fungerar i framtiden kommer delar av vårt etablerade välfärdssystem kraftigt att ifrågasättas, rentav kanske komma i gungning.

De stora pensionsavgångarna drabbar offentliga sektorn extra hårt – detta samtidigt som offentliga utgifter ökar och offentliga intäkter minskar. För att hantera denna dubbla besvärliga framtid måste ledorden inom offentlig sektor naturligtvis fokuseras på sådana begrepp som ökad produktivitet, bibehållen kvalitet och så vidare, det vill säga till lägre kostnader med mindre personal producera och leverera framtidens tjänster till medborgarna. Till hjälp i denna utmaning gäller det naturligtvis att använda alla de verktyg och de kända tekniker som står till buds.

Det är kanske här som IT-kommissionens begrepp breddtjänster kommer in. Det handlar om nyttan med att utveckla digital tjänsteproduktion som bland annat ger ökad produktivitet, ökade möjligheter att dela information mellan förvaltningar, mellan förvaltningar och medborgare, mellan offentliga och privata entreprenörer och så vidare.

Som hastigast kan vi titta på den grundlogik som finns. Den ska egentligen läsas från höger till vänster. Det är nämligen inte en teknik som söker en lösning, utan fokus ska ligga på nyttan. Vad är det för nyttor vi vill ha i samhället? Hur stöder de olika nyttorna våra krav på samhällsservice eller de tjänster som vi förknippar med välfärd? Vilka olika tjänster kan det ge oss? Vilka informationsresurser behöver vi då? Och hur måste dessa resurser vara

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

strukturerade, märkta med metadata och så vidare för att informationen ska kunna användas av den gemensamma teknik som vi har diskuterat tidigare – allt för att skapa den eftersträvade nyttan?

Det här tycker jag är IT-politikens reella arbetsområde. För att uppnå detta måste vi skaffa oss en bredare bild av IT-politikens arbetsområde och lyfta fram samhällsnyttan av IT. Det här är nämligen en fråga som i allt väsentligt kommer att handla om hur den framtida samhällsutvecklingen kommer att fungera och gestalta sig. Det är dags att börja nu. Vi kan inte vänta in framtiden. Den är ju redan här.

Låt mig bara ta ett avslutande exempel. Det gula fältet på den här bilden visar utvecklingen av transaktioner inom banksektorn. Man kan se att det har skett en kraftig tillväxt under de här åren. Det är en sektor som arbetar mycket målmedvetet med att digitalisera all sin information och samköra system i olika digitaliserade produktionsmiljöer för att skapa olika typer av tjänster till olika kundgrupper. Den översta röda linjen är extra intressant därför att den visar produktivitetens utvecklingen inom banksektorn, det vill säga hur många transaktioner man kan hantera per anställd. Den har ökat med 57 % under dessa fyra år. Hur kan då det komma sig?

Den blå kurvan som sakta men säkert växer in på det gula fältet är andelen transaktioner som representeras av någonting som sköts direkt av oss medborgare, eller oss kunder kanske, genom olika datoriserade system, till exempel Internetbank, kassaterminaler med kortläsare och så vidare. Härefter ligger också den stora förklaringen till att man kan få en så fantastisk produktivitetsvinst.

Det här enkla exemplet visar på den stora rationaliseringspotential som faktiskt finns när man använder digitaliserad tjänsteproduktion. Byt ut ordet bank mot till exempel ordet förvaltning, byt ut ordet banktjänsteman mot handläggare och börja dra paralleller! Det är kanske det här som vi ska ha tekniken till.

Ordföranden: Tack för det. Då är det Håkan Eriksson, Karolinska Institutet, som ska prata om IT i vård och omsorg. Varsågod!

Håkan Eriksson: Grunden för en högkvalitativ vård och väl fungerande sjukvård är information och kommunikation, det vill säga att vi får rätt information vid rätt tillfälle på rätt plats och förmedlad på rätt sätt. Gör vi det så får vi en optimal sjukvårdssituation.

Men sjukvården befinner sig i ett turbulent kraftfält i dag. Det handlar inte bara om de ekonomiska frågorna. Det finns en rad politiska frågor och en rad olika typer av modeller som prövas. Våra medborgare har ändrat sin livsstil på ett dramatiskt sätt, mer dramatiskt än någonsin under 1900-talet. Forskningen genererar nya metoder både för diagnostik och behandling. Tekniken levererar nya instrument till vårdens tjänst.

För mig är svensk vård och omsorg i dag en koloss med ett obestämbar antal okoordinerade ben. Vi har staten med en rad myndigheter, landstingen, kommunerna, privata vårdgivare, universitet och vårdhögskolor som allihop har olika roller, uppgifter och medel för att bedriva hälso- och sjukvård. Men

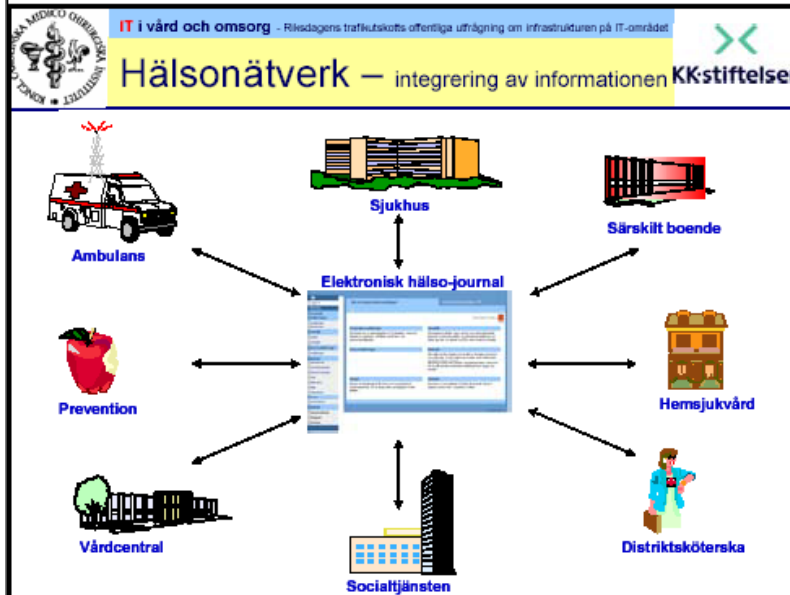
tyvärr är de inte avstämda mot varandra, och därför används inte resurserna på det bästa sättet. Här kommer IT in på ett väldigt påtagligt sätt och skulle kunna revolutionera sammanhangen.

En annan diskussion som pågår är: Var är rätt plats för vård och omsorg? I Sverige har vi en lång tradition av att patienten kommer till vården som huvudsakligen har bedrivits i stora tegelkomplex med högspecialiserad vård. Vi håller nu på att vända detta. Primärvården byggs ut, och vården kommer i framtiden i mycket större utsträckning att komma till patienten. Det här är inte bara någonting som vi kan göra, utan det är någonting som vi måste göra. Vi måste vårda våra patienter och idka omsorg i hemmen och i det särskilda boendet.

De starka förändringskrafter som vi ser inom hälso- och sjukvården är dels den snabba utvecklingen av de molekylärgenetiska metoderna – det vi kallar för IT-revolutionen, dels det starkare patientinflytandet. Allt detta resulterar i att vi måste kunna hantera den nya kunskapen på ett effektivt sätt. Vi måste lära oss att kunskapsnavigera. Gör vi det på ett bra sätt – och det kan vi göra om vi använder oss av informationstekniken – kan vi koppla ihop våra myndigheter, försäkringskassor, Socialstyrelsen, kommuner, landsting och Riksförsäkringsverket så att de använder samma information för att koordinera vården så att den blir optimal för den individuella patienten. Vi får en processorienterad vård och omsorg som är värd namnet.

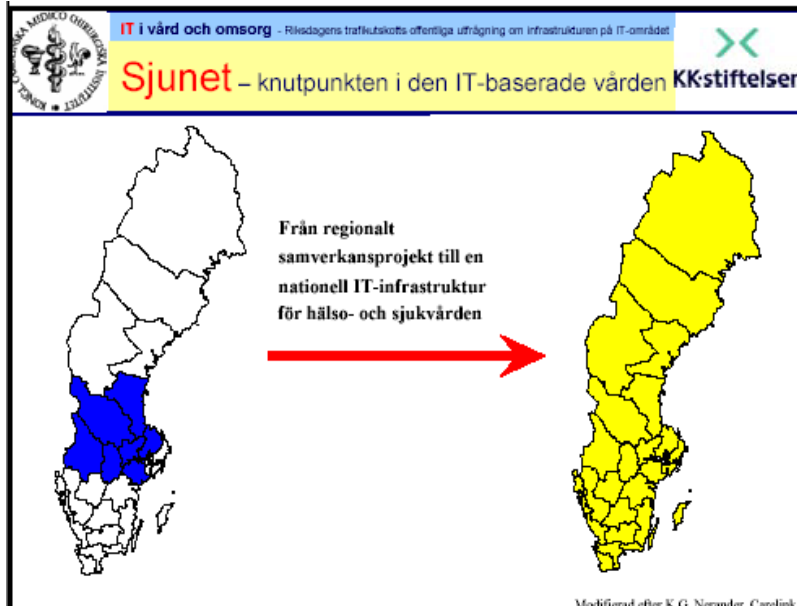
Vi kan få ett hälsönätverk där all information som finns lagrad om en enskild patient eller individ kan hämtas in av den som idkar vården, om det är en sjuksköterska, en sjukgymnast eller en läkare, oavsett var vederbörande befinner sig, för att man ska få ett maximalt beslutsunderlag just vid det tillfälle då vården ska beslutas.

De användningsområden som vi främst har talat om hittills för den IT-baserade vården är att effektivisera administration och kommunikation inom slutenvården och primärvården. Men vad som händer nu är att den primärkommunala äldreomsorgen och vården och omsorgsverksamheten i kommunerna tar till sig de nya möjligheterna dels för att kommunicera mellan olika nivåer inom vården, dels för att effektivisera och förbättra handläggningen av vårdfallen.

Den andra gruppen som är central här är patienten och de anhöriga. De har fått nya instrument, inte bara för att kommunicera med vården utan också för att kommunicera sinsemellan. Kunskapsnivån hos de enskilda patienterna har ökat, och kommunikationen med vårdgivarna har hamnat på en ny nivå.

En av förutsättningarna för att vi ska få en väl fungerande vård är att vi har ett infrastrukturellt nätverk som omfattar hela vården. I dag har vi ett sådant nätverk som heter Sjunet, som står för sjukvårdens nät, där alla landsting är anslutna, inklusive apotek, Socialstyrelsen, många kommuner och en rad andra aktörer.

Lyckas vi att koppla upp alla kommuner har vi grunden för just det hälsonät som jag pratade om. Vi får en IT-baserad vårdssamverkan där patienten kan kommunicera med vården för att anamnastiskt lämna uppgifter via Internet eller via telefon. Patienten kan skicka information om sitt eget tillstånd med hjälp av olika typer av mobila utrustningar, och med hjälp av en vårdkoordinator som kan befinna sig på olika ställen i riket få information om vilken som är den bästa vårdnivån och var vården ska ske. Slutligen kan vårdaktören få information om att en patient med ett visst behov ska komma till honom eller henne.

Vi kan idka vårdplanering med hjälp av videokonferens. Där kan man knyta samman personer som befinner sig geografiskt åtskilda, men alla får samma information vid samma tillfälle, såväl anhöriga som patienter och vårdgivare inom slutenvården, socialtjänsten och hemtjänsten. Detta är någonting helt nytt och gör att kvaliteten på vården på de olika nivåerna förbättras avsevärt.

Vi kan också formulera beslutsstöd så att en primärvårdsläkare som sitter ute i obygden och ser ett litet antal fall av en viss sjukdom med hjälp av IT kan få ett stöd som gör att precisionen i diagnostiken ökar. Man kan då också skicka rätt patienter till slutenvården och behandla de andra lokalt.

Den mobila vården kan effektiviseras genom ett större och större utbyte av högkvalificerad apparatur som är sådan att alla människor kan hantera den. Kan man klara av en mobiltelefon är det oändligt mycket enklare att mäta blodtrycket med en mobil utrustning.

Vi kan bedriva hälsokontroll i hemmet med hjälp av olika IT-baserade spegelmedicinska lösningar. När du går upp på morgonen och tittar i spegeln scannar spegeln av bilden och säger om du är tillräckligt frisk för att gå till

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

jobbet, även om du inte känner det så. Det skulle i dagens läge säkert förbättra ekonomin avsevärt i Sverige.

Sms-tjänster används i dag på flera ställen för att förbättra underlaget för handläggare inom hemvården och mellan hemvårdarna. I framtiden kan de mobila tjänsterna byggas ut genom att man använder de nya systemen GPRS och 3 G för att skicka mer och mer kvalificerad information i högre och högre hastigheter så att beslutsunderlaget lokalt när man tar ställning till ett visst tillstånd blir bättre och bättre.

Ett projekt i Västerbotten där man knyter samman alla dessa delar kallas för TILLIT-projektet. Där har man lyckats att koppla ihop landsting, kommuner, mobil kommunikation, hemvårdare och socialtjänst. Alla har tillgång till samma information. Positionering av såväl vårdare som patienter kan göras effektiv, och därigenom höjs kvaliteten i hela systemet.

Skälet till att vi behöver IT i vården är naturligtvis att det möjliggör en effektiv samverkan. Det möjliggör en distanskonsultation som kommer att bli mer och mer nödvändig på grund av de kostnadsbesparingar som vi måste ålägga oss. Vi får en snabbare, säkrare och mer högkvalitativ diagnostik. Vi skapar förutsättningar för kvalitetssäkring. Vi skapar nätverksmiljöer där vi hela tiden kan komptensutveckla hela vårdpersonalen oavsett var vederbörande befinner sig. Vi kan också ta fram nya modeller för att testa nya behandlingsmetoder och läkemedel i patienternas egna hemmiljöer.

Ordföranden: Tack för det. Då är det Christer Karlsson, ITS Sweden, som ska prata om intelligenta transportsystem. Varsågod!

Christer Karlsson: Jag tänkte dela upp min presentation och först berätta lite kort om vad ITS är. Därefter tänkte jag ta upp frågorna varför vi arbetar med ITS, vad ITS Sweden är för något. Vad behöver vi göra nu och i den närmaste framtiden?

Här är en mycket förenklad definition av ITS, och vi har då använt oss av Vinnovas definition av IT. ITS är användandet av IT inom transportsektorn. Man kan också använda den definition som finns inom EU. Sedan ett och ett halvt år tillbaka står ITS för Intelligent Transport Systems and Services. Det innebär att man med modern teknik, speciellt telekommunikation, effektiviserar transportsystemen.

Det finns ett antal aktörer, och vi är ganska många, som har jobbat inom det här området väldigt länge. Det har bedrivits olika forskningsprojekt sedan slutet av 70-talet inom industrin och Infrastrukturverket.

Varför har man då gått in och jobbat med ITS? Jo, man har sett ITS som ett väldigt viktigt verktyg för att vi ska klara av att nå våra mål, bland annat när det gäller infrastruktur, restider, trafiksäkerhet och minskad miljöpåverkan. Samtidigt har industrin sett att det finns en stor marknad för ITS-relaterad utrustning.

Det här visar en undersökning som man har gjort i Japan där man bara tar upp eftermonterade utrustningar, alltså den sortens utrustningar som finns i bilarna som visar till exempel väg- och lokaliseringsinformation och så vidare, typ PDA:er eller små telefoner med en karta i som man ansluter i bilen.

Ett antal aktörer har också sett detta som intressant, eftersom det ger arbetstillfällen. Den här nya verksamheten genererar en hel del verksamhet om man hanterar detta på rätt sätt, men det tycker jag inte riktigt att vi har gjort i Sverige, men det ska jag komma tillbaka till.

Det finns ett flertal olika system. Som jag nämnde har man sedan slutet av 70-talet hållit på med forskning. Nu är vi framme vid införandeskedet av ITS-utrustningen. Det finns ett antal applikationer som i dag säljs över disk. Bland annat finns det system där man trycker på en knapp när det händer någonting och system som reagerar när krockkudden utlöses. Sverige och svensk industri har varit med mycket tidigt på ett mycket bra sätt i det här arbetet.

De trender som man har sett inom ITS-området är att man har gått från forskning till utveckling, och nu är vi, som sagt, i införandeskedet. Man har också gått från enskilda transportslag till integrering. ITS omfattar alla transportslag, det är mycket viktigt. I till exempel *white papers* från EU pratar man mer och mer om att transportererna ska flyttas mellan transportslagen.

Man har också gått från individuella lösningar till standardisering. Man har inte lyckats hitta någon *killer application*, någon tjänst som kan försvara de utvecklingskostnader och försäljningskostnader som det medför att sälja denna tjänst till kunden. Man måste ha några tilläggstjänster.

Man har gått från industri till myndigheter. Industrin började på 70-talet och myndigheterna kom in efteråt, och nu jobbar man tillsammans via organisationer, det är mycket viktigt. Här kan vi inte bara jobba i Sverige utan vi måste jobba mycket aktivt också internationellt.

Den här bilden kommer från Volvo. Den visar kedjan från längst till vänster där man pratar om olika indataverantörer – Vägverket kan till exempel tala om att det går en väg här och där och att det finns någonting på vägytan – till längst till ut höger där det är någon som tar emot denna tjänst. Vad Volvo saknade var koordination. Vem koordinerar alla aktörer?

1999 skrev ett antal aktörer en avsiktsförklaring om att man måste titta på ITS-området och vad det har att erbjuda. Sedan beslutade man sig för att starta den icke vinstdrivande medlemsassociationen ITS Sweden. Vi jobbar med att utveckla, stödja och samordna ITS-utvecklingen i Sverige.

Det finns inte bara en ITS-organisation i Sverige, utan runtomkring oss finns det väldigt många ITS-organisationer. I dag sitter ITS Sweden som ordförande för denna plattform. Som ett exempel på samarbete kan jag nämna att vi i går skrev ett avtal med bland annat ITS America om att anordna Internetbaserad ITS-utbildning för högskoleelever.

Sverige har varit väldigt aktivt på det här området. Vi var det första land som skrev på de enda två *memorial of understanding* som finns i dag. Den ena gäller trafikantinformation till användarna RDSTMC (Radio Data System Traffic Message Channel), alltså vilken kanal som man ska använda. Den andra gäller trafikantinformation mellan länderna. Det var Ines Uusmann som skrev under detta 1997.

Vi var också ett av de första länder som införde RDSTMC är man får trafikmeddelanden via radion. Men vi har också gjort ett väldigt bra arbete in-

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

ternationellt sett inom trafiksäkerheten. Vi låg bakom *E-safety*, ett dokument som skrevs 2001. Vi har jobbat mycket med trafikantinformation, människa-maskin-*interface*. Sverige ska denna månad lämna in sitt svar angående direktivet om HMI (Human Machine Interface).

Vi har jobbat med personlig integritet. Vad innebär den nya tekniken för individen? Vi har också jobbat mycket med funktionshinder. Hur passar de in i dessa system? Hur kan systemet stötta funktionshinder? Dessutom har vi jobbat med miljöfrågor.

Men jag upplever att Sverige har börjat att hamna på efterkälken. I början var vi väldigt duktiga på att jobba tillsammans mellan industrin och Infrastrukturverket. Vi hade ett antal bra projekt på gång och det hade tagits en mängd initiativ. Men i dag hamnar vi tyvärr längre och längre efter andra länder i Europa.

Som exempel kan nämnas att Tyskland i september kommer att införa betalsystem för alla tunga fordon. Man har avslutat eurovinjettsamarbetet. Detta har vi vetat om i många år, men vi har inte gjort någonting åt det. Det innebär att svenska åkare som transporterar både i Tyskland och i Sverige kommer att få en klar konkurrensackdel eftersom man betalar på båda ställena. Tyska åkare däremot betalar bara på ett ställe eftersom de åker gratis på de svenska vägarna. Jag tror inte att detta är så vidare bra.

Den 23 april lämnade kommissionen ett förslag till direktiv om betalsystem. 2005 ska tulloperatörerna tillhandahålla europeisk tulltjänst, SET, för tunga fordon. SET innebär att man kan ha tre olika typer av utrustningar. Man kan antingen ha satellitpositionering som kan användas när man kör på större områden, GSM eller kortvägskommunikation. Enligt förslaget ska kortvägskommunikation inte tillåtas från 2008.

I dag finns det ett svenskt företag som har sålt 4 miljoner *tags*, brickor som läggs vid framrutan. Man tillverkar 40 000 *tags* per månad i Värmland. Om direktivet skulle gå igenom blir konsekvenserna för svensk industri stora.

Så vad ska man göra? Vi måste kraftsamla de resurser som vi har i Sverige. Vi måste jobba tillsammans. Vi måste prioritera de områden som är viktiga för Sverige – vi ska inte gå in på områden som andra sköter bra. Och hur ska vi då göra? Jo, vi bör ta fram en nationell plan på området. Ett antal ITS-aktörers förslag till en nationell plan kommer att lämnas över till Ulrica Messing i morgon.

Vad bör vi göra

Identifiera möjligheterna/riskerna

Samla aktörerna

Nationell plan

Förankra/Besluta

Genomföra

- Lagar/Avtal
- Garantera finansiering
- Arbeta internationellt

Följa upp —

Sammanfattning: ITS finns i vårt dagliga liv. Vi i Sverige måste bestämma vad vi vill göra med ITS. Hur vill vi agera på den internationella arenan? Om vi ska lyckas måste vi alla inom Sverige jobba tillsammans. Vi tror att det första steget är att ta fram en nationell ITS-plan.

Om ni vill ha mer information får ni gärna besöka vår webbsida. På måndag kommer vi att presentera ett ITS-spel på hemsidan där man kan se vad en ITS-applikation är för någonting. Spelet är avsett för alla mellan 12 år och 75 år, så det passar alla här i salen. Välkomna in på hemsidan och testa spelet!

Ordföranden: Tack för det. Då är det Ylva Hambraeus Björling, IT-företagen, som ska prata om IT-företagen – hur bred kan marknaden bli? Varsågod!

Ylva Hambraeus Björling: Vi hade tre arbetsgrupper som startades under hösten. En arbetsgrupp ägnade sig åt visioner, målsättning och innehåll. Den andra arbetsgruppen ägnade sig åt offentligt ägande och åtagande och den tredje åt kopparaccess och andra accessfrågor.

Rapporten sammanställdes och slutbearbetades först en bit in på detta år, och man föreslår ett antal åtgärder under följande rubriker: Exploatering av kopparaccessnätets potential, Satsning på alternativa accesser behövs, En ökning av tillgången till bredbandsinfrastruktur och tjänster samt stat och kommuner måste skilja på sina olika roller, utveckla den offentliga förvaltningen, driva utvecklingen av offentlig service och tydliggöra ägarrollen.

Frågan till mig var hur bred marknaden kan bli. Svaret på den frågan är: oändligt bred. Det är egentligen bara vår egen fantasi som sätter gränsen. Det har redan talats om ett antal områden som pekar på att vi redan nu nyttjar IT otroligt mycket.

Jag brukar själv ta vården, transporter och jordbruket som exempel. Man kan alltså mäta grönheten, scanna av den ute på fälten och omsätta den till någonting som pekar ut hur mycket som behöver gödslas och om tidpunkten för att gödsla är rätt. På det här sättet kan man gödsla vid rätt tillfälle och därigenom spara på kemikalier och på miljön.

IT finns i allt, säger jag. Ur mitt perspektiv är IT framtiden. Det finns ett antal orsaker till detta. Det har skett en stor teknisk utveckling, men det vik-

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

tigaste är att man lär sig att använda sig av IT på ett naturligare sätt. När det fungerar som bäst vet man inte ens att man ägnar sig åt att använda IT.

IT bidrar till tillväxt. Emellanåt när jag är ute och pratar kommer det fram folk till mig och säger att IT-kostnaderna är alldeles för höga, och sedan tittar de anklagande på mig när jag har presenterat leverantörerna. Då säger jag: Fel! Fel! Fel! Ni har alldeles för låga IT-kostnader. Och varför säger jag då det här? Jo, därför att man många gånger har använt IT som ett rationaliseringsverktyg, men man har inte förstått vilka beslut som måste fattas.

Det är det första sättet som man nyttjar IT på, att göra det man redan gör snabbare, billigare och bättre. Men när man fattar beslut av den här typen måste man vara noga med att de fattas på en tillräckligt hög nivå. IT är ingenting i sig, det är nyttan av IT som är det viktiga. Det innebär att det är verksamhetsbeslut eller affärsbeslut som ska fattas, och att IT ska vara en naturlig del i dessa beslut.

Egentligen skulle jag varken vilja ha IT-chefer eller IT-ministrar. Det är bara ett bevis på att vi inte har en tillräckligt hög mognadsgrad. När vi kan och förstår användningen av IT är det en naturlig del i varje beslut, precis som vi tar hänsyn till personalfrågor och juridiska konsekvenser av besluten. Man ska alltså inte köpa en applikation eller IT-lösning, utan man ska titta på sin verksamhet och se vad det är som man vill förändra.

Anledningen till att jag får kommentaren att IT är dyrt och att man har för höga IT-kostnader är att det har fattats fel beslut. Man har kanske köpt en applikation, och sedan har man glömt att de som ska nyttja den måste utbildas. Man har glömt att det är en ny arbetsprocess som nyttjarna kommer att arbeta i. Det kanske blir en övertalighet, vilket kan ha varit meningen. Man skulle ju rationalisera, men man har kanske inte förstått konsekvenserna och varit förberedd på dem.

Den investering som behöver göras kanske måste tas från en del av organisationen medan de som kammrar hem effekterna av den är en helt annan. Fattar man då inte beslutet på rätt nivå kommer det aldrig att fattas, därför att det är ingen som vill fatta ett beslut som bara består av en kostnad. Ska man nyttja IT som rationaliseringsverktyg måste man alltså fatta ett verksamhetsbeslut för att ha alla kostnader med och kunna se om det är värt att göra en sådan investering. Vi har inte en fungerande process där, tycker jag.

När det gäller IT-produkter, varor och tjänster har jag aldrig hört någon säga till mig: Du, jag köpte aldrig den där Saaben för det var alldeles för höga IT-kostnader. Här har man en process som fungerar. Man tittar på vad marknaden vill ha. Man tar fram prototyper och ser om de går att tillverka. Man tittar på hela kostnaden inklusive IT-kostnaden, och sedan funderar man över: Vad kan vi ta ut för pris på marknaden? Är det tillräckligt mycket med en bra marginal kommer man att sätta produkten eller tjänsten i sjön. Så fungerar den processen.

Det här är också ett helt nytt område att hitta tillväxt på. Vi kommer att kunna få nya branscher med hjälp av IT. Bioteknik är ett sådant exempel. Teknikerna går hand i hand och går in i andra branscher. Man får oheliga

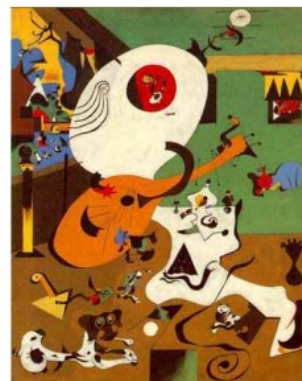
allianser, som man skulle ha sagt för ett antal år sedan, som det annars inte fanns någon anledning till. TIME-sektorn – *telecom, information, media and entertainment* – hade inte någon anledning att uppstå om inte IT hade varit det som knyter ihop allt det.

Ser man detta i ett tillväxtperspektiv så kan man säga att vi har gjort mycket med IT som rationaliseringsverktyg, men det finns mycket kvar. Det knyter an till det som Bo var inne på tidigare; med den befolkningsstruktur som vi har så måste det vara ett av de allra viktigaste incitamenten för offentlig sektor att nyttja IT, det vill säga att använda IT som ett rationaliseringsverktyg och frigöra resurser för att göra det som är den egentliga uppgiften. IT i produkter, varor och tjänster ger helt nya områden, helt nya produkter och helt nya marknader som vi kan ge oss in på och sälja och därmed få tillväxt. Det gäller även nya branscher.

IT finns i allt och IT är vår framtid. Vi har det även för en hållbar utveckling. Jag tänker inte gå in på det, men det finns många exempel att lyfta fram. Det kräver att vi är observanta och fattar besluten i tid.

IT för hållbar utveckling

- miljöbesparande
- demokratifrämjande
- digital brygga i stället för digital klyfta
- ökad livskvalitet

Konstnär Juan Miró

Det finns också hinder. Jag har varit inne på det där med fel beslutsnivå. Brist på tjänster i infrastruktur, har jag skrivit här. Ja, de går i alla fall inte hand i hand. Jag tror att det var Ann-Marie som var inne på det från början här. Man måste väl också fundera igenom hur många olika tekniker som vi kan ha infrastruktur i. Vad är kommersiellt möjligt? Vi är en marknad med 9 miljoner användare. Vad ska man kräva av leverantörerna att de ska prestera i olika typer av infrastruktur med konkurrens på varje område? Man kanske ska börja i andra änden, och fundera över den funktionalitet som man vill åstadkomma. Det är ju att mor Elsa i busken ska få tillgång till de tjänster som hon

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

behöver. Men hon kanske inte behöver få tillgång både via bredband, fast telefoni, mobiltelefoni, satellit etcetera, utan man kan se kombinationer av dessa.

Jag var inne på beställarkompetens tidigare. Det krävs att kunden har en kompetens för att man ska våga beställa funktionalitet. Det är det som jag tror är nyckeln till framgång. Det finns också en motsägelsefullhet hos många kunder och beställare. Man har en dualism i sin inköpsprocess, som kan vara värd att bara peka på. Inköparen är ofta satt att handla upp pris, medan den som sedan ska använda det hela är satt att titta på funktionaliteten. Det är inte lätt att vara leverantör då! Ska man gå på lågt pris så kanske man inte levererar den bästa lösningen till slutanvändaren, men går man inte på lågt pris så får man aldrig ordern eftersom man levererar en funktionalitet som aldrig kommer att handlas upp eftersom den blir för dyr.

Jag går tillbaka till huvudfrågan. Hur bred kan marknaden bli? Oändlig! Men det förutsätter en del saker. Man måste vara positiv till förändring. Man måste våga fatta helhetsbesluten. Det finns en fungerande infrastruktur. Det kanske är värt att nämna att jag här tänker på infrastruktur som ett vidare begrepp – dels den fysiska installationen, dels en informationsinfrastruktur i form av en gemensam termkatalog. Den senare är nog så viktig. Elektroniska affärer bedrivs mellan kund och leverantör, men om inte blöjfabrikanten och dagiset vet vad de menar med blöja, storlek eller antal så spelar det ingen roll vad IT-leverantörerna levererar för system. Det blir fel i alla fall. Eller, som tidigare ordföranden i Läkarförbundet sade: Det vet väl alla att med sex läkare i rummet finns det sju åsikter! Det är inte så lätt att vara leverantör på de premisserna.

Det sista som gäller infrastrukturen är också värt att ta upp, och vi har nämnt det tidigare. Det är informationen i sig, det vill säga tillgången till offentliga informationsmängder. Det är för mig också en del i infrastrukturen, och den är viktig att ha med sig.

Hur bred kan marknaden bli?

...men det förutsätter att

- man bejaktar förändring
- det finns en fungerande infrastruktur
- att utvecklingen av infrastruktur och produkter/tjänster går hand i hand

Ordföranden: Tack för det. Eftersom Ylva Hambræus Björling måste gå bereds nu utrymme för en kort frågestund.

Monica Green (s): Jag ska fatta mig kort eftersom vi har bråttom. Det var jättekul att lyssna på dig, och det var mycket som vi håller med om.

Jag har bara en kommentar till att du helst inte vill ha någon IT-minister. Vi tycker att vi har en klok och ansvarstagande IT-minister för närvarande, som tar kommandot på ett bra sätt. Man kan ju fundera på om man ska ha en IT-minister i framtiden eller inte. Vi kan konstatera att vi har lika många jordbrukare som frisörer i landet. Vi har en jordbruksminister men vi har inte någon frisörminister. Man kan alltså fundera över på vilka områden man ska ha en minister.

Jag tänker ställa en fråga till dig. Er utredning hade en rad krav om att öppna koppelmark och om att stat och kommun ska tydliggöra ägarrollen och helhetsbeslutet. Vilket är medskicket för närvarande till oss, som nu ska hantera propositionen och skriva ett betänkande så att det blir en bra lag? Vad vill du skicka med oss för att tydliggöra detta?

Sven Bergström (c): Vi ska väl inte föra en politisk debatt över borden här, men om man ska vara lite elak mot Monica så kan man säga att vi har saknat en IT-minister under många år.

Med anledning av det som Ylva säger och det som också Beckeström var inne på är det lätt att föreställa sig hur man inom teknik, administration och så vidare kan komma långt med IT. Men när det gäller just vård och omsorg går det inte att så enkelt och snabbt föreställa sig hur man skulle kunna ersätta de 600 000 människorna när det handlar om praktisk omsorg – många händer som kan hjälpa till. Har ni några goda uppslag om hur man kan få genomslag även i den sektorn?

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

Ylva Hambraeus Björling: Jag svarar Monica först. Vi ska ha en IT-minister och vi ska ha IT-chefer tills vi har nått rätt mognadsgrad. Men jag tycker att vi alla borde jobba för att vi inte ska behöva dem. Vi ska ha avancerade och kompetenta beställare. Då löser det sig.

Det andra är egentligen för mycket att svara på. Men ett exempel är vad incitamentet ska vara för att bygga infrastruktur i dag. Det sker inte så mycket just nu. Bland mina medlemmar finns en viss uppgivenhet. När det gäller personer i kommunerna, som i det här fallet är lite sämre på att skilja på rollerna, är det samma person som man pratar med när man offererar en lösning för kommunen för bredbandsutbyggnad som sedan sätter på sig en annan hatt och är med i upphandlingen. Det är inte lätt för de enskilda företagen att lyfta upp de här frågorna och gå till länsrätten. Vi har fört många diskussioner där vi har tussat ihop – vilket jag tycker är det viktiga – både leverantörer och beställare. Vi har haft hela gruppen för offentlig upphandling med oss, med Statskontoret i spetsen och Verket för högskoleservice etcetera. De uppmanar med jämna mellanrum: Ta det här till länsrätten! Vi vill få det prövat! Men det gör man inte som enskilt företag av den enkla anledningen att man har ett kund–leverantör-förhållande till de här individerna. Sätter man dem på pottan så är man inte säker på att man får några affärer därefter. Det är *ett* exempel. Jag har delat ut rapporten, och det står mycket mer i den. Jag hoppas att vi kan få återkomma i en diskussion direkt om den.

Ja, det finns svar på din fråga, Sven! NITA, Nationellt IT-användarcentrum, hade häromdagen en konferens. LO delade ut sitt Users Award. Time Care fick det häromåret. Det är ett företag som ägnar sig åt att optimera tiden. I det fallet gällde det hemsjukvårdare. På konferensen hade man två användare: Falköpings lasarett, som också optimerar tiden för kvalificerad personal, och Mörby äldreboende. Vi själva har på vårt årsmöte i eftermiddag ett företag som heter Kvalitid, som också tittar på hur man bättre ska nyttja den tid som redan finns. Jag vet att Kvalitid har lyckats öka den kundnära tiden för personer med 25 % bara genom att förändra hur man förlägger interna möten. Man förväntar sig att kunna få ytterligare 25 % kvalificerad tid med patienterna genom att låta personerna själva få vara med och påverka när de vill jobba och var de vill jobba. Man ska ta hänsyn till gångtider och lägga ett bättre schema för hur man rör sig. Det är enkel rationalisering som ger stora effekter.

Man kan börja där, och sedan kan man komma in på de andra sakerna, som jag tycker att Håkan har en oändlig mängd exempel på. De är inte svåra! Men vi måste kanske titta på varandra och inte uppfinna hjulet själva utan lära av varandra. Detta var på gång i höstas när Mona Sahlin hade ett första möte med en aktionsgrupp. Man ska både titta på forskning gemensamt, på offentlig sektor och på industrin framåt. Men framför allt ska man också titta på vad vi har redan i dag. Då gällde det mobila tjänster, och vi påtog oss att ta fram vad som finns kommersiellt tillgängligt. Det kommer vi att leverera nästa vecka, så att det blir offentligt och synligt.

Den andra idén var att man också inom den offentliga sektorn skulle fånga upp vad man har gjort för bra saker – i princip en idékatalog. Vi vill gärna vara med och se till att den kommer fram, för jag tror att det är den som kan inspirera. Det goda exemplet är lättare att ta i stället för att göra något nytt. Vad har andra gjort? Vad var det positiva? Vad fick man för effekter av det?

Ordföranden: Tack för det! Nu går ordet till Per Eriksson, generaldirektör för Vinnova. Vad kan forskningen tillföra?

Per Eriksson: Det var en spännande fråga. När man lever mitt uppe i det så tycker man först att det nästan var en oförsämd fråga. Forskningen är ju centrum för all utveckling. Men det var ytterst nyttigt att få fundera lite på det.

Jag är väldigt tacksam över att vara här. Jag har ett engagemang inom området. Jag är forskare inom telekommunikation och jag har varit med och byggt upp Blekinge tekniska högskola med IT-inriktning. Vi har också upphandlat ett bredbandsnät för länet. Jag har även jobbat som ordförande i IT-beredningen och KK-stiftelsen och i den grupp som Håkan ledde när det gäller IT inom hälsa. Jag hade då särskilt ansvar för den industriella delen. Nu sitter jag med ett ansvar för 1 miljard kronor per år till forskning och utveckling. Vi använder oss av i storleksordningen drygt 200 miljoner till IT-sektorn. Vi har också lagt fram ett par utredningsförslag. Ett heter Vinnitel, och innebär omedelbara åtgärder för 350 miljoner kronor och ett heter Nationell strategi för IT-användning. Det finns alltså många kopplingar här, och det är spännande att få komma till ett sådant här möte. Jag ska fatta mig kort och precist efter bästa förmåga.

Vinnova är den forskningsorganisation som för statens del försöker se till att det blir produkter, tjänster och tillväxt. Det gör vi genom att vi är kopplade till behoven. Vi kallar det för behovsmotiverad forskning. Vi arbetar också med att skaffa fungerande innovationssystem, så att inte kunskapen stannar i publikationer utan blir till produkter och tjänster som tar på marknaden och gör att det blir tillväxt i Sverige.

Vi tror att det är ytterst nödvändigt med ett samspel inte bara med näringslivet utan också med den offentliga verksamheten och politiken. Det är tydligt när man tar infrastrukturens sida och trafik i allmänhet, som ni är ansvariga för. Det gäller självfallet också inom IT och på IT-infrastrukturens sida. Här har vi kännetecknen för vårt arbetssätt rätt igenom. Vi ger politiken och den offentliga verksamheten en stor och viktig roll för att få ett innovationssystem att fungera väl. Det är alltså inte bara ett samspel mellan näringsliv och forskning och utveckling. Det finns många länder och regioner som har klarat detta bra.

Det viktigaste i forskningen i dag, som gör att vi inte har den avkastning som vi borde ha, är att vi upplever att vi har en klar flaskhals på den tekniska, implementationsinriktade sidan. Vi har en liten institutssektor i Sverige. Det är till och med så att Finland är en större forskningsnation än Sverige i absoluta tal. Vi behöver förbättra vår Triple Helix-del. Vi har ingen strukturerad satsning på småföretag, av typen den amerikanska *small business innovation research*, där man avsätter en viss pott. Ett sådant system behöver vi ha, och

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

det är dessutom en sak som jag tror att regeringen kan köpa eftersom det inte kostar några pengar utöver en rad i ett regleringsbrev om att det ska gå pengar till mindre och medelstora företag.

Vad kan man då göra när det gäller forskningen? För det första bör man titta på internationella förebilder. När det gäller forskning och utveckling är Finland utan tvekan ett föregångsland. Om man mäter IT-infrastruktur-forskningen vid universitet och högskolor och forskningsinstitut är Finland alltså dubbelt så stort som Sverige i absoluta tal. Om vi skulle ha samma nivå som Finland per capita så skulle vi behöva fyrdubbla forskning och utveckling vid forskningsinstitut och högskolor i Sverige. Finland har ju visserligen en *top-down* med en statsminister som kör systemet och en motsvarande grupp med Triple Helix-sammansättning med topparna från näringslivet och topparna från forskarsamhället. Man har också en motsvarighet i riksdagen, med framtidsgruppen. Vad jag förstår är det något sådant på gång också i riksdagen här. Det är spännande! Finland har två väsentliga delar. Det ena är IT och telekom och det andra är basindustri med papper, massa och lite gruvor och metallurgi. De kör detta väldigt tufft, och därav är de starka. Finland har positionerat sig nationellt, fattat de obehagliga besluten och satsat på de här frågorna.

Kanada är ett fantastiskt intressant land när det gäller helhetslösningar. Kanada ligger dessutom världsledande gentemot USA på tillväxtsidan. Titta gärna på *canarie.ca*! Det är ett fantastiskt konsortium av företag, forskning, offentlig verksamhet, tjänsteutveckling, teknisk utveckling – *you name it!* Allt finns i ett gigantiskt spännande konsortium i Kanada – *canarie*.

Stokabs nät för stadsnät tycker jag är en internationell förebild. Man ska också veta att operatörerna inte gillade när Stokab drog i gång. Man kan alltså ha rätt fast operatörerna tycker precis tvärtemot.

Storbritannien är ett föredöme när det gäller den offentliga verksamheten och även e-ekonomin. USA och flera länder i Asien är det när det gäller tillväxt, att få fram produkter och så vidare. Man måste hela tiden arbeta med rollfördelningen mellan företag, forskning, politik och offentlig verksamhet. Man måste se vad som är marknaden, var den tar slut, var den ska kompletteras och så vidare. Det är en rörlig linje som också varierar tidsmässigt.

Forskningen i övrigt går ut på att förstå saker, att kunna utveckla och att kunna vara ett redskap för tillväxten. Man kan göra en analogi och säga att om Sverige ska vara producent, och inte bara konsument, så måste vi ha en forskning och en utveckling inom telekomsidan. Annars blir vi enbart användarkonsument. Man kan jämföra med bilindustrin och relativ bilanvändning. Visst kan man säga att det viktiga med bilar är att man använder dem och att vi kan strunta i Volvo och Saab. Men onekligen betyder de mycket, precis som de företag som utvecklar IT och IT-tjänster.

Med infrastruktur- och industriutveckling via forskningsinvesteringar vill jag egentligen säga att klassiska investeringar i IT-infrastruktur i regel är sådana att man samtidigt vill bygga upp en industri och en forskning och utveckling så att man ser att infrastrukturinvesteringen inte enbart blir en

gigantisk import, utan också ett tillfälle att bygga upp en industri i landet. Jag menar att det finns anledning att rikta viss kritik mot den infrastrukturutbildning som finns på IT-sidan. Där finns väldigt lite som är parat med forskning och utveckling. När jag var huvudsekreterare i Bredbandsutredningen med Peter Roslund, min vän från Uppsala här som jag sedan blev räddad och hjälpt av när han gick in som andra huvudsekreterare när jag skulle gå över till det här jobbet och dessutom avsluta jobbet med Blekinge tekniska högskola, påtalade vi redan då att forskning och utveckling behövde ha ett större innehåll än det hade i samband med insatsen.

Accessnätet har nämnts här. Det finns nu utveckling där man tittar på detta att få fiber ända in till hushållet. Men då handlar det om att hitta de billiga komponenterna. Detsamma gäller bredband på kopparnät. Det finns flera svenska forskare som är världsledande på de här delarna. Vi arbetar med det.

Öppna, säkra nät – framtidens nät – är saker som Vinnova har. Vi ska också motverka de inlåsnings effekter som marknaden ibland gärna försöker skapa på gott och ont. Det kan ibland vara på gott för kunderna, därför att det är så bökigt med alla standarder, men på ont därför att det inte blir den konkurrens och öppenhet som man vill ha. Därför måste man hela tiden arbeta med detta.

Det handlar också om kvalitet i nättjänster, *quality of service*, som det heter, och mobilitet, det vill säga att man kan flytta sig med sina tjänster från olika nät och att allting ska fungera och kopplas upp. Så är det inte i dag, utan det finns mycket att göra där. Det handlar om att både dimensionera och styra nät med trafikmodeller och trafikteori. Det handlar om tekniska plattformar. Det handlar även om infoinfrastruktur, det vill säga den mjukare sidan. Den behöver också en viss infrastruktur för att kunna få mobilitet och rörlighet.

I tjänsteutvecklingen som sådan är testdelarna viktiga. Man ska alltså göra saker på riktigt och testa dem med leverantörer och med konsumenter både för bredband och mobilt. Detta finns i våra förslag, och vi gör en del även med de anslag som vi har. Det finns också en implementeringsinriktad tjänsteforskning där man arbetar med forskning och utveckling beteendemässigt och tekniskt.

Affärsmodeller har visat sig vara helt avgörande för att man ska få fart på detta. Jag tycker att grupperingarna med små tjänsteföretag är intressanta. De har det inte alldeles enkelt med operatörerna. Morgan är en sådan organisation. Jag tycker att det kan vara aktuellt för er att lyssna också på dem i några sammanhang. De utgör också en viktig del. Ylva representerar en del av detta, men inte allt.

Vi har också forskning om tjänsteutveckling, det vill säga samhällsvetenskaplig ekonomisk forskning. Det är viktigt att man också förstår den och kan jämföra internationella delar.

För Vinnitel har vi lagt fram ett kraftfullt förslag. Det var bråttom – sju veckor – och det skulle bryta dödläget och få fart på det hela. Vi har haft framgångar, men vi har problem. Dock gäller det inte alltid och alla länder. Vi har alltså kommit litet snett, och vi tittar lite på de internationella förebilder-

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

na. Det handlar om tester för hundra miljoner och att stödja pågående projekt. Det finns mycket som händer. Det gäller att få fram fler nya företag. Det gäller också tjänsteutveckling och att påskynda e-tjänsterna, som staten egentligen bara kan göra offentliga. Sedan kan vi bara göra kommandon och struktur kring dem. Forskningsinstitutet är svaga i den svenska strukturen.

Sedan går det hela vidare mer långsiktigt med forskning och utveckling. Man ser att det hänger väl samman när man tittar på en sådan struktur. Vi har även sagt att man borde samla statens IT-infrastrukturbolag och ta en applikationsform för tjänsteutveckling. Vi har faktiskt ett förslag från Vodafone – en, som ni vet, lönsam operatör. Vodafone tjänar närmare 2 miljarder med en omsättning på 6 miljarder, och det är inte så konstigt att ägaren köper ut företaget från börser. Jag tror naturligtvis att detta att Vodafone tjänar så bra med pengar beror på att man har huvudkontoret i Karlskrona ...

Vi har också med förbättringar för små tjänsteföretag i bilden.

Jag visar här på bilden hur det ser ut sammanfattningsvis. Vi hade hoppats på att få en spännande utveckling på ekonomin. Då skulle vi kunna komma upp i nivå med våra finska och tyska vänner. Vi ser att det vi har är det som är längst ned – det är den satsningen. Vi har teknologidelar, systemdelar, applikationer och en del för nya företag. Vi har också gjort en nationell plan för användningsinriktning. Jag har med mig några exemplar av den och den finns också på nätet. Den innehåller rätt många spännande saker.

Per Westerberg (m): Frågan är naturligtvis: Vad är politikens ansvar inom området? Det är fullt klart när det gäller infrastruktur, operatörer och tjänsteföretag att vi ska förhindra vertikala monopol och få konkurrens. Vi ska kanske satsa mer på forskningen – kanske ett framtidsutskott. Vilken tycker ni att vår roll är i förhållande till marknaden och forskningen i övrigt?

Kerstin Engle (s): Jag skulle vilja ställa några frågor till Bo Beckeström utifrån den demografiska utveckling som han beskrev. Finns det några beräkningar eller bedömningar kopplade till Håkan Erikssons föredrag om IT inom vården? Kan den minskade befolkningen och arbetskraften klara av vårdens framtida behov?

Christer Winbäck (fp): Det är intressant att se alla de tillämpningar som man nu har förslag på och som skulle kunna lösa en del av de problem som vi hörde om inledningsvis. När det gäller det som Bo Beckeström beskrev om behovet av arbetskraft inom framför allt vård och så vidare fanns det ju en del förslag till lösningar som Håkan Eriksson pekade ut.

Jag har en fråga. Många av förslagen och lösningarna har man pratat om under många år. Man har hört mycket om dem. Jag har själv arbetat inom vården en hel del. Jag undrar: Varför har man inte kommit längre i vissa delar? Vad är det som hindrar en snabbare utveckling av en del av de här sakerna? Är det teknik eller samverkansformer? I dag kan det ju ibland vara tveksamt hur samverkan mellan landstingsdelar och så vidare fungerar. Eller finns det andra delar som man behöver utveckla och förbättra för att få en skjuts i den här utvecklingen, som vi så länge har längtat efter?

Karin Thorborg (v): Alla ni som inledde har talat om vad man ska kunna använda IT till. Allt detta kräver ju robust infrastruktur som måste fungera helt utan störningar. Annars kan det bli ett väldigt sårbart samhälle. Är det realistiskt att vi exempelvis inom en tioårsperiod kan få den här robusta infrastrukturen?

Johnny Gylling (kd): Jag vill fråga Christer Karlsson om elektroniska körkort. Jobbar ni någonting med det inom ITS? I utskottet har vi sagt att regeringen bör sträva efter att det ska bli verklighet i framtiden. Det är ju inte bara ett bra stölskydd, utan det finns också mycket information som man kan lagra i dem.

Christer Karlsson: Jag tar den sista frågan, Johnny. ITS Sweden jobbar inte konkret med elektroniska körkort. Vägverket har varit inne och jobbat med de här frågorna, och Vägverket är en av våra medlemmar. Däremot sker det mycket arbete på den internationella arenan via EVI, *electrical vehicle identification*-arbetet. Där jobbar man en hel del med det här under ledning av holländarna. Där är vi också med och bevakar åt Vägverket och ger information.

Håkan Eriksson: När det gäller politikernas ansvar så är ett av problemen i Sverige just ur den här aspekten att vi har en decentraliserad vård. Vi måste ha vissa gemensamma standarder och vissa gemensamma begrepp för att vi ska kunna kommunicera. För att så ska kunna ske så menar jag att det fordras en viss form av statliga initiativ initialt för att få i gång det hela.

Christer Winbäck frågade om hindren. Jag skulle vilja säga att det har skett stora förändringar under de senaste åren. En stor del har varit revirbevakningen mellan olika landsting, som har förhindrat samverkan. Det gäller också bristen på gemensamma strukturer. Nu har vi fått ett gemensamt nät och ett gemensamt organ, Carelink, där frågorna diskuteras och det har skett ett närmande mellan kommuner och landsting. Därför menar jag att förutsättningarna är otroligt mycket bättre än de var för tio år sedan.

Ordföranden: Tyvärr måste jag därmed på grund av klockan nu avsluta utfrågningen. Jag tackar för visat intresse. Tack, alla ni som har kommit hit och gett oss visdom som vi kan ta med oss i det fortsatta arbetet!